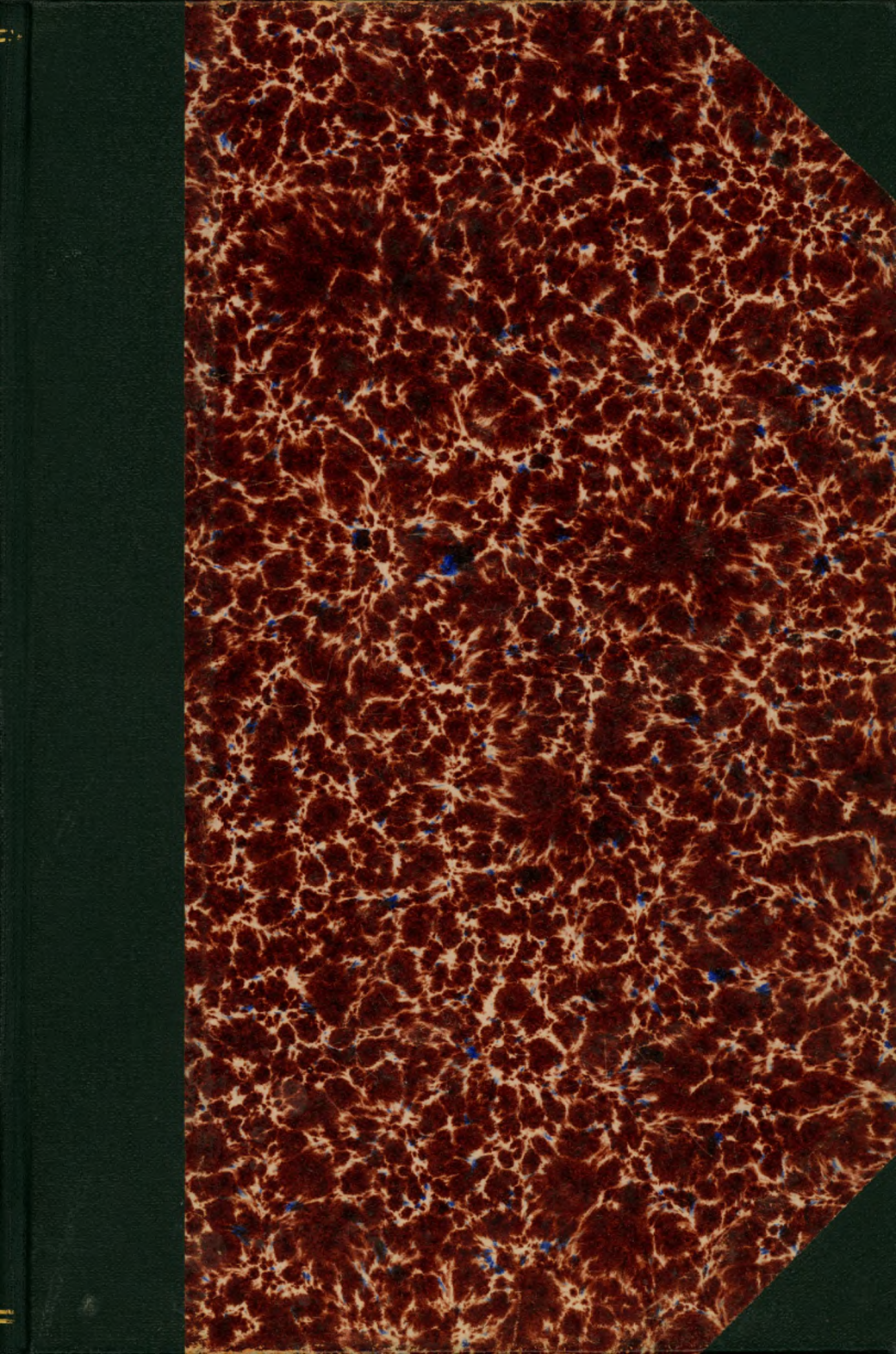

AZ ERDŐ 1936.

AZ 1830

AZ ERDŐ

VII. évfolyam

1933 január

1. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Batthyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők.
Telefón: 566—24.

MEGHIVÓ

a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segéd-
személyzet Országos Egyesületének

1933. évi február hó 12-én d. e. $1/2$ 10 órakor Budapesten a
„Székesfővárosi Altisztek Közművelődési és Nyugdíjpótló
Egyesülete“ VII., Rákóczi-út 63. I. emeleti helyiségében tartandó

rendes közgyűlésére.

Tárgysorozat :

1. Elnöki megnyitó.
2. Az alapszabályok módosítása.
3. Évi jelentés.
4. Tisztújítás.
5. Esetleges indítványok.

Budapest, 1932 december 31-én.

A vezetőség.

(Alapszabályaink 16. §-a értelmében a közgyűlésen csak azt az indítványt lehet tárgyalni, mely a közgyűlés határnapja előtt leg-
alább 14 nappal a vezetőséghez be lett nyújtva.)

Az új esztendő küszöbén.

Írta: **Daróczy Márton.**

Ha végig tekintünk az elmúlt, év eseményein, az új év küszöbén meg kell hogy álljunk egy pillanatra és magunkba szállva számolnunk kell a lelkiismeretünkkel. Különösképen áll ez a mai nehéz időkben bizonyos testületek és közületek élére állított férfiakra nézve, hogy hogyan és miképen végezték a reájuk bízott feladatokat.

Én, kedves kartársaim, nyugodt lelkiismerettel állíthatom azt, hogy az elmúlt évben úgy én, mint társaim, akik bizalmatok folytán egyesületünk vezetését voltunk hivatva végezni a legnagyobb odaadással, a legnagyobb fokú takarékoság szem előtt tartásával és a legpontosabb kötelesség teljesítéssel igyekeztünk a reánk bízott feladatoknak megfelelni.

Bennünket az egyéni érdek sohasem vezetett, minden óhajunk és vágyunk az volt, hogy a belénk helyezett bizalomnak minden tekintetben megfeleljünk s most, midőn az egy évi megbízásunk végefelé közeledik én nyugodt lelkiismerettel állok kartársaim elé, mert mi az egyesületünk érdekeinek szem előtt tartásával megoldottuk a reánk bízott feladatokat.

Nagyon jól emlékezhetek, kedves kartársaim, az elmúlt év tavaszán lezajlott közgyűlésünkre, amikor is az elmúlt öt esztendő alatt szép fejlődésnek induló egyesületi életünkbe egy kis zökkenő történt, ami tagjaink soraiban bizony visszatetszést szült és bizonyos fokig egy kis elégtelenséget és bizalmatlanságot is keltett. Megtisztelő bizalmatok folytán történt megválasztásunk után mi a reánk váró nehéz és bizonyos tekintetben nem éppen kellemes feladatoknak — a kartársaink egyeteme érdekében — egyenes úton haladva a legjobb tudásunk szerint végeztük teendőinket, aminek örvendetes erkölcsi hatása és anyagi sikere egyesületünkben negymértékben észlelhető is.

Kishitűek ne legyünk, bízunk a jövőben, mert ha mi a mai nehéz helyzetben ki tudunk tartani, győzelmünk biztos. Lehetlenségek után ne vágyódjunk, hanem igyekezzünk bármilyen nehézségek árán is átvergődni a mai rendkívüli idők által teremtett nehéz helyzeten, mert ha most meggörnyedve viseljük is a nehéz keresztet, amelyet az átkozott trianoni szerződés rakott válainkra, rövidesen eljön az idő, amikor majd derengeni fog a magyar hajnal s e magyar hajnalhasadásnál felegyenesedve, emelt fővel fogunk egy szebb és boldogabb magyar jövőbe nézni.

Akkor, amikor még szép hazánk egy egység volt, boldog volt a magyar, de ma e csonka hazában szegény magyar fajunk szenved és nélkülözi, azonban nem szabad csüggednünk, mert ennek az emberfeletti türésnek és keresztényi hitnek, amely hisz a feltámadásban el kell következnie s ez nem lehet más, minthogy mindannyiunk álma, vágya és reménye teljesülni fog,

ez pedig nem más, mint a Kárpátok erdőkoszorújával határolt boldog és nagy Magyarország. Ezt én szentül hiszem, hogy ez így lesz.

A jövőt illetőleg pedig arra kérlek benneteket, kedves kartársaim, hogy az egymás iránti köteles tisztelet és megbecsülés hassa át lelketeket, továbbra is becsüljétek és szeressétek előjáróitokat, kartársaitokat, szeretteiteket, kötelességteknek tegyetek mindenkor derék magyar emberekhez illően eleget és egyesületünknek legyetek hűséges, odaadó és kitartó katonái, mert hiába a vezetők minden jó szándéka, igyekezete, ha mögötte egy tetre kész tábor nem áll.

Az új év kezdetén kívánok minden kincstári, állami, magánuradalmi tényleges és nyugdíjas előjárónknak és kartársamnak szerencsés és boldog új esztendőt.

Ami Szöllősy Sándor „Hozzászólás”-ából kimaradt.

Az *Erdő* legutolsó számában Szöllősy Sándor barátom cikket írt, amelyben reflektál az erdőgazdasági szakiskolát végzetteknek a rang- és címkérdés megoldására irányuló törekvésére.

Objektív észrevételeimmel kívánám a cikket kiegészíteni, főleg azzal a szándékkal, hogy az erdőgazdasági szakiskolát végzettek azokban a célokban, melyek feltétlenül méltányosak, igazságosak és közösek, egynevezőre hozzam velünk erdőri szakiskolát végzettekkel, másrészt pedig, hogy a sorsunkat intéző felsőbbeségek jóakarátú és belátó figyelmét felhívjam a régen vajúdo kérdés közmegelegedésre való szíves rendezésére.

Nincs és nem is lehet vita afőlött, hogy az erdőgazdasági szakiskola magasabb képzettséget nyújtott, mint a két éves erdőri szakiskola. Más kérdés azonban az, hogy a *gyakorlati életben* munkateljesítményük, munkakörük magasabb értékű-e. Döntse el ezt a kérdést az erre egyedül hivatott erdőmérnöki kar. Az erdőmérnöki kar nagyon jól tudja, hogy minket mindannyiunkat a foglalkozás szeretete vitt pályánkra, azt is tudja, hogy az erdőri szakiskolát végzettek túlnyomórészben négy, sőt több középiskolai előképzettséggel iratkoztak be a szakiskolába, egy jobb jövő reményében. De tudja azt is, hogy az erdőgazdasági szakiskola akkor állott fenn, amikor mi, erdőri szakiskolát végzettek, korunknál fogva a világháborúban küzdöttünk, szóval olyan csillagzat alatt születünk, hogy az erdőgazdaságát nem végezhettük el, mert amikor ezt megtehettük volna: ez az iskola vagy még, vagy már nem volt.

Azok tehát, akik abban a szerencsés helyzetben voltak, hogy az erdőri szakiskola helyett erdőgazdaságát végezhettek, ezt a körülményt ne akarják a rang- és cím kérdés tekintetében kizárólag öns céljaikra kihasználni, ebbeli törekvésük meddő is marad, hiszen elképzelhetetlen, hogy az államhatalom százötven-százhatvan ember kedvéért sok ezer érdemes erdészeti segéderőt kizárjon ebből a becsülettel megszolgált és kiérdemelt erkölcsi előnyből.

Nem hiszem, hogy a cikk, amely az Erdészeti Lapokban megjelent s amelyre Szöllösy Sándor Az Erdőben válaszolt, az erdőgazdasági szakiskolások egész egyetemének fedné a nézetét, sőt tudom, hogy közülök igen sokan, akik reális szemmel bírálják az erdőgazdasági segédszemélyzet helyzetét, a címkérdés egyedül sikerre vezető biztosítékát éppen abban látják, hogy ebből a törekvésükből csak úgy lehet valóság ha teljes szolidaritásban haladnak a szakiskolát végzett erdőőrökkel a cél felé. Jól tudják az erdőgazdaságiak, hogy intelligenciájánál és állásánál fogva is befolyásos erőt képvisel a szakiskolázott erdőőri kar s amidőn a közös érdekű küzdelemben feljánlja a pályatársi együttműködést, ezt az egész segédszemélyzeti karnak érdekében teszi, önzetlenül.

Az együttműködés lehet egyesületünkön kívüli is. Mi felajánlottuk a békejobbot, s ezzel megtettük azt, amivel tartozunk a kar egyetemes érdekeinek. Az erdőgazdaságiakon a sor, hogy megválasszák részükről a leghelyesebbnek ítélt utat.

Mazányi Gyula.

Amit érdemes tudni . . .

Egyesületünk igazgató-választmánya 1933. évi február hó 11-én d. u. 1/24 órakor (Budapest VIII., Rákóczi-út 63. I. em.) ülést fog tartani. Tárgysorozatot tartalmazó meghívót és a magán-szolgálatban álló tagoknak kedvezményes vasúti jegy váltására jogosító igazolványokat kellő időre megküldjük.

*

Közgyűlésünkön résztvenni óhajtó magán-szolgálatban álló tagtársainknak a MÁV vonalain kedvezményes utazást biztosítunk. Kérjük tehát szíveskedjenek részvételüket a felszálló vasúti állomás pontos megjelölésével január hó 25 ig feltétlenül bejelenteni, mert a később érkező bejelentéseket figyelembe nem vehetjük.

*

A „Szent Hubertus” kalapjelvények iránt megnyilvánult óriási érdeklődésre való tekintettel egyesületünk vezetősége biztosítani kívánta a kedvezményes áron való beszerzést továbbra is igazolt tagjai részére. Azonban eljárása kapcsán arról értesült, hogy a jelvényből már csak korlátolt mennyiség áll rendelkezésre, miért is mindössze 60 darabot adhattak át részünkre. Felhívjuk tehát tagjaink szíves figyelmét, hogy aki biztosítani akarja a maga részére a gyönyörű bronz kalapjelvényt, úgy azt sürgősen rendelje meg. Az árát, 1 pengőt csekkszámlánkra előzetesen kérjük befizetni. Utánvét mellett nem szállítjuk.

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés. (4)

Írta: Orosz Imre.

Az előző számunkban közölt kimutatások folytatását az alanti táblázatokban ismertetjük:

III. Mellékhasználat. c) Különböző erdei termények.

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőrész			T á r g y	Erdei magvak				Fű	Széna	Sarıú	Gyógynövény						
			lap	tétel	gazd. oszl.		tag	részlet	tölgy	juhar				szil		kg.	q	kőkenyvirág	hársfa-virág	
						Bevétel														
						<i>1932 január hó.</i>														
						Mult évi maradvány														
						<i>1932 június hó.</i>														
						Mult havi maradvány														
						Bérjegyzék szerint szedetett			3											
1	34	5	B	4	a	" " termeltetett					40									
2	35	3	"	5	b	" " szedetett			2											
3	36	2	"	8	c	Összesen .			5		40									
						Le a kiadást .														
						Marad július hóra														
						<i>1932 június hó.</i>														
1	37	3	B	5	b	Eladatott					40									
2	38	2	"	"	"	..... csemetekerti vetésre kiad.			5											
						Összesen .			5		40									

A főkönyvben e cím alatt vannak tárgyalva még a következő erdei anyagok is : Gubacs, csipkerózsa-som és egyéb bogyók, gomba, gyanta, szamóca, málna, szeder stb., virágok, moha, szárazlomb, korhadékföld (televény), erdei föld, agyag, homo^k és különböző erdei gyümölcsök. Ezek azonban anyagszámadásilag nincsenek tárgyalva, mert a vevők által lesz szedetve, akik azonnal el is szállítják.

Karácsonyfa, szekérrúd, sétatob, kosárfonóvessző, boronatüske és egyéb hasonló anyagok a „Gyérítési, tisztítási és hulladékfa” címmel vannak tárgyalva.

Tétel száma				Kelet	Fogatok száma	A fogatok által az egyes címek terhére végzett fuvarok																	Összesen																	
						T á r g y																	Összesen																	
év	hó	nap	Fogatok száma	Kelet	Fogatok száma	f u v a r n a p s z á m																	fuvarbér																	
						épület- és műfa	bányafa	vasúti talpfa	donga	szőlőkaró sib,	fűrészáru	Tüzifa	Gyertyái, tiszt. és hull. fa	szénégetés	mészégetés	különb. erdei term.	Legelő	Csemetekertek	Erdősítések	Leltári eszközök	Beruházások	Kezelési épületek	Személyzet fizetés	Nyugdíj. Kegyvadomány	Adók	Dologi kiadás	Vegyes kiadás	Fogatok	Vadászat	Mezőgazdaság	Magtár és Raktár	Vasár- és ünnepnap	Összesen	Egyszerinti	Összesen					
																																				P	f	P	f	
					1932 január hó.																																			
1	1932	I.	1	2	Ünnep																																			
2	"	"	2	2	Vasúti talpfa közelítés		2																																	
3	"	"	3	2	Vasárnap																																			
4	"	"	4	2	Igás fogatok részére zabszáll.																		2																	
5	"	"	5	2	Leltári eszközök szállítása .																																			
6	"	"	6	2	Vadászaton, nyulak szállítása																				2															
7	"	"	7	1	Beteg																																			
				1	Tüzifa szállítás az ..... rakodón																																			
					Január hó összesen		2																																	

MEGJEGYZÉS. A fogatnaplót havonként lezárjuk (ha a számadást évenként készítjük el, úgy a hónapokat az év végén összesítjük) és az egyes címek terhére tett fuvarokat felszámítjuk és a megfelelő címek terhére *kiadásba* helyezük. Fenti példa szerint 2 fuvar lesz à 10 P = 20 P kiadásban elszámolva „Szerfa. c., Vasúti talpfa” címmel azon a raktárnál, amelynél a fuvarozás történt, mert minden raktár anyagnek szerint külön-külön nyilvántartandó és kezelendő.

A fogatok keresete (jövedelme) pedig úgy lesz kiszámítva, hogy a napló összes fuvarbéréből le lesz vonva a fogatok rovatán (azok terhére tett fuvarok) felszámított fuvarbérék, amelyet azután a főkönyvben, illetve a számadásban „Fogatok” címmel bevételbe írunk.

T é t e l s z á m	Pénztári könyv		A vadászterület		T á r g y é s e l e j t ő n e v e											K ó b o r		Érték, illetve kifizetett lődij																					
	lap	tétel	elnevezése	törzsk. száma	területe	Lődij P.:											Pengő		fillér																				
						H a s z n o s v a d			K á r t é k o n y v a d											Kóbor																			
						Szarvas	Dám	Öz	Vaddisz.																														
						bika	tehén	borjú	bika	tehén	borjú	bak	suta	Muflon	Nyúl	Fácán	Fogoly	Fürj	Szalonka	Vadlúd	Vadréce	kan	koca	malac	Róka	Nyuszt	Nyest	Görény	Borz	Menyét	Ólyv, Héja, Kánya, Karvaly	Sólyom	Vércse	Szarka	Varjú	kutya	macska		
						6.—	4.—	2.—	5.—	3.50	1.60	2.—	1.60	2.—	—80	—80	—70	—50	1.—	1.—	—80	6.—	3.—	1.—	3.—	8.—	5.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	—50	—50	—30	—80	—80		
						d			a					r			a		b																				
					Bevétel																																		
					193..... év ..... hó.																																		
1	5	4			Vérfrissítésre hozott 1 db szarvasbikáért, 4 tehénért, 10 db nőtény nyúlért (..... uradalomnak)																								880										
2	6	3	Sólyomtó	IV	3000	1																																10	
3	"	"	"	"				1														1														8			
4	"	"	"	"						1												1		1												10			
						1		1														2		2		1		1											
						1		1														2																	
						—		—														—		—		—		—		—		—		—		—			
					Kiadás																																		
					193..... év ..... hó.																																		
1	7	2	Sólyomtó	IV	3000	Befogatott és vérfrissítésre eladatott 2 db szarvasbika, 10 db tehén és 50 nyúl, a 200 P, 160 P, 12 P.																								2600									
2	7	4				1		1														2														400			
						1		1														2																	

MEGJEGYZÉS. A bevételi és kiadási összegek a főkönyv "Vadászat" rovatán könyveltetnek el. okmánya a vadnapló és löjegyzék alapján készített. "Löjegyzék" és egyéb kimutatás vagy jegyzék.

Tétel száma	lap	Pénztári napló tétel száma	A tábla terület k. h.	T á r g y																Megjegyzés																					
				Gabonafélék				Tengeri		Gumósak		Takarmány				Szalma					Török (vegyes)																				
				búza	rozs	árpa	zab	csöves	morzsolt	cukorrépa	takarm.-répa	Köles	Cirok	lucerna	lóhere	baltacim	széna	búza	rozs			árpa	zab																		
m				é		t		e				r				m				á				z				s				a									
Bevétel																																									
<i>1932 július hó.</i>																																									
1	65	3	5	10	Cséplési jegyzék szerint bevét				80										100																						
2	"	6	3	10				60																																	
3	"	7	2	10	Mázsálási " " "																																				
4	"	8	8	2	Csép.és " " "				14																																
					Összesen .				80	14	60																														
					Le a kiadást .				80	14	60																														
					Marad augusztus hóra				—	—	—																														
Kiadás																																									
1	66	2	—	—	A mezőgazdasági termények további kezelés végett a magtárnak, illetve raktárnak átadatnak				80	14	60																														
					Összesen .				80	14	60																														

MEGJEGYZÉS. Minden mezőgazdasági terményt és esetleg az erdön mezőgazdasági közteshasználatlaltal termesztett terményeket, továbbá nyiladékokon és réteken termelt szénaféléket a megfelelő címnél történt bevételhez után a „Magtár és raktár” címmel átadjuk, illetve ottan hasonló értékkel kiadásba írjuk. — Pl. Egy erdei nyiladékon termeltünk 50 q szénát és mondjuk hogy azt q-kint 4 P egységárral értékeljük. Most két okmány „Kimutatás vagy Jegyzék” fog készülni; az egyik *mint bevétel 200 P értékkel a „c. Különböző erdei termények” címnél*, a másik *mint kiadás ugyancsak 200 P értékkel a „Magtár és raktár” címnél*. Ha azután a magtár kiad vagy elad, úgy a kiadásban levő összeg egyszerre, vagy amilyen részletben el lesz adva az anyag, úgy apad a kiadás is, amely ugyanakkor a bevételbe kerül.

A magtárkezelés előnye az, hogy nem kell sok helyen terményeket nyilvántartani, hanem csak egy helyen, a magtárnál, s a különböző helyekre való kiadási átadásokból lesz a magtár naplója hasonló a mezőgazdasági termények naplójához (Pélyt. köv.).

Írta: Szemere László.

Gomba-tanulmányozó szíves olvasóimnak ezúttal ismertetem a legnépe-
sebb gomba-nemet. A pereszkergombák közül több mint 100 fajta van hazánkból
kimutatva, de ha azokra a fajokra is gondolunk, amelyek nincsenek ugyan
kimutatva, azaz még nem kerültek elő, de a szomszédos államokban előkerültek
már, akkor a fajok száma közel 140. A nagyközönség jóformán nem ismeri
öket, pedig nem mondható, hogy apró, jelentéktelen gombák volnának. Sőt,
inkább nagytermetű a zöme. Sok jó ehető gomba van közöttük, de sok mérges
is. A mérgesek egy része csípős ízű, más része nem, húsuk színtartása is kü-
lönféle, szóval olyanszerű szabályt, — a mérgeességüket illetően — mint aminőt
a galambgombáknál láttunk, itt hiába keresünk. Lássuk azonban közelebbi
leírásukat.

Alakjukat a cikk élén lévő vonalas rajz tünteti föl.

Spóraporuk tömegben fehér, nagyító alatt víztiszta. Egyes fajok spórája
néha valamelyes világos színt is, például kékeset, sárgásat is mutathat.

K. Kalapjuk a legtöbbször vékonyhúsú s púpos. Azaz a kalap húsa a
közepén a legvastagabb, midőn az átvágott gombát szemléljük. Tehát úgy néz-
nek ki, mint a fülökegombák. (Lásd a táblázatban az V. nemet!) A fülöke-
gombák leginkább kis- vagy közepes nagyságú gombák s így velők a kisebb
termetű pereszkergombákat sokszor összetéveszthetjük, hacsak a tönk csavaro-
dottsága s lefelé való elvékonyodása fülökegomba voltukat el nem árulja. Hogy
e két genusz (V. és VII.) között mennyire nem lehet éles határt vonni, mutatja
az is, hogy egyes szerzők valamelyes gombát a fülökék közé soroztak, míg
ugyanazt mások pereszkergombának minősítik. Ha még számításba vesszük azt
is, hogy azok a tölcsérgombák, (X.) amelyeknek alig fut le a lemezük, ugyan-
csak hasonlíthatnak azokra a pereszkergombákra, amelyeknek helyel-közzel
lefutó lemezeik is lehetnek, akkor látjuk, hogy a pereszkergombák tanulmányo-
zása, illetve megismerése nem könnyű feladat.

B. A pereszkergombák lemezei szabály szerint nem futnak le a tönkre,
kivéve egy — imént már jelzett — csoportjukat, amelyeket ez okon ál-peresz-
ker gombáknak nevezünk. Másként a lemezek inkább sűrű állásúak, a tönk
felé kikerekítettek. Gyakori az is, hogy a tönktől távol kikerekített (hasas) lemez
egy keskeny nyúlvánnyal (fog, száлка) ízül a tönkhöz.

Bár fehér spórapor hull ki a lemezekből, ezek színe igen különféle lehet.

T. A tönk leginkább vastag, ha nem is hasas, (bár olyan is akad) tömött, de pudvásodásra hajlamos, külső kissé kérgesebb része egyes fajoktól eltekintve, síma. Néha, illetve némely pereszkergomba tönkjén korpákat, szálkákat, sőt egyes fajokon szabályszerű gallért is találunk. Az ilyen pereszkergombákat a régibb szakkönyvekben (illetve a szerzők egyéni felfogása szerint) az *Armillariá*-k között találhatjuk meg. Miután az efajta gombák egy részének lefutó lemezei vannak, más részüknek pedig nem lefutók a lemezei, azért az egyéb tekintetben sem egységes genuszt feloszlatták. Ezért nem is adtunk e genusznak (*Armillaria!*) magyar nevet sem.

A lefutó lemezű *Armillariák* a tölcsérgombák közé lettek beosztva, hol a gyűrűs-tölcsérgombákat teszik, míg a nem lefutó lemezűek zöme a pereszkergombák közé került. Kisebb részük pedig a fülökékhez. Így van aztán kevés gyűrűs fülöke, illetve gyűrűs pereszkergomba is.

H. A pereszkergombák húsa a fajok szerint a legkülönfélebb, általános-ságban csak annyit írhatok róluk, hogy egy se taplós avagy rágós, a rossz ízű és szagú fajoktól eltekintve, valamennyi faj fogyasztásra csábítja a felületes gomba-gyűjtőt, holott mint írtam, van közöttük mérges faj is.

Termőhelyük úgy az erdő talaja, mint a rét, legelő stb., a földön, de fatönkőkön is előkerülnek, mindenik fajta saját igényei szerint. Kora tavasztól egészen a fagyos idők beálltáig folyton találhatunk pereszkergombát, a zömének azonban a mi klímánk alatt a nyirkos őszi hónapok felelnek meg a legjobban.

Töprengtem azon, hogy e helyen mi módon vezessem arra szíves olvasóimat, hogy mentől több pereszkergombát megismerhessenek? Mert már a genusz (nem) felismerése sem éppen könnyű, de ezen belől se tudunk éles határt vonni s így valamelyes pereszkergomba-meghatározó kulcsnak túl sok hasznát nem látná az a kezdő gombaismerő, aki előtt nincs éppen elegendő efféle gomba. Kiragadom tehát azokat a fajokat, amelyek valamelyes kimagasló sajátosságuknál fogva kitűnnek. No és amelyek gyakorlatilag is a jelentősebb gombáink közé tartoznak. Ilyen legelső soron a

Szentgyörgypereszker. *Tricholoma Georgii*. Clus.

Ennek az a nevezetessége, hogy tavasszal terem, április közepétől úgy május végéig. Színe sárgásba húzó tiszta fehér. Fehér neki a kalapja, a lemezei s a tönkje is, kívül úgy mint belől. Íze jó, szaga a liztre emlékeztető. Az említetteken kívül a többi ismérvei ezek:

K. Domború, ritkán púpos; szétterülő, 15 cm-ig is megnő, de a zöme csak 5—6—8 cm.

B. Lemezei igen sűrűn állanak, a tönkre fekvők, olykor kissé lefutók.

T. Tönkje síma; száakra foszlós.

Terem erdei tisztásokon, mint jeleztem, tavasszal, s ezt figyeljük is meg, s ha olykor valamelyes okból néhány példánya nyáron vagy ősszel jelenne meg — ami olykor megtörténik — akkor azokat ne fogyasszuk! Nem mintha a szabálytalan időben megjelenő Szentgyörgypereszker mérges lenne, hanem azért, mert akkor már igen sok, hozzá csalódásig hasonló gomba terem. Azok között aztán van jó, de van rossz, mérges gomba is. Egyike az utóbbjelzetteknek a nagy dőggomba, — *Entoloma lividum* Bull — amelynek fiatal példányai

sokszor a csalódásig hasonlítanak a Szentgyörgypereszkerhez, s e réven történt is már baleset. E baleseteket (mérgezéseket) oda magyarázták egyesek, hogy az ősszel megjelent Szentgyörgypereszker mérgező. Azonban ez nem áll.

A Szentgyörgypereszker egyike a legkiválóbb csemegegombáknak, az írt körülmények révén hamar meg is ismerhetjük. Mint pereszkergomba, típusnak nem mondható, azaz vastag húsával lefutásra hajlamos lemezeinél fogva kiút a családból. Az említett álpereszkerek közé tartozik tehát.

Csoportos barnapereszker. *Tricholoma conglobatum*. Vitt.

Még ez is az álpereszker-gombák közé tartozik. Kalapja barna, szürke, hol világos, (csaknem fehér) hol meg felhőzetesen foltosodó. Eleinte domború, de hamar szabálytalaná válik, főként akkor, ha a közös töből növő sok gomba egymást nyomja. Az egyes kalapok 10 cm-ig nőhetnek, az egész telep átmérete 40 centiméter is lehet.

B. Csaknem fehér lemezei később elszürkülnek. Kikerekítve a tönkhöz nőttek.

T. Világos fehéres-barna. Néha elágazó, olykor igen nagy számmal van több tö összeforvva. Tömött, néha odvas.

H. Fehér húsa kissé kemény. Szaga kellemes, íze a lisztre emlékeztet. Ehető, s mivel olykor 3—4 kilós csoportot találhatunk, igen kiadós is. Ilyen nagyra leginkább csak kertekben nő meg, erdőn vagy sívárrabb legelőtalajon az alig elágazó 1—2 gomba-kalap bizony soványabb.

Terem erdőn, mezőn, kertekben, járt utak mentén, elsőbben már április végén, májusban, azután meg ősszel, néha jó későn, úgyhogy növekedésének csak a beállott havazás vet véget.

Ha kertjeink elhagyatottabb részén észlelnők e gombát, érdemes azt a helyet, ahol megjelent, kiméletben részesíteni, azaz művelés nélkül hagyni, hogy az ásás meg a kapálás a gomba földalatti részét feldúlva, azt ki ne irtsa. Vontkozik ez a tanács minden olyan gombára, amit a kertünkben dédelgetünk. Sűrűn ásott vagy kapált területen semmiféle gomba sem maradhat meg tartósan. A feltörő gatz esős idő utáni óvatos gyomlálással távolítsuk el s ha a gombatermést siettetni akarjuk, trágyalét elegyítsünk vízzel s avval öntözzük a gombatelepet.

A csoportos barnapereszker a kertészek gombája lehetne, amellyel érdemes lenne termesztési kísérleteket is végezni, ugyanis étellé készített húsa van olyan jó, mint a csiperkéé. Azonkívül előnye az is, hogy tartósabb gomba, tovább marad piacképes a csiperkénél, mely gomba ha eléri, (üzletben is, állás közben) lemezei megfeketednek.

Hát míg e gombára szíves figyelmüket felhívom, el nem mulaszthatom azonban azt a megjegyzést, hogy megismerni őt a kezdőnek nem könnyű. A csoportos növekedés hívja fel rá a figyelmünket. Ilyenek azonban az egyéb gombanemek között is akadnak, például ilyenek általában a tökegombák, (*Pholiota*) a laskagombák (*Pleurotus*) stb., stb. Az első amire ügyeljünk, a spóra fehér színe legyen, azután a többi jegyek együttesen mind figyelembe veendő. Például ha szaga nem lisztre emlékeztető, már más gombával van dolgunk. Ha lemezei nemcsak elszürkülők, de megfeketedők, akkor a vastagtönkű pereszker-

gomba kerülhetett elénk, mely gomba ugyancsak lehet csoportos növesű. Ez pedig mérgesnek tartott gomba.

Bizony elég mindent kell írnom egy-egy gombáról, ha azt akarom, hogy gombák iránt érdeklődő szíves olvasóim meg is ismerjék soraim után a gombákat, ha majd a tavasz jöttével a mi kedvenceink meg-meg jelennek. Ezért inkább kevés fajt ismertetek egy-egy nemen belül. Ezek azonban a gyakorlatalig legfontosabb fajok. (Folytatjuk.)

Az erdők pókjai.

Írta: **Dr. Kolosváry Gábor** egyetemi magántanár, Budapest.

Az erdőségeknek külön pókvilága van. De az erdőn belül még számos olyan létező van, ahol a pókok meghúzódnak, tekintet nélkül arra, hogy ezek az létezők, mint pl. a kövekalja, a fák kérgealja, mohatakarók, földi repedések stb. . . . stb. . . . erdőben vannak, vagy pedig erdőn kívül, naposabb, vagy nedvesebb helyeken. Minthogy azonban kövekalja, fák kérge, mohatakaró rendszerint a legtöbb erdőségben van, nem teszek felesleges dolgot, ha ezeknek az létezőknek a pókjairól egyet-mást elmondok.

Tekintettel arra, hogy az egyes földrajzi tájak szerint a pókvilág más és más, továbbá, hogy nedves és száraz altalajú erdők szerint is változik az egyes pókfajok elterjedése, csupán nagy általánosságban említem meg azokat a pókféléket, melyeknek fajaiból egyesek az erdőkre általában véve jellemzők.

Így: kövek alatt élnek a *Drassodes-Segestria-Coriarachne-Pholcus-Micaria-Lycosa-Eresus-Zelotes* stb. . . . pókfajok. Fák kérgealatt élnek: *Segestria-Zilla-Anyphaena-Marpissa* stb. . . . fajok. Vannak olyanok, melyek nem mennek a kéreg alá, de előszere-ttel tartózkodnak fák törzsén, valamint sziklák falán, ha azok erdőségekben vannak: *Theridium formosum, Drapetisca, Artanes fuscomarginatus, Sitticus scenisus* stb. . . . fajok. Az erdő fáinak lombzatán a *Dictyna* fajok tanyáznak nagy mértékben, s e kis fajok igen nagy magasságokig fel is mennek. A fák törzséhez már nem ragaszkodnak annyira, de azért az erdőségben élnek fák közti növényeken, vagy fák között kifeszített hálókban a többféle keresztespókok (*Araeae*) *Linyphiák*, több ugrópókfaj, a mohatakarók alól pedig német bűvárok egyes barlangban is élő fajokat találtak.

Ősszel, mikor a pókok telelni mennek, természetesen majdnem mind a fakérgék, vagy kövek alá bújnak, s ilyenkor sok olyan pókot lehet itt találni, melyek különben életüket nem ezekben az létezőkben töltik.

Földi repedésekben, maguk-ásta lyukakban élnek a *Tarentula*-pókok, *Atypusok*, *Eresusok*, és a földhöz közel lévő leveles növények leveleiben maga-szötte csölkálásában a *Clubiona*-pókok.

Bokrok ágain leleselkedve vadásznak zsákmányaik után a karolók (*Xysticusok*).

Ha az erdőség ritka, vagy ha az erdő-széleket vesszük tekintetbe, akkor már sok olyan pókfajt találunk az erdőben, melyek rendes körülmények között mezőn, napos réteken élnek. Ilyenek a nagy állaspókok, a *Tetragnathák*, az apró *Araneák*, és sok ugrópók. Ez utóbbi nagy ugrásokkal ejti hatalmába áldozatát. Ha pedig az erdő nedves, vagy mocsárral, láppal határos, akkor megjelennek a vízkedvelő fajok: *Aranea cornuta*, *Pirata*, *Dolomedes*, *Pachygnatha*, *Singa* fajok stb. . . . stb. . . .

Különösen szép és gazdag az erdő pókvilága ősszel és tavasszal, amikor a pókok úgyszólván mindenfelől igyekeznek az erdőbe. Ott elrejtőznek a közelgő hideg elől: kérgek, mohák, lehullott lomb, gyökerek stb. . . . alá, s tavasszal mikor a jőidő beáll: igyekeznek kirajzani. Mindenik megyen megfelelő helyére, a maga kedvenc tartózkodási életterébe. Ez a nagy vándorlás úgy történik, hogy a pókok felmásznak kiemelkedő tárgyra: kerítésormokra, sziklák tetejére, magas fűszálakra, bokrok kiálló ágaira stb. . . . ott jól megkapaszkodnak, potrohukból végnélkül eresztieni kezdik a fonalat, melyet a gyenge szellő addig sodor és visz, míg a hosszú fonálon keresztül a pókot magával rántja és így a pók a szelek szárnyán repül tova. Ezt nevezik vitorlázásnak, s így vitorláznak a pókok igen nagy távolságokra. Mindaddig mennek, míg a telelésre alkalmas helyet, főleg erdőt, nem találnak. Az erdők ilyenkor olyanok, mint valami óriási szűrő fésűk, melyeken fennakadnak ezek a kis fáradt őszi vándorok, melyeknek nagy, és az őszi fényben csillogó fonalaik az egész levegőt behajókázzák. Ezeket a fehér, hosszú fonalakat hívja a magyar nép „*ökörnyál*”-nak, mely vadászok, kirándulók és gyűjtők ruháján, kabátján annyiszor fennakad. Ha a pók a megfelelő helyen kiszállt az ő magakészítette „*vitorlás lég-hajójából*”, elbújik a kedvező terepen, s üres fonalát tovább cipeli, tovább rángatja az őszi szél.

Eddig nagy általánosságban csak a lomberdőről beszéltem. Csonka hazánkban nincsenek máma eredeti fenyvesei, melyeknek más pókvilága közelebről érdekelné kedves honfitársaimat. Mégis pár szóban megemlékezem a fenyvesek pókvilágáról is. Fenyveseket kedvelő pókfajok: *Hyptiotesek*, *Xysticus pinik*, *Dictynák*, továbbá egyes kárpáti alakok: *Tiso aestivus*, *Sitticus rupicola*, *Laseola tristis*, mely utóbbi különösen éppen hangyaevő faj, stb. . . .

Hazai, alföldi borókafenyveseinkben már főleg olyan fajok élnek, melyek cserjekedvelők. Ilyenek: *Mangora acalypha*, *Agelena similis*, *Thomisus albus*, *Philodromus aureolus* és *collinus*, *Zelotes villicus* stb. . . . A borókások altalaja száraz futóhomok, miért is itt már szárazságot, homokot kedvelő állatok élnek. Ezek legkevésbé erdőlakók. A homoki zuzmóban és mohában azonban kitart egy különben erdőlakó faj a *Synaema*.

Végül nem mehetek el anélkül tárgyam mellett, hogy meg

ne említsem azt az érdekes életmódot, melyet az *Agelena* pók él az alföldi borókán, ahol ugyanis nagyon sivár az élet. Kevés táplálék állván rendelkezésére: nekifanyalodik a borókán élő és rendkívül bűzös *Gonocerus juniperi* nevű poloska evésére. Ezenkívül eszi a talán még bűdösebb *Orsillus depressus* nevű poloskát is. Ez az utóbbi poloska a borókán élő és költő *Nothris marginellus* nevű pillangó hernyóit pusztítja, lévén ragadozó poloska faj, mikor ősszel annak szöttek fészkébe előtelelés végett behatol. Ilyenkor a hernyófészkek megtelnek ilyen rablókkal, s ezt felhasználja az *Agelena* pók és nekimegy nagy mohón az össze-sereglett *Orsillus*oknak. Ezenkívül egy homoki darázs kis golyó-fészket is beleszövi a hálójába és a kis darázsivadék táplálására hazaérkező anyadarazsat egyszerűen elfogja és megeszi, s a kis darázkukac kikelését lehetetlenné teszi.

Akácerdőinknek különösebb pókvilága nincsen. Az akác egy amerikából behurcolt fa, melynek pókvilága utólag alakult ki és megegyezik azoknak az erdőségeknek a pókfaunájával, melyek az akácost körülveszik. Az akácok különben is ritkás, napos és száraz erdők, melyeknek alja rendszerint kopasz és leginkább kozmopolita, mindenütt megtalálható pókok élnek benne.

FEGYVEREK a legnagyobb választékban.

TÖLTÉNYEK minden mennyiségben azonnal szállíthatók.

A „KING” serétes vadásztöltény cégünk különlegessége. — A „HUBERTUS” la töltények rottweili és walsrodei „Perfekt” porral raktáron.

JAVÍTÁSOK puskaműves műhelyünkben. — Távcső szerelések, belövések, új alkatrészek készítése

VADÁSZTROFEÁK

kikészítését — állattöméseket elsőrangú szakképzett preparátorunk végzi. Vadász, cél-lövő, atlétika, tennis árjegyzékek.

Skaba és Plökl
Budapest VI.,
Vilmos Császár-út 33
Telefon: 270—56.

A szajkók táplálkozása és vándorlása.

Irta **Dr. Vasvári Miklós**, a M. Kir. Madártani Intézet asszisztense.

A hazai varjufélék közül legsajátságosabb, a többi „varjú”-tól legeltérőbb madarak a „szajkók.” Nemcsak színezetük és testarányaik, de életmódjuk is különbözik az „igazi” varjúkétól. Ami a színezetet illeti, már maga a fekete színnek igen gyéren való képviselője és ennek helyén világosabb színek felépése is nagyon élesen elhatárolja őket. Életmódjuknak legfontosabb tulajdonsága, hogy elsősorban erdei, fán élő madarak és ezért erdészeti vonatkozásban is legközelebről foglalkoztatnak bennünket.

Kétségtelen, hogy a többi varjuféle is — tartózkodását tekintve — fákhoz van kötve, főleg fán fészkelő, de életnyilvánulásai tetemes része, különösen a táplálékszerzés inkább nyíltabb területen zajlik le. A szajkóknak az erdő fái valóságos gyakori időtöltését elárulja, — hogy csak a közönséges szajkót említsem, — már ennek termete és testalkotása is, amennyiben szárnyai a farkhoz viszonyítva aránylag rövidek és éppen ezért az ágakon való ugrándozásban jobban segítik, mintha hosszúsárnyú madár volna, a fark hosszúsága ilyen értelemben pedig szintén előny reá nézve, amit egyébként egy másik varjufélének, a leghosszabbfarkú és szintén kisebb, könnyedebb termetű szarkának példájával is igazolhatunk. A szajkó legkisebb varjuféléink közül, még a szarkánál is könnyebb (kb. 170 gr súlyú, míg a szarka átlag 200—250 gr.) és éppen ezért „rátermett” arra a fűrgé, folyton mozgólódó, csintalankodó, sőt lármás életmódra, melyet követ. Mondhatnám, hogy még a lármázás is egyenesen következik a lombkoronában fűrgén sürgölődő szajkó természetének és testalkotásának imént érintett vonásaiból. A nyíltabban működő varjak káro-gása — mint ismeretes — különösen repülés közben hallható és főleg mint csapatban élő, társaságkedvelő madarak beszélgetése, jel- és vezényszava értelmezendő. Nem így a szajkó hangadása! Valósággal úgy van, mintha fűrgé mozgékony-sága nemcsak mozdulatokban, de hangban is minduntalan megnyilatkoznék, akár csak erdeink emlősbohócánál, a minden rágc-sálóval ellentétben beszédes, gyakran makogó mókusnál. Általában kis madaraink könnyed mozgá-sukkal karöltve hangosabbak, mint a nagy fajok.

A *szajkó* (*Garrulus glandarius* L.) kedvenc tartózkodási helye a tölgy-erdő, de fenyvesekben is szívesen felüti tanyáját. Magasságbeli elterjedésére nézve figyelemreméltó, hogy pl. Tirolban 1500 méterig hatol fel a hegységben. Nálunk nemcsak a domb- és hegyvidék, de Alföldünk erdőiben is előfordul, amely utóbbi körülmény a Nagy Alföldre nézve kétféleképpen volna megmagyarázható, és pedig: vagy a hegyvidék felől vándorolt be, vagy őshonos ott, tekintetbe véve, hogy a Nagy Alföld erdőterületei részben eredetiek, nem ültetett erdők, sőt egyes részek, amelyeken manapság erdőket hiába keresnénk, hajdan erdővel borítottak voltak. Nemcsak a Nagy Alföld széleire közlebbfekvő megyékben, pl. Szabolcs-, Békés- és Szolnokmegyében, de a beljebb esőkben pl. Csongrádban (Szege-d-Királyhalom) is fészkelő madár a szajkó.

Táplálkozásában — már a tölgyerdő kedveléséből is következtethetőleg — a *makk*-nak meglehetősen jelentős szerep jut. *Rörig* 304 németországi szajkó gyomrában 175 esetben, *de la Fuye* 75 franciaországi szajkóéban pedig 54 esetben talált makkot. Egyéb növényi táplálékból gabonamagvak, gyümölcs és bogyó is szerepelnek, de jelentőségben mindez a makk mögött marad. Az állati táplálék leg-

jelentősebb része rovarokból kerül ki és pedig leginkább bogarakból, mely utóbbiakat *Csiki Ernő* 327 magyarországi szajkó gyomrában 186 esetben talált és pedig futóbogár-féléket (Carabidae) 36 esetben, ganéjbogarakat 27, cserebogarat (Melolontha vulgaris) 32, rózsabogarat (Cetonia aurata) 18 esetben talált; sok ormányos bogár is szerepelt, összesen 124 esetben, cincérfélék pedig 19 esetben; ezeken kívül sok egyéb bogár. Mint látható, a középnagyságú bogarakat mintha előnyben részesítené, amin — a szajkó csőrének, rövid és eléggé tömzsi alakját, vagyis nem apró táplálék szedésére valló alkatát véve figyelembe — nem is csodálkozhatunk. A makk-evés is ilyen értelemben méltánylást érdemel. Egyéb rovarok közül hangyák, darazsak, lepkebábók és hernyók, szitakötők, tücskök, sáskák, szöcskék, poloskák stb. is előfordulnak a táplálék közt, valamint százlábúak, pókok csigák is. Érdekes, hogy *Csiki* 47 esetben talált a szajkók gyomrában darazsat (6 esetben lódarazsat?) és ugyanezt magam is tapasztaltam néhány esetben.

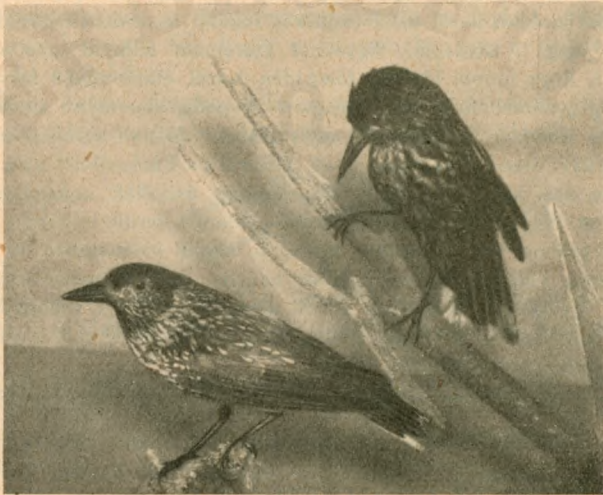
Különös dolog, hogy a gerincesállatok jelentősége a gyomortartalom vizsgálatok alapján nem áll tisztán előttünk. A szajkó fészekrablása, fióka- és tojáspusztítása közismert és éppen emiatt tartják káros s pusztítandó fajnak. *Csiki* 327 szajkó gyomortartalmából álló anyagában 75 példányé május, június és július hónapokból, tehát a szorosan vett fészkelési időből való és mégis csak két esetben volt madártáplálék kimutatható! De nemcsak a magyarországi vizsgálati anyaggal vagyunk így, hanem a külföldivel is, mert például Rörig 304 gyomorban csupán 3 esetben talált madarat, 1 esetben pedig madártojást és a tudomásom szerint eddig tüzetesen megvizsgált 1002 szajkógyomorban összesen 9 esetben találtak madár-, 4 esetben pedig madártojásmaradványt. A magam részéről ezeken kívül csupán 1 esetben találtam tojásmaradványokat. *Szinte érthetetlen, miért kerülnek ezek elő oly ritkán a szajkó gyomrából*, holott a szintén nem éppen gyakran szereplő egerek és pocokok mégis csak valamivel nagyobb mennyiségben vannak kimutatva; a fent említett 1002 példány gyomrából egér 32 és pocok 15 esetben került elő. Mindezzel korántsem vonom kétségbe a szajkó madárevését, sőt tudom, hogy alkalmilag a repülő öregmadarat is elfogja — amint erre nézve adatom is van, hogy például télen kékcinkét fogott —, de mégis a legnagyobb mértékben megérdemelné a tüzetes figyelést és utánjárást, mennyiben veszélyezteti a szajkó egy bizonyos területen a madárállományt.*

Most még valamit a lapunk legutóbbi számában röviden érintett állítólagos szajkóvonulásról. Az azelőtti általános vélemény szerint a szajkót kóborlómadárnak tekintették, amely mérsékelten kiterjedt „körzetben” mozog, különösen az őszi és téli hónapokban. Igaz, hogy már 1882 óta észleltek „vonulásban” levő, csapatban tartózkodó szajkókat, így Németország, Dánia, Anglia, Hollandia, Belgium, Franciaország területén, sőt hazánkban is; Bajorországban 1910-ben többszáz csapatban észlelték őket, sőt egyik megfigyelés szerint két óra alatt 9000 darab vonult keresztül. Legutóbb 1930–31-ben észleltek Németországban szajkóvonulást. *Vervev* holland ornithologus szerint a szajkóvonulás iránya elterőleg a legtöbb középeurópai vonuló-madárétól, nem kell hogy „szabályszerűen” délnyugati legyen, hanem az meg nem határozott. E vonulásokban rész-

* Ennek az igen érdekes és fontos kérdésnek tisztázására felhívjuk t. Olvasóink szíves figyelmét. (Szerk.)

ben távoli területeken fészkelő madarak, részben pedig a közvetlen közelből valók vesznek részt és a terjeszkedési hajlamnak, vagyis a faj lakóterületi határa kiterjesztésének is szerepe van. Hogy azonban a szajkó nemcsak egyes években „határozza el” magát inváziószerűen tömeges vándorlásra, hanem általában meglehetősen erős vonulási hajlammal bír, igazolja az, hogy egy Oroszországban, Pinsk mellett fészkekben meggyűrűzött szajkó északi Csehországban került meg és pedig nem „inváziós”-évben, egy másik Lettországban megjelölt példány pedig Felső-Ausztriában jutott kézre. — A szajkó-inváziók okául a túlszaporodás, illetve táplálékhiány nem hozható fel, már csak azért sem, mert az egyetlen tömegesen és kedvenc táplálékul szolgáló makkról nem mondható, hogy speciális táplálék volna, minthogy a szajkó nagyon vegyes kőzton él és

Északi- (vastagsőrű baloldalt) és szibériai- (vékonycsőrű havasiszajkó jobboldalt).

másrészt északon oly vidéken is előfordul madarunk, ahol a tölgy már nem nő. Tulajdonképpen tehát e mozgalmak igazi okát épügy nem ismerjük, mint általában a madarak vonulását.

Míg szajkónknak nem éppen távoli rokona az *északi-szajkó* (*Cractes infaustus* L.) ez az egészben, komorabb szürkésebb, a tarkaságot, a kékes szárnytükröt nélkülöző faj, csak egyszer került elő nálunk (Zólyomban 1857 dec. 25-én), addig a távoli rokon *mogyoró-szajkó* vagy *havasi-szajkó* (*magtörő*, *Nucifraga caryocatactes* L.) hazai viszonylatban is nagyobb jelentőséggel bír. Valamelyest a seregély nagytított kiadásának látszik ez a barnás alapon fehérrel pettyezett madár, melynek u. n. vastagsőrű vagy északi, illetve európai alakja (*Nucifraga c. caryocatactes* L.) a Kárpátok magasabb fekvésű fenyveseiben is fészkel, míg a „vékonycsőrű” vagy szibériai alak (*Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* Brehm) csak időnkint vándorútján jön el hozzánk.

Csak egy pillantást vessünk a havasi-szajkóra és legott kiténik, hogy hosszabb csőrének alakja a szajkóéhoz viszonyítva körülbelül a vetési varjúéra

emlékeztet, viszont a kétféle havasi-szajkó csőre egymáshoz úgy viszonylik, mint a vetési-varjúé a dolmányos vagy szürke-varjúéhoz. Szembeötlő a szibériai alak vékony csőrén az is, hogy a felső káva néhány mm.-el meghaladja az alsót (e vékony csőr kissé talán a havasi-csókáéra vagy havasi-varjúéra is emlékeztet).

A „magtörő” tápláléka a gyomortartalmak vizsgálata szerint legnagyobb-részt rovarokból és magvakból kerül ki. Az állati táplálék jelentősebb arányban szerepel, mint a növényi, de rovarokon kívül más állat alig fordul elő a gyomrokban és a rovarok közül is elsősorban a bogárfélék a legszámottevőbbek. A növényi eledelből tetemes rész esik a mogyoróra és egyéb termésekre, illetve gyümölcsre, pl. cseresznyére. Megállapítások szerint azonban elsősorban hacsak teheti rowarevő és ezért tekintetbevéve, hogy az elpusztított rovarok jórésze káros fajokból kerül ki, a magtörőt inkább hasznosnak tartják.

Most még t. Olvasóink figyelmét szeretném felhívni arra az érdekes körülményre, hogy utóbbi időben, főleg idén ősszel, alacsonyabb fekvésű vidékeinken elég gyakran előfordult a magtörő és pedig amennyire alkalmam volt meggyőződni, csakis a vastagsőrű vagyis „északi” (illetve európai) alakról van szó! Már 1931 őszén vizsgáltam 1—1, Zirc-ről és Ráckevé-ről való példányt, 1932 nov. és dec. havában pedig Budapesten is észlelték néhányszor, sőt a Mártonhegyen elég rövid idő alatt három példánya került terítékre, a borsodi Bükkben is gyakori volt a mostani őszön, de alföldi vidékeinken is észlelték, pl. Nyíregyháza vidékén már szeptember havában (ennek gyomrában sáskákat találtam) és Kecskemét mellett is lőttek egyet legutóbb. A vékonycsőrű vagy szibériai alakot ellenben 1911 óta, amikor igen kiadós mértékben, inváziószerűen érkezett hozzánk, nem észlelték nálunk.

Kartársunk!

Még ma rendel meg

»Az Erdészeti Műszaki Segédszemélyzet 1933. évi Útmutatója«

c. zsebkönyvet, mely tartalmazza a bő naptári részen kívül az erdészeti műszaki segédszolgálat körébe vágó hasznos tudnivalókat, segéd-táblázatokat (kőbőző táblát is), törvényeket, rendeleteket stb. Ezenkívül van benne napszámjegyzék gyors napszámber számítási táblázattal és feljegyzéseknek szánt hely részben kiszakítható lapokkal.

A zsebkönyv csinos, finom vászon-, aranynyomású kötésben jelenik meg. Ára 6*30 P. MEVME tagoknak 4*30 P.

A nagy érdeklődésre való tekintettel a megrendelési határidőt f. é. január hó 20-ig meghosszabbítottuk, hogy minden kartársunknak módot nyujtsunk a zsebkönyv megrendelésére, mert csakis a megrendelés szerinti darabszámot készíttetjük el.

A megrendelés történhet egyszerű levelezőlapon is. Utánvét mellett a nagy portó-többel miatt nem szállítjuk. — A pénz előzetes beküldését is mellőzni kérjük.

Kartársi tisztelettel

Tömösváry Miklós és Orosz Imre

a zsebkönyv szerkesztői.

Gereznák szakszerű kezelése.

Írta: **Óry Sándor.**

Föltétel, hogy a vad elejtése után gereznáját a legrövidebb idő alatt lefejtsük és utasítás szerint elkészítve megszársítsuk.

Egyszerűség kedvéért a kezelést (elkészítést) illetőleg a gereznásokat három csoportra osztom:

I. Nyuszt, nyest, vidra, róka, borz, vadmacska, görény.

II. Mezei nyúl, üregi nyúl, házi nyúl, házi macska.

III. Hermelin, hörcsög, vakond, mókus.

Az I. csoportbeliek lefejtése a következő módon történik: a mellső lábakat a talpon keresztül a hónaljig felhasítjuk. A hátsó lábakat ugyancsak a talpon keresztül, a farkat pedig az alsó részén úgy hasítjuk fel, hogy a három hasítás a hullatónál találkozzék és végződjék.

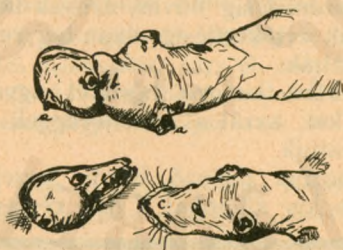
Most aztán megkezdjük a gerezna lefejtését. Elsősorban a farkon és lábakon szabadítjuk fel a bőrt, óvatosan lefejtve. A

I. ábra

lábujjakat kifordítjuk, hogy a csontot az első ízületnél, tehát a körömnél, elvághassuk. A körmöknek a bőrön kell maradniok. (I. ábra.)

Most az állatot a lábcsontoknál fogva megfelelő magasságban szögre (horogra) függesztjük s a gereznát a fej felé lefejtjük a mellső lábakig. Ezek már hónaljig fel lévén hasítva, ugyanúgy a móddal, mint a hátsó lábak, könnyen lefejthetők. Tovább fejtjük a bőrt, amíg a nyakon keresztül fordítva, a fülekig érünk. A

II. ábra

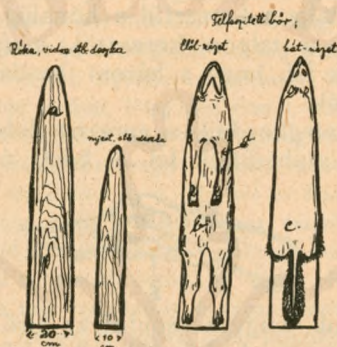
fülporcogókat a koponyacsontnál átvágva (II. ábra a) elválasztjuk a koponyától s tovább fejtjük a szemekig. A szemeket ugyanúgy mint a füleket, óvatosan elválasztjuk a csonttól, (II. ábra b) hogy a bőrt meg ne sértsük s így tovább fejtve, az orrot és alsó állkapcsot elválasztjuk a koponyától. (II. ábra c.)

Az orrporcogót lehetőségig levágjuk a bőrről, a rajta maradt húsrészeket, a fül körül különösen eltávolítjuk. Általában fontos, hogy hús és zsír ne maradjon a bőrön.

Ha a nyúzással és bőrtisztítással elkészültünk, húsos oldalával kifelé fordítva, a bőrt megfelelő szélességű (rókánál kb. 20 cm.) és kissé ék alakban végződő (II. ábra a) deszkára feszítjük (amely deszka róka, macskánál stb. cca 160 cm hosszú) illetőleg szögeljük a III. ábra b és a III. ábra c szerint.

A mellső lábak nem maradnak a bőrben, hanem kívül lógnak. (III. ábra d) A kisímitott bőrre megfelelő nagyságú újságpapírost nyomunk, hogy összezsugorodását meggátoljuk. A papír a teljes száradásig marad rajta. Az így elkészített és felfeszített bőrt állítsuk hűvös, szellős helyre, ahol pár óra alatt megszárad. Ha a bőr kiszáradt, kiszedjük a feszítő szögeket s a hátsó lábaknál

III. ábra

és faroknál fogva óvatosan lehúzzuk a deszkáról, úgyhogy a bőr visszaforduljon és a szőrös oldala kerüljön kifelé. Hogy ez sikerüljön, nem szabad a bőrt teljesen megszáritani és ha ez mégis megtörtént, dörzsöljük át nedves ruhával annyira, hogy törekenységét elveszítse, de fel ne puhuljon.

A visszafordított bőrt az orron vagy szemén áthúzott zsinagnél fogva tökéletes száradásig hűvös, árnyas helyre akasztjuk. Csak ezután raktározzuk értékesítésig olyan helyre, ahol rovarkátevők meg nem támadhatják.

A II. csoportba tartozó bőroket ugyanúgy kezeljük, mint az I. csoportbelieket, azzal a különbséggel, hogy ezeknél a fejet és lábakat levágatjuk.

A III. csoportba tartozó bőrok kezelése a lehető legegyszerűbb. Ezeket a kis állatokat a hasi részen végig felvágva oly-

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.

képpen nyúzzuk le, — a lábakra való tekintet nélkül — hogy kiterítve lapos darabokat mutassanak. Húsos oldalukkal kifelé apró szeggel kifeszítve, teljes száradásig a deszkán hagyjuk.

Általános szabály, hogy semmiféle bőrt napon vagy tűz mellett szárítani nem szabad. Mellőzendő a szájon keresztül való lenyúzás, pelyvával vagy szénával való kitömés.

Ellenben célszerű, ha a nedves vagy véres gereznát, deszkára feszítés előtt, száraz fűrészporral vagy homokkal bőségesen dörzsolva, megszáritjuk.

Ha e szerény utasítás szerint járunk el és egy kis gondos munkától nem riadunk vissza, gereznáinkat szívesen és magas áron veszi meg a kereskedő.

FEGYVER ÉS LŐSZER.

Írta: **ijj. Breitfeld Dezső.**

(Negyedik közlemény.)

A kísérleti állomások legnagyobb része $3\frac{1}{2}$ mm-es (= 8-as) sörétet, esetleg $2\frac{1}{2}$ mm (vagyis 12-eset) használ a lökép megbírálásánál, azért tehát legcélszerűbb, ha mi is 8-assal végezzük, hogy így azután összehasonlíthassuk fegyverünk löképeségét más fegyverével. Az olajos, a zsiros cső alacsonyabb százalékot ad, azért a csöveket próba előtt töröljük teljesen szárazra, vagy pedig adjunk le előzőleg egy-egy lövést a levegőbe. A chokefuratnak löképetszükítő hatása tudvalevőleg csak bizonyos nagyságú sörétek használata esetén nyilvánul meg, amennyiben a nagy söréteket (pl. 2-es, 4-es) kevésbé tömötten hordja, tehát alacsonyabb százalékot mutat, azonban minél apróbb sörétet használunk, a lökép is annál magasabb lesz, de csak egy bizonyos háttárig (kb. a 10-es sörétnél a legszűkebb), majd ismét tágulni kezd a lökép, mely tágulás apró sörétek (pl. 16—18-as) használata esetén mindig rohamosabb lesz.

A 75 cm-es kört a papírlapra már előzőleg rárajzolni nagy hiba, mert akkor az csősin helytelen felillesztése, vagy pl. rossz célzás esetén a lökép nagyrésze ki fog esni a körből, s így hamis eredményt kapunk, amely eredmény esetleg 80 százalékos fegyvert csupán csak 40 százalékosnak fog feltüntetni.

2. Az egyenletes fedés. A fegyvertechnika törekvései újabban arra irányulnak, hogy a sörétek elosztása a löképen minél egyenletesebb legyen, vagyis a közben ne maradjanak nagyobb sértetlen mezők. A hengerded csövek rendesen szép, egyenletes löképet adnak, de találati százalékuk alacsony, a choke-csövek viszont magas százalékot produkálnak, de térítésük nem eléggé egyenletes, mert a sörétek a lökép közepe felé erősen tömörítve vannak. A tömörítés, illetve egyenletesség mértékét a neumanswaldei lökísérleti állomás pl. úgy határozza meg, hogy a 75 cm-es kör közepébe egy $37\frac{1}{2}$ cm átmérőjű kört rajzol s a kis körben levő lyukak számát arányítja a nagy körben lévő lyukak számához. Ha az arány = 1 : 3 (ami azt jelenti, hogy a 75 cm-es kört ért össztalálatoknak $\frac{1}{3}$ része esik a kis körre, akkor a tömörítés mértéke nor-

mális, ha azonban 1 : 2, akkor már nagyon erős, hiszen éppen fele esik a kicsi körre! (Az ideális t. i. az volna, ha $\frac{1}{4}$ része esnék rá, ugyanis a kis körnek területe éppen $\frac{1}{4}$ része a nagy kör területének.) Hogy melyik jobb, az egyenletes, avagy a közepén tömörített u. n. maggal bíró lökép, az mindig a körülményektől függ. Gyenge lövők számára, sőt nyáron még a jó lövők számára is, előnyösebb az egyenletes — gámlblövő versenyeken nemkülönben; ellenben, ha téli mezei vadászatról, messzelövésről van szó, az esetben az igazán jó lövők sohasem fogják a magas löképpel rendelkező puskát magnélkülivel felcserélni.

3. A lökép legsűrűbb részének, ill. közepének (amelyek elméletileg egybeesnek), eredetileg a célbavett pontban, jelen esetben tehát a papírlap közepén kellene lenni, azonban sokkal célszerűbb, ha 10—15, de maximum 20 cm-rel a középpont felett van (35 m-ről t. i.), egyrészt, mert akkor rendes lőtávolságon belül semmit sem takar el a puskacső a vadból, minthogy nem kell fölébe célozni — tehát csak egy részét, de nem az egész vadat takarja el, A mag helyzetét a legpontosabb célzással és pedig nem 35 m, hanem csak fele távolságról, de maximum 20 m-ről állapítjuk meg, mely távolságról a magaslövés is csak fele annyi, vagy $5-7\frac{1}{2}$, ill. max. 10 cm lesz, mert 35-nél már nagyon megszárad a sörétraj s így a mag, azaz a találati pont helyzetének megállapítása nehézségekbe ütközik. Ha a puska alacsonyán hord, az hiba és pedig igen nagy hiba, amelyen csupán puskaműves, laikus azonban semmi esetre sem tud segíteni, mert ez esetben a csőszint kell emelni, ill. süllyeszteni.

(Folytatjuk.)

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozások: A m. kir. erdőgazdasági szakiskola tanára *Osztróluczky Tibor m. kir. főerdőmérnök* 1932. évi december hó 19.-én hajnali 1 órakor életének 40.-ik évében Budapesten elhunyt.

A Megboldogult 1914-ben lépett állami szolgálatba, a háború kitérésékor hadba vonult, ahol rövidesen orosz fogságba esett és 7 évet töltött ott a legnagyobb szenvedések között.

Fogságból való hazajövele után először Budapesten, később Miskolcon, majd Győrben teljesített szolgálatot s 1929. évi szeptember havától az esztergomi m. kir. erdőgazdasági szakiskolánál működött.

A szakiskola altiszti kara és tanuló ifjúsága mély meghatódottsággal vette tudomásul hirtelen bekövetkezett halálának hírért s megboldogult tanáruk emlékét szívükbe vésvé kegyelettel őrzik.

Az elhunyt, lapunknak régi előfizetője volt és az Egyesületi életünk iránt is mindenkor a legnagyobb érdeklődést tanúsította.

Egyesületünk is mély részvétellel osztozik az erdőmérnöki kart és az erdészeti szakoktatást ért súlyos veszteség felett.

Temetése folyó évi december hó 21-én délután 3 órakor volt Budapesten a Kerepesi temetőben, melyen az egyesületet Tömösváry Miklós titkár képviselte Béke poraira!

Daróczy Márton

Papanecz Lajos az esztergomi m. kir. erdőőri és vadőri iskolát 1931. évben végzett növendéke 1932. évi december hó 19.-én egy hónapi súlyos szenvedés után Pilismaróton 20 éves korában elhunyt.

Temetése december hó 21.-én volt a pilismaróti temetőben.

Ifjúságod delén elhunyt fiatal kartársunk nyugodj békében.

Daróczy Márton

Perneczky József közv. erdőőr, kar- és tagtársunk Nagykörösön elhunyt. Nyugodjék békében!

Kitüntetések. *Németh István* tagtársunkat, részben egyesületünk tájékoztatása és ajánlása alapján, a „*Hubertus*“ *Országos Magyar Vadászati Védegyelet* igazgatósága: hosszú *hű szolgálat*, a *vadtenyésztés terén elért siker*, a *vadorzókkal szemben való érélyes magatartás* terén szerzett kitünő érdemeinek elismeréséül a Védegyelet érmével tüntette ki.

Nagy László ügyvezető igazgató, ünnepélyes keretek között való átadás céljából, már meg is küldötte a kitüntetési érmét tagtársunk szolgálatadójának, báró Schossberger Viktor turai nagybirtokosnak.

id. Agi Ferenc vadőrnek a *Hubertus O. M. V. V.* kitüntetési érmét a Védegyelet nevében december hó 12-én, a szolgálatadó, *Fricke Emil*, györsövényházi körvadászata alkalmával adta át hangulatos s az érem erkölcsi értékét hangsúlyozó üdvözlő beszéd kíséretében és a nagyszámú illusztris vadászvendége előtt *pusztafödémesi Csemes Béla* főszolgabíró. Majd *Halasi József* körjegyző üdvözölte a község lakossága nevében *Agi Ferencet*, aki meghatva mondott köszönetet a kitüntetésért.

Az agancskiállításról. Lapunk mult évi utolsó számában hírül adtuk, hogy a Nemzeti Vadászati Védegyelet 1932 december havában tartja az elmúlt vadászévad trofeáinak kiállítását. A kiállított szarvas és őzagancsok, dámlapátok, mufloncsigák és vadkanaagyarak mind igen szép példányok voltak. A kiállítás földművelésügyi miniszteri tiszteletdíját *báró Jnkey József* nyerte Harosberényben elejtett páratlan 16-os, 9'75 kg.-os vadaskerti szarvasagancsával. Szabóky Navratil Dezső tiszteletdíját pedig *Hellebronth Béla* érdemelte ki Nyergesújfalun zsákmányolt gyönyörű vadkanaagyarával.

Horthy Miklós kormányzó úr Öfömméltósága 1932. évi trofeái is ki voltak állítva, melyek közül egy 14-es és egy páratlan 18-as szarvasagancs, továbbá 3 pár vadkanaagyar nyert díjat.

A nyílt területi szarvasagancsok első díját (aranyérem) *herceg Hohenlohe-Oehringer Ágost*, a dámlapátok első díját (ezüstérem) *József főherceg Öfensége* nyerte.

Az őzagancsok első díját (aranyérem) *ifj. gróf Eszterházy Lászlónak*, a mufloncsigákét pedig *dr. Kiss Edének* ítélték.

Jussuf Kemal egyiptomi herceg néhány napig báró Baich vasmegyei birtokán vadászott. A herceg itt tartózkodása alatt annyira megkedvelte a vendéglátó házigazda fiatal vadórét, Csorba Istvánt, hogy magával is vitte Egyiptomba. Egyébként a herceg a közeljövőben afrikai vadászexpedícióra indul, melyen kísérője lesz gróf Széchenyi Zsigmond, a „Csui” könyv szerzője is.

Vadbőrarak: Róka 6—12, vidra, 10—20, borz 3—4, vadmacska 3—4, nyest 28—30, görény 4—4·50, mezei nyúl 0·30—0·35 pengő darabonként. Házi-nyúl 0·40—0·50 pengő kg.-ként. (Vadbőröket értékesítés végett ezidén nem veszünk át.)

Hirdetmény vadászati alkalmazottak kitüntetéséről tárgyában.

A „Hubertus” Országos Magyar Vadászati Védőegylet tradíciójához híven, jutalmazni óhajtván az érdemeiket szerzett hivatásos vadászati alkalmazottakat, felkéri az ország vadászati jog tulajdonosait és bérlőit, hogy az alábbi pontokban felsorolt feltételeknek megfelelő alkalmazottaik kitüntetésére vonatkozó megkeresésüket

1933 augusztus hó 1-ig

alulírott igazgatósághoz juttatni szíveskedjenek.

A kitüntetés mellett viselendő, művészi kivitelű érem.

Kitüntetés szempontjából csak az a vadászati alkalmazott jöhet figyelembe, aki:

1. magyar állampolgár,
2. aki legalább húsz év óta szolgál egy gazdát, ha más helyen is,
3. akinek erkölcsi és politikai magatartása kifogás alá nem esik.

Ezen alapfeltételeken kívül:

- a) aki a vadtenyésztés,
- b) a vadvédelem,
- c) általában a vadgazdaság terén lelkiismeretes, becsületes munkásságával

komoly eredményeket ért el.

A megkeresésben fel kell tüntetni a kitüntetésre:

1. nevét, korát, családi állapotát,
2. lakcímét,
3. a közigazgatási járást,
4. a főszolgabíró nevét és lakcímét,
5. részletesen fel kell sorolni azokat az érdemeiket, amelyek a kitüntetés

alapjai lehetnek.

A „Hubertus” Országos Magyar Vadászati Védőegylet
igazgatósága

Budapest VIII., Szigony-utca 34.

Nagy László sk.,
ügyvezető igazgató.

vitéz Csécsi Nagy Imre sk.,
elnök.

AZ ERDŐ

VII. évfolyam

1933 február

2. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Batthyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők.

Telefón: 566—24.

Emlékiratunk.

Az elmúlt évben megtartott közgyűlés a vezetőség által be-
terjesztett Emlékiratot egy-két kisebb módosítással elfogadta és
utasította a vezetőséget arra, hogy azt az illetékes helyen adja át
és kérje az abban foglaltaknak valóráváltását.

A vezetőség mindenképpen igyekezett a közgyűlés ezen rendel-
kezéseinek, illetve határozatának eleget tenni, azonban többször
jöttek közbe zavaró momentumok, amelyek mindig kitolták, illetve
késleltették annak beadhatási határidejét. A zavaró okok sohasem
a vezetőség hibájából történtek, hanem az elmúlt évben minden
kartárs által tudott, annyiszor változott politikai helyzetből kifolyólag adódott.

En kartársaimmal szemben mindig a legnagyobb és legőszintébb
lojalitással jártam el és fogok eljárni a jövőben is, amíg bizalma-
tokkal kartársaim megtiszteltek, úgy jártam el most is, amidőn
az Emlékiratunkban foglalt méltányos és jogos kívánságainknak
érvényesítése céljából egyik közéleti nagyságunkat, *Brandt Vilmos
ny. főispán, országgyűlési képviselő úr Öméltóságát* felkérve, tisz-
teletteljes kérésünkkel január hó 20-án *Tömösváry Miklós titkár* kar-
társammal együtt a *m. kir. földművelésügyi Miniszter Úr* önagy-
méltósága elé járultunk.

A Miniszter Úr Önagyméltósága szóval előadott kérelmünket
nagy érdeklődéssel hallgatta és Emlékiratunknak átadása alkal-
mával méltányos ügyünk elintézésére vonatkozólag a legmesszebb-
menő jóindulatát helyezte kilátásba.

E helyen el nem mulaszthatom *Brandt Vilmos országgyűlési
képviseelő úr Öméltóságának* az egyesületünk nevében hálás köszö-
netem kifejezni. Öméltósága felkérésemre a legnagyobb készséggel
vállalta ezen reánk nézve annyira fontos ügynek az illetékes
helyre való juttatását és pártolását. Öméltósága egyébként a

jövőre nézve is a legnagyobbfokú érdeklődést fogja tanúsítani egyesületi életünk iránt és mindenkori legnagyobbfokú támogatását helyezte kilátásba.

Kedves kartársaim, egyesületünkben a pénzügyi egyensúly rendbe jött, a súrlódások megszűntek, a legfelsőbb körök bizalmát és a megbecsülést odaadó munkásságunkkal és a felsőbbiséget mindenkor tisztelő és megbecsülő magatartásunkkal kiérdemeltük. Arra kérem tehát minden kartársamat, hogy a vállalt kötelezettségének mindenki és mindenkor a legnagyobb erőfeszítések árán is tegyen eleget, hogy tovább működve, ezen szép elismerést a jövőben is kiérdemeljük.

Közgyűlésünk mint közölve lett február hó 12-én lesz, miért is arra kérek minden kartársat, hogy azon minél nagyobb számmal vegyetek részt már annál is inkább, mert ott fontos kérdések kerülnek tárgyalás alá, s azonkívül alapszabálymódosítást is akarunk végrehajtani, amelyhez azonban taglétszámunk $\frac{2}{3}$ -ának jelenléte szükséges, az esetben, ha kartársaim közül valaki gátolva volna a megjelenésben, úgy azokat nagyon kérem, hogy az „Erdő” mai számához mellékelt nyomtatványon feltüntetett biztosan megjelenő kartársak közül egyet kijelölni és azt a nyomtatványt mielőbb visszaküldeni szíveskedjete, hogy az illető meghatalmazott a beküldő kartárs szavazati jogával élhessen. Ezt a költségek kímélése szempontjából tartom nagyon fontosnak, mert határozatképtelenség esetén egy másik közgyűlést volnánk kénytelenek összehívni, ami bizony felesleges kiadást okozna egyesületünknek.

Daróczy Márton.

Amit érdemes tudni . . .

F. hó 12-én tartandó közgyűlésünk két kimagasló tárgyára, az elnök választása és az alapszabály módosításra való tekintettel felkérjük MEVME tagjait, hogy a gyűlésen minél nagyobb számban szíveskedjenek megjelenni.

A gyűlésen résztvenni óhajtók utazásának megkönnyítése végett a kedvezményes vasúti jegy váltására jogosító igazolványok igénylését f. hó 6-ig meghosszabbítottuk.

Alapszabályaink módosításához a tagok kétharmad részének képviselete szükséges a közgyűlésen. A mai súlyos viszonyok azonban kizárják, hogy tagjaink ilyen nagy számban vegyenek részt a közgyűlésen, azért jelen lapszámunkhoz nyomtatott meghatalmazást csatoltunk azon célból, hogy azt tagjaink — akik akadályozva vannak a közgyűlésen való részvételben — kitéltve

és aláírva az egyesület vezetőségéhez lehetőleg mielőbb eljuttatni szíveskedjenek.

Azon tagtársak azonban, akiknek körzetükből lesz képviselő, nem szükséges a nyomtatványt kiállítani, hanem a közgyűlésen résztvevő kartársukat bizzák meg képviselőjükkel.

id. Kolpaszky Gyula kitüntetése.

Őszinte örömmel üdvözöljük a kitüntetést, melyet a földművelésügyi Miniszter úr, id. Kolpaszky Gyula székesfővárosi erdőaltiszt, egyesületünk választmányi tagjának adományozott, mert e kitüntetés egy vérbeli, lelkes erdésznek több mint negyedszázados érdemes munkájára teszi rá a koronát.

Kitüntetett kartársunk odaadó munkásságával harmincnyedek éve szolgálja kenyéradóját, a székesfővárost, s ezen hosszú idő alatt nem egyszer mutatta meg önfeláldozó kötelesség-érzetét. A proletárdiktatúra alatt egy elvetemült ember rá is lött és tüdő-lövést is kapott.

A székesfővárosi erdőhivatal teljes személyzete előtt január hó 21-én délben Huszár Aladár főpolgármester szép beszéd kíséretében nyújtotta át a földművelésügyi Miniszter díszoklevelét id. Kolpaszky Gyulának, aki meghatottan mondott köszönetet.

Az ünnepélyes aktuson megjelent Vignyázó Géza tanácsi főjegyző, a beteg polgármester képviselőjében és Csizmadia László erdőtanácsos, a székesfővárosi erdőhivatal vezetője is. Az illetékes m. kir. erdőigazgatóságot Takács Géza főerdőtanácsos képviselte.

Id. Kolpaszky Gyula közszeretben és tiszteletben álló kartársunk nemcsak hivatalos téren, de az egyesületi és magánéletben is mindig példaképpen szolgálhatott mindnyájunknak. Adja Isten, hogy mindnyájunk szeretett és tisztelt „Gyula bácsi”-ja igen sokáig jó egészséggel és jó kedéllyel élvezhesse a szép kitüntetést.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés. (5)

Írta: Orosz Imre.

Az előző számunkban közölt kimutatások folytatását az alanti táblázatokban ismertetjük:

Erdei terményárjegyzék

uradalom erdőbirtokára vonatkozóan.

Érvényes 1932. január hó 1. napjától.

Tételszám	Az erdei termék illetve választék megnevezése	Mértékegység	P e n g ő							Megjegyzés
			Tölgy, akác, kőris, vadkörte, vada., hars, v. fenyő	Szil, gyertyán, cseresznye, juhar	Bükk, csertölgy	Éger, nyír, nyár	Fűz és cserje	Fenyő		
I. Épület- és műszerfa.										
1	11—15 cm. köz. atm.-ig . . .	fm.	—80	—80	—60	—50	—40	—80		
2	16—20 " " " " . . .	"	1—	1—	—80	—70	—70	1—		
3	21—25 " " " " . . .	m ³	30	28	21	20	20	28		
4	26—30 " " " " . . .	"	34	30	26	20	20	30		
5	31—40 " " " " . . .	"	38	36	30	24	24	32		
6	41—50 " " " " . . .	"	44	40	34	28	28	36		
7	51 éstöbb " " " " . . .	"	52	48	36	30	30	42		
II. Tüzifa.										
1	Hasábfá	ürm ³	10—	10—	10—	7—	7—	7—	Ad. 5—8. tétel. Kézi taliga és kézi szán után 1/3, férfi teher után 1/5, női teher után 1/8, gyermek teher után 1/10 rész számítandó. Egyfogatú szekér után a kétfogatú 3/4 része számítandó.	
2	Dorongfa (vastag)	"	8—	8—	8—	5—	5—	5—		
3	Dorongfa (vékony)	"	5—	5—	5—	3—	3—	3—		
4	Tuskófa (selejt) hasáb v. donga	"	7—	7—	7—	4—	4—	4—		
5	Tuskófa (tuskó és gyökér)	2f.sz.	9—	9—	9—	6—	6—	6—		
6	Galyfa	"	6—	6—	6—	4—	4—	3—		
7	Hulladékfa és forgács	"	6—	6—	6—	4—	4—	3—		
8	Száraz dült és állófa	"	8—	7—	8—	5—	5—	5—		
III. Mezőgazdasági és egyéb fa.										
1	Paszulykaró 4 cm. v. és 3 m. h.-ig	db.	0.06	0.06	0.06	0.04	0.04	0.06		
2	Par.-karó 1.5 m. h.-ig és 4 cm. v.-ig	"	0.03	0.03	0.03	0.02	0.02	0.03		
3	Szekérrúd 9-10 cm. atm. 4 m. h.-ig	"	2.50	3.—	2.—	2.—	1.50	2.—		
4	Lőcs	"	0.50	0.50	0.40	—	—	—		
5	Gereblyenyél	"	0.20	0.20	—	—	—	—		
6	Villa- és kapanyél	"	0.20	0.20	—	—	—	—		
7	Szerszámnyél	"	0.10	0.10	—	—	—	—		
8	Sétabot	"	0.30	0.30	0.30	—	—	—		
9	Kosárfonóvessző	kéve	—	—	—	—	2.—	—		
10	Sövényvessző	*	5.—	5.—	4.—	4.—	5.—	3.—	2 fogatú szekér	
11	Boronatüske	kéve	—	—	—	—	1.—	—	(0.8 m. atm.)	
	stb. stb.									

Tételszám	Az erdei termék illetve választék megnevezése	Mennyiség	P e n g ő						Megjegyzés		
			Tölgy, cser, bükk, juhar, kőris, szil	Akác, gletcsia, gyertyán	Éger, nyár, hárs, amer. dió, vadgeszt.	Nemes dió, szel. geszt. külföldi fánemek	Vadgyümölcsfa	Fűz, nyárdugvány gyökerez (sima)		Fenyő	
	IV. Csemeték, sarjak és egyéb	1000 bd									
1	Csemete magágyi	"	9	9	10	20	14	10	8	Az egységár rendszeren a kerükköltéssel (mag, vetés, kapálás, kiszedés, stb. + 20 % haszon lesz számítva.	
2	Csemete 2—3 éves	"	10	10	12	24	18	14	10		
3	Csemete 3 éves isk.	"							16		
4	Suháng	"	50	30	30	60	60				
5	Karácsonyfa 1'5 m. m.-ig	"							2		
6	Karácsonyfa 1'5 m. m. felül	"							4		
7	Májusfa 2'0 m. m.-ig	"			3						
8	Májusfa 2'0 m. felül	"									becslés után v. m 3 sz.
9	Erdei gyümölcs vadonc	"					20				
10	Ostornyel	"					0.05				

Tételsz.	Az erdei termék megnevezése	Mért. egys.	Pengő	Jegyzet	Tételsz.	Az erdei termék megnevezése	Mért. egys.	Pengő	Jegyzet
	V. Melléktermékek								
1	Gubacs	hl.	10		13	Zöld falomb	2 fog. szek.	6	
2	Makk	"	7		14	Sikár gyökér (kefe készít.)	kg	50	
3	Különböző fmagvak	lt	60		15	Moha	2 fog.	6	
4	Mogyoró	"	1'50		16	Alom	"	6	
5	Málna, szeder, szamáca	"	30		17	Televény föld	"	3.50	
6	Csipke rózsza és som bogyó	"	20		18	Agyag	"	2	
7	Boróka	"	30		19	Homok	"	2	
8	Nyír- és juhar lé	"	30		20	Kő	"	5	
9	Gomba	kg	50		21	Szelid dió	lt	1.50	
10	Gyanta	"	1.50		22	Vadalma és körte	"	0.06	
11	Különféle virágok	kész. kos.	25						
12	Gyöngyvirág	"	1						

Az erdei termények árai vidékenként változók, mert minél keresettebb valamely cikk, annál jobban eladható s így annál magasabb egységár elérhető.

ad 3. Fautalványozási füzet. Rendesen indigóval írt és egyszerre három példányban kiállított nyolcad ív nagyságú füzet, amelynek az első lapja fehér, az alatta levő piros és az ezalatt levő pedig zöld színű.

A fehér az elárusítót (birtokost), a másik a raktárost, a harmadik pedig (utóbbi kettő perforált, kiszakítható a füzettömbből) a vásárlót illeti.

A bárca a következő szövegű: (az első vagyis a fehér utalvány címet kap.)

..... szám. Erdőbirtokos neve: (nyomtatva)..... Érvényes 1932..... hó..... íg.
Kiszállítási nap: kedd, péntek.

Igazolvány.

Vevő neve } ..... N. N. Iharos .....
és lakhelye } .....

Erdőrész, tag, részlet: *Hegyesető 4/a.*

Faválaszték: }
fm. drb. ürm³ m³ } 3·00 m³ tölgy szerfa, az 5, 8, 12, 17, 205 és 380 sz. rönkök.

Érték: à 20 P. = 60 P.

Kelt ..... 1932..... hó..... n.

Megjegyzés: 1. A fenti határidőig el nem szállított faanyagért fekbér fizetendő és pedig 1 ürm³ és 1 m³ fa után hetenként 0·20 P, egyébert ..... P.
2. Kutyákat az erdőbe hozni és lármázni nem szabad.
3. Tüzet rakni és legeltetni szigorúan tilos.

A bárcafüzeteket egyébként lehet másképpen is kezelni, mégpedig úgy, hogy beosztásra, alakra, vagy színre más-más füzetet nyitunk, így pl. külön a tűzfára, külön a műfára és külön más egyéb terményre is.

A vevő a két indigós igazolvánnyal a meghatározott időben jelentkezik az erdőn, illetve az erdei rakodón a raktárkezelőnél.

A raktárkezelő a kiadott faanyag után mindkét igazolvány hátlapjára tintaceruzával rávezeti a keletet és a kiadott mennyiséget s azután a vevőnek átadja a harmadik indigós példányt mint szállítójegyet, illetve igazolványt.

A raktárkezelő, kinek szintén anyagnaplót kell vezetni, — ha az anyag mind kiadott, úgy azt a naplójában kiadásba helyezi, ha pedig a vásárolt anyagnak csak egy részét szállították volna el, úgy azt nyilvántartja s szolgálati könyvébe feljegyzi.

Sok helyen az erdei fakiadást, sőt más munkálatot is pl. a szeptemberi szarvasbika bögésekor be szokták szüntetni, vagy legalább is korlátozzák, úgy, hogy a hajnali vagy alkonyati időben tilos fáért vagy egyébert jönni, ilyenkor rendesen magára a bárcára rávezetik azt a pontos időt is, hogy hány órától meddig van anyag kiadás.

Azon bárcák, amelyeknek érvényük lejárt, kellő indokok figyelembe vételével díjmentesen még is hosszabbíthatók, különben meghosszabbításukért a helyi megállapított díj fizetendő.

A faulványozási füzet rendszeren 100 számot ($100 \times 3 = 300$ lap) tartalmaz s hogy indígyóval könnyebben írható legyen, vékonyabb papírból készül.

Minden anyag, akár idegennek lesz eladva, akár pedig a saját gazdaság által felhasználva, ki lesz utalva a bárcafüzeten és természetesen egy bárcán csak egynemű választék. — Így pl. egy bárcán nem utalható tűzifa és donga, hanem külön-külön utalandó, mert más címen lesz elkönyvelve a tűzifa és máson a donga.

Leltári napló.

Háromféle leltárt különböztetünk meg u. m. ingó, ingatlan és élő leltárt. Az ingó és ingatlan leltárt másképpen holt leltárnak nevezik.

Az ingó leltárba, amint annak az elnevezése is mutatja, minden ingó tárgy tartozik, az ingatlanba föld és épület, továbbá olyan ingó tárgy, amely beépített, tehát ingatlaná vált, pl. cserépkályha.

Az élő leltárba az állatállomány tartozik.

A leltárak közül mint a legfontosabbat az ingó leltárt tárgyalom.

Az ingó leltárt rendszeren 5 évre szoktak felfektetni. Amint a példa is mutatja, amely évben beszerzünk valamit, abba az évi rovatba írjuk be; ha van már abból a tárgyból, úgy azt csak a megfelelő évben bevételezzük, ha pedig nincsen, úgy új tételt adunk a tárgynak és a megfelelő év rovatába írjuk. Az időközben elhasználódott stb. tárgyak pedig szintén elromlásuk évében kiadásoltatnak. Amikor az öt évi ciklus letelt, úgy összeadjuk az öt évi bevételt és levonjuk ebből az öt évi kiadást és maradványul kapjuk az új ciklus készletét.

Az ingó leltárba minden 2 Pengő értéken felüli tárgy be lesz írva, kivéve az igen romlandó tárgyakat, — amelyek hamar tönkremennek, — nem írunk leltárba, legfeljebb külön nyilvántartásban kezeljük őket, ilyenek pl. a gyakran használt zsákok, kötelek, zsinórok, stb.

Az ingó leltár minden címe új lapot kap, sőt számítva az öt évre, megfelelő üres lapokkal bővítjük.

Az ingó leltár tartozéka a gyarapodási és apadási leltári napló, tulajdonképpen az év végén ezekből lesz bevezetve az ingó leltárba „Főleltár” a bevétel (gyarapodás) és a kiadás (apadás).

Tehát év közben a gyarapodási és apadási naplót szoktuk vezetni.

Az ingó leltárba ingóságaink természetétől és egyebektől függően természet-szerinti számú fő- és alcímet nevezhetünk meg, amely gazdaságunknak leginkább megfelel, fő dolog az, hogy a kívánt tárgyat a leltárban gyorsan megtalálhassuk.

Ingatlan leltár. Erről is egy pár szót! I. Föld, II. Épület.

I. Az ingatlan leltár a földnek művelési ága szerint lesz nyilvántartva és pedig kataszteri holdakban és négyszög öleken ($\square^0$). — Az ingatlan leltár csakis az állandó művelési ágat jelzi. Így pl. van szántó, rét, erdő, legelő, szőlő, nádas, kert, udvar és út, mely legutóbbi a terméketlen rovatban foglal helyet.

Az ingatlan leltárban még a következők szerepelnek: a) dülő elnevezése, b) termőhelyi osztálya, c) a talaj leírása, d) kataszteri tiszta jövedelme, e) különleges megjegyzések.

Az ingatlan leltárba, ha évközben területváltozás történik (növekvés, apadás) úgy azt természetesen bejegyezzük, illetve leírjuk.

Az ingatlan leltár számos éven át jó s arról újat minden évben nem szoktunk készíteni.

II. Épületleltár. Az épületleltár szintén számos évre szól, itten is az újonnan épített épületeket szoktuk pótlólag bevezetni.

Az épületleltár az épület teljes leírását tárgyalja.

Nevezetesen: mikor épült és milyen anyagból, milyen méretben, hány helyiséggel stb., szóval a kivitel a legrészletesebben tárgyalva.

Minden épület leírása után több űrlapot szoktunk hagyni az esetleges későbbi pótló építkezésekre.

Az épületleltárnál a pótlásokat esetről-esetre mindenkor pontosan pótoljuk, így pl. ha egy épület eredetileg faszindelyes, tetővel készült és utóbb cserépszindellyel fedetett, úgy a „*tetőzet*“-nél az eredeti leírásnál töröljük a megfelelő szöveget és lent pótoljuk a rendes szövegezést, persze ezt a „megjegyzés“ rovatában feltűnően jelezzük.

Élő leltár. Az élőleltárt már évenként kell összeállítanunk, mert a meglevő állomány korra nézve évről-évre idősebb, már pedig az állatokat rendszeren kor- és nemek szerint szoktuk nyilvántartani.

Természetesen az egyes állatnemek (ló, szarvasmarha, stb.) külön-külön vannak nyilvántartva.

Külön vannak nyilvántartva a saját nevelésű és külön a vett állatok is.

(Folytatjuk.)

Pereszker gombák. *Trichaloma*.

Írta: **Szemere László.**

(Folytatás.)

A csoportos barnapereszkernek fényképét is bemutatom, de mint említettem, néha lehet a gomba magányos is. A címkép utolsó gombái is ezt ábrázolják, egy gombakalap alatt egy csoport is kivehető.

Lila pereszker-gombából van egy egész kis csoport a többi pereszker-gomba kötelékében. Más gombacsaládban is bőségesen akad szép lilaszínű gomba, leginkább pedig a pókhálógombák kötött (l. a nem fehérspórás lemezes-gombák között a XL. sz. nemet!), azonban azok nem fehérspórás-gombák, s az hamar kitetszik onnan, hogy a rozsdásbarna spóra ilyen színűre festi a pókhálógombák gyenge kis gyűrűjét. (Fátyolát.) A lila pereszkereknek semmiféle fátyoluk avagy gyűrűjük nincsen.

Nos tehát, ha a fehérspórás lemezes gombák között szép nagytermetű, szép lilaszínű gombákat találunk az erdő talaján avagy valamelyes parlagon, akkor a legnagyobb valószínűség szerint lilapereszker-gombával, illetve a jelzett csoport egyik-másik képviselőjével állunk szemben. Jószerencse, hogy gyakori lila pereszkerünk mind ehető. Erdőt járó gombakedvelő barátaim közül bizonyára többen vissza fognak emlékezni arra, — olvasva az alanti leírásokat — hogy ilyen gombát eleget láttak. S bizonyára elegendően ismerik is már gyakorlatból. Ugyanazt vettem észre, hogy a lila szín iránt a kezdő gombász nem

viseltetik bizalommal, s így az avatatlan ember asztalán ritkán fordul meg a lila pereszker.

A két legnagyobb efféle pereszker és pedig a *lila pereszkergomba* — *Tricholoma nudum* Bull. és a *lilatönk pereszkergomba* — *Tricholoma personatum* Fr. említendők, mint nagyságuk révén kimagasló fajok, s ezeket igyekezzünk megismerni, nemcsak mert nagy gombák, de mert közönségesek, s jó ehetők. A lila pereszkergomba leírása:

K. Fiatalon lila, később vörös barnába hajló, de kifakuló. Domború, majd ellaposodó, sötét benyomott. 15 cm-ig is megnő. Nem vízáteresztő. (A gombák jegyei között talán először említtem itt vízáteresztőségüket. Ha a gomba kalapjára egy csepp vizet cseppentve, azt észleljük, hogy abba a víz csepp igen

gyorsan beszívódik — akárcsak a kockacukorba — akkor az ilyen gombát vízáteresztőnek (hygrophanus) mondjuk. Ha a víz csepp változatlanul a kalapon marad, vagy legurul, szóval nem szívárog a gombakalap húsába, akkor a kérdéses gomba nem vízáteresztő. A vízáteresztő gomba nem lehet annyira csuron víz, hogy a rácseppentett víz csepp még mindig bele ne szívárogjon. Hát e sajátosságot is igénybe kell olykor-olykor vennünk, hogy meghatározásukban biztosak lehessünk.

B. A fiatal gomba lemezei lilák, később barnásak. Állásuk sűrű, a tönk felé kikerekített.

T. Lila, szálasan csikos-korpás, alul meg szép lilás fehéren molyhos. Tömött, alul kissé gumós. 7—12 cm magas, 1—2,5 cm vastag. Szóval olykor tekintélyes vastagságú is lehet.

H. Húsa is lila, főként a fiatal gombáé. Íze, szaga kellemes, néha a retekre emlékeztető.

Mindenféle erdőben nő, júniustól-november végéig s igen közönségesnek mondhaló.

Testvérgombája a *lilatönkű pereszkergomba* — *Tricholoma personatum* Fr. a fentitől csak azáltal különbözik, hogy kalapja fiatalon sem lila, hanem szürkés fakóbarna, s ilyen színűekké válnak kezdetben világosszínű lemezei is. Csak tönkje lila. Íze, szaga kellemes, jobb mint a lila pereszkeré, s mint csemegegomba, értékesebb is amannál. Ugyanolyan méretű, s termőhelyében sem váltogató, sőt az erdőn kívül is megtelepszik olykor, leginkább ugarokon, mezőkön, legszívesebben olyan helyeken, ahová a gazda trágyát hordott össze nyáron, abból a célból, hogy ősszel azt a földön szétteregetve, alászántsa.

Az ilyen helyeken, ha a szántás későre maradt (már őszre kelve is) szemet gyönyörködtető gombatársaságot találhat a gombagyűjtő. A tarló özláb-gomba (később lesz róla szó!), egyes csiperkék, csinos tarka tintagombák között ott találhatjuk a lilatönkű pereszkergombát, de az ugyancsak szép színű, *lilásbarna pereszkergombát is.* (*Tricholoma sordidum* Fr.) Ezek az írt, jórészt fehér-gombák között szép lila színfoltokat képeznek, mint valamelyes virágok.

Rákízű pereszkergomba. *Tricholoma terreum* Schff.

Ha az elsőben leírt Szentgyörgy-pereszker megismerjük korai megjelenésénél fogva, a másodikat csoportos növése révén, s a lilákat a színük által, akkor a rákízű pereszker meg a termőhelyénél fogva tudjuk legjobban megismerni. A fenyveserdőket szereti, bár a kevert állományú erdőkben is megtelepszik, s nagynéha 10—20 méterre el-elkalandozik a fáktól, az az erdei tisztásokon is megtalálhatjuk. És oly seregeseen terem, hogy már emiatt is szemet szúr; a sok szürkégomba egymás mellett tömött körökben nő az erdő talaján, alkalmas őszi időben.

K. Kalapja púpos — már jellegzetesen pereszkergomba-típus — később szétterülő, de közepe akkor is púpos marad. Szürke, világos, avagy sötét, olykor barnába is hajló, szóval egérszínű, e szóval jellemezhető tág színskáláhatárok között leledző kalapszíne. 3—4—6 cm átméretű, legfeljebb 8, korpásporos pikkelyesek borítják.

B. Lemezei fehérek, alig szürkék, szélesek, öblösek, egy foggal a tönkre-futók.

T. Tömött, de törékeny, hengeres, síma tömbje 4—8 cm magas, s 1—1.5 cm vastag.

H. Húsa fehéresszürke, íze olykor a rákra emlékeztető, szaga meg, valamelyes, nem éppen kellemetlen szagú szappanra. Ehető, de romlékony törékeny, Fényképét később, a susulykagombákkal együtt fogjuk bemutatni.

E gombának is van számos hasonmása és pedig egészen távolálló nem-beli gomba is, minő pl. számos susulykagomba. Azok azonban nem fehér-spóras gombák. Tehát a rákízű pereszkergombát jól meg kell vizsgálnunk, ha fogyasztani akarjuk. A saját családjából is hasonlíthat ártalmas meg jó gombához is. Az *izzadó pereszkergomba* — *Tricholoma tigrinum* Schff. is kb. így néz ki. de tönkje, azaz főként tönkje, vaskosabb. Lemezei pedig cseppeket izzadnak ki esős időben. Terem pedig legszívesebben bükkösökben. Ez mérges gomba.

A rákízű pereszkernek mintegy testvérgombája a *rózsás lemezű pereszker*

gomba — *Tricholoma orirubens* Quel. E gomba lemezei az élüknél fogva szép rózsaszínűre színesednek, mely jelenség révén egyike a legszebb gombáinknak. Ez is ehető. Valamivel nagyobbra nő a rákizű pereszkernél.

Sárgászöld pereszkergomba. *Tricholoma equestre*. L.

Ez is szép gomba: kívül minden része sárgászöld.

K. Kissé púpos, kb. 10 cm-ig növe kalapjának teteje zöldesbarnába húzó.

B. Lemezei kénsárgák, utóbb barnásak. Sűrűn állanak, szélesek, hátul szabadok. (Kiugratottak.)

T. Gumós, majd megnyúlt, finoman pikkelyes tönkje kénsárga, 4—6 cm magas, s 8—15 mm vastag.

H. Igen világosszínű húsa, jóízű, de a kalap felbőre olykor kellemetlen ízű, miért is azt leszokták húzni.

Alakját a címrajz első pár gombája mutatja.

Összel terem, főként fenyvesekben. A pereszkergombák között néhány mérges hasonmása van, azok azonban csipős ízűek. Ez utóbbiaknak típusa a *büdös pereszkergomba* — *Tricholoma sulphureum* Bull. s mivel ez mérges, ismerkedjünk hát meg vele is.

K. Eleinte kénsárga, majd sárgásbarna, kalapja alig púpos. Selymes, síma. 6 cm-ig nő.

B. Széles lemezei kénsárgák.

T. Kénsárga, rókaveres szálakkal. 5—8 cm magas. Tömött, nyurga, illetve kissé vékonyabb a sárgászöld pereszker tönkjénél. Húsa is sárga s igen kellemetlen szagú. Íze is rossz. Vegyes erdőben, ősszel terem.

Csipős fehérpereszker. *Tricholoma album*. Schff.

A mérgespereszkernek egyike. Minden része fehér, csak kalapja teteje híz barnásba, s tönkjének az alja szalmasárgásba. 8 cm-ig nő. Lemezei szélesek, ritkán állók. (Figyeljünk itt: az ugyancsak fehér Szentgyörgy-pereszker lemezei sűrűn állók!) S természetesen nem futnak le lemezei már mint a csipős ízű fehérpereszker lemezei a tönkre.

Tönkje csupasz, olykor azonban deres. Tömött. 8 cm-ig nő. Húsa fehér, szintartó. Íze, szaga kellemetlen. Alakját a címrajz második pár gombája tünteti fel.

Vegyeserdőn ősszel terem.

Mérges fakópereszker. *Tricholoma serpfinum*. M. et. Sz.

K. Testszínű, azaz igen világosokker, rózsaszínesbe húzó, majd világos szürkésbarna is lehet, utóbb barnán foltos. Félgömbalakúból szétterülő, sőt tölcsealakú. Síma. 8—16 cm átméretű.

B. Piszkosfehér, majd szürkésokker színű, tönktől elálló lemezei mérsékelten sűrűn állók.

T. Olyan színű, mint a kalap, teteje világosabb, alja meg barnuló lehet. Tömött. 7—12 cm magas 1.5—3 cm vastag.

H. Húsa merev, vastag, fehéres, íze szaga kellemes, mégis sokszor mérges. Vegyeserdőben ősszel terem.

Ez a gomba is igen sok gombához hasonlíthat, pl. az óriás tölcsergombához, továbbá hasonló színű pereszkergombákhoz is, miért is itt le kell szögezni azt a tanácsot, hogy minden konyhára kerülő gombát meg kell figyelni határozni, s kettőzötten kell ügyelnünk éppen a pereszkergombáknál, amelyeknek különleges sajátságuk nincs.

A címrájon félig gyűrűs meg gyűrűs, pereszkergomba rajza is látható, azonban terünk nem engedi, hogy e kevésbé fontos pereszkerfélésekkel foglalkozzunk.

A nagy pele és rokonai.

Írta: **Dr. Wagner János.**

Az erdő jellemző, kedves megjelenésű rágcsálói az alakjukban és életmódjukban némileg a mókusra emlékeztető pelék. A mókustól azonban már a fogazatuk is megkülönbözteti őket, hiszen fínt és lent is, mindegyik állkapocsfelükben csupán 4—4 zápfoguk van. Bundájuk lágy és finom, hosszú farkuk néhány délafrikai faj kivételével sűrű szőrökkel fedett. Kerek fülükön szörpamatot nem találunk. Elülső lábukon 4 ujj és laposkörmű hüvelykzemölcs fejlődött ki, hátulsó lábuk ellenben ötujjú. A mókushoz hasonlóan fészkeket építenek, amelyekben nappal alszanak, mert hiszen csak éjjel járnak eleség után. A kisebb fajok kizárólag növényi táplálékból élnek, növényi magvakból, diókból, stb., azonban a nagyobb alakok a madárfészkeket is pusztítják. Ősszel nagyon meghízhatnak és a telet félig megdermedve, fészükben alusszák át.

A pelék egyik legjobban elterjedt faja a nagy pele (*Myoxus glis* L.)¹ vagy hétalvó pele azok közé az állatok közé tartozik, amelyet a legtöbben sokkal jobban ismernek a nevérol mint a természetből, mert aránylag csak kevesen veszik maguknak azt a fáradságot, hogy a rejtett életmódot folytató kis rágcsálót alaposabban megfigyeljék. Ez a faj hasonlít legjobban a mókushoz; szőrös farka 16 cm hosszúságúra is megnő, tehát akkorára, mint a pele teste maga. Feje azonban, talán kerek fülei révén, valamelyest a patkányra emlékeztet. Sűrű, selymes bundája szürke színezetű, azonban ez a szürke szín a háton és a kétsoros szőrözött farkon már inkább a barnásba hajlik. Szereti a tölgy- és bükkfaerdőket és ezekben egyes helyeken valóban közönséges. Kis állatunk már az ókorban is igen népszerű volt, mert hiszen aki a történelemmel foglalkozott, az tudja, hogy a rómaiak ketrecekben, úgynevezett „glirarium”-okban tartották őket, ahol azután kövérre híztak. A gömbölyűre táplált pelék a hízókéra után szépen megsütve elégitették ki az ingyencségekben kedvüket leelő római patriciusok étvágyát.

1 Mys = egér, glis = hétalvó.

Magyarországon a pelék elterjedéséről először Margó Tivadar emlékezett meg. Jeitteles gyakorinak találta Kassa közelében és a Hegyalján. Kocyan Arva-Váraljáról is kimutatta, Bielz pedig bőségesen észlelte Erdély bükköseiben és tölgyeseiben (Cibin-hegység, Zsil-völgye, Retyezát, Mezőség, Brassó és Kolozsvár vidéke, a Baróthi-hegység, Hargitta, Beszterce környéke stb.). Hazánkban úgylátszik, általánosan elterjedt, Lovassy Sándor szerint azonban különösen a dunántúli vidék délnyugati megyéiben és Horvát-Szlavóniában van a legtöbb, ahol helyenkint, jó makkterméskor, igen nagy számban fordul elő és az erdőkből a közeli gyümölcsösökbe is ellátogat. Éhik Gyula nagyon közönségesnek találta Sopron környékén.

Én magam a Budai-hegységben fogtam több példányát. A Zugligetben például elég gyakorinak mondható és csendes őszi estéken, ha a gyümölcsös kertben sétálunk vagy ülünk, sokszor felhangzik sajátságos, ismert fütyülése. Dióra és gyümölcsre szívesen jár és mindaddig eszik, ameddig csak beléje fér. Ha az erdő közel van a kerthez, könnyen találkozhatunk vele. Mi közönséges csapócsapdákkal fogtuk, amelyekbe hámozott diót helyeztünk csalétkül és az így felszerelt csapdákat a diófák törzsére, nagyobb ágaira, stb. kötöttük fel. Ugyancsak szép számmal találkoztam a nagy pelével a Bükk-hegységben is, ahol 1925 nyarán jártam tudományos kutatóúton. A Bükk, mint ismeretes, tele van barlangokkal és ezekben a barlangokban, úgy látszik szeretettel tanyázik a pele. Az odaválóiak legalább is ezt állítják, azonban én magam is fogtam a „Büdöspest” nevű barlangban több példányt. Hogy jelenléte már régebben is ismeretes volt, annak emlékét a Herman Ottó féle „Peleháza” őrzi. Mi ez a peleelőfordulás azonban a krajnai pelebőséghez képest, ahol kedvező időben százszámra fogják az állatokat. Talán itt a leggyakoribb, a krajnai karszt területén. Ha valaki nálunk a „karszt” szót hallja, úgy bizonyára elcsodálkozik majd ezen. Valószínűleg eszébe jut az a régi szép mese, amit még elemi iskolás korában tanult a karsztvidékről, ahonnan „a velenceiek az utolsó szál fág mindent kiirtottak” és amely természetesen ezért vált karsztos területté. Ha a Fiume felé röpítő gyorsvonat ablakából kitekint a régi magyar karsztra és azután a nyert képekből és benyomásokból általánosít, akkor valóban azt kell képzelnie, hogy a karszt rideg, kopár, unalmas és egyhangú kötenger, ahol nincsen sem fa, sem fű, sem állat. Holott egészen másképpen áll a dolog, mert hiszen egyes, úgynevezett „karsztos területek” valóságos őserdőkkel fedettek. Így van ez sok helyen éppen Krajnában is, a karszt tipikus területén, ahol a titokzatos, néma földalatti barlangvilág talán a legszebben fejlődött ki, ahol barlang barlangot ér, amit az olasz turisták klub által kiadott „Duemile grotte”¹ c. érdekes turisztikai könyv is eléggé bizonyít. Ez a dél-krajnai terület a nagy pele igazi hazája,

1 Duemile grotte = kétezer barlang.

ahol olyan tömegben fordul elő, hogy káros lehet az erdőgazdaságra nézve, már csak azért is, mert megeszi a bükk termését. Ősszel itt valósággal vándorolnak a makkban gazdag területek felé. Ezt könnyen meg is tehetik, mert a krajnai erdők összefüggenek a horvátországiakkal. A legnagyobb mennyiségben található a nagy pelék a Ljubljani¹ mocsárvidékektől délre, Postumia és Ottok környékén, a Birnbaumer Wald²-ban, a Zirknitz-i mocsarak környékén, stb. A jó krajnaiak nyáron nem bántják, hanem türelmesen várják az őszt. Ezidőtájt ugyanis a pele bőre csak úgy feszül az alatta levő hájtól. De azért még folyton eszik, amennyit csak tud. Egy szép napon azután egy-egy falu egész aprajagya összebeszél és elkezdődik a vadászat, amely napokon, sőt heteken át tart. Főleg csapóvasakkal fogják, amelyeket a fák ágaira helyeznek el. Csalétkül leveses, ízes gyümölcsök szolgálnak, érett szilva, körte, stb. Némely helyen gyümölcscsel telt hordókat is ásnak a földbe, amelyeknek felül olyan a bejáratuk, mint az egérfogóé. Drótból készült és a drótszálak úgy vannak elrendezve, hogy a pele a nyíláson bemehet ugyan, de kijönni már nem tud rajta. Így azután az állatokat tömegesen fogják, némelyik vadász jó szezonban több száz példány birtokába is juthat. Sőt Mojsisovics szerint egy krajnai vadász nem kevesebb, mint 500 pelét fogott egyetlen éjszakán! A pelesütés ünnepéye külön élmény. Mindenki részt vesz benne és bizonyára igazuk is van, mikor az állat „remek pecsenyéjét” dicsérik, mert hiszen jó is kell hogy legyen a gyümölcsön és makkon hízott állat húsa. Az állatok bőrét 16-os csomagokban küldik a kereskedésbe. Ha jó az esztendő, Krajnából 800.000 pelebőr is kikerül.

A nagy pele tavaszi felébredése után párzik, azonban nem mindjárt. Éhik szerint valószínű, hogy a párzási ösztön felébredése a fokozott táplálékszerzési lehetőségek növekedésével, a nagy pele kedvenc ételeinek, a gyümölcsöknek az érésével függ össze. Amilyen mértékben szaporodik az érő gyümölcsök száma, olyan mértékben lesz általános a párzás is. Mire a kicsinyek megszületnek, megérett a mogyoró, a dió is már vígan dézsmálható, azután érik a gesztenye, tehát a legjobb falatok várják a szoptató anyát és a gyorsan fejlődő fiatalokat.

A másik, hazánkban igen gyakori faj a mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius* L.)³ Európa rágcsőlóinak egyik legkedvesebb és legfürgébb képviselője. Házi egér nagyságú, vöröses-sárga színezetű bundájú pele, amelynek gyengén szőrözött farka körülbelül ugyanolyan hosszú, mint az állat teste maga. Nálunk éppen úgy előfordul a sík vidéken, mint a hegyes-dombos helyeken, ahol legszívesebben a bozótokban, csalitokban, különösen pedig a mogyoróbokrokban tartózkodik. Nappal a mogyorós pele is

1 Régi nevén Laibach, a volt osztrák tartomány fővárosa.

2 „Körtefa-erdő”.

3 Mus = egér, cardo = világító folt, avellana = mogyoró.

alszik, művészi alkotású, puha, meleg fészkében és csak éjjel szokott tápláléka után járni. Ő is diót, makkot, leves gyümölcsöket fogyaszt, legkedvesebb tápláléka azonban a mogyoró. A kúszásban és a fákon való mászkálásban igazi mester, ezen a téren valamennyi rokonát felülmúlja. Mozdulatai néha egészen majomszerűek. Csak a sík földön ügytelenebb; ha itt lépük meg, azonnal igyekszik elérni igazi birodalmát, a fák és a bozótok ágait. A németek megfigyelései szerint a mogyorós pele náluk évente csak egyszer szaporodik, míg angol kutatók megfigyelték, hogy olykor egy évben kétszer is hoz fiatalokat a világra. Ősszel ők is elvonulnak téli álmra, amelynek a tartama alatt dermedten, látszólag élettelenül összegöngyölödvé fekszenek fészükben. A mogyorós pelét szintén könnyű megfogni. Gyakran a fészekodvakba is belemegy és így nem nehéz kézrekeríteni. Ha fogságban tartjuk, roppant kedves, szinte szeretetreméltónak mondható állatot ismerünk meg benne. Nagyon hamar megszeliődnek, még az öreg korokban fogságba jutott állatok is. Nem védekeznek, nem haragnak, ha kézzel megérintjük őket, ebben a tekintetben sokkal szelidebbek, mint a nagy pele.

Hazánkban a peléknek még két faja él, nevezetesen az erdei pele és a kerti pele, ezek azonban sokkal ritkábbak, mint a megelőző két faj és ezért az erdőgazdaságban nincsen nagyobb jelentőségük.

„JÓ ÉJSZAKÁT.“

Írta: **Szemere Zoltán.**

(Minden jog fenntartva.)

Boldogult Sz. G. bátyánk v . . . i szölejében — most megszállott földön — főleg a hegytetőhöz közelebb eső részen meg lehetős sok kárt tettek az erdőből oda kijáró szarvasok. Szinte a szó szoros értelmében borítva volt a föld szarvasnyommal.

— Ez már igazán több a kelleténél — ekkép magában az öreg — de majd adok én nekik, még ma kiülök ide az árokhoz lesni.

Puskája volt az öreg urnak, ha nem is mehetett valami nagy nimród számba.

Mikor aztán szürkülni kezdett, felmegy a szöleje felső határát képező árokhoz és az elbuvás fontosságára nem is gondolva, kiül szépen az árokpartra, megtölti a puskát, olyan egyszerűbb duplaflintát és büszkén gondolja magában: „Na, most gyertek, szarvasok!”

Hogy a szarvasleshez kedvező szél is kellene, arra ugyan csak nem gondolt. Sőt annyira ment naivságában, hogy ott az árokparton teljesen nyiltan ülve, még a pipájára is rágyújtott!

A szarvasok persze, alighogy kidugták fejüket az erdőből,

máris szívhatták a jó dohányillatot és aznapra természetesen lemondottak a szőlőlevél csemegéről.

Az árokparton pöfékelő puskás persze már vagy egy óra mulva megunta a dicsőséget, lement a borházba, lefeküdt.

Valahányszor a szőlejét nézegette, mindannyiszor csak bosszankodott a szarvasokra, amit csak fokozott az eredménytelen les.

Pár nap mulva, mikor megint nem a legrózsásabb hangulatban nézegeti a „hemzsegő” szarvasnyomokat, alig akar hinni a szemének, olyasvalamit lát: egy erős bika nyoma kiválik a többi közül és megy le a borház felé. Persze követi. A nyom gazdája a borház falától hat lépésre lévő kis hidacskán átment a patak tulsó oldalán lévő virágos kertbe és ott legelészett a gyepen, majd pedig a pataknál ivott is. Mindezt gyönyörűen mutatták a nyomok.

— Ez egészen jól csinálta — gondolja magában G. bá — hogy egészen ide lejött. Így aztán nem is kell felmennem a hegyre, csak egy széket kitennem a tornácra és itt helyben leshetek rá.

Úgy is tett.

Alighogy leáldozott a nap, kitesz egy széket a borház tornácára és egy jó erős bikának csővégre kerítésében bizakodva vár.

Hogy még biztosabb legyen a dolgában, most valahogy a pipájára se gyujtott rá, pedig ez tőle nagy önuralmat kívánt.

Vár, vár. Eltelik egy félóra, egy egész is, de a szarvas még nem jön.

Eltelik másfél óra is. Már kezdett neki a dolog nem tetszeni. Hiszen egy jó bika megérdemel egy kis türelmet, dehát most aztán igazán jöhetne már. Nem is szólva arról, hogy a pipázhatnékom is igen fúrta az oldalát.

Nimródunk bizony nem győzte kívárni a szarvast. Vagy két és fél órai türelem után — a szarvasnak persze nem a legszebbeket kívánva — bement a borházba, lefeküdt.

Még el se aludt, mikor egyszercsak elbődül a bika a virágos kertben, elfújja a furcsa takarodót és jó éjszakát kíván neki.

Amilyen mondással nimródunk ezt a — bizonyára őszinte — kívánságot viszonzta, azt már nem vetem papírra, hanem inkább rábízom kedves olvasóim fantáziájára!

A munkásméhek tulajdonságai.

A méhcsalád minél tökélesebben alkalmazkodott a külső életfeltételekhez, annál többet teljesít. Nagyon rövid és gyakorta hűvös nyár és hosszú, zord átmeneti és téli időszak jellemzik Középeurópa északi részének éghajlati viszonyait. Ilyen éghajlat alá csak azok a méhcsaládok alkalmasak, amelyek különösebb

intézkedések és védelmi berendezések nélkül a telet jól átéli. Csak az ilyen családokból szabad tenyészállatokat nevelni.

Minél korábban kezdődik a tél és minél tovább tart az, annál hamarabb szűnik meg ősszel a fiasítás és annál későbbben indul meg a következő tavasszal. Ha valamelyik méhcsalád ezt a hosszú szünetet nagyobb veszteség nélkül átéli, akkor a család tagjai élettartamának nem szabad bizonyos határok alá lemenni. Minél hosszabb életűek a méhek, annál erősebbek lesznek tavasszal a családok. Vannak családok, amelyeket bár szakszerűen betelelnek, mégis minden felismerhető betegség nélkül sok elhúllott méhük van télen, amit tavasszal az idejében történő átvizsgáláskor könnyű megállapítani, az ilyen családok a továbbtenyésztésnél nem jönnek számításba. A rövid nyárnak megfelelően a méhek számára nagyon rövid a hordási idő. Ha azt akarjuk tehát, hogy a méhek minden szükös gyűjtési alkalmat teljesen kihasználjanak és ezen felül még a méhésznek is jusson, akkor a családoknak nemcsak hogy erőseknek kell lenniök, hanem mindenekelőtt szorgalmasaknak is. A méhek szorgalma külsőleg azonban nemcsak a nagy mézhordási eredményben nyilvánul meg, hanem élénk építkezési kedvben, viasztermelésben, valamint a méhszuroknak bőséges alkalmazásában is. Csak az ilyen családoktól szabad ugyanolyan teljesítőképességű utódokat várni. Lehet ugyan valamelyik család nagyon szorgalmas, mégis a hordási eredményben a többi családok mögött marad, ha mindig rajzik. Rajzás és mézelés ugyanis nem fér össze egymással. A mézhozam csökkenését sokféle módon lehet ugyan a rajzással bizonyos mértékben kiegyenlíteni. Többre megy azonban az ember, ha a rajzási hajlamot tervszerű kiválasztással jövedelmező és költségmentes mértékre szorítja, csak a ritkán, vagy pedig a nem rajzó, csendes anyaváltásra hajló családokból szaporít.

A teljesítőképességre való vizsgálatkor nem szabad lebecsülni a családok rendszeretét sem, vagyis azt a módot és féleséget, ahogyan a méhcsalád a fészket elrendezi, a fiasítást és az élelmet szétosztja, mert ettől nagyon is függ a méhcsalád megmaradása, különösen télen. Az építmények szerint az elrendezés nagyon különböző. A magas, keskeny állókaptárak építményében a fiasítás az alsó léprészekben foglal helyet és fölötte boltozódik a virágpor és a mézkoszorú. Ellenben a rakodókaptárak széles keretében a fiasítás a lép elülső részében terjed és mögötte van a virágpor és a méz. Minél világosabban kifejezésre jut ez a törvényszerűség, ez annál jobb bizonyítvány a családra és az ilyen család annál értékesebb a tenyésztésre. Ezenkívül nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a rendszerető család a fészek rendjét nem tudja mindig betartani, ha a méhés az építményeket természetellenesen rendezi el. A természetes lépelrendezés mindig elengedhetetlen követelmény marad.

Továbbá figyelembe kell venni a méhcsaládoknak a betegségekkel szemben való ellenállóképességét. Csak a makkegészséges családokat érdemes megtartani. Azok a méhcsaládok, ame-

lyek minden évben vérhasban stb. szenvednek, ha egyébként valami jótulajdonságuk van is, a továbbtenyésztésnél egyáltalán nem jönnek számításba; a betegségek ugyanis általános gyengeségre vallanak, ez a legyengülés természetesen semmiféle értékes utódokat sem enged létrehozni.

Végül figyelembe kell venni a családok szűrési hajlamát is. Aki a méheit gyakori utánnézéssel állandóan szemmel tartja, annak az állományában nem kell tartani a szűrési dühtől. Ámbár a bánásmóddal nagyon lehet csökkenteni a méhek szűrési kedvét és nagyon lehet őket szelídebbekké tenni, azonban a szelidítés nagyban és egészben mégis csak tenyésztési feladat. A rosszindulatú, dühös családokat, ha egyébként céljainknak más tekintetben meg is felelnek, nem szabad továbbtenyésztésre felhasználni. (Zander után.)

Dr. Koppán József.

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozások. — *ifj. Makai György* m. kir. erdőőr egyesületünk rendes tagja január hó 8-án, 38 éves korában Gyulán elhunyt.

Haverlik István m. kir. erdőőr, kar- és tagtársunk január hó 12-én rövid, de súlyos szenvedés után, 39 éves korában meghalt.

Remítzky László közalapítványi napidíjas erdőőr január hó 3-án, 26 éves korában, Márianosztrán meghalt.

Béke hamvaikra!

Vadór sors. — Dombóvárról kaptuk a hírt, hogy ismeretlen tettesek Nagykonyi határban orvul megtámadták az ellenőrző körútiát végző Nagy János vadórt, akit botokkal úgy összeverték, hogy mire ráakadtak, már nem volt benne élet. A csendőrség megindította a nyomozást az ismeretlen tettesek kézrekerítése iránt.

A repülőgép és a sas harca. Montreali híradás szerint az Albanybo'l Montrealba tartó postarepülőgépet egy óriási sas támadta meg. A pilóta csapongó repüléssel igyekezett a küzdelmet kikerülni, a sas azonban folytatta támadását míg egy hirtelen fordulatnál a légcsavar elkapta és megölte.

Könyvismertetés. — „*A Magyarországon előforduló ragadozó madarak meghatározója.*“ Írója: *Szemere Zoltán.*

Legyünk őszinték és valljuk be, hogy sokszor emeljük puskánkat olyan madárra, melyet nemcsak repülés közben, de elejtése után sem tudjuk felismerni és ilyenkor talán minden „zöldgallérosnak“ olyan óhaja támad, hogy de jó volna egy útbaigazító könyv, amelynek segítségével teljes bizonyossággal határozhatná meg az elejtett szárnyas ragadozót.

Ezt a hiányt pótolja *Szemere Zoltán* könyve, melynek összeállítása és gyakorlati útmutatásai — úgyszólván — játszi könnyedséggel teszi lehetővé a Hazánkban előforduló ragadozó madarak meghatározását.

A könyv rövid bevezető után három részre oszlik. Ezek: I. A rend-

szerben csoportosított ragadozó madarak jellemzése. II. A lelőtt, illetve kezünkben lévő madarak gyors meghatározása. III. A ragadozó madarak felismerése a szabadban.

A könyv minden része a legjobbakat adja, a legkönnyebben érthető népszerűen előadott tárgyalási modorban, 12 szöveggéppel 8 (1 színes) táblával és 174 rajzzal.

Ajánljuk olvasóinknak, hogy szereznek meg maguknak a könyvet mert nemcsak sok bosszúságtól — s talán lelkiismeretfurdalástól — fognak megszabadulni általa, de ismeretüket a ragadozó madarak felismerése terén igazán naggyá fejleszthetik.

A könyv megrendelhető a szerzőnél, Budapest VI., Kassai-u. 83. Ára 4 00 P, MEVME tagoknak 3 20 P.

Csonttollú madarat lőtt a Mecsek-alj közelében *Németh János* (hetvehelyi) kar- és tagtársunk. Miként írja a madár egyedül volt és azon a vidéken más még nem észlelte.

„Pézsmapócok a Dunamedencében.” — *Nádudvari Rázsó Lajos* úr ezen cím alatt közölt cikkével kapcsolatban *T. Zselenszky János* tagtársunk a következőket írja:

„1923—29-ben Ötvevény és Kunsziget községek (Győr vm.) határában levő birtokon voltam alkalmazásban, s innen két olyan esetet ismerek, melyek ha nem is bizonyítják a pézsmapócok „szárazföldi vándorlását”, de igazolják, hogy a „szárazföldön” is megtesz, illetve megtehet hosszabb utakat.

A dunai gátör fia 1927-ben Kunsziget községben egy este a vendéglő előtt az utcán fogott egy jól kifejlett pézsmapócot, melyet a Szabályozó Társaságnál lődjéért be is váltottak.

A következő évben ugyancsak Kunszigeten az egyik gazda éjjel felébredve kamarájában zörgést, csörömpölést hallván, s a zaj okát keresve, a szerszámok között egy pézsmapócok „személyében” találta azt meg.

Mindkét esetben a lelőhely a Kis-Duna ágtól, illetve a Csiszló-értől 700-800 méterre volt. Tekintve, hogy a Kis-Duna és Csiszló-ér közötti távolság mintegy másfél kilométer, s hogy a község a két víz között fekszik, így feltételezhető, hogy a Dunából az érbe, vagy megfordítva akartak menni, s így kerültek az útjukba eső község házai közé.”

Egy érdekes kutyaműtél. — Olvasóink előtt bizonyára ismeretes, hogy *bánáti Nagy László*, a „Vadászati Útmutató” szerkesztője, *ifj. gróf Eszterházy Lászlóval* együtt alapította meg az Országos Vizsla Clubot, amelyet mint titkár éveken át izmos eredménnyel vezetett, s nem kis részben az ő agilis, hozzáértő munkájának köszönhetjük a mai fejlett vadászeb-kultúrát.

De gyakorlati téren is nagy eredményeket ért el *Nagy László*, különösen a spaniel-tenyésztésben.

A sok kiállítási és versenyei, valamint az állami aranyéremmel kitüntetett *Bánáti Cocker Spaniel Kennel* legutolsó alosztályának egyik kiváló egyedéről, *Bánáti Basáról*, illetőleg majdnem tragikus kimenetelű esetéről van szó.

Ez a fajtájának minden kiváló tulajdonságával felruházott kis kutya három hónapos korában *dr. Mező Béla* egyet. tanár, orvos, kitünő sportvadász tulajdonába került. Végtelenül megszerette a tudós tanár, házanépével együtt az intelligens kis Basát, amely fél éves korában már bravúrosan dolgozó vadászbébb fejlődött, gazdájának gondos, szeretetteljes tanítása alapján.

Egyszer aztán az történt vele, hogy az orvos hat méteres balkonjáról a járdára bukott és jobb hátsó lábát kifecamította. A tanár rögtön állatorvoshoz vitte, azonban a ficamot több kísérlet után sem sikerült helyreigazítani, sőt a kísérletezéssel csonttörés is járt. Az állatorvosoknak az volt a véleménye, hogy kutyát legcélszerűbb elemészteni, annál is inkább, mert a beteg láb izomzata később teljesen elsorvad.

Érthető Basa gazdájának és háznépének aggodalma, szomorúsága.

Dr. Mező tanár ekkor elhatározta, hogy bicegő, beteg kutyáját maga fogja megoperálni.

Pompás műtétit tervezett, amely kitűnően be is vált, mert Basa ma makkegészséges, mintha soha semmi baja se lett volna, s a vadászatokon olyan kitartóan, buzgalommal, figyelmesen dolgozik, mintha csak háláját akarná leróni az Ember iránt, aki meggyógyította.

Ritka eset ez, mely méltó minden dicséretre, mert nagy gondosság, alapos előtanulmány és főleg *igazi állatszeretet* kell ahhoz, hogy emberorvos ilyen bravúrosan oldjon meg egy olyan feladatot, amely az állatorvosok előtt már reménytelenné vált.

Tömösvári Miklós.

Vadbőr árak: Róka 8—14, vidra 10—30, vadmacska 3—4, nyest 35—37, borz 3—4, görény 2—6, mezei nyúl 0'35—0'40 pengő darabonként. Üregi és házi nyúl 0'40—0'50 pengő kg-ént.

A szajkó ellenségei főleg a ragadozómadarak közül kerülnek ki. Elsősorban a héja üldözi és pedig a legnagyobb eredménnyel. *Uttendörfer* összesen 1447 darab szajkót mutatott ki a ragadozómadarak tépései nyomán és ebből a tekintélyes számból 279 darab héjafészkeknél került meg, ami a héja zsákmányául szolgáló madárfajok 13⁰/₀-át teszi, vagyis ez a ragadozó több szajkót pusztít el, mint örvösgalambot, mely utóbbi csak 11⁰/₀-nyi arányban szerepel étlapján. A héjának ezt a kiadós szajkó-fogását joggal enyhítő körülményként szokták emlegetni károsága latolgtatásánál, általában ügyes „varjú”- és szarkavadász. A héja után következik jelentőségre a szajkó-irtás terén a karvaly, és azután a vándorsólyom. Télen különösen gyakori támadás éri a szajkót a héja és karvaly részéről; az uhu, továbbá a macskabagoly és urali bagoly is elfogja, ha teheti.

Dr. Vasvári Miklós.

A m. kir földművelési miniszter erkölcsileg támogatja, Nagy László szerkesztésében eddig kilenc évfolyama jelent meg a „Vadászati Útmutató”-nak. A kötetek nem függnek össze, külön-külön szakmunkák, tartalma mindnek más, de valamennyi gyakorlati hangú. Az első és harmadik évfolyam kivételével korlátozott példányszám még van készletben, amelyeket **önköltségi áron alul P 3'50 árban küldi meg a „Vadászati Útmutató” kiadóhivatala** (Budapest, VIII., Szigony-utca 34.) azoknak a kartársaknak, akik **legkésőbb április hó végéig megrendelik.** Mindenki annyi és azt az évfolyamot rendelheti, amennyit és amelyiket óhajtja. Egy-egy kötet átlag 250 oldal terjedelmű. Egyes szövegeket eredeti képek is magyaráznak. **A rendkívül kedvező alkalmat** használják ki kartársaink, mert néhány pengőért igazán becses, tanulságos vadászati szakkönyvekhez juthatnak, amely tartalmára lépten-nyomon szükségük van pályájukon.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének »Emlékirata« a szakoktatás átalakítása és a címkérdés rendezése tárgyában.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!
Kegyelmes Urunk!

Egyesületünk, mely a magyar erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzetnek egyedüli országos képviselője, s mint ilyen a magyar erdészeti és vadászati segédszemélyzet, illetve altisztek összessége nevében és képviselőjében mély tisztelettel az alábbi alázatos kérelmekkel járul Nagyméltóságod elé, hogy azokat megfontolás tárgyává tenni és addig is, amíg az új erdőtörvény azokat szentesítheti, rendeleti úton megvalósítani kegyeskedjék.

1. Mély tisztelettel kérjük, hogy az erdészeti és vadászati műszaki segédszolgálat az erdő és vadvédelmi szolgálattól teljesen különválasszassék, s ennek megfelelően az eddigi erdészeti és vadászati szakoktatás célszerűen, a kor igényeinek megfelelően átszerveztessék, vagyis a jelenben erdészeti műszaki segédszolgálatra való kiképzés céljaira szolgáló erdőőri és vadőri iskolák és az u. n. erdőőri magánvizsgák szüntettessenek meg.

Egyidejűleg azonban egy új erdészeti és vadászati műszaki szakiskola (Erdőgazdasági szakiskola) állíttassék fel, mely a négy középiskola sikeres elvégzését követelje meg, mint előképzettséget és legalább három — bár igen kívánatos volna a négy — évfolyamra kiterjedő erdészeti és vadászati szakoktatás, melynek elvégzése és az erdészeti és vadászati műszaki szakvizsgálat sikeres kiállása után az erdészeti műszaki segédszolgálatra képesítsen.

Ezen az erdészeti és vadászati műszaki segédszolgálatra képesítő szakiskolában egy, évenként egyszer öt-hat hónapig tartó tanfolyam volna rendszeresítendő, amelyen négy-hat elemi iskolai képzettségű egyszerűbb egyének az erdő és vadvédelmi szolgálatra nyernének kiképzést, s ezen tanfolyam elvégzését igazoló bizonyítvány alapján az erdő és vadvédelmi szolgálatra volnának alkalmazhatók.

2. A fentiek alapján és azok természetes következménye-

ként, mély tisztelettel kérjük egyidejűleg az eddigi altiszti címzések és rangsorozások megváltoztatását olyképpen, hogy az új négy középiskola előképzettséget megkívánó, erdészeti és vadászati műszaki segédszolgálatra képesítést nyert egyének részére a már negyedszázad óta gazdátlan „erdész” elnevezést, illetve címet megadni kegyeskedjék. Eszerint a különböző rangfokokozatokban az illetők a segéderdész, alerdész és erdész cím viselésére volnának jogosítva.

3. Mély tisztelettel kérjük továbbá azt is, hogy az átmeneti időszak tartamára, mindazok részére, akik bár az eddigi alapokon nyertek szakképesítést, — de tényleg már a jelenben is erdészeti-vadászati műszaki segédszolgálatot vagy ezzel egyenlő értékű szolgálatot teljesítenek, — ugyancsak rendeletileg biztosítottassék szerzett jogként az, hogy a jelenben is tényleg teljesített erdészeti műszaki segédszolgálatuk alapján, mind valamennyien (iskolázottságuk, koruk, szolgálati idejük, szolgálati teljesítményük, illetve szolgálati érdemeik figyelembe vételével) ezen új elnevezésű állásokba besoroztassanak, illetve viselt rangfokokozatuknak megfelelően a megállapított segéderdész, alerdész és erdész címet jogosan viselhessék.

A jövőre nézve pedig a rendeletben szigorúan kimondandó volna az, hogy az erdészeti és vadászati műszaki segédszolgálatra úgy a közszolgálatban, mint a magánuradalmaknál is a jövőben már kizárólag csakis olyan egyének alkalmazhatók, akik a négy középiskolai előképzettség után az erdészeti-vadászati műszaki szakiskolát sikeresen elvégezték, illetve az erdészeti-vadászati műszaki segédszolgálatra képesítést nyertek.

4. Szigorú rendelkezést kérünk arra nézve is, hogy a jövőben bármilyen erdészeti és vadászati szolgálatra, illetve állásra úgy a közszolgálatban, mint magánuradalmaknál kizárólag csak magyar állampolgárt (született magyar embert) és az illető szolgálatra a fent körülírt szakképesítéssel rendelkező egyén alkalmaztassék.

Idegen állampolgárt még abban az esetben sem legyen szabad alkalmazni, ha egyébként a megfelelő szakképzettséggel bír. Ugyanígy szigorúan tiltsa a rendelet a nem szakképesített egyének bármilyen erdészeti és vadászati szakszolgálatra való alkalmaztatását is és kérjük, hogy hatásos büntető határozattal mindennemű a rendeletnek lehetetlenné tétessék.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Kegyelmes Urunk!

Az előbbi négy pontban foglalt kérelmeinket mély tisztelettel az alábbiakban indokoljuk:

Köztudomású és szakkörökben elismert tény az, hogy az 1879:XXXI. tc. az elmúlt több mint félszázad alatt teljesen elavult, s mai erdőgazdasági kívánalmaknak már egyáltalában nem felel meg.

Az erdészeti és vadászati alkalmazottakról pedig abban gondoskodás egyáltalán nem történt.

Karunk abban reménykedett, hogy az új erdőtörvény javaslat mielőbb a törvényhozás elé kerül, s abban már a kor igényeinek megfelelően gondoskodás fog történni az erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzetről is. Minthogy azonban a mai súlyos gazdasági viszonyok között az új erdőtörvény javaslatnak a törvényhozás elé való jutása bizonytalan, viszont a fennálló törvényes rendelkezések karunk érdekeinek szempontjából már rendkívül sérelmese¹, azért vagyunk bátrak addig is, amíg ezen sérelmek törvényszerűen is orvosoltathatnak legalább a rendeleti úton való elintézését kérni. Mert, hogy a mai fejlett és mindinkább belterjesebbé váló erdőgazdaságban mit jelent az erdészeti és vadászati műszaki segédszolgálatot jól ellátó szakképzett altiszt munkássága, azt minden szakember tudja, s vitán felülálló tény, hogy ilyen szakképzett és jó munkaerőt jelentő altisztek nélkül a mai erdőgazdaság el sem képzelhető. Élénken bizonyítja ezt az a tény, hogy a külföldön és nemcsak a nyugati, hanem bennünket környező kisebb, illetve balkán államokban, már mindaz régebben törvényesen megvalósított, amit jelen emlékiratunk négy pontjában összefoglaltunk.

A magasabb előképzettség és erdőgazdasági szakiskolai képzés nemzeti gazdasági szempontból, közérdekből is rendkívül fontos és szükséges.

A mai modern erdőgazdaság feltétlenül megkívánja, hogy a gyakorlati műszaki segédmunkálatok olyan képzett egyének által hajtassanak végre, akik az erdőgazdálkodás terén teljes jártassággal bírnak.

Hazánknak igen nagy kincse az erdő, így méltó arra, hogy az erdőgazdálkodás rendkívüli sokoldalúsága és nagy szakképzettséget kívánó műszaki segédszolgálatát megnyugtató kezekbe kerüljön, mert éppen a műszaki segédszolgálat bármely ága terén (erdőművelés, erdőhasználat) oly nagy hibát lehet elkövetni, — ami nemcsak a birtokos, de a köz rovására is menne, — hogy azt az üzemmódtól függőleg 30—100 év alatt lehet csak helyrehozni.

Minthogy a műszaki segédszolgálat tisztii előjárótól átvett tennivaló, így a műszaki segédszolgálatot teljesítő egyén végzi a gyakorlati kivitel csaknem összes irányító és fizikai munkáját, ezért szükséges, hogy az kellő előképzettséggel és szakismerettel bírjon.

Köztudomású tény az is, hogy a mai életviszonyok minden pályán magasabb előképzettséget követelnek meg, s hogy ennek következményeként csonka Hazánkban is a közelmúlt években már minden más foglalkozási ágazatnál a magasabb előképzettséghez kötött és szakképzettséget nyújtó szakiskolák létesültek. Ugyanezen okból az egyes szolgálati ágazatok állapotai is magasabb színvonalra emeltettek és a cím és rangjelzés is módosult.

Legyen szabad itt rámutatni a csak néhány hónappal ezelőtt

történetekre, mikor is az erdőmérnöki főiskola egyetemi rangra emeltetett és ma már az erdőmérnöki doktorátus is megszerezhető. Bár a rendelkezés ez ügyben úgy szól, hogy a doktori cím a műszaki gyakorlat tekintetében különös jogokat nem ad, csak magasabb tudományos fokozatot állapít meg, mégis a valószínűség az, hogy néhány esztendő multával az erdőmérnöktől is meg fogják kívánni a doktorátust. Ugyanakkor pedig az erdészeti altiszti kar el van maradva, illetve meg van hagyva a több mint félszázad előtti szinten, dacára annak, hogy ennél az ágazatnál a jelenben szolgáló altiszti-kar is kifogástalan magyar hazafiassága (melyről tanuságot tett a közelmúlt szomorú idejében is) szakképzettsége, szellemi és lelki műveltsége tekintetében semmivel sem áll alacsonyabban, mint például a vízmesterek, útmesterek, államasúti raktárnokok, mozdonyvezetők, kalauzok, állomáselőjárók, pályafelügyelők vagy az állami bányafelőrök, tárnamesterek stb. stb., akik pedig már régebben az altisztek sorából a segédtiszték állományába emeltettek fel.

Szükségessé teszi azonban a nagyobb előképzettséghez kötött szakképzést és ezzel kapcsolatban a szint emelést főleg az is, hogy a közel jövőben várható béke revízió kapcsán a megszállás alól felszabaduló területeken jelenleg szolgáló erdészeti-vadászati műszaki segédszemélyzet tényleg már a segédtisztí minőségben van alkalmazva.

Tény, hogy a szakiskolát végzett jelenlegi erdészeti, műszaki és szakaltiszttikar már napjainkban is olyan munkakörökben van alkalmazva, amely munkakörök természetüknél fogva nagyobb elméleti tudást és gyakorlati szakképzettséget kívánnak meg. Ilyenek az erdőigazgató-ágok segédhivatalaiban alkalmazott erdészeti altisztek, akik azokat a segédhivatali teendőket látják el, melyeket más hivatalokban irodasegédtiszték és irodatiszték végeznek (iktatás, kiadás, irattárkezelés). A külső erdőhivataloknál az említett irodai munkákon felül még munkavezetői teendőket is végeznek (fakitermelés vezetés, bérkeresetek elszámolása, munkabérek kifizetése stb.). Fűrésztelepeken és fatelepeknél a faanyagok szakszerű feldolgozásának és szállítások vezetését végzik. Mindezek oly természetű, jellegű és minőségű munkálatok, amelyek kétségtelenül egyenértékűek a más ágazatoknál segédtiszték által végzett munkálatokkal.

Az eddig felsorolt munkakörök azonban még bővülnek a magánerdőgazdaságoknál, ahol igen gyakran egészen önállóan kell kezelnie a mai erdőörnek egyes kisebb erdőbirtokokat, néha mezőgazdaságilag művelt területekkel együtt.

Néhány szóval felemlítjük még azt is, hogy a jelenlegi erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzet között igen nagy számmal vannak olyanok, akik a háborút követőleg más elhelyezkedési lehetőség hiányában magasabb képzettséggel és más pályán teljesített szolgálat után a mi szakunkban helyezkedtek el. De igen sokan vannak olyanok is akik a négy vagy még több közép-

iskola elvégzése után az „Erdőgazdasági szakiskola”-t óhajtották volna elvégezni, ez azonban az iskola szüneteltetése miatt nem állott módjukban, s így kényszerültek az erdőőri és vadőri tanfolyamát elvégezni. Ezek miatt kérjük, hogy a magasabb iskolázottsággal bírók is soroltassanak az újonnan megállapítandó rangsorba még az esetben is, ha szolgálati idejük rövidebb.

Végezetül az utolsó pontban foglaltakattiszteletteljesen csak azzal indokoljuk, hogy sajnos csonka Hazánkban még ma is igen sok külföldi honos (nem született magyar ember) és szakképzettség nélkülierdészeti és vadászati alkalmazott van még olyan erdőbirtokosoknál is, akiket a törvényes rendelkezések köteleznek szakképzett alkalmazott tartására. Ezek pedig sok nyomorban sínylődő igazi szakembertől és azok családjaitól veszik el a mindennapi kenyeret.

Előadott kérelmeink egyébként oly annyira a mindennapi élet természetes követelményeiként jelentkeznek, hogy bővebb indoklás köztudomású tények sorozata volna, s így részletesebb indoklásukat szükségtelennek tartjuk.

Nagyméltóságod közismert jószívúsége és megértő lelke bátorítanak bennünket arra, hogy ismételten kérjük, hogy jelen emlékiratunkban mély tisztelettel előadottakat, addig is míg azok örvényesen megvalósíthatók lesznek, rendeletileg is megvalósítan kegyeskedjék.

Hisszük és reméljük, hogy Nagyméltóságod az itt előadottak rendeleti úton való megvalósításával, az erdészeti vadászati altisztikar szebb, jobb jövőjének alapját alkotja meg, amiért őszinte mélységes hálával fogja imájába foglalni Nagyméltóságod nevét a jelenleg csonka Hazánk háromezer igaz, hú, magyar erdésze és vadásza.

Nagyméltóságodnak, Kegyelmes Urunknak

Budapest, 1933 évi január 19-én

mély tisztelettel
a MEVME vezetősége:

Tömösváry Miklós sk.,
titkár.

Daróczy Márton sk.,
ügyvezető elnök.

DON BOSCO
KÖNYVNYOMDA
HORTHY MIKLÓS ÚT 97
TELEFÓNSZÁM: 95-2-03
RÁKOSPALOTA

AZ ERDŐ

VII. évfolyam

1933 március-április

3-4. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Batthyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők.

Telefón: 566—24.

Brandt Vilmos

ny. főispán, országgyűlési képviselő, a M. E. V. M. E. elnöke.

Elnökké választásomra.

Őszinte megilletődéssel fogadtam azt a megtisztelő bizalmat, mely a M. E. V. M. E. elnöki székébe ültetett. Magam is a természet embere vagyok, s mint ízig-vérig vadászember, különösen szeretem az erdőt, miáltal őszinte rokonérzéssel viseltetem az erdészeti és vadászati segédszemélyzet iránt. Személyes tapasztalataim alapján a legnagyobb mértékben tiszteltem és becsülöm e karnak munkásságát, hazafiasságát, tisztességét, s éppen ezért törekvéseiket jogosnak tartom és bízom is, hogy céltudatos, kitartó munka a siker koronáját helyezi e törekvéseikre.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének szerepköre, vezetőinek szakértelme és lelkesedése a legerősebb biztosítéka annak, hogy a kar törekvéseit meglehetősen valószínűsíthetően, ha az összetartás és megértés nem hiányzik e társadalmi rétegben.

Én, aki mindig a zajtalan, csendes és feltűnés nélküli alkotó munkának voltam a híve, a magam részéről oda igyekszem hatni, hogy a megértés szelleme és a közös összefogó munka szükségének felismerése az erdészeti és vadászati segédszemélyzet tekintélyes táboraiban maradandó nyomokat hagyjon. Büszkeség és boldogság töltene el, ha ez a törekvésem sikerrel járna.

A magamra vállalt munka jelentőségének és a felelősség súlyának teljes tudatában vagyok és az elnöki tisztséget is azért vállaltam, mert a célkitűzések helyességéről és fontosságáról meggyőződtem és mert tudom, hogy a megoldandó kérdések nemcsak az erdészeti és vadászati segédszemélyzet, de az egész magyar erdő és vadgazdaságnak egyetemes érdekeit szolgálja.

Köszönettel veszem tehát a kitüntető és megtisztelő bizalmat, amely engem az elnöki székbe ültetett. Bízom abban, hogy ezen tisztségemben édes Hazánknak és a Karnak egyformán tudok szolgálatokat teljesíteni, hogy azonban reményem megvalósuljon, ahhoz elsősorban az egyesületi tagok megértő támogatása szükséges, miért is elvárom, hogy a tagok önként vállalt kötelezettségeiknek mindenkor eleget tegyenek, s hogy hanyagsággal és bizalmatlansággal ne nehezítsék a vezetőség amúgy is nehéz helyzetét.

Az egyesületi tagoknak minden igazságos és jogos magán kérelmét is a legnagyobb örömmel támogatom és ilyen célból is szívesen rendelkezésükre állok.

Bizalommal, reménységgel és kitartó erős akarattal foglalom el az elnöki széket és kérem a Mindenhatót, hogy bőséges áldását adja munkánkra és együttműködésünkre.

Brandt Vilmos

ny. főispán
országgyűlési képviselő
a M. E. V. M. E. elnöke.

Egy pár szó a folyó év február hó 12-én megtartott évi közgyűlésünkről.

A nagytermészet téli álmának, mondhatjuk, talán a leggyönyörűbb napját sikerült gyűlésünk napjával kiválasztani, mert az azúrkék égbolton át a ragyogó napsugár oly kellemesen ontotta meleg sugarait e bús magyar földre, hogy a lelkekbe, de főleg a szívekbe olyan tavaszi hangulatot varázsolt, aminőt az ember csak májusban szokott érezni.

Igen, mi az erdészet és vadászat fiai úgy éreztük magunkat mindnyájan, hogy a természet ébred, s valóban lelkünkben és szívünkben valami csodálatos változást éreztünk, mintha szívünket valami rejtélyes remény és öröm tölténé meg és biztatóan simogatná.

E jelenség megnyilvánulása nem is volt csodálatra méltó, hiszen már annyira sóvárgott a szíve az egész Karnak valaki után, aki a vezérkar élén állva e Kart oda vezesse, ahová a kiérdemelt hely megilleti.

E nagy munkát — mely csak kemény sziklák között törő úttal, annak végtelen sok akadályával lehet megoldani, illetve keresztülvinni — magára vállalta az egyhangúlag megválasztott elnökünk, Öméltósága Brandt Vilmos ny. főispán, országyűlési képviselő úr.

Elképzelhető Öméltóságának e Kar iránti szeretete, amidőn még elnökké történt megválasztása előtt, ügyvezető elnökünk rövid kérésére kegyes volt minket pártfogásba venni, megkezdve a nehéz úttörést a helyes és reményteljes cél felé.

Az egyesületünk vezetősége bátor volt Öméltóságát felkérni, hogy kegyes legyen gyűlésünkön résztvenni, ha azonban valami oknál fogva ezt meg nem tehetné, úgy méltóztassék nyilatkozni, vajjon egyesületünk elnöki tisztségét hajlandó-e vállalni, mire Öméltósága igennel felelt és így mond: „Minden igazságos ügyekben szívesen eljárók, mert az erdészetet magam is nagyra becsülöm”, sőt azt is megígérte, ha akadályozva nem lesz, úgy a közgyűlésünkön részt fog venni.

Öméltóságának e meleg és jóindulatú szavai után egyesületünk vezetősége bizalommal nézett a jövő elé, mert remélte, hogy közgyűlésünket Öméltósága becses személyének megjelenésével emelni és díszíteni fogja.

A közgyűlés a meghatározott időben pontosan vette kezdetét, a meleg terem és az ablakokon beszűrődött napsugár a téli friss fuvalattól kipirult arcokat még pirosabbra festette. A változó témák folytak, egyes ügyekben sok a vita, míg végre a középutat eléri. Az ülés szépen és szabályosan halad, az idő rohamosan telik, a kíváncsiság mindenkinek ott ül a lelkében vajjon lesz-e szerencsénk Öméltóságát személyesen látni és megismerni?

Végre nyílik az ajtó és belép rajta Öméltósága. Ekkor a kartársak végtelen örömmel egymásután háromszor megéjjenek. Ügyvezető elnökünk mindnyájunk nevében üdvözlí, megköszöni, hogy kegyes volt ülésünkre eljönni és röviden elmondja óhajainkat (emlékiratunk tárgyát) és azt is bejelenti, hogy Öméltóságát közgyűlésünk egyhangúlag az egyesület elnökévé választotta.

Ezután Öméltósága vette át a szót és magas szárnyalású szavaival elsősorban elnézést kért önhibáján kívüli késéséért és megköszönte a Kartársak által belé helyezett nagy bizalmat, s kilátásba helyezte, hogy Ő, mint aki

nagy vadász, az erdészetet ismeri és nagyrabecsüli, számíthatunk igazságos és jogos kéréseinknek általa való támogatására.

Öméltóságának az elhangzott szavai után — amelyekből a nemesség, jóság és megbecsülés áradt ki — ismét köszönetet mondtunk és számos eljenzésünk kíséretében Öméltósága a viszontlátásra búcsút vett tőlünk.

Kedves kartársaim! Mindent még nem mondtunk el, most meg mi jövünk!

Ahhoz, hogy méltó elbánásban részesüljünk bármily téren, szükséges, hogy kötelességtudók legyünk és egymással megértők.

Ha azt akarjuk, hogy az életben, főleg ma, boldoguljunk, a következő jó tulajdonságokkal kell, hogy rendelkezünk: 1. feljebbvalói tisztelet és megbecsülés; 2. fegyelmezettség; 3. kötelességtudás; 4. nagy erkölcs és végül 5. áldozat-készség.

A felsorolt tulajdonságok magukba foglalnak minden jót, ami jó és es nemes és azok betartása előnyünkre szolgálhatnak.

Nem mulaszthatom el megemlíteni azt sem, hogy Egyesületünkkel szemben ne legyünk olyan közömbösek, a vezetőséget munkájukban támogassuk, egyéb kötelezettségeinknek tegyünk eleget, különösen tagdíjainkat — ha nehéz viszonyok is vannak — fizessük be pontosan, hiszen enélkül megáll a kerék, ennyi áldozatot igazán megtehet minden Kartárs, mert jobblétének előmozdítására áldoz.

Ez a Kar, amely nem ott áll a társadalomban és egyéb téren, ahol kellene állania, a közömbösségnek köszönheti és annak, hogy egyesületbe nem tömörült és így a többség óhaját egy-egy személy nem tudta és nem is tudhatta kivinni. Ma egy intelligens Kar egyesület nélkül el sem képzelhető, különösen ennek a teljesen szétszórt karnak szüksége van egyesületre.

Legyünk tehát kötelességtudók és áldozatkészek és megfogjuk látni, hogy célunkat el is fogjuk érni.

Ezután pedig engedjék meg nekem, hogy mindnyájunk nevében köszöntsem Brandt Vilmos ny. főispán, országgyűlési képviselő úr Öméltóságát, mint szeretett elnökünket, éltesse a Mindenható e minőségben sokáig a mi büszkeségünkre és a haza javára; adja a jó Isten, hogy működését áldás kísérje és ne csak e csonka Hazánk, hanem a jövő Nagy-Magyarország erdészének és vadászának legyen pártfogója.

Egyben köszöntjük Földváry Miksa miniszteri tanácsos, kaposvári erdőigazgató úr Öméltóságát is, mint a Mevme tiszteletbeli elnökét, tartsa meg a Mindenható közöttünk jó egészséggel sokáig, s kérjük, hogy nagybecsű érdeklődésével és pártfogásával bennünket pártfogolni kegyeskedjék.

Köszönetet kell mondanom továbbá e helyen Kartársaim nevében Daróczy Márton ügyvezető elnök úrnak is, aki szíves volt fáradságot nem kímélő odaadással szeretett elnökünket, Brandt képviselő úr Öméltóságát részünkre megnyerni, aki szerencsénkre kegyes volt támogatását mindjárt fel is ajánlani. Köszönetet mondunk ugyancsak Kolb tatának is, ama fáradságáért, melyet a pénztár kezelés körül érdemesen kifejtett és kifejt; nemkülönben Tömösváry titkár úr buzgólkodásáért is, aki iparkodik kedves lapunkat, „Az Erdő”-t széppé, ízléssé és változatossá tenni, amely lapnak egy Kartárs asztaláról sem szabad, hogy hiányozzon.

Közgyűlésünk végeztével — közös ebéd következett, melyen Elnök Urunk Óméltósága is résztvett és hosszasan időzött közöttünk — megelégedetten, szívünkben szép emlékekkel és reménnyel elelve búcsúztunk el egymástól a legközelebbi vizontlátásra.

Debrecen, 1933 február hó 18-án.

Kartársi üdvözléssel:
Orosz Imre
választmányi tag.

Jegyzőkönyv.

Felvétellett Budapesten (VIII., Rákóczi-út 63. I. em. a Székesfővárosi Al-tisztek Közművelődési és Nyugdíjpótló Egyesülete helyiségében) 1933. évi február hó 11-én délután a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének

választmányi üléséről.

Jelen vannak: *Daróczy Márton ügyvezető elnök, Tömösváry Miklós jegyző, Kolb Gyula főszámvevő, Polacsek Kálmán pénztári ellenőr, Barnóczky István, Bély György, Bölcs István, Deák László, ifj. Fortenbacher Nándor, Gere József, Kolos János, id. Kolpaszky Gyula, Kovács Antal, Mazányi Gyula, Orosz Imre, Répásy Ferenc, Schütz Gyula, Schwendtner Antal, Szy Ferenc, vitéz Szekeres Károly, Szöllősy Sándor, Tihanyi István, Tánczos Károly és Vizner Sándor.*

Daróczy Márton ügyvezető, mint elnök az ülést megnyitja és a meg-jelentek számára való tekintettel határozatképesnek nyilvánítja. A jegyzőkönyv hitelesítésére id. Kolpaszky Gyulát és Kolos Jánost kéri fel.

A „Magyar Hiszekegy” elmondása után kegyeletes szavakkal emlékezik meg a nemzet nagy halottjáról, *gróf Apponyi Albertről*. (Az elnök szavait állva hallgatják végig a jelenlevők.)

Ezután néhány szóban ismerteti az ülésen tárgyalandókat, majd felkéri *Tömösváry Miklóst*, hogy adja elő jelentését.

Tömösváry Miklós; mielőtt az 1932. évi jelentésébe fogna, indítványozza, hogy *Zámbó Miklós* elhunyt választmányi tag nevét a kegyelet jeléül jegyző-könyvileg örökítsék meg. (Egyhangú hozzájárulás.)

Jelentések részleteiben a vezetőségben és a választmányban beállott személyi változások ismertetésével kezdi meg. Felolvassa *Kirchner Imre* pénztári ellenőr tisztségéről való lemondó levelét. Továbbá jelenti *Ujlaki Lajos*, *Háber János* és *Karisztli József* választmányi tagoknak az egyesületből való alapszabályszerű kilépését. (Tudomásul szolgál.)

A megelégedettség tudatával ezután, hogy a vezetőség mindazokat az ügyeket, melyek elintézésével megbízott, el is intézte és csupán két nyitott tétele maradt, melyek elintézésében a választmány végleges határozatát óhajtják kikérni. Ezen két ügy az előző választmány által kölcsönképpen kihelyezett pénzek behajtásának ügye, a másik pedig *Szöllősy Sándor* választmányi tagnak a legutóbbi választmányi ülésen tett indítványa, a járási erdőörök államosítása ügyében való eljárásra.

Ismerteti a kölcsönök ügyében való eljárásokat, s minthogy ezek nem vezettek kellő eredményre, kéri a válaszmánynak a továbbiakra való határozatát.

(A tárgy körül élénk vita indul meg, Fortenbacher Nándor, vitéz Szekeres Károly, Schütz Gyula, Mazányi Gyula, Szy Ferenc, Répásy Ferenc, Kolos János és Kovács Antal hozzászólása után úgy dönt a választmány, hogy a kölcsönök behajtását a vezetőség legjobb belátására bizza. Az elnök határozatilag kimondja.)

A jegyző ezután folytatja a jelentést és előadja, hogy a járási erdőörök államosítása ügyében azért nem járt el, a vezetőség mert a rossz viszonyok folytán a kérés, véleménye szerint, nem nyerhet kedvező elintéztést. Kéri a választmányt, hogy az ügyet egyelőre szüneteltesse.

(Répásy Ferenc, Szőlősy Sándor és Kolos János szól hozzá a tárgyhoz, miután a választmány úgy határoz, hogy a járási erdőörök államosítása ügyében a kérelmet illetékes helyre fel kell terjeszteni és szorgalmazni kell a vezetőségnek a kedvező elintéztést.)

A jelentés további részében előadja, hogy a kar azon jogos kívánságának, hogy a szakoktatás és címkérdés rendeztessék, a vezetőség illetékes helyre eljuttatta a választmány előtt ismeretes szövegű „Emlékirat”-ot.

Daróczy Márton elnök néhány szóban ismerteti az emlékiratnak a földművelésügyi miniszter Úr Önágyelműtségének való átadását, mikor is Önágyelműtsége megígérte, hogy az ügygel szeretettel fog foglalkozni. *(Megelégedettséggel tudomásul szolgál.)*

A továbbiakban Tömösváry Miklós jegyző jelenti, hogy a főpapi uradalmak kegy- és nyugdíjas erdészeti segédszemélyzetének érdekében beadott kérelmére a válasz megérkezett. Felolvassa a miniszteri leiratot és megjegyzi, hogy ezzel az ügy egyelőre befejezést nyert. *(Tudomásul szolgál.)*

Jelenti továbbá, hogy a vadászati műszaki segédszemélyzet érdekeinek fokozottabb védelme érdekében a földművelési minisztériumhoz intézett beadványra is megjött a válasz, amit fel is olvas és hozzáfűzi, hogy a leirat tartalma nem elégíti ki a kar érdekeit, miért is a beadványban foglaltakat részeire bontva újból kérelmezni fogja a vezetőség, mégpedig a magánvizsgák szüneteltetését elsősorban. *(Tudomásul szolgál.)*

A továbbiakban az egyesület belügyeiről tesz jelentést a jegyző, melynek során előadja, hogy a vezetőség legfontosabb teendőjének tartja a temetkezési alap teljesen újjá szervezését, mert a mai rendszert, úgy az egyesület működésére, mint az alap tagjaira nézve veszélyesnek tartja. Ismerteti Orosz Imre javaslatát ez ügyben és határozatot kér.

(Vizner Sándor, Mazányi Gyula és Répásy Ferenc szól a tárgyhoz, mely egyébként is vitát kelt a jelenlevők között. Végül is abban az értelemben döntenek, hogy a vezetőség dolgozzon ki az alapra vonatkozó új tervezetet. Az elnök ezen döntést határozatilag kimondja.)

Beszámol ezekután a Kaposváron tartott vándorgyűlés nagy erkölcsi sikeréről, melynek során ismerteti Földváry Miksa erdőigazgató úr Öméltósága kitüntető érdeklődését az egyesület iránt.

Répásy Ferenc kér szót e tárgynál és indítványozza, hogy a közgyűlésen javasolja a választmány Földváry Öméltóságának az egyesület tiszteletbeli elnökévé való választását.

(Az indítványt nagy lelkesedés fogadja és sokszoros éljennel egyhangúlag elfogadják. Az elnök határozatilag kimondja.)

A jegyző a továbbiakban a következő új tagok felvételéhez kéri a választmány alapszabályszerű hozzájárulását. És pedig: Hamar János, Andó Imre, Borbély József, Simon István, Horváth György (Esztergomtábor), Bodor József, Muckentáler Jenő, Magyar József, Dürnwágner János, Tóth Imre, Szauer Béla, Stegena Béla, Borbás István, ifj. Borbás István, Kmetovics János, Kardos Ferenc, Gubicza Imre, Belányi Vilmos, Szládek István, Kemény Mihály, Dózsa János, Katona Ferenc, Magasházy János, Timár Ferenc, Bárány Sándor, Kovács Mihály, Lents Miklós, ifj. Noll Ferenc és Papp József. *(Az új tagok felvételéhez a választmány egyhangúlag hozzájárul.)*

Ezek után felolvassa özv. Szabó Józsefné segély iránti kérelmét. *(Ez ügyben úgy határoz a választmány, hogy olyan összegű segélyt utalványoz, mint amennyit az elhunyt Szabó József a temetkezési alapra valóban befizetett.)*

Horváth Lajos katonai szolgálata alatti tagdíj elengedési kérelme következett. *(A választmány hozzájárul, hogy amíg katona, tagdíjat ne fizessen.)*

A következőkben a választmány letárgyalja a közgyűlési jóváhagyásokat igénylő ügyeket és pedig elsősorban az alapszabály módosítást, melyet a jegyző ismertet és a választmány egyhangúlag elfogad.

A költségvetéshez Orosz Imre szól hozzá és sokalja a postaköltséget. *(A költségvetést kisebb vita után a választmány elfogadja egyhangúlag.)*

A tisztújítás következőzén Daróczy Márton előadja, hogy közbenjárására sikerült törekvéseink pártfogására megnyerni Brandt Vilmos ny. főispán, országgyűlési képviselő urat, miért is ajánlja, hogy a választmány Öméltóságát ajánlja az elnöki tisztségre, mert eljárása kapcsán ígéretet kapott, hogy az elnökséget el is vállalja Öméltósága.

(Az elnök bejelentését őszinte örömmel veszik tudomásul a jelenlevők és éljenzéssel fogadják el Brandt Öméltósága jelölését.)

A továbbiakban a tisztikar és választmány jelölése folytatódott. A jegyző megjegyzi, hogy minden tisztségre csak olyan tagokat hozott a vezetőség javaslatba, akiknek tagdíjhátralékuk nincsen. *(A bejelentést helyeslőleg veszik tudomásul, s vita nélkül jelölik a javaslatba hozottakat.)*

Tömösváry Miklós előadja, hogy a vezetőség még négy tiszteletbeli tagot is óhajt választani, akik erkölcsileg és önzetlen munkásságukkal állandóan támogatják egyesületünket és a kart. Ezek pedig bánáti Nagy László, szemerei Szemere László, dr Vasvári Miklós és dr Koppán József.

(A választmány éljenzéssel fogadja el egyhangúlag a vezetőség javaslatát.)

Mint hogy ezzel véget is ér a tárgyalandók sorozata, áttérnek az esetleges indítványok előterjesztésére.

Elsőnek Bély György kér szót és egy kölcsön ügyében szólal fel,

Kolb Gyula főszámvevő válaszol a felszólalásra.

Mazányi Gyula a lapküldés és megjelenő cikkek ügyében szólal fel és kéri, hogy a jövőben a vadászat köréből több cikk jelenjen meg.

Több tárgy nem lévén az elnök az ülést bezárja.

K. m. f.

Jegyzőkönyv

mely felvétellett Budapesten (VIII. Rákóczy-út 61. I. a Székesfőv. Altisztek Közműv. és Nyugdíjptólló Egyesülete dísztermében) 1933. évi február hó 12-én délelőtt a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének

évi rendes közgyűléséről.

Jelen vannak: Daróczy Márton ügyvezető, mint elnök, Tömösváry Miklós jegyző, Kolb Gyula főszámvevő, Polacsek Kálmán pénztári ellenőr, Stumpf László számvizsg. bizottsági tag, Apponyi József, Bácsi Béla, Belányi Vilmos, Bély György, Bölcs István, Csóka József, Deák László, Fortenbacher Nándor, Gábris József, Gera József, Horváth György, ifj. Kecskés István, Kolos János, Kostyál János, Kotzián József, Kovács Antal, Kőrmöczy Illés, Martinek Ferenc, vitéz Nagy Lajos, Orosz Imre, Papp István, Pasti József, Polacsek Béla, Rausch Gyula, Répássy Ferenc, Rosta Imre, Sebők Sándor, Schödl Sándor, Schütz Gyula, Schwendtner Antal, vitéz Szekeres Károly, Szy Ferenc, Vizner Sándor, és Kierer Hugó, továbbá az államrendőrség kiküldöttei.

Daróczy Márton ügyvezető, mint elnök megnyitja a gyűlést és a megjelenetek számára való tekintettel, minthogy azok meghatalmazás útján 410 tagot képviselnek, határozatképesnek nyilvánítja. A jegyzőkönyv hitelesítésére Orosz Imrét és vitéz Szekeres Károlyt kéri fel. Üdvözli is és felkéri a megjelenteket a Magyar Hiszekegy elmondására. Majd így folytatja:

Tisztelt Közgyűlés!

Kedves Kartársaim!

Mielőtt a gyűlés tárgysorozatára térnék nem mulaszthatom el megemlékezni arról a nagy veszteségről, mely sorsüldözött nemzetünket érte nagy fiának gróf Apponyi Albertnek elhunytával. Úgy hiszem szükségtelen szótvesztegetnem a nagy halott érdemmel dús életéről, mert Ő minden magyarnak a szívébe véste nagyságát, mert egész életét a mi sorsunk, a magyar sorsnak jobbátételéért áldozta fel, s ott is halt meg Genfben, munkássága közepette, harc közben, mindvégig nemzetéért küzdve.

Javasolom, hogy mélységes gyászunk jeléül jegyzőkönyvileg örökítsük meg az egész művelt világ előtt ismeretes nevét.

(Az elnök szavait a megjelentek állva hallgatják végig és javaslatát egyhangúlag elfogadják.)

Tisztelt Közgyűlés!

Most pedig rátérve gyűlésünkre, első sorban arra kérem a megjelenteket, hogy az egyes tárgyakhoz való hozzászólásukat lehetőleg röviden szíveskedjenek előadni, mert csak rövid időnk van a tárgyalásra.

Mai összejevetelünk legfontosabb pontja a számadás, melyet a mult esztendő munkásságáról kell adnunk nekünk felelős vezetőknek.

Sajnos a nehéz viszonyok lehetlenné tették, hogy nagy eredményeket érhessen el egyesületünk, de ez nem szabad hogy sorainkban nyugtalanságot, bizalmatlanságot keltsen. Mi a szabad természet gyermekei, az erdő, Istennek ezen fenséges templomának lakói a megpróbáltatásokat nagyobb türelemmel kell, hogy elviseljük és el is viseljük, mert tudjuk, hogy a Mindenható az ő

gyermekait soha sem hagyja el, s engedi megégni azt a szebb és jobb jövőt, melyet oly régen óhajt karunk.

De sorsunk jobbrafordulásának magunk is irányítói vagyunk és éppen ezért szükséges, hogy törekvésünket közös akaratral, közös erővel segítsük elő. Úgy érzem ennek tudatában van minden kartársam, s mindegyikünk lelkében a testvéri szeretet, megértés szövéténeke ég, mely érzékelteti azt, hogy karunk fél évszázados betegségeit néhány rövid hónap alatt teljesen meggyógyítani nem lehet. A nagy eredmények elmaradása azonban nem jelenti azt, hogy nem tett meg a vezetőség mindent, hogy ügyeinket előbbre vigyük s bátran merem állítani, hogy eljárásaink közelebb is vittek a célhoz. Most pedig felkérem a titkár urat, hogy tegye meg jelentését.

Tömösváry Miklós titkár jelenti, hogy a beszámoló előtt, mint a tárgyszorozat első pontját, az alapszabály módosítását kell letárgyalni. Ismerteti a választmány által elfogadott módosított szöveget.

(A felolvasott szöveggel való alapszabály módosítását a közgyűlésen jelenlevők egyhangúlag elfogadják. Az elnök határozatilag kimondja.)

Ezután reátér jelentésére :

Tisztelt Közgyűlés !

Az elmúlt esztendőre visszatekintve, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a világgazdasági válság súlyos következményeit egyesületünk nem kerülhette el és mégis hálával kell adóznunk a Mindenhatónak, mert míg sok más és nagyobb egyesület működését teljesen megbénította, addig a mi egyesületünk visszaesést nem mutat, sőt bizonyos tekintetben határozott fejlődést ért el.

A kari érdekek szempontjából három fontosabb eljárás volt, melyek ha nem is hoztak teljes sikert, mégis meglegedettséget válthatnak ki, tekintve, hogy 6 év alatt még ennyit nem ért el egyesületünk.

Elsőnek az egyesület vezetősége által nem régen a földművelésügyi miniszter Úr Ónagyméltóságának személyesen átadott „Emlékirat“-ot említjük meg. Minthogy ezen beadványunk teljes szövege a t. Közgyűlés minden tagja előtt ismeretes, így annak ismertetése fölösleges volna. Ez ügyben azonban még döntés nem történt s így csak azon kérelemmel fordulunk a t. Közgyűléshez, hogy türelemmel várják meg ügyünk rendezését, mely érthető okokból késhet, de nem múlhat el nyomtalanul.

A második nagy ügy a főpapi nyug- és kegydíjas kartársaink helyzetének javítása érdekében való eljárásunk volt. Választmányi határozat folytán e tárgyban beadvánnyal fordult a vezetőség a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úrhoz, melyre a következő választ kaptuk:

M. Kir. Vallás és
Közoktatásügyi Minisztérium

107.708/1932.

I. főosztály szám.

Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos
Egyesülete Tekintetes Elnökségének

Budapest.

Hivatali elődömhöz 1932 augusztus hó 16-án 396/1932. sz. alatt intézett beadványukra, melyben a főpapi uradalmak kegy- és nyugdíjazott erdészeti,

vadászati segédszemélyzetére vonatkozó „Kezelési Szabályzat”-ok megváltoztatását kéri, a következőkben válaszolok.

A nyugdíjas alkalmazottak mindennemű kategóriáinál sűrűn hangzanak el panaszok, hogy a folyósított nyugdíjak nem nyújtanak megfelelő megélhetési lehetőséget, ennek oka azonban nem a nyugdíjterhet viselő munkaadókban van, hanem az általános gazdasági helyzetben. Legnagyobb mértékben érzi ennek a helyzetnek súlyát maga az államháztartás, mely roskadozik a nyugdíjterhek alatt, s már ismételtelen kénytelen volt a nyugdíjleszállítás végső eszközéhez nyúlni.

Különösen nehéz a teher a mezőgazdasági üzemeknél. Nincs Magyarországon olyan mezőgazdasági uradalom, amely cselédeknek, s altiszti alkalmazottjainak olyan kegy-, vagy nyugdíjat tudna biztosítani a mai rendkívüli súlyos gazdasági viszonyok mellett, amelyből öregség esetén gondtalanul megélhetnének. Ilyenek biztosítása a mezőgazdaság jövedelmét felemésztené. Így pl az esztergomi érseki uradalom, mely birtokának közel 60⁰/0-át elvesztette, évi 60.000 pengő nyugdíjterhet visel, melyet csak a legnagyobb nehézségekkel tud biztosítani.

Megvizsgáltam a beadványban felhozott konkrét panaszokat.

A veszprémi püspöki uradalom, a cselédség részére nyugdíjintézet nincs rendszeresítve, a cselédség és az erdőőrök évi kegydíjat és tűzifa-segélyt kapnak. Évenként 21.000 pengőt fizet ki az uradalom e célra a folyó jövedelemből, s ebbe nincsenek beleszámítva a tisztí nyugdíjak.

A pécsi püspöki uradalomból felhozott eset nem felel meg egészen a tényállásnak. Ennek az uradalomnak elmebeteg kegydíjasa nincs. Van egy Bevárdi Gyula nevű kegydíjasa, aki igen rövid ideig volt szolgálatban, s aki épen azért csak évi 160 P kegydíjat kap, melyet már 28 éve élvez, a többi kegydíjas havi 45 pengőt kap.

Elismerem, hogy ezekből a kegydíjakból nehezen lehet megélhetést biztosítani, de ismétlem, hogy az egyházi uradalmak olyan kegy- és nyugdíjat, mely gondtalan megélhetést biztosítana a megöregedett alkalmazottaknak, ezidő szerint nem bírnak el, s kénytelenek volnának üzeimeiket feloszlantni.

Nem tartom azonban méltányosnak, hogy csak a papi birtokok kötelezessenek magasabb kegydíjak fizetésére. Tudvalevő dolog, hogy az egyházi birtokok oly súlyos egyházi, kulturális és szociális terheket viselnek, melyektől a magánbirtokok jobbára mentesek, pedig a magánbirtokokon sokkal súlyosabb az alkalmazottak helyzete.

Szívemen viselem e kérdés rendezését, de a magyar mező- és erdőgazdaság mai súlyos, szinte katasztrófális helyzetében nem tartom a mostani időt alkalmasnak erre. Nehézség az is, hogy minden egyházi birtok önálló független jogi személy, s így a kérdés egyöntetű rendezése épp oly nehéz, mint az összes magánbirtokosok hasonló ügyeinek egységesítése. A főkegyúri jogból származó vagyonfelügyeleti jog sem ad módot oly mély beavatkozásra, mely az egyházi uradalmak anyagi kötelezettségének mérvét pontosan előírná.

A kérdést mindenestre napirenden tartom, s mihelyt kissé javul az általános gazdasági helyzet, szívesen fogom a kérdés méltányos megoldását előmozdítani.

Budapest, 1933. évi január hó 5-én.

dr Hóman Bálint s. k.

A harmadik hasonló érdemleges ügy a vadászati műszaki segédszemélyzet érdekeinek fokozottabb megvédése céljából a földművelésügyi miniszter úrhoz intézett kérelmünk volt. Az erre vonatkozó választ is vanszerencsénk ismertetni, mely így szól:

M. Kir. Földművelésügyi
Miniszter

60.572/1932.
VIII. B. szám.

Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet
Országos Egyesületének

Budapest.

A folyó évi augusztus hó 10-én 387. sz. alatt kelt beadványában 1—4. alatt előterjesztett kéréseire a következőkről értesítem az egyesületet:

ad 1. A vadóri vizsgák megszüntetése iránti kérést teljesíthetőnek nem találtam.

Ugyanis nem lenne méltányos a mai különösen nehéz viszonyok között megakadályozni azt, hogy valaki, akinek arra hajlama és kedve van, ne léphessen vadóri pályára azért, mert anyagiak hiányában nem végezheti az erdőöri és vadóri iskolát.

A szakvizsgáláshoz a jelöltnek úgyis igazolni kell a szakember melletti 3 éves gyakorlatot, s ez a gyakorlat, valamint a szakvizsga letétele biztosítékot nyújtanak arra, hogy az illetőnek megvan a hivatása gyakorlásához szükséges ismerete.

Nem indokolt tehát, hogy az eddig is bevált szakvizsga éppen a mai nehéz viszonyok között szüntetessék meg.

ad 2. Csak magyar állampolgár alkalmazhatása iránti kérése indokolt, ezért a jövőben is, mint a múltban, csak egészen kivételes és méltányos oly esetben adom hozzájárulásomat idegen állampolgár alkalmazhatásához, ha ezt rendkívüli okok elkerülhetetlenül szükségessé teszik.

ad 3. Csak szakképesített egyén alkalmazhatása iránti javaslatát a birtokosokat is sújtó nehéz gazdasági viszonyok miatt egyelőre mellőzni kell.

ad 4. Minden vadőr, ha törvényes feltételek mellett alkalmaztatik, hatósági közegnek tekintendő. Hogy kifejezetten közbiztonsági közegnek tekintessék, ez érdemben akkor lesz tárgyalandó, amikor majd a vadóri alkalmazás kérdése teljes részleteiben tárgyalás alá lesz vehető.

Budapest, 1932. évi december 1.

A miniszter rendeletéből:
Dr Gerentsér s. k.
miniszteri tanácsos.

Ezen ügyek mellett, mint szintén érdemleges beadványt, meg kell említenünk a földművelésügyi minisztériumhoz beadott azon kérelmünket, mely az államerdészeti altiszteknek a 3000/1932. sz. M. E. rendeletnek 3. §-ába való felvételét célozta. Sajnos ezen beadványunk, nemhogy elintézését nyert volna, de még válaszra sem lett méltatva.

A minisztériumokhoz intézett beadványok között, ha utolsónak is, de meg kell említeni a kereskedelemügyi Miniszter úrhoz intézett beadványainkat

a kedvezményes vasúti utazások engedélyezése ügyében, melyek minden esetben kedvezően lettek elintézve, s így négy esetben vehettük azt igénybe.

Az előadottakon kívül számos magánintézményhez fordultunk ügyeink előbbrevitele érdekében. Mint ilyenféle nagyobb akciónkat, a birtokosokhoz intézett körlevelet kell megemlítenünk, mely a megüresedő állásoknak első-sorban tagjainkkal való betöltését célozta. Egyébként az állásnélküliek kenyérhez juttatása érdekében mindent elkövettünk, s megállapíthatjuk, hogy az eredmény kielégítő. A „Vadászati Útmutató”-ban is megjelent egy egész oldalas felhívásunk ezen ügyben.

Miként az egyesület sok megkeresést intézett különböző helyekre, ugyanígy egyesületünket is mind többen keresik meg úgy hatóságok, mint magányosok ügyeikben. Mint feltűnőséget, meg kell említsük azon megkeresést, mely egy tagtársunk kitüntetése ügyében lett hozzánk intézve.

Egy törvényjavaslat tervezethez való hozzászólás ügyében is megkeresték egyesületünket, ez azonban még függőben lévő ügy.

Az igazgató válaszmány a múlt esztendőben három ülést tartott, mégpedig február, május és szeptember hónapokban. Mindhárom esetben a tagok kellő számban jelentek meg s így az ülések határozatképesek voltak.

A vezetőség minden hónap első napjaiban tartott összejevetelt, melyeken úgy a folyó ügyeket, mint a pénzügyi helyzetet alapos tárgyalás alá vette, s a mindenkor szükséges intézkedéseket megtette.

A lelkiismeretes és pontos munkának gyümölcse élvezhető is, mert az egyesület a megrázkódtatásokat már részben kiheverte és további erélyes kezű vezetés mellett a rossz viszonyok dacára is fejlődő-képes.

Az előző vezetőséggel, illetve a volt ügyvezetővel oly megállapodás jött létre, hogy az elszámolási különbözetek megtérülnek, mégpedig havi 100 pengős részletekben. Ezen részlettörlesztések első-sorban a kamatok s csak azután fordíthatnak a tőke törlesztésére. De egyébként is a megállapodás teljes mértékben védi az Egyesület érdekeit.

Sajnos, a tagok kölcsöneinek rendezése sokkal nehezebben megy, miért is a tegnapi válaszmányi ülés elhatározta, hogy ezen ügy végleges rendezése érdekében a vezetőségnek engedélyt ad, hogy belátása szerint cselekedjék.

Személyi változás illetve lemondás is történt a vezetőség egyes tisztségeiben. Lehóczky János ügyvezető és Kirchner Imre pénztári ellenőr lemondtak tisztségükről. Lehóczky helyét nagyrabecsült Daróczy Márton másodügyvezető urunk töltötte be. A pénztári ellenőr helyetteséül Tihanyi István válaszmányi tag úr lett felkérve.

Mély megilletődéssel kell megemlékeznünk arról a veszteségről, mely egyesületünket Zámbo Miklós válaszmányi tagunk, Horváth Mihály, Facskó János, Bögözy Gyárfás, Hessz József, Csóka József, vitéz Sudar Péter, Szekeres Károly, Szabó József, Perniczky József, ifj. Makay György és Haverlik István tagtársaink elhúnytával érte.

Tisztelettel javasolom, hogy elhúnytuk felett érzett mélységes fájdalomunknak jegyzőkönyvileg adjunk kifejezést. *(Egyhangú helyeslés).*

Temetkezési segílyt az alap tagjai özvegyeinek a múlt esztendőben öt és ebben az évben már két esetben utalt ki vezetőségünk.

Tekintettel azon körülményre, hogy a temetkezési alap mai rendszerében

veszélyeket rejteget az egyesület működése iránt, választmányunk elhatározta, hogy az alapot újjászervezi, mely eljárással a vezetőséget bízta meg.

Egyesületünk taglétszáma a mult esztendőben az elég nagyszámú kilépés dacára csak 31-el csökkent, egyébként így alakult: 1932-ben volt az egyesületnek 1018 tagja, kilépett 108, meghalt 12, új tag belépett 89. Tehát mai taglétszámunk 987.

Megjegyezni kívánjuk, hogy a kilépettek 2723'43 pengő hátralékban vannak, mely összeg behajtására a legerélyesebb intézkedések történtek.

Sajnálattal kell jelentenünk, hogy a tagdíjhátralékok aggasztóan felszaporodtak, ez az összeg már 20.806 pengő 74 fillért tesz ki. A temetkezési alapra is 2999 pengő 41 fillér hátralék mutatkozik.

Az egyesületi tagok bizalma érezhetően visszatért, ami látszik abból is, hogy a mult esztendőben 702 esetben kerestek fel írásban különféle ügyekben. Sajnos, az időközben felszaporodott hátralékos tagdíjakat a nehéz viszonyok miatt csak igen kis mértékben tudják pótolni s így ez a legfőbb oka, hogy a hátralékok növekednek.

Jelentésünk során feltétlenül említést kell tegyünk szaklapunkról, „Az Erdő”-ről is. Miként tudott dolog, lapunk a mult esztendőben 9 rendes, 2 öszszevont és egy nagy számban jelent meg és mindenkor rendes időben. Miként megállapítható, az egyesület ügyeit a jegyzőkönyvekben részletesen ismertette.

A megjelent cikkek mind ingyenesek voltak íróik nobilis gesztusa folytán. Eppen ezért bátorokdunk azon javaslattal élni, illetve a választmány azon határozatát véglegesítés céljából előadni, hogy bánáti Nagy László igazgató urat, de genere Huba szemerei Szemere László urat, Dr. Vasvári Miklós urat és Dr. Koppán József urat az egyesület tiszteletbeli tagjaivá válassza és részükre a megválasztási okmányt kiadja. *(Nagy éljenzéssel és őszinte lelkesedéssel egyhangúlag szavazza meg a közgyűlés a javaslatot.)*

Ezen cselekedetünkkel oly kiváló egyénnel létesítünk szorosabb viszonyt, akik nemcsak anyagiakkal támogatják egyesületünket, hanem az egész kar intelligenciáját, jobb sorsra való érdemességét állandóan és hozzánk igen közel álló körökben hangoztatják, miáltal céljaink igen erős, hathatós támogatásban részesülnek.

Ismeretes a t. Közgyűlés előtt, hogy a mult év november 5-én egyesületünk választmányi hozzájárulással, Kaposváron vándorgyűlést tartott. A gyűlésnek igen nagy sikere volt, mely bizonyította, hogy ezen gyűlésekre szükség van, miért is terbe vette a vezetőség, hogy a f. évben Siófokon és Pécsen fog vándorgyűlést tartani.

Nem mulaszthatjuk el e helyen újbóli köszönetünket és hálánkat kifejezni a kaposvári vándorgyűlésen tanúsított kitüntető figyelméért és jóindulatáért Földváry Miksa erdőigazgató úrnak.

Ezért a szinte megható jóindulatért Öméltóságának választmányunk az egyesület tb. elnökévé való választását határozta el. *(A javaslatot kitörő tiszteletnyilvánítás fogadja, a jelenlevők felállva éljeneknek és tapsolnak.)*

Tisztelt Közgyűlés! Ezekben volt szerencsém az elmúlt év eseményeiről és eredményeiről a t. Közgyűlésnek beszámolni.

Ha nem is dicsekedhetünk azzal, hogy erősen megközelítettük a célt, amelyet elérni óhajtunk, nyugodtan állíthatjuk, hogy a nem teljesült kívánságok,

a megmaradt hiányosságok oka nem a buzgalom, az érdeklődés vagy a befektetett munka hiánya volt.

Ha az elért eredmények nem túl nagyok is, mégis biztatók a jövőre nézve, mert ébrentartják bennünk azt a hitet, hogy előbb vagy utóbb elfogjuk érni kitűzött céljainkat, melyek a magyar erdészeti és vadászati műszaki segéd-személyzetet megilletik.

(Az elnök kérdést intéz a jelenlevőkhöz, hogy óhajt-e valaki a jelentéshez hozzászólni. Minthogy felszólaló nem volt, a jelentés tudomásul vételét határozati-lag kimondja.)

Kolb Gyula főszámvevő pénztári jelentése következett, melynek során az alábbiakat adja elő:

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Az elmúlt 1932. évi zárszámadásra vonatkozólag a következőket bátorodom előadni:

Az 1932. évre bevételként előirányoztatott 11.414 Pengő. 1932. évben befolyt összesen 6.708 P 83 f. Ezen összegben bennfoglaltatik a postai megbízás utján beszédett mintegy 1.200 pengő régi tartozás és Nádaskay R. által befizetett 200 P ügyvédi költség, vagyis összesen 1.400 P, mely összeg tulajdonképpen a fenti előirányzatot nem érinti. Ezen összeg levonásával az 1932. évi valódi bevétel tulajdonképpen 6.708·83 — 1.400 = 5.308 P 83 f. vagyis az előirányzott összegnek csupán a fele.

Az 1932. évre kiadásként előirányoztatott 7.170 Pengő, míg ezzel szemben a valódi kiadások 8.464 P 66 fillért tettek ki, vagyis 1.294 P 66 f. túlkiadás mutatkozik. Ezen túlkiadások tulajdonképpen nem az 1932. évet terhelik, mivel ezek az előbbi vezetőség által ki nem fizetett régi adósságok rendezésére lettek fordítva és pedig:

Irógép árának teljes kiegyenlítésére	220— P
Nyomda régi számláinak „	301'37 „
Irodabér címen kifizetett	400— „
Ügyvédi költség (megtérült)	200— „
Postai megbízásokért (megtérül)	195— „
Hubertus jelvénycik értéke (meglévő 100 drb.)	82'40 „

Összesen = 1.398'77 P

vagyis az 1.294 P 66 f. túlkiadással szemben tulajdonképpen mintegy 100 P megtakarítás mutatkozik az 1932. évi kiadásoknál.

Ezekben volt szerencsém jelentésemet előadni, kérem ennek szíves tudomásul vételét.

(A jelenlevők egyhangúan tudomásul veszik a főszámvevő jelentését.)

Stumpf László a számvizsgáló bizottság jelentését olvassa fel ezután:

Tisztelt Közgyűlés! A „Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segéd-személyzet Országos Egyesülete“-nek 1932. évi számadásait megvizsgáltuk és a vezetett könyvekből megállapítottuk, hogy az egyesület

bevétele 1932. évben . . . . . 10.725 P 65 fillér

kiadása pedig ugyancsak . . . . . 10.725 P 65 fillér volt.

A zárszámadás részletes eredményét a csatolt kimutatás tünteti fel.

Az egyesület kézpénz maradványa részben a „Pesti Magyar Kereskedelmi Bank“ Széna-téri fiókjánál mint takaréketét a 18.951 számú könyvecske alapján, részben pedig a m. kir. Postatakarékpénztári 45.672 számú csekkszámán van elhelyezve.

Mint hogy úgy a pénztári mint a vagyonszámadás rendben találtott, — tisztelettel javasoljuk, hogy a felelős számadóknak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Budapest, 1933. évi január hó 16.-án.

A számadásvizsgáló bizottság:

Stumpf László s. k.

Harihovszky József s. k.

*Steer Ferenc helyett:
vitéz Szekeres Károly s. k.*

Tisztelt közgyűlés! A „Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segéd-személyzet Országos Egyesülete Temetkezési Segélyalapja” számadásait meg-vizsgáltuk és a vezetett könyvekből megállapítottuk, hogy a temetkezési segélyalap

bevétele . . . . . 8.946 P 30 fillér

kiadása ugyancsak . . . . . 8.846 P 30 fillér volt.

A zárszámadás részletes eredményét a csatolt kimutatás tünteti fel.

A Temetkezési Segélyalap készpénz maradványa a m. kir. Postatakarék-pénztári 45.672. számú csekkszámlán van elhelyezve.

Mint hogy úgy a pénztári, mint a vagyonszámadás rendben találtott, tisztelettel javasoljuk, hogy a felelős számadóknak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Budapest, 1933. évi január hó 16.-án.

A számvizsgáló bizottság:

Stumpf László s. k.

Harihovszky József s. k.

*Steer Ferenc helyett:
vitéz Szekeres Károly s. k.*

Az elnök kérdést intéz a jelenlevőkhöz, a felelős számadóknak a fel-mentvényt megadja-e a közgyűlés.

(A felmentvényt a közgyűlés megadja.)

Tömösváry Miklós jegyző ismerteti ezután az 1933. évi költségvetést.

vitéz Nagy Lajos szól a tárgyhoz és kifogásolja a távbeszélő fenntartását.

(Mint hogy a felszólalás vitát kelt, az elnök szavazás alá bocsájta a táv-beszélő fenntartásának kérdését. A többség a fenntartás mellett szavaz, amit az elnök határozatilag kimond.)

Szy Ferenc a vándorgyűlések fontosságáról beszél és az e célra a költ-ségvetésben felvett összeget kívánja felemelni. (Tudomásul szolgál.)

Orosz Imre csatlakozik az előtte szóló előadásához és felhívja a vezető-séget, hogy minél több vándorgyűlést tartson. (Tudomásul szolgál.)

(Ezután a költségvetést egyhangúlag elfogadja a közgyűlés.)

Daróczy Márton elnök felhívja a jelenlevők figyelmét, hogy a tisztújítás következik, majd így szól:

Tisztelt Közgyűlés! A Mindenható segedelmével sikerült egy olyan köz-életi férfit találnunk, aki átérzve a mi törekvéseink igazságosságát, megértve a kar óhajait, felkérésünkre elvállalja egyesületünk elnöki tisztségét, miért is a választmány határozatából Brandt Vilmos ny. főispán, országgyűlési képviselő úr Öméltósága elnökké való megválasztását javasolom.

(Az elnök szavait tomboló helyeslés, éljenzés, tapsolás követi és egyhangúlag elnökké választják Brandt Öméltóságát.)

Az elnök határozatilag kimondja az elnökké választást és előadja, hogy Öméltósága hivatalos elfoglaltságánál fogva nem jelenhet meg a közgyűlésen, miért is kéri, hogy elmaradását ez alkalommal szíveskedjenek elnézni. Azután felkéri a jegyzőt, hogy ismertesse a választmány jelölését a tisztségek betöltésére.

(A javaslat alapján az egyes tisztségeket betöltendő nevének felolvasásakor a jelenlevők éljen felkiáltással és felállással egyhangúlag választották meg a következőket:

Ügyvezető elnök: Daróczy Márton.

Jegyző (titkár): Tömösváry Miklós.

Pénztáros (főszámvevő): Kolb Gyula.

Pénztári ellenőrök: Tihanyi István és Polacsek Kálmán.

Választmányi tagok: (Kincstártól) Bölcs István, Deáky Dezső, Korponay Dezső, Orosz Imre, Répásy Ferenc, Szy Ferenc, Till Gusztáv, Törkenczy István. (Közalapítványtól) Schwendtner Antal, Vasváry Vilmos. (Fővárostól) id. Kolpaszky Gyula, Vizner Sándor. (Járásiaiktól) Szöllőssy Sándor. (Magánuradalmaktól) Belányi Vilmos, Cservenka Ferenc, Csillik Gyula, Fischer Géza, Füzi István, Gera József, Györky László, Kovács Antal, csapodi Martinek Ferenc, Mazányi Gyula, Németh József pápai, Orosz László, vitéz Szekeres Károly.

Póttagok: Barnóczky István, Deák László, Stróbencz Géza, Stubnya Mihály. Számvizsgáló bizottság: Forgács Pál, Gábris József, Stumpf László.

A tisztújítás megtörténte után a jegyző jelenti, hogy az alapszabályokban előírt időre indítványtétel nem történt, s így indítványok nem tárgyalhatók. (Tudomásul szolgál.)

Gera József személyes ügyben kér szót, melyet az elnök engedélyez is. (A felszóláshoz Kolb Gyula szól hozzá.)

Minthogy több tárgy nem volt, az elnök néhány keresetlen szót szól még a megjelentekhez és a gyűlést bezárja.

K. m. f.

A gyülekezések hatósági megszorítása folytán gyűlésünk tárgyalási ideje meglelt rövidítve, így történt meg, hogy új elnök Urunk Öméltósága a gyűlésen rendes időben való megjelenésének akadályozása miatt már a tárgyalás befejezte után érkezett meg.

Kitörő lelkesedéssel és háromszoros „éljen”-nel fogadták Elnök Urunkat a jelenlevők. Daróczy Márton szeretett ügyvezetőnk köszöntötte Öméltóságát és biztosította az egyesület minden tagjának szeretetéről és ragaszkodásáról.

Elnök Urunk Öméltósága néhány szép szóval válaszolt az üdvözlésre, kiemelve, hogy törekvéseinket szíven fogja viselni, s az egyesületet naggyá óhajtja fejleszteni.

Szavait zúgó éljenzés zárta be.

Ezután az összes jelenlevők átvonultak a közeli Debrecen étterembe közös ebédre, amelyen Brandt Öméltósága is megjelent és hosszasan időzött a társaságban.

**A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete, Budapest.
A M. E. V. M. E. vagyonmérlege 1932. évre.**

I. Bevétel:			II. Kiadás:				
1	Beiratási díjakból befolyt	128	—	1	Vezetőség tiszteletdíjaira kifizetve	2460	—
2	Tagsági " " " "	5793	75	2	"Az Erdő" szaklap előállításáért	2710	03
3	Lapelőfizetési " " " "	360	50	3	Leltári tárgyak beszerzésére	356	82
4	Egyesületi jelv. eladásából befolyt	112	—	4	Távbeszélgetésekért	323	63
5	Hubertus " " " "	27	70	5	Postaköltségekre	377	74
6	Hirdetési díjakból befolyt " " " "	23	—	6	Utazási költségekre	762	05
7	Ügyvédi költség térítvényként befolyt	200	—	7	Író és irodai szerekre	101	34
8	Postaköltség térítvényként befolyt	38	22	8	Folyóiratok előfizetésére	51	95
9	Könyvek eladásából " " " "	15	06	9	Postatakarékpénztári díj és csekkek- ért	176	43
10	Átmeneti bevételek címén " " " "	10	60	10	Ügyvédi költség (megtérítve)	200	—
	1932. évben összesen	6708	83	11	Jutalom címén	100	—
11	Maradvány 1931. évről	4016	82	12	126 drb Hubertusz jelvényért	109	70
				13	Irodabér címén	400	—
				14	Különféle kiadásokra	334	97
				15	1932. évben összesen	8464	66
					Készpénz maradvány 1932. év végén	2260	99
	Bevétel mint egyenleg 1932 év végén	10725	65		Kiadás mint egyenleg 1932. év végén	10725	65

Budapest, 1933. évi január hó 14-én

Daróczy Márton s. k.
ügyvezető elnök

Kolb Gyula s. k.
egyesületi főszámvevő

Számszerint megvizsgáltott és 10725 P (Tízezerhétyszázhuszonöt) pengő és 65 fillér bevétel és ugyanannyi kiadással helyesnek találtattott. Budapest, 1933. évi január hó 16-án. A számvizsgáló bizottság:

Steer Ferenc helyett:
vitéz Szekeres Károly s. k.
választmányi tag.

Stumpf László s. k.

Harihovszky József s. k.

**A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete, Budapest.
A M. E. V. M. E. temetkezési-segély alapjának vagyommérlege 1932. évről.**

I. Bevétel :				II. Kiadás :			
1	Beiratási díjakból befolyt	1	—	1	Tagoknak kifizetett temetkezési se- gélyekre	992	—
2	Temetkezési tagdíj címen	1094	44	2	Tagoknak kölcsönképpen kiadva . . .	270	—
3	Nádaskay R. tartozására befolyt tőke	3763	26	3	Nádaskay R. tartozására elszámolva.	7486	68
4	" " " " kamat	736	74		1932. évben összesen	8748	68
5	Kölcsönök tőkéjének törlesztéséből .	20	—	4	Készpénz maradvány 1932. év végén	197	62
6	Tőke, kamat címen	9	20				
	1932. évben összesen	5624	64				
7	Készpénz maradvány 1931. évről .	3321	66				
	Bevétel mint egyenleg 1932 év végén	8946	30		Kiadás mint egyenleg 1932. év végén	8946	30

Budapest, 1933. évi január hó 14-én.

Daróczy Márton s. k.
ügyvezető-elnök.

Kolb Gyula s. k.
egyesületi főszámvevő.

Számszerint megvizsgáltatott és helyesnek találtatott.

A számvizsgáló bizottság :

Budapest, 1933. évi január hó 15-én.

Steer Ferenc helyett :
vitéz Szekeres Károly s. k.,
választmányi tag.

Stumpf László s. k.

Harihovszky József s. k.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének 1933. évi költségvetése.

I. Bevétel:			II. Kiadás:				
1	722 egész tagdíjból	8664	—	1	Tisztviselők tiszteletdíjára	2760	—
2	267 fél tagdíjból	1602	—	2	„Az Erdő” szaklap előállítási költségeire	2500	—
3	50 új tag beiratási díjából	100	—	3	Leltári tárgyak beszerzésére	60	—
4	„Az Erdő” előfizetési díjaiból	945	—	4	Irodafenntartási költségekre	250	—
5	Hirdetésekből	50	—	5	Távbeszélő költségekre	300	—
6	Egyéb bevételekből	239	—	6	Postaköltségekre	350	—
				7	Postatakarékpénztári nyomtatványok és jutaléokra	180	—
				8	Lapelőfizetésekre és könyvek beszerzésére	196	40
				9	Utiköltségek és vándorgyűlések költségeire	600	—
				10	Ösztöndíjakra és segélyekre	250	—
				11	Egyéb előre nem látható kiadásokra	303	60
				<i>Összes kiadás</i>		7750	—
				12	Egyenleg, mint várható maradvány	3850	—
				<i>Kiadások összege</i>		11600	—
Bevételek összege		11600	—				

Budapest, 1933. évi február hó 11-én.

Daróczy Márton s. k.
ügyvezető-elnök.

Kolb Gyula s. k.
pénztáros.

Tömösváry Miklós s. k.
jegyző.

Borókaerdőinkről.

Írta: **Kolosváry Gábor dr.**, egyetemi magántanár.

A borókaerdőket kevesen ismerik. A közönséges boróka (*Juniperus communis L.*) pedig Magyarország középhegységeiben, a Dunántúl déli és nyugati részein, a Duna-Tisza közének hát-ságán, a Nyírségen és Delibláton elég nagy területeket lep el. Mindenütt a silányabb talajt kedveli, így középhegységeinkben a kavicsos, a Dunántúl a folyóártéri, az Alföldön a futóhomok területeket növi be.

Nevezetesebb hazai borókások a dunántúli *gróf Ambrózy*-féle birtokon lévő *jeli*, majd a *Dráva* menti *Darány—Rigóc—*

A sarlósári nagy „Borovicskás”. (Szerző felvétele.)

Szulok határában elhúzódó, mintegy 4000 kat. holdnyi *Eszterházy*-féle borókás, majd a Duna-Tisza közén az *örkénytábori*, *sarlósári* és *szabadszállási* borókaerdő.

A boróka az alföldön a nyárral és a tölgygel társul. A Dunántúl nyírral, égerrel, tölgyvel és bükkal. Minthogy az alföld 95%-ban megművelt, úgynevezett kultur-mezőség, az alföldi borókások ősi település gyanánt foghatók fel, melyeket eddig az ember keze megkímélt. A borókások az ősi idők arculatát őrzik napjainkban is. A hatalmas homokbuckákon nem is lehet semmit sem termelni, csak itt-ott sikerül a szőlő meghonosítása.

A boróka gyümölcséből készül a borovicskának nevezett pálinka. Sok helyen a magyar nép ajkán a borókásokat is mint borovicskásokat emlegetik. Borovicska szláv szó, melynek helytelen átvétele és alkalmazása szolgál ma pár helyen ezeknek a területeknek a megjelölésére. (Pl Sarlósári nagy borovicskás.)

A boróka a száraz altalajú és száraz levegőt kedvelő

xerophyta növények közé tartozik. A homok, ami a boróka legkedvesebb terepe, részben mint folyami áradmányterület, részben mint futóhomok áll a növény rendelkezésére. A homok súlyosabb szemcséit a nagy szelek homokbuckákba hordják össze és

Boglya-alakú borókafenyő a sarlósári erdőben. *(Szerző felvétele.)*

tartják jelenleg is állandóan mozgó állapotban. Az alföldi futóhomokbuckákat a jégkor szelei fújják ki. A finomabb szemeket

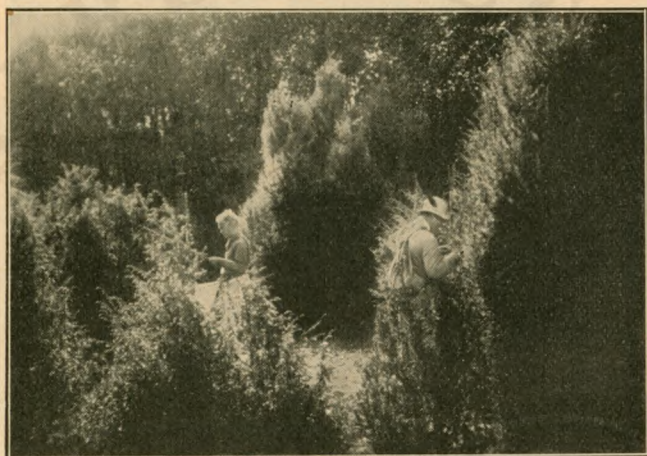

A jeli borókás, mely nyirfával vegyes.
Jeli Nyugat-magyarországon van és Ambrózy-féle grófi birtok.
(Szerző felvétele.)

úgyancsak a szelek fújták ki és rakták le lősz alakjában az alföldön. A Dunántúl egyes nyugati, hűvösebb klímájú részein a leszivárgó sok csapadék igen kilúgozza a talaj ásványi részeit, minek következtében létrejön a podszolos (kvarchomokos, kvarckavicsos) talaj, az eredeti erdő így lassan kivész, s helyébe *Calluna*, *Sarothamus* és *Juniperus* lép. Itt az alpesi nyirkos klíma is érvényesül, sőt alpesi állatfajok (pl *Thanatus alpinus*) sem jönnek meglepetés számba. (Jeli.)

A magyar Közép-hegység külön növényföldrajzi terület, melynek növényzete ősbibb jellegű, mint a környező Kis- és Nagy-Magyaralföldé. Így aztán valószínű, hogy a boróka is sok más növényvel, ezekről a hegyekről húzódott le az Alföldre, ahol a

Borókaerdő Darány mellett a Dráva régi árterületén. Háttérben égererdő.

(Szerző felvétele.)

homokos területeken tökéletesen alkalmazkodott a szélsőségesebb klímájú és silányabb talajú futóhomokhoz.

Hazánkon kívül a *Juniperus communis* előfordul még egész Európában, Ázsiában, Északamerikában és Északafrikában. Virágai kétlakiak. A porzósvirágok a levélövek hónaljában kis barkák alakjában ülnek és májusban virágznak. Illatuk igen kellemes és sok légy látogatja. A termővirágokból álbogyó fejlődik, mely csak a következő év őszén érke meg, s ekkor kékes fekete, majd pirosas barna. Ekképpen az idei zöld és tavalyi kék bogycok egymás mellett találhatóak. A bogycok olaj, gyanta, viasz és cukortartalmú. Füstölőszernek, áltömjennek is használják. A boróka-szesz, mely nem tévesztendő össze a pálinkával a bogycok olajtartalmának szeszes oldata. Ez a szesz bőrizgató szer és a húgykiválasztást is elősegíti.

A boróka különben jó szerszámfa és kitűnő élő-sővény, de

levágott és megszáradt ágaiból is jó kerítést fonhatunk. Szúrós volta miatt áthatolhatatlan akadályt képez. A Kárpátokban és a Balkánon több fajta honos (pl *Juniperus nana*, *sabina* stb . . .).

Borókának bogyóját több madár eszi, gyökérzete alatt, mely egy függőlegesen lefeléhaladó és a felszínnel párhuzamosan haladó sok kapaszkodó gyökérből áll, az üregi nyúl és a róka üti fel kedvenc tanyáját. Fészkel rajta a vadgalamb és alatta az erdei szalonka. Állandó lakói a *Nothris marginellus* és az *Ipsolophus juniperellus* nevű pillék, a *Cecidomya juniperina* nevű gubacslégy, a *Gonocerus Juniperi*, *Chlorochroa junierina*, *Orsillus depressus*

Darányi borókás, legelő. (Szerző felvétele.)

nevű poloskafajok. A pókok közül az *Agelena similis*, *Mangora acalypha*, *Linyphia pinnata* és a *Dendryphantes rudis* élnek tömegesen a borókán.

A mellékelt fényképfelvételek egy pár jellegzetes képet nyújtanak hazai borókásainkról. Minthogy a borókán élő állatvilággal behatóan foglalkozom és immár két esztendeje lesz, hogy hazai borókásainkat járom, ezúton is kérem kedves olvasóimat, akik az erdőket járják és alkalmuk van a borókásokon élő bogarakat, poloskákat, pókokat stb. . . . gyűjteni, gyűjtsék azokat nekem egyszerű spirituszban, s küldjék el nekem postán alábbi címemre, vagy ha gyűjteni nincs alkalmuk, közölgék velem, hogy a dunántúli jeli, darány-szuloki, az alföldi sarlósári, örkényi, szabadszállási, ágasegyházai, s a nyírségi borókásokon kívül ismernek-e még nagyobb borókaerdőket, s ha igen, hogyan és mi módon lehet azokat legjobban megközelíteni.

Címem: Budapest 80., Magyar Nemzeti Múzeum.

Irta **Szemere László.**

A méltán rettegett galócáknak általános jellemzése a következő:

Sp. Spóragomba fehér.

K. A kezdetben kúpalakú, félgömbös, vagy domború kalap szétterül, végül a pereme fel is hajlik, de a közepe ekkor sem süpped be. A legtöbb galóca kalapján korpák, pettyek avagy pihék vannak, némely fajról azonban az eső lemoshatja a jeleket.

B. A galócák lemeze sűrűn álló, a tönk felé elkeskenyedő. Tehát a kalap pereme felé öblösödnek a lemezek, amelyek egyébként nem futnak le a tönkre. A lemezek színe általában fehér

T. A tönk tömött, lefelé egyenletesen vastagodó, s alul gumós. A gumó a fajok felénél hüvelyes, míg a többi galóca tönkjén csak úgy-ahogy kivehető párkány van, avagy szemölcsök közbe-közbe elhelyezve. Egy-két fajtól eltekintve minden galóca tönkjén gallér van. Galócaink magányosan csakis a földön teremnek fatönkön sohasem.* Közepes nagyságú, sőt nagy gombák, a honos faok száma, melyek között mérgesről tudunk s 2—3 fajtát merjük csak nyugodtan ajánlani a konyhára, bár ehetőnek ehető éppen több is.

Ha valamely gombán, amelyet tetőtől-talpig észleltünk, szép gallért találunk, akkor a gombák meghatározó táblázataiból hamar megállapíthatunk annyit, hogy az galóca, özlábgomba, esetleg pereszkergomba lehet. Feltételezve persze azt, hogy a spórapor fehér. Mivel a táblázatokból egyes genuszokat csak megközelítőleg határozhatunk meg, azért itt egy kis összehasonlító párhuzammal segíték a kezdő gombásznak. És pedig, ha a galléros (vagy gyűrűs) gomba tönkjének az alja nem duzzadt, nem lehet galóca.

Ha a gyűrűsgomba fatönkön termett, ha csoportos növéssé, már megint nem lehet galóca. Végül ha a tönk csöves, megint nem lehet galóca, hanem ez esetben özlábgomba, mely nembeli gombák még arról nevezetesek — legalább is nagyobb fajok, hogy tönkjükön a gallér elmozdítható gyűrűt képez. Ezek figyelembevételével hamarosan megállapíthatjuk, hogy galóccal van-e dolgunk, ha mint írtam az egészen sértetlen gombát van módunkban szemlélni! Azonban a gallér nem észlelhető, vagy mert más gyűjtötte a gombát, ki a kalapot késsel a gallér felett vágta le a tönkről, vagy mondjuk rászikkad a

* Az nem számít fatönkön termő gombának, hogy már teljesen elkorhadt, mohlepte tönkön, mely már félig-meddig hümusz-terem egy-egy galóca, vagy egyéb gomba.

tönkre, esetleg lesúrlódik, ha sok gomba között hanyódot, míg haza került. Ezek a gyakorlati gombászati megannyi eshetőségei, amelyekkel számolnia kell a gombaismerőnek, legkivált annak, akinek erkölcsi és jogi felelősség nyugszik a vállán akkor, amidőn valamely gombát ehetőnek minősít,

Hát hogy ez esetekben miről ismerjük meg a kérdéses gombát? A galócák kalapja csak eleinte keményhúsú, később olyan vizenyős-üveges, vagy ha fehér is, puha. A lemezek a tönk felé keskenyedők. Sokszor a mérges galócákra jellegzetes szín is (mely a fajok leírásánál lesz ismertetve) útbaigazíthat minket, de ha a gomba fehér, akkor fokozottabb óvatosságra van szükségünk, főleg fiatal gombák esetén. A legtöbb baleset úgy történik, hogy fiatal, még fehérlemező csiperkével tévesztik össze a fehérszínű galócákat. De még a gyűjtésnél is ügyelni kell egyre-másra, s nyúljon bárminő hosszúra is az ismertetésem, fel kell említenem, s éppen a galócáknál, a legveszedelmesebb mérges gombáknál. Az erdő talaján — de egyebütt is — mondjuk egy csoport csiperkét találunk. Ott kinőtt gombák között kisebbek-nagyobbak is vannak, egészen a legapróbb gombáig. Megtörténhetik, — s bizony sokszor — hogy a gyilkos galócának is megfelel az a hely, s elő is bújt, egyelőre csak egy két kis gömbölyded kalapja, éppen a csiperkegombák között. A gyűjtő könnyen veheti ezeket is fiatal csiperkének, főleg rossz világítás esetén. Ezért némely szakkönyv nyomatékosan figyelmezteti is az olvasóit arra, hogy az egészen fiatal, még fejletlen gombák fogyasztásától tartózkodjanak. Sokan azt képzelik — a félig-meddig szakértők még tanítják is — hogy elegendő a csak néhány fajta mérges gombát megismerni, hogy aztán a többi nyugodtan fogyaszthassuk. Aki csak félig nyitott szemmel is szemléli a természet jelenségeit, s azt az irodalmi adatokkal is egybeveti, hamar beláthatja a fenti állítás veszélyességét. A gombákat nem gyár gyártja, hogy azok mindig szigorúan egyformák legyenek. Változik — ahogy nőnek — az alakjuk, a színük, a nagyságuk, néha az ízük, meg a szaguk is. Némely gombafaj színe a fehértől a feketéig jóformán a színskála minden színeiben előfordulhat, már mint a kalapja, meg a tönkje mivel a lemezek színeződése már független a változatosságra való hajlamosságtól. Az is változó színű, azaz a színes spórás gomba lemezéi, ahogy a gomba érik, az egészen világos színből (fehérből) színeződnek a spóraszín fokára, pl. a pókhálógombáknál rozsdaszínűre, csiperkénél biborbarnára stb. De ez a folyamat legalább így következetes.

Ha számításba vesszük a mérges gombák nagy számát — Hazánkban 51 halálosan mérges, s több mint 100 gyanus fajról van tudomásunk, — akkor beláthatjuk, hogy ezeknek az ő szín- és alaknélküliségeikben való megismerése nem tréfa dolog; ennél egyszerűbb, illetve könnyebb megismerni a gyakoribb ehető gombáinkat, legalább is azokat, amelyeknek valamely félreismerhetetlen

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P. — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.*

jegyük van. (Például az olyan tinórú gomba (Boletus), amely gyűrűs, nem lehet mérges! stb.)

Mindabból, amit az óvatosság sugallatára írtam, az a tanulság, hogy törekedjünk jól megismerni a mérges gombákat is, de kétszeresen legyünk biztosak az ehető gombák meghatározásában!

Hiányos (nem egész) gombát pedig, az írtak alapján ne fogyasszunk, s kerüljük az olyan fejletlen, fiatal példányokat is, amelyeknek a meghatározhatósága kérdéses. Ha a földből sértetlenül kiemelt s gondosan hazahozott gomba van előttünk, azon a támpontról szolgáló jegyeket mégis csak felfogjuk ismerni.

A galócáknak pedig a legszembeötlőbb jegye: a gallér és sok esetben a tönk gumóján levő papucs is. Ezek eredetét megérthetjük, ha tudjuk, hogy számos fiatal gomba burokból nő ki. Ha a burok az egész gombát körül fogja, (velum universale) akkor a növekvő gomba azt szétszakítván, előáll az, hogy a burok alsórésze papucsot alkot a tönk alja körül. (Bocskorosnak is mondjuk az ilyen gombát.) A burok felsőrésze szétszakadozik, s pihék-korpák alakjában vagy *ránőve* marad a kalap tetején, azt tartósan pettyessé téve, vagy csak *rátapadva*, mely esetben csak egy darabig pettyes a kalap. Már a talaj, az erdei gíz-gáz is lesúrolhatja a pihéket, utóbb meg az esőzések is, szóval akkor már a kalap síma. A galócák is tehát részben símakalapúak. A gallér már nem a külsőburok maradványa. Mert előfordulhat olyan gombán is (pl. csiperke), amelynek általános burokja nincs is. Ha csak a gombakalapot fedi egy burok, amely a tönk tetejéhez nőtt, akkor van tehát szó részleges burokról, (velum partiale) amely a gomba növekedésével ugyancsak elszakadozván, alkotja a tönkön a gallért vagy gyűrűt, s teszi olykor ugyancsak pettyessé a kalap tetejét.

(Folytatjuk.)

Amit érdemes tudni . . .

Egyesületünk abból az alkalomból, hogy a lefolyt közgyűlésen Földváry Miksa min. tanácsos, erdőigazgató úr Öméltóságát örökös tiszteletbeli elnökké választotta és részére diszoklevél kiállítását határozta el, ezen oklevél átadásával kapcsolatosan Kaposváron f. hó 12-én, vasárnap délelőtt diszgyűlést tart. Egyesületünk vezetősége Brandt elnök urunkkal élén nyújtja át a gyűlés keretén belül Földváry Öméltóságának a diszoklevelet.

Kérjük úgy az ott helyben lakó, mint a környékbeli Tag és Kartársakat, hogy ezen szép, meleg ünnepélyen kivétel nélkül jelenjenek meg. (Bővebb felvilágosítást a kaposvári m. kir. erdőigazgatósághoz beosztott kartársaink szívesen adnak minden érdeklődőnek.)

A gyűlésekkel kapcsolatos nagy anyag miatt takarékosági okokból kényszerültünk lapunkat összevont számban megjelentetni. Énnélfogva lapunk legközelebbi száma május 1-ég fog megjelenni. Orosz Imre „Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag és pénztárnaplók vezetése és számadás készítés“ c. cikkét, mely most kimaradt, következő számunkban folytatni fogjuk.

Ismételten felkérjük t. Tagtársainkat, hogy befizetéseiknél a csekk-lapon levelezési jellegű szöveget ne írjanak. A csekk ugyanis kizárólag pénztári okmány, melyet levelezés céljából nem tarthatunk nyilván, miért is azokra nem válaszolunk.

FEGYVER ÉS LŐSZER.

Írta: **ifj. Breitfeld Dezső.**

(Ötödik közlemény.)

4. Az átütőerő megállapítása úgy történik, hogy egymás mögé kb. 1 cm távolságban, felállított circa 0·8—1 mm vastag szalmakéreg-papírlapokra lönek s utána megvizsgálják, hogy hány lapot ütött át a lövés. Számításba azonban csakis azokat a lapokat veszik, amelyeket legalább 3 darab sörét ütött keresztül. A 8-as sörét 35 m-ről nyáron circa 30—35 lapot, a 12-es sörét 14—16 lapot üt át, télen azonban 2—3 lappal csökken az átütőképesség! Noha a fegyvernek is van némi befolyása az átütőerőre, amennyiben a chokefurat valamivel nagyobb kezdősebességet ad (s ezen furatok közül is 75 cm-es cső néhány százalékkal nagyobbat, mint a rövid, pl. 60 cm-es cső), továbbá a tömören hordó fegyvernek rendszerint átütőereje is nagyobb, ezzel szemben a kihasznált, kitágult csőnek kisebb, azonban minden befolyások aránylag jelentéktelenek, mert az átütőerő elsősorban és főleg a patrontól függ. Mivel pedig előírásos, vagyis a kísérleti állomások által használtakhoz hasonló, kéregpapír rendszerint nem áll rendelkezésünkre, már pedig a lapok anyaga, vastagsága, nedves, avagy száraz illetőleg kemény volta nagy eltérésnek lehet okozója, azért leghelyesebben akkor járunk el, ha egy elismerten kiváló átütőerővel bíró fegyverből teszünk ugyanazon patronok használata mellett néhány próbálövést s ahhoz hasonlítjuk aztán a megvizsgálandó fegyver átütőképességét.

5. Lövésről-lövésre való rendszeresség alatt azt értjük, hogy úgy találati százalék, mint egyenletes fedés, találati ponthelyzete és átütőerő szempontjából nem szabad az egyes lövések közt nagy eltéréseknek lenni. Így pl. a találati százalék ingadozása közepes jó fegyvernél legfeljebb 14—15%, kiváló fegyvernél azonban csak maximális 7—8%-ot tehet ki.

A fenti eljárás segítségével tehát meg tudjuk állapítani, hogy mit is tud produkálni a kérdéses fegyver, tehát kontrollírozni tudjuk, hogy teljesítménye valóban megfelel-e annak, amit a puskához csatolt lólap mutat.

b) A legmegfelelőbb patron milyenségének megállapítása.

Hogy járunk el, ha arról van szó, hogy egy bizonyos fegyver számára meg akarjuk állapítani a neki legmegfelelőbb patron milyenségét.

Ez az eljárás meglehetősen hosszadalmas és a nagy patronfelhasználás következtében elég költséges is. A neumanswaldei lökísérleti állomás (amely pedig tudvalevőleg nagyon lelkiismeretesen és amellet nagyon mérsékelt díjazás ellenében dolgozik) pl. egy-egy előírt löporfajta és sörétmagyság (mondjuk Rothweili-por 3.5 mm-es kemény söréttel) töltési arányának megállapításáért 10 békebeli márkát kér, ha tehát tízféle löporral akarta valaki fegyverét belövetni, az 100 márkába került, amit minden laikus kivétel nélkül sokallani fog, pedig hogy egy ilyen eljárás mennyi vesződséggel jár, annak illusztrálására szolgáljon az alábbi példa: Ha egy duplapuskát ötféle hüvellyel (és pedig kétféle hosszban 65 és 70 mm) ötféle löporfajtaival (háromféle töltési arányban), háromféle porfajtással, négyféle sörétmagysággal (kemény és lágy ölből és pedig négy különböző adagolással), kétféle sörétfojtással, 5 distanciára akarnánk belőni (csövenkint 10—10 átlagát véve) az 5.760,000 próbálövést igényelne s a fegyver-

nek a belövése napi 200 lövést számítva, éppen 96 évig tartana, ha ugyan kibírná a puská az a közel 6,000.000 lövést, ami természetesen ki van zárva.

Az eljárás a következő: Először is megállapítjuk, hogy melyik lőporfajtát fogjuk fegyverünkhöz használni. Itt különböző szempontokat kell tekintetbe venni és pedig elsősorban is a lőpor gáznyomását. Egy gyengére építet fegyverhez pl. ha mindjárt füstnélkülivel is belőtt acélsóvel rendelkezik is nagyon természetesen nem fogunk „Möllerite” vagy „Clermonite”-port venni amely rendkívül magas, kb 700—800 atmoszféranyomást is produkál a kamrában, hanem egy alacsony nyomású port fogunk kikeresni, amilyen pl. az I. sz. osztrák füstnélküli, melynek nyomása alig haladja meg a füstös porok átlagos nyomását, amik kb. 330—350 atmoszféra. A világhírű „Rottweiler Blättchenpulver,” melyet sokan a világ legjobb füstnélküli porának tartanak és pedig nem jótalanul, átlag 420—430 atm.-val robbanik, ami nem magas nyomás ugyan, de azért szilárd konstrukciójú fegyvert kíván. Tekintettel kell lenni arra is, hogy a nyomás a kamrában lehetőleg szűk határok közt mozogjon. Elsőrendű poroknak ingadozása 100—150 atmoszférát szokott kitenni, vannak azonban oly szeszélyes porok is, ahol az ingadozás a 250, sőt 300 atm.-t is meghaladja. A nyomás a kamra előtt lehetőleg ne hirtelen csökkenjen. Jó poroknál a csökkenés mértéke nem haladja meg a kamrában kifejtett nyomásnak felét, viszont másoknál jóval meghaladja azt. Tekintettel kell lenni többek közt a találat-százalékra, nemkülönben a lőpor nyújtotta kezdősebes-sége is, ami átlag 65⁰/₀, illetve 330—390 m sec. szokott lenni.

(Folytatjuk).

A zárt helyen telelő méhcsaládok kirakása.

Írta: **Dr. Koppán József.**

Ha ősszel a méhcsaládokat a közelgő télre való tekintettel kellő mennyiségű élelemmel láttuk el, akkor nyugodtan hagyhatjuk őket telelő helyükön mindaddig, amíg az idő állandó enyhére nem fordul, ami úgy február végén, március elején szokott bekövetkezni. Jó időjárás esetén már február végén is ki lehet hordani a törzseket, de ez nem minden évben lehetséges. Általában irányadó az időjárás. Amíg a telelő helyiségben a hőmérséklet +4—7 C fok körül van, addig a méhek teljesen nyugodtak. De amint az első igazi tavaszi nap beköszönt, a telelő helyiségben is emelkedik a hőmérséklet. Ha a hőmérő +8—9 C fokot mutat, akkor már a méhek megmozdulnak és nyugtalankodni kezdenek. Amint a hőmérőben a higanyszál még feljebb szökik, akkor már a méhek nyugtalansága növekszik, s a fogságot már tovább nehezen tűrik. Izgatottságuk és szabadulási vágyuk annyira ingerli őket, hogy felindulásukkal, már egy nap alatt is tetemesen emelik a zárt helyiség hőmérsékletét. Ennek pedig már káros következménye lehet. A nagyfokú felindulás és mozgolódás maga

is sok méh elhullását hozza magával. De azonkívül a teelő helyiségben beállott + 6 C foknál nagyobb meleg következtében vízhiány lép fel, mire a családokat szomjúság fogja el. Szomjúságuk csillapítására nekiesnek a fedett mézeslépeknek, azokat felbontják, mire a fokozott mézfogyasztás következményeként előállhat a hasmenés (vérhas). A hasmenés nem ragályos betegség. A baj magától is megszűnik, amint a család ürítkezhetik. A bajok elkerülése végett a családok kihelyezésével mit sem késsünk. Mindenesetre március elején feltétlenül ki kell őket rakni végleges helyükre és pedig leketőleg minden egyes családot a tavalyi helyére. A kihordást enyhe napon végezzük. Amint a családok régi helyükön állanak, ha a kihelyezés után hideg napok következnenek is, amennyiben a fészek melegen van takarva, a családok minden baj nélkül élik át a tavaszi hidegebb napokat, amelyek bizony még májusban sem ritkák (májusi fagyok). Tavasszal a már megindult fiasításnak sok melegre van szüksége, azért gondunk legyen arra, hogy minden egyes család fészke melegtartó anyaggal legyen takarva.

A méhanya. *Miért kezdi el a méhanya a petézést már kora tavasszal?* A méhészek előtt köztudomású, hogy a méhek meg sem várják a természetes tavaszt, hanem a népesebb családoknál már január, végén vagy február elején megindul a fiasítás és pedig minél melegebben van takarva a fészek, annál nagyobb mértékben. Ennek az oka a következő. Már február elején találunk családokat, amelyeknek az anyját, mintegy tucat munkásméhből álló udvar környezi. Az udvarhoz tartozó méhek az anyát útjában kísérgetik és tapogatóikkal kedveskedve cirógatják. A kísérő munkásnők szájukból felváltva táplálékot nyújtanak az anyának. Ez a táplálék valami csodálatos szörp, amelyet a kaptár dajkaméhei, a fiatalabb dolgozó méhek, két tejmirigyükben készítenek. Ez a két tejmirigy a fejükben van, a jobboldalon és a baloldalon. Ez a méhtej eredményezi azt, hogy az anya petefészke elkezd duzzadni és kifejlődnek a peték, amelyeket azután az anya a méhfűrt közepében a sejtekbe rak.

Márciusban virító mézelő növényünk. A hóvirág a kora tavasz legbájosabb növénye. Ő a tavasz első hírnőke. Mint a neve is mondja, szinte a hó alól bújik elő, hogy a tavasz első leheletére kibontsa bájos virágát. Hegyi és lombos erdeink igen gyakori szerény vadnövénye. Virága lefelé konyuló harangalakú. A méhek kedvező időjárás esetén, ha a méheshez nincsen messze, mézért és virágporért szívesen és tömegesen keresik fel. Kedvelt dísnövény, azért a kertekben érdemes megtelepíteni. A vadon tenyésző hagymáscskákat kell összegyűjteni és 5–6 cm mélyre dugványozva, fás, bokros területű kertjeinkben megtelepíthetjük. Néhány ágyas méhészeti szempontból ugyan nem nagy jelentőségű, de mégis foglalkoztatja méheinket, amelyek méznedvéért és virágporáért keresik fel. Kertekben megtelepítve igen kedves és bájos szerény kis növény.

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. *Stark Sándor* ny. m. kir. főerdőőr kar- és tagtársunk f. é. február hó 16.-án hosszú szenvedés után Baján elhunyt.

Béke poraira!

Kitüntetés. A földmivelésügyi miniszter a gróf Eszterházy Móric-féle uradalom szolgálatában álló *Milis István* erdőőr, vérteshoglári lakos, kar- és tagtársunknak 37 éven át teljesített buzgó és odaadó szolgálataiért *elismerő oklevelet* adományozott. Az oklevelet *béri Balogh Boldizsár* urad. erdőmester, *Szebik Kálmán* okl. erdőmérnök, urad. erdőgondnok és Vérteshoglár közönsége előtt február hó 12.-én ünnepélyes keretek között adta át *Bognár Dezső* községi jegyző.

Milis István kartársunkat ezúton üdvözljük a M. E. V. M. E. nevében kitüntetése alkalmából.

Nyugalomba helyezés. *Szóják Károly* kir. közalapítványi főerdőőrt a Vallás- és Közoktatásügyi minisztérium rendelete értelmében a szekszárdi kir. közalapítványi erdőhivatal vezetőjét a következő leirattal mentette fel 45 évi szolgálata után: „*Munkaerejét több mint négy évtizeden át a kir. közalapítványi erdészet szolgálatának szentelte. Midőn hasznos és érdemekben gazdag munkálkodás után nyugalomba vonul, nem mulaszthatom el, hogy a kir. közalap. erdészetnek tett odaadó szolgálataiért elismerésemet és köszönetemet nyilvánítsam. Kívánom, hogy megérdemelt pihenését a Gondviselés kegyelméből minnél tovább élvezhesse. Szekszárd, 1933 január hó 11.-én. P. H. Klauszberger Károly s. k. főerdőtanácsos.*“

Nyugalomba vonult kar- és tagtársunknak mi is csak azt kívánjuk, hogy adja a Mindenható, hogy az igazán kiérdemelt nyugalmat még hosszú időn keresztül élvezhesse.

A véletlenül elsülő fegyver megölte a fatolvajt. *Ráskay Károly* az egri érseki uradalom erdőőre falopáson érte *Fehér Sándor* notárius erdei fatolvajt, aki az erdőőr azon felszólítására, hogy az összelopott fát tegye le, ellenszegült. Szóváltás támadt, melynek során *Fehér* egy erősebb fadarabbal *Ráskai* felé sujtott, akinek fegyvere az ösztönszerű védekezés mozdulatára elsült és szíven találta *Fehért*, aki holtan esett össze. Az egri törvényszék bűncselekmény hiányában mentette fel *Ráskait*, s most az ítéletábla is helyben hagyta a felmentést azzal, hogy jogos önvédelem történt.

Tűzharc az erdővéd és a vadász között. Erdőkövesd község határában lévő erdőben *Telek Pál* erdővéd kar- és tagtársunk tettenérte *Tar B. Gusztáv* hírhedt erdőkövesdi vadászót. *Telek Pál* a vadászót megadásra szólította fel mire *Tar* feléje lőtt. Elszánt tűzharc támadt erre kettőjük között, s végül több sebből vérezve a vadászó adta fel a harcot. Huszonkét sörét fúródott testének különböző részeibe, de ennek dacára volt annyi ereje, hogy *Pétervásárra* bement orvoshoz, s ott esett össze. Az eljárás a vadászó ellen megindult.

A szaksajtó válsága. A sajtónak, nem utolsó sorban a szaksajtónak, küzdelmes napjai vannak ma, ami sajnálatos függvénye az általános gazdasági válságnak.

A Magyar Szaklapok Országos Egyesülete, a nem naponkint megjelenő magyar időszaki sajtótermékek érdekképviselője, bizalommal fordul mindazokhoz,

akik a magyar szaklapoknak hasznát vehetik, azzal a kéréssel, hogy előfizetésükkel, hirdetési megbízásukkal karolják fel minél hathatósabb mértékben a magyar sajtót. A sajtónak a gazdasági élet, a tudomány és a kultúra érdekében végzett munkáját a mai nehéz időkben, amikor egyébként a javulás jelei mutatkoznak, nem szabad cserben hagyni.

A sajtó a szakíreknek, a gazdasági, a tudományos és a kulturális haladásnak legalkalmasabb és legolcsóbb közvetítője. A lapok olvasása a tájékozódásnak, az önképzésnek eléggé meg nem becsülhető eszköze. A lapok cikkeinek kezdeményező, biztató és bíráló tevékenysége előbbreviszi mindenkinek sorsát ez országban.

A magyar lapok hirdetései életet visznek be a mai tespedő létbe. A mai magyar gazdasági válság oka nem utolsó sorban az, hogy a magyar üzleti világ nem fejt ki kellő reklámot, nem hirdet eleget. A reklámba, a hirdetésbe fektetett pénz meghozza a maga gyümölcsét. Ma, amikor a védővámok, a behozatali tilalmak, a devizakorlátozások a magyar termelésnek kiváltságos helyzetet biztosítanak, a magyar termelőnek kell, hogy pénze legyen cikkei propagálására is. A reklám vásárlásra ösztökél, a hirdetés optimizmust éleszt és optimizmus nélkül nincsen élet.

Vadbőr árak. Róka 8—15, vadmacska 4—5, nyest 37—48, borz 3—4, görény 2—7.50, mezei nyúl 0.35—0.40 pengő darabonként. Üregi és házi nyúl 0.40—0.50 pengő kg.-ént.

Kedvezményes utazás a mezőgazdasági kiállításra. A kereskedelmi minisztérium az O. M. G. E. kérésére a március hó 23-27. napjain tartantó mezőgazdasági kiállítás megtekintésére felutazó közönség részére 50%-os kedvezményt biztosított a MÁV-on és a kezelésében lévő helyi érdekű vasutakon.

Itt hívjuk fel olvasóink figyelmét arra is, hogy ezidén a mezőgazdasági kiállítás keretében vadászati és fegyver kiállítás is lesz.

Csináljunk teát dióhéjból! Az erdőt lakó, vagy erdőt járó embernek gyakori itala a tea. Főleg téli időben tesz jót szervezetünknek a kívánatosan elkészített étel mellé a párolgó aranyága színű, meleget, s így erőt is adó ital.

A tea drágulása miatt talán nem lesz céltalan ismertetni a dióhéjból készült teát, amely színre és zamatra szebb, illetve különb a távol Kelet minden teájánál! Tulajdonképpen hogy terjedt el a teázás? Hát csak úgy, hogy a kínaiak — némely vidéken — a vizet csak forralva isszák. E szokás valamelyes járvány esetén felettébb hasznosnak bizonyult, s legyen a kínai nép egyéb tekintetben bármilyen piszkos (ahogy írják, magam nem ismerem őket!) e tekintetben hát életrevaló szokást honosított meg. De hogy a forralt víz izletesebb, s szebb színű legyen, belefőzik a tea levelét. E szokás aztán elterjedt az egész földkerekségen, anélkül, hogy magának a tea-növénynek lenne valami fontos szerepe úgy is mint tápértéknek, úgy is mint izgatószernek. Tehát bizvást helyettesítő olyan anyagokkal, amelyek a vizet szép aranyárgára festik, s egyszermind megzamatosítják. Hát ilyen a közönséges diónak a héja is.

Ez akkor jó, ha nem sáros (poros) s ha a forgalombahozatal előtt a diót semmiféle anyaggal sem kezelték. (Szokták ugyanis „fényezni“ a termést.) Egy teázáshoz kb. egy marék dióhéj kell, melyben benne lehetnek a beleket elválasztó rekesz-lemezek is. De a dió bele, az nem.

Akár egyszerre tesszük a vízzel fel a dióhéjat, akár a már forró vízbe tesszük, mindegy. Utóbbi esetben még 8-10 percnyi főzés kell a víznek. Ekkor leöntjük a teát csészébe, pohárba. Ha az edény, amiben a tea főtt, tiszta volt, akkor teánk színe csillogó aranysárga, kissé rózsaszínesbe-vörhenyesbe hajló, szóval mint az olyan arany színe, ami vörhenyesbe húz. Ha a dióhéj tovább forr a vízben, színe aranybarnásba húz, akár csak az olvadó cukor kellemes „karamell” színe.

Ize és illata a dióra emlékeztető, s így valami szokatlan, de igen kellemes ízű az ital. Más mint a közönséges teaté, hanem jobb! Amellett a csillogóan tiszta folyadék nem valami kukorica-tea szerű sűrűség, hanem méltó büszkesége a gazdasszonynak. Rumot, cukrot éppen úgy kell belé tenni, mint a közönséges teába, aki szokta, ugyanis ezen anyagok karakteresebbé teszik a teák ízét, zamatát. A citrom ezt a teát is, mint a közönségeset, meleg limonádévá változtatja. A másodszor kifőzött dióhéj teája nem oly tiszta, de a zamata változatlanul jó

Magam évek óta használom az egészséges, zamatos dióteát. Próbálják meg szíves olvasóim is, nem fogják megbánni!

Szemere László

Lapzárta után vettük *Kostyál János* bajai kar- és tagtársunk fenti felvételét, mely a február hó 12-én megtartott közgyűlést követő ebédnél készült és mely jobbról-balra új elnökünket, *Brandt Öméltőségát*, *Tömösváry* titkár urat (álló alak) és *Daróczy Márton* ügyvezető elnök urat ábrázolja.

Örökös tiszteletbeli Elnökünk és tiszteletbeli tagjaink díszokleveleinek ünnepélyes átadásáról.

Bensőséges meleg ünnepség keretében április hó 12-én, Kaposváron adta át egyesületünk *Földváry Miksa* miniszteri tanácsos, m. kir. erdőigazgató úr Öméltóságának az örökös tiszteletbeli elnökké való megválasztásáról szóló díszoklevelet.

Az erdőigazgatóság tanácstermét zsúfolásig megtöltötték a résztvevők. Jelen volt az ünnepségen az erdőigazgatóság tisztikara teljes létszámban, kar- és tagtársaink közül a környékbeliek mind megjelentek és messze vidékekről is sokan eljöttek.

Brandt Vilmos elnök urunk Öméltósága nyitotta meg a díszgyűlést s kérte fel a díszoklevél átadására *Kolb Gyula* főszámvevőt, aki az ünnepségen való megjelenésben akadályozott ügyvezető lendületes beszédének felolvasása közben adta át az ízléses és művészi szép aranyozott keretbe foglalt díszoklevelet.

Utána *Földváry* Öméltósága emelkedett szólásra zúgó éljenzés közben és gyönyörű beszédben köszönte meg azt a bizalmat, melyet egyesületünk irányában tanusított.

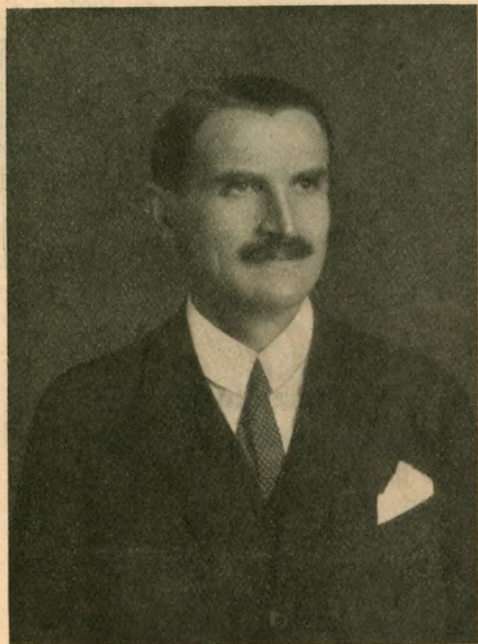
Tömösváry Miklós a tagok nevében köszöntötte *Földváry* Öméltóságát és kérte, hogy jóindulatát a jövőben is tartsa meg irányunkban.

Répásy Ferenc az erdőigazgatósághoz beosztott erdészeti segédszemélyzet nevében üdvözölte szeretve tisztelt főnöküket a M. E. V. M. E. örökös tiszteletbeli elnökévé választása alkalmából.

Végezetül *Brandt Vilmos* elnök urunk Öméltósága még egyszer üdvözölte *Földváry* Öméltóságát, majd magasszárnyalású beszédben megjelölte azt az utat, melyen a kart vezetni akarja, hogy a kitűzött célok mielőbb megvalósuljanak.

Az ünnepség után ebéd volt, melyen szintén teljes számban vettek részt a megjelentek és sokáig időztek együtt.

Földváry Miksa
miniszteri tanácsos, m. kir. erdőigazgató, a M. E. V. M. E.
örökös tiszteletbeli elnöke.

Tiszteletbeli tagjainkat kisebb küldöttségeink keresték fel és *Daróczy Márton* ügyvezető-elnök, illetve *Tömösváry Miklós* adta át a részükre kiállított díszokleveleket.

Április 5-én kerestük fel a kórházban fekvő *bánáti Nagy László* igazgató urat. *Daróczy Márton* szép beszéd keretében nyújtotta át a díszoklevelet, áldást és mielőbbi teljes felgyógyulást kérve Istentől, nagynevű tiszteletbeli tagunknak.

Bánáti Nagy László szinte könnyekig meghatva válaszolt a beszédre, kiemelve, hogy a jövőben is minden erejével támogatni fogja testületünket, hogy törekvéseinket mielőbb elérhessük.

Ugyancsak e napon adta át küldöttségünk *Szemere László* úrnak is a díszoklevelet. *Daróczy Márton* üdvözölte és kérte, hogy jóindulatával támogassa a jövőben is egyesületünket.

Szemere László válaszában megköszönte a megtiszteltetést és kijelentette, hogy eddig is szívesen támogatta az erdészeti és vadászati segédszemélyzetet, de a jövőben még fokozottabban igyekszik segítségére lenni, mert a tiszteletbeli tagság, mely egyesületünkhöz köti, ezt meg is követeli.

Vasvári Miklós dr. és *Koppán József dr.* uraknak április 7-én Gödöllőn adtuk át a díszokleveleket.

A gödöllői kar- és tagtársakból népes küldöttség gyűlt össze a m. kir. Méhészeti Gazdaság telepén, *Tömösváry Miklós* néhány keresetlen szó kíséretében nyújtotta át az okleveleket, melyet mindkét tiszteletbeli tag látható örömmel vett át.

Az ünnepélyes aktus után *Koppán dr.* úr lekötelező szívéllyességgel mutatta be a küldöttségnek a nagyszerűen berendezett intézetet és még előadást tartott a méhészetéről, majd megvendégelte a megjelenteket.

Nem mulaszthatjuk el e helyen megemlíteni, hogy a díszoklevelek ízléses és remek kiállítása *Nagy Istók István* jeles iparművészünket dicséri.

„Az erdészek.“

A következő levelet kaptuk egyik kartársunktól:

„A Nimród Vadászújság január 20-iki számában fenti cím alatt vezércikk jelent meg *Sólyom* tollából. A cikk írója, úgy látszik, nem ismer más szakiskolás erdészt, csak az erdőgazdasági iskolásokat, mert arra a konklúzióra jut, hogy az államra nézve nem jelentene nagy megterheltetést, ha annak a mindössze százhatvan erdőgazdasági iskolás embernek megadná az „erdész” címet, kik aztán így erdőtisztí vizsgát tehetvén, a VIII. fizetési osztályig emelkedhetnének.

Szerintem ez a bizonyára nem eléggé alapos, sőt nagyon is egyoldalú információ alapján alkotott vélemény igen alkalmas arra, hogy a Nimród olvasóiban azt a hiedelmet keltse, — legalább is azokban, akik a mi erdőgazdasági segédszemélyzetünk szakképesítési multjáról kellőleg nincsenek tájékozva, — hogy az „erdész” címet és ennek következtében az erkölcsi és talán anyagi jobb boldogulást csupán az erdőgazdasági szakiskolások érdemelnék meg: szükségesnek tartom, hogy a Nimród pártatlan érületéről közismert szerkesztőségét néhány sorban erről az aktuális kérdéstről tájékoztassam.

Azok a szakiskolások, kikre *Sólyom* cikkének elején, mint jó erdészekre és vadászokra hivatkozik, nem lehetnek mások, mint a régi boldog békeben végzett szakiskolások. Ezekkel tölthette ő el a sok kellemes vadász napot, mert hiszen az erdőgazdasági szakiskolások, nagyon kevés kivétellel, kiképezetésüknek időbeli és a gazdasági helyzetnek rohamos hanyatlása miatt sem válhattak gyakorlati emberré, legalább is nem olyan mértékben, mint a melyet *Sólyom* róluk állít. Közülük csak kevésnek adódott, hogy magán erdőgazdaságokban egy-egy pagony élére kerülhettek. Ez, sajnos, így van és nehogy szerény soraimat bárki is félremagyarázza, kijelentem, hogy végtelen örömmel tölt el, hogy egyes fonák helyzetünket komolyan ismerő szakírónk pártfogásukba vettek. Csak arra kérem őket, hogy mikor karunkról írnak, tollukat mindig olyan tintatartóba mártsák, mely a — megértést, méltányosságot és igazságot festi a nagy nyilvánosságot szolgáló újságok hasábjaira.

Még csak annyit jegyzek meg, hogy a békebeli kétéves szakiskolát végzett erdőgazdasági személyzet, melynek minden egyes tagját pályája szeretete vitt foglalkozására, túlnyomórészen 3—4 középiskolát végzett, gyakorlati intelligens emberek, akik végigélték a világháború küzdelmeit is és ma, ez a sok száz férfi az erdőgazdaságban fontos hatáskört tölt be és így talán, *Sólyom* úr, ők is kiérdemelték az „erdész” címet.

Belépésünk alkalmából.

Amikor a M. E. V. M. E. életréhívoi előtt meghajtuk az elismerés zászlaját, szívből üdvözljük *Brandt Vilmos* ny. főispán, orsz. képviselő nagyrabecsült Elnök Úr Öméltóságát, *Földváry Miksa* erdőigazgató, min. tanácsos, tb. Elnök Úr Öméltóságát, kinek puritán, kemény, de mégis lebilincselő kedves modora minden erdész-vadász kar- és szaktárs előtt ismeretes, továbbá a közkedvelt *ügyvezető Elnök Urat*, az agilis, nagykörültekintésű *titkár Urat*, az *Egyesület tisztikarát és minden tagját*.

Bizonyos szégyenkezéssel valljuk be, hogy eddig nem tudtunk felemelkedni abba a magasságba, ahol már az egyéni, politikai stb. érdek köde nem nehezedik rá a közérdek ma már alig látható fókuszára. Ahol nem kell attól tartanunk, hogy a kétéssirányú és mérget magába hordozó ködtengerben eltévedve, azzal találjuk magunkat szemben, kit mögöttünk szerettünk volna látni. Hogy tévútra ne jussunk, inkább nem indultunk, hanem megvártuk egyhelyben míg a köd leszáll, mikor már világosság derül az utunkra, melyen haladni akarunk. Aki az erdész-vadász altiszt mentalitását ismeri, az nem ütközik meg a mi magatartásunkon, mert annak tudni kell, hogy ha van egy társadalmi réteg, amely nehezen engedi át magát akár milyen hangzatos jelszavakkal dobálózó mozgalmaknak, úgy azt a mi szakmánkról bátran elmondhatjuk.

Évek és nevek kellettek ahhoz, hogy a konzervatívizmus ránknehezedő bilincseit lerázhassuk magunkról, még pedig olyan nevek, melyek egyformán garanciát nyújtanak arra vonatkozóan, hogy az Egyesület célja nem sérti a birtokososztályt, (kenyéradóinkat) de legkevésbé sem fejt ki olyan tevékenységet, amely a tisztikar tekintélyének bármilyen formában is a csökkentésére vezetne.

Ma hála Isten! az Egyesület vezetőségének felkérésére két olyan nagytekintélyű, közkedvelt, nemes gondolkozásáról és tevékenységéről jól ismert Úr, mindt *Brandt Vilmos* Öméltósága és *Földváry Miksa* Öméltósága voltak szívesek elfogadni az Elnöki, illetve tb. Elnöki tisztségeket. E két tiszteletet parancsoló név hallatára minden kétely egy csapásra eloszlott. Hisszük, hogy ez úgy a birtokososztály és azok képviselői, (a tisztikar) mint a még nem csatlakozott kar- és szaktársak megnyugtására is elég. Az érdemek méltatására nem is térhetek ki, mert erre nem érzem magam hivatottnak, de nem is tartom szükségesnek.

Tömösváry titkár úrnak ezúttal mondunk hálás köszönetet azért a szíves értesítésért, mellyel lehetővé tette részünkre, hogy március hó 12-én délelőtt Kaposváron tartott díszgyűlésen, mikor az egyhangúlag megválasztott örökös tb. Elnök Öméltósága, *Földváry Miksa* erdőigazgató, min. tanácsos Úr részére kiállított igen szép díszoklevél átadási ünnepélyen mi pécsiek hárman is résztvehettünk.

Nagy örömünkre és meglegedésünkre szolgált az a körülmény, hogy *Brandt Vilmos* Öméltósága, nagyrabecsült Elnök Urunk a díszgyűlést megelőzőleg már vette azt a fáradságot magának, hogy személyesen és közvetlen melegen érdeklődött a Pécs és környéke erdész-vadász kar- és szaktársak létszámáról, valamint azok szervezési lehetőségeiről, melynek érdekében Pécsset

május hó 21-én tartandó országos vándorgyűlésen való személyes megjelenését is kilátásba helyezte.

Mi pécsiek a látottak és halottak után nemcsak hogy csatlakozunk az Egyesület zászlaja alá, hanem szívvel és lélekkel arra törekszünk, hogyha csak egy kőkockával is, de magasabbra emeljük az Egyesület zászlótartóit, úgyhogy azt ne csak az 1·8 millió hold erdőnknek erdész-vadászai, hanem a 15 millió hold erdőnk erdész-vadászai is mielőbb megláthassák.

Hozzátok pedig kedves kar- és szaktársaink azzal a kérelemmel fordulunk, kik már eddig is munkálkodtatok az igaz Magyar erdész-vadász összetartás zsenge csemetéjének talajelőkészítő műveleteinél, hogy adjatok alkalmat és engedjétek meg, hogy mi is kivessük a még hátralevő munkából részünket, mikor is remélhetjük, hogy a ma még kicsi csemete fává nő, akkora fává, hogy annak árnyékában elfér minden erdész-vadász leghőbb vágya, Nagy-Magyarország feltámadása!

Moóri János.

Országos vándorgyűlés Pécsen.

Az Egyesület vezetőségének azon nagyjelentőségű elhatározása, hogy az ez évi első országos vándorgyűlést május hó 21-én Pécsen tartja, különösképpen nagy örömünkre szolgált és már is széleskörű gondoskodással készítjük azt elő, egyben szeretettel hívjuk meg és látjuk vendégül minden kar- és tagtársunkat a Dunántúl metropolisába, mikor egy élményekben gazdag és sok szép kedves emlékekkel telített napot jegyezhet fel magának minden egyes résztvevő kar- és tagtársunk.

Az Egyesület felkérésére volt szíves vállalni *vitéz Rábay Gyula* erdőmérnök úr, Pécs szab. kir. város erdőmestere, hogy a vándorgyűlés keretében ismertetni fogja a szép történelmi multtal rendelkező városunk erdőgazdaságát, mely előadás nem lehet közömbös egyetlen kar- és tagtársunkra sem, annál is inkább, mert aki a széles látókörű, magas intelligenciájú és nagy gyakorlattal, érzékkel rendelkező előadó urat ismeri, az különös érdeklődéssel tekinthet a nívónak ígérkező erdészeti, vadászati vonatkozású speciális előadás elé. Hogy ilyen és hasonló előadásokra minden kar- és tagtársunknak szüksége van, azt külön mondani sem kell, mert ezzel ismereteink csak gyarapodnak, felkészültségünk szélesebb körű lesz, miáltal kenyéradó gazdáinknak is, de a Hazánknak is értékesebb egyedei lehetünk.

A május 21-én tartandó pécsi országos vándorgyűlésünk találkozó helyéül a Pécs szab. kir. város erdejének D. keleti határszélén megépített szép kilátású, pazarul berendezett *Dr. Nedtvich Andor Menedékházat* szemeltük ki, ahol a tavaszi pompába öltözött gyönyörű panorámájú Mecsekünket közvetlen közletről lesz alkalma minden résztvevőnek a sok látnivalóval együtt megsemlélni.

A vándorgyűlésünkkel kapcsolatban a Pécs-i idegenforgalmi

iroda, élén *Dr. Schmidt Lajos* tb. főjegyző úr a tőle megszokott lekötelező előékenységgel már is volt szíves ígéretet tenni arra vonatkozóan, hogy a vándorgyűlés előkészítő és sikeresen levezetendő munkálataiban részt fog venni, ami egymagában is elég ahhoz, hogy a vándorgyűlésünket siker koronázza.

Az ősi patinájú Mecsekünk rohamlépésben való fejlődése a szemeket gyönyörködtető látványosságával még a legnagyobb mérvű kulturális igényeket is kielégíti, ahol minden rendű és rangú megjelenő megtalálja a maga részére is a szépet és kellemest, teleszívja magát a Mecsek ózondús levegőtálcáján tálalt mesébe illő képekkel, melyeket később is szívesen szervíroz a maga és mások részére emléktársolyából.

Annak reményében, hogy a saját, de a közös ügyünk érdekében is sok kedves kar- és tagtársunk fog a vándorgyűlésünkön megjelenni, mi fáradságot nem ismerve dolgozunk azon, hogy azt mindenkinek egyformán kedvessé, kellemessé és eredményessé tegyük, majd pedig ezt követőleg egy más helyen tartandó vándorgyűlésen való megjelenésünkkel viszonyozzuk, hogy ezzel közelebb kerüljünk egymáshoz és személyesen is folytathassunk kölcsönös eszmecserét a közös ügyeink sikeresebb előbbre vitele érdekében.

A f. évi május hó 21-én (vasárnap) a Pécs-i főpályaudvaron a reggeli vonatoknál szeretettel várunk és fogadunk minden érkező kar- és tagtársunkat, de érdeklődőket is.

M. J.

A pécsi vándorgyűlés összehívására szebb és szívehez szólóbb meghívót nem adhattunk volna ki, mint Moóri János kedves tagtársunk fentebbi közleménye. Éppen ezért csak felkérjük mi is t. Tagtársainkat, hogy a nemcsak szépnek, de igen tanulságosnak is ígérkező gyűlésünkön minél nagyobb számmal jelenjenek meg és hozzák el egyesületünkön kívül álló kartársainkat is, hogy láthassák és hallhassák az összefogás áldásos eredményeit.

A magán szolgálatban álló kartársaink részére a M. Á. V. vonalára ez alkalomból 50 százalékos menetdíj kedvezményt biztosítunk, de kérjük, hogy a gyűlésen való részvételüket (a kiinduló vasutállomás megjelölésével) legkésőbb május 10-ig az egyesület vezetőségének 20 fillér levélbélyeg melléklésével bejelenteni sziveskedjenek.

Amit érdemes tudni...

Daróczy Márton szeretett ügyvezető elnökünket, azoknak a jeles szolgálatoknak az elismeréséül, amelyeket két évtizedet maghaladó időn át a vadászat, vadvédelem, vadtenyésztés terén nagy eredménnyel kifejtett a „Hubertus“ Országos Magyar Vadászati Védegylet ezüst éremmel tüntette ki.

Az érem ünnepélyes átadása az esztergomi erdőgazdasági szakiskola igazgatóságával történt megállapodás szerint Esztergomban a szakiskolában, május hó 7-én, vasárnap d. e. 10 órakor lesz.

A „Hubertus“ O. M. V. V. képviselője vitéz Csécsy Nagy Imre elnök úr Ónagyméltóságával, egyesületünk vezetősége Brandt Vilmos elnök úr Óméltóságával az élén fog résztvenni az ünnepségen.

Felkérjük t. Tagtársunkat, hogy aki csak teheti jelenjen meg a szép ünnepen, hogy egyesületünk minnél nagyobb számú küldöttség útján rója le tiszteletét szeretett ügyvezetőnkkel szemben.

Itt adjuk hírül még azt is, hogy a vezetőség tagjai 7-én, vasárnap reggel a Budapestről (nyugati p. u.) 6:56-kor induló vonattal indulnak. (A magánszolgálatban álló Tagtársaink, Budapestről 33 0/0-os kedvezménnyel utazhatnak.)

Jelen lapszámunkhoz tagjaink részére postai befizetési lapot mellékelünk. Felkérjük t. Tagtársainkat, hogy legalább egy negyedévi tagsági díjat küldjenek be, mert szeretnénk elkerülni az újabb postai megbízások kibocsátását, ami nemcsak hogy zaklatásnak tekinthető, de felesleges költésnövekedést is jelent.

Ismételten kérjük tehát, hogy legalább egy negyedévi tagdíjat szíveskedjenek befizetni, hogy ne kényszerüljünk erősebb eszközökkel a tagdíjat beszédni.

Tálalás előtt.

Vári-Vojtovits Zoltán rézkarca.

Galóca-gombák. Amanita.

Írta: Szemere László.

Tehát nem mindenik papucsos gomba egyszersmind galléros is. Vannak olyan gombák is, amelyeknek úgy külső-, mint belső burkolatuk van (galócák), megint olyanok is, amelyeknek csak külsőburkolatuk van. Az ilyen gombák tönkje papucsos — de nem gyűrűs. Ilyenek a *Bocskoros gombák*, — *Volvaria*. (L. XXV. nem a színes spórások között.)

Mindezeket tudnia kell a gombakedvelőknek. Lássuk ezeketán nevezetesebb galóca-gombáinkat fajok szerint.

A császárgomba. — *Amanita caesarea* Scop.

A legjobb csemegegomba, amelyet már a régi rómaiak is nagyra becsültek. Sőt többre, mint mi most! *K.* Kalapja fiatalon gömbölyű, azután szétterülő, s a szélén bordás. Színe narancsszín, tehát hol világosabb, hol meg sötétebb sárgás-vörös. A burok maradványaitól egy darabig fehéren cafatos, később e cafatokat az eső lemossa. 10—16 cm nagyságú.

B. Élén fűrészelt lemezei világos tojássárga színűek. *T.* Még egy árnyalattal világosabb sárga, s csak ilyen színű a gallérja is. A tönk alja mérsékelten gumós, s a gúmot fehér burok veszi körül.

Húsa tömött, fehér, bőre alatt sárgás. Jóízű, szaga alig van. E jegyek alapján a császárgalócát könnyű felismerni, a légyölő galóca csak azáltal hasonlít hozzá, hogy kalapja annak piros, s fehéren pettyezett. Már a lemezei ritkán — a tönkje meg sohasem sárga, se a gallérja. A tönkje alja meg ripacsos, szemben a burkolatos tönkü császárgalócaival. A császárgomba oly vidékek erdeiben terem, ahol a szőlő is megterem. Kis ábrája látható a címrajzon és pedig az 5-ik és 6-ik gomba,

A pirosló galóca. — *Amanita rubescens* Fr.

A második olyan galóca, amelyet még ehetünk, t. i. hideg verejtékezés nélkül. Mert van még néhány ehető galóca, de vajjon ki fogja őket nyugodtan fogyasztani, mikor azt tudja, hogy olykor csak beható vizsgálattal különböztethető meg valamelyes mérges galócától!?

K. Burokból kibúvó kalapja eleinte gömbölyded, később harangalakú, utóbb szétterülő. Színe testszínű, majd rózsaszínes-barnás hússzínű, s fakóbb letörölhető korpák sűrűn fedik. 10—12 cm. az átmérete, ha kinőtt. *B.* A tönköt érintő, széles lemezei fehérek, majd rózsásak. *T.* Tömött, vagy odvas, lefelé szélesedő, alul szemölcsös gumóval, fent állandó, bordás gyűrűvel ellátott tönkje fehér, majd olyan színű, mint a kalap.

H. Húsának szaga a retekre emlékeztető, s a levegőn pirosas színt vált. Ehető. Íme egy példa arra, hogy szintváltó gomba — éppen galóca — ehető. Látni fogjuk, hogy a veszélyes galócáknak ugyancsak szép fehér húsa tartósan fehér marad! Sokan ugyanis abban a téves hitben vannak, hogy a rossz gomba húsa szintváltó.

A pirosló galóca júliustól októberig terem, vegyes erdőben, s igen közönséges.

A selyemgomba. — *Amanita vaginata* Bull.

Ez is éppen ehető lenne, azonban színváltozatai szerint, főleg ha csak a kalapokat szemléljük, mérges galócákhoz lehet hasonló, miért is általában nem

szoktuk konyhára szedni. Hanem igen közönséges, s mivel gyűrűje nincs, kéri a többi galóca közül. Lássuk azonban a jegyeit

K. Az eleninte tojásalakú gomba a tönkkel együtt nő közös, fehér burokban. Ahogy a burok — a gomba növekedésével — felrepedezik, a felső-része a kalapon maradhat egy darabig fehér cafatok alakjában, míg az alja a tönk alját teszi papucssóssá. A kalap pereme finoman bordás. 10 cm-ig nő. Színe fehér, ezüstfehér, szürkésfehér, majd meg sárgásbarna is lehet, söt olykor sárga, vagy barna is. *B.* Sűrűn álló lemezei mindenik változatán csak fehérek, s nem érik a tönköt, dehát ez már galócasajátosság, szinte felesleges újra említeni. *T.* 20 cm-ig nőhet. Csöves, néha pudvás bélel. Lefelé alig vastagodó, gumója is alig van, azonban a gumó mindig jól fejlett burokban ül. Gyűrűje nem látható, amennyiben hamar szétrongyolódik s lehull. Színe a tönknek fehér.

H. Húsának íze, szaga jelentéktelen, míg a gomba friss, az állott gomba akár a bűzös döglött hal, oly bűdös. Nyáron és ősszel terem, leginkább az erdei tisztások szélén, jó közel az erdőhöz, olykor benn a fák között is. Lehetetlen, hogy erdőtjáró olvasóim ne találkoztak volna vele, akár a mérsékelt vidéket vesszük, akár a magas havasok erdeit, mindenütt ráakadhattak. Rajza a címrajzon látható és pedig az első három gomba, közül a spóra is fel van tüntetve.

A gyilkosgalóca. — Amanita phalloides Fr.

Ez, s a következő galóca a leghírhedtebb mérges gomba, ők okozzák a legtöbb halálosvégű gombamérgezést. *K.* A gyilkos galóca tipikus (szabályszerű) alakjának színe világos barnászöld, mely szín fröcsentésses foltokkal a kalap közepe felé sötétedik. Lehet azonban igen élénkzöld is. Máskor meg alig zöldes, szinte fehér. A burok maradványa nem marad meg a kalap tetején, vagy csak ritkán. 12 cm-ig nő.

B. Tönköt alig érintő lemezei mindig fehérek. *T.* Fehér, néha halványan foltos, saját színével márványos. Jól fejlett gallérja is leginkább fehér. A tönk gumó — amely igen duzzadt! — ugyancsak fehér burok veszi körül. A tönk felfelé vékonyodik. Van zömök növéssü tönkje is, általában azonban 8—12 cm magas. Úgy vettem észre, hogy a kivágott erdő talaján később növekvő gyilkos galócák zömök növéssük.

H. Húsa fehér, színtartó, puha. Íze alig van, eleinte szagtalan, az idős, avagy állott gomba szaga azonban a krumplira emlékeztető. Mérges. Lombos erdőben terem, fenyvesben ritkábban és pedig júliustól-októberig, nagynéha egészen november végéig is.

A fent leírt alakon kívül van *tisztafehér*, *citromsárga* és *barnakalapú* változata is. Tehát e sok színváltozat miatt a gyilkos galóca színe is igen különféle lehet! A változatai is éppen olyan halálosan mérgesek, mint a toalak.

A fehér változatát csiperkével, a zöldet a zöld galambgombával szokták összetéveszteni. Azonben a csiperkék lemeze megszíneseedik, a galambgombák már merev húsuknál fogva is különböznek, de azáltal is, hogy tönkjük síma, azaz se gallér, se bocskor nincs rajtuk.

A pettyes gyilkosgalóca. — Amanita mappa Batsch.

K. Alapszíne sárgás zöldesbarnás. Kalapja 5—8 cm átméretű, rendszerint fényes és ragacsos, s sárgásfehéres cafatoktól pettyes. *B.* lemezei fehérek.

T. Színe fehér, vagy olyan, mint a kalapja. Gallérja is ilyen. A tönk lefelé vastagodó, alja erősen gumós, de ez alig hüvelyes, inkább csak párkányos.

H. Húsa fehér, olykor sárgás is, színtartó. Íze nem rossz, szaga olykor kellemetlen. Ez a gomba is éppen olyan mérges, akár testvérgombája az imént leírt gyilkosgalóca, amelytől azonban jól megkülönböztethető. Éppen úgy van fehér, sárgás, meg zöldes változata, s összes színeiben törpe változata is, miért mindenkor biztos felismeréséhez nagy gyakorlat szükséges. A törpe (minor) változat olykor símakalapú. Rajzát címrajzunk utolsó gombája mutatja.

A termési viszonyai a gyilkosgalócáéval megegyezők.

A párducgalóca. — *Amanita pantherina* D. C.

Nagyon hasonlít a pettyes gyilkosgalóca barna változatához, azonban sűrű pikkelyeit az eső lemoshatja. Gyűrűje, illetve gallérja bordás, tönkjének gumós alja pedig vékonyan hüvelyes; hüvelyessége olykor alig észlelhető. Húsa fehér, színtartó mérges. E barna galócák (meg a légyölőgalóca barna változata!) a pirosuló galócahoz hasonlíthatnak többé-kevésbé, azonban annak a húsa rózsaszínes lesz, ha felvágjuk vagy megtörjük, tehát e jegyre ügyeljünk, ha csalódni nem akarunk. Vagy mellőzzük a pirosuló galócát is, mint ételt, az a legbiztonságosabb.

A légyölőgalóca. — *Amanita muscaria* L.

Igen csinos és közismert gomba, már ahol fenyves meg nyíres van. *K.* Eleinte gömbalakú, majd domború, legutoljára szétterülő kalapja narancsvörös, vérvörös; fehér, vagy igen világossárga, lehulló pikkelyekkel tarkázva. Megnö 20 cm-ig is. *B.* Szélén finoman fűrészcsaplemezű lemezei fehérek. *T.* Hengeres, vagy lefelé vastagodó tönkje 15 cm magas is lehet, s 1—2 cm vastag. Gumója pikkelyes. Gyűrűje felül sávzott, alul meg pikkelyes, fehér, avagy halvány citromsárga.

H. Húsa fehér, bőre alatt narancssárga. Jóiú, szaga se rossz, mégis mérges. Nyáron és ősszel terem, fenyvesben, nyíresben, bár olykor már vegyes-állományú erdőben is.

Ha minden légyölőgalóca olyan volna, mint fent leírt törzsalakja, felismerése nem okozna nehézséget. Azonban ez is változékony gomba! Íme változatai: *A sárgásbarna légyölőgalóca.* — *Amanita muscaria* var. *regalis* Fr. A törzsalaktól a következőkben tér el: 20—25 cm nagyságú kalapja sárgás, vagy vörösbarna, foszlányai sárgák. Tönkje szétfoszló, korpás hüvelyből nő ki. Gumós ugyancsak, s galléros is. Lehet a tönk barnásszínű is. A húsa se mindig fehér, hanem olykor sárgás.

A kis légyölőgalóca. — *Amanita muscaria* var. *formosa* Fr.

Tíz cm-nél kisebb átméretű kalapja citromsárga s szélén bordás, pikkelyes.

Síma légyölőgalóca. — *Amanita muscaria* var. *puella* Schaef.

Kalapja síma. Végül a barna légyölőgalóca. — *Amanita muscaria* var. *umbrina* Fr. következik, melynek kalapja sötét olajbarnaszínű, csak pereme húz

sárgába. Azonban a vén gomba egészen kifakul, sőt megfehéredik! A gomba egyéb része sárgás. E változatok éppen úgy mérgesek, mint a törzsalak.

Mindenikkel lehet legyeket irtani. E célból a gombát vagdaljuk apró darabokra, tegyük kis tányérkára, azután öntsünk rá kevés forralt tejet, s a tetejébe kissé meg is cukrozhatjuk. E csalétek oly helyre teendő a konyhán, avagy az istállóban, hová háziszárnyasaink nem férhetnek. A legyekre gyakorolt ölő hatása lassú, de biztos. Célszerűnek látszanak az is, ha mikor bőviben terem a légyölőgalóca, apróra vagdalt szárítmányát megőriznők, hogy tavasszal meg nyár elején már akkor felhasználhassuk légyirtásra, amikor a gomba még nem terem.

Hogy a szárított (s utóbb teje felpuhított) gomba olyan biztosan öli e a legyeket, mint a friss, az nem bizonyos; ki kell próbálni. Szívemen fekszik a fecskék ügye itt: ha az istállóban mérgezzük a legyeket; figyeljük meg azt, hogy a bódult legyeket összefogják a kedvenc fecskéink, s ha igen, megárt-e nekik? (Az ilyen, de bárminő másirányú gombászati adatokat is hálás köszönettel fogadja a Gombászati Osztály: Budapest, Hermann Ottó-út 15.) Azt sem mulaszthatom említeni, hogy a légyölőgomba szárítmányát úgy őrizzük meg, mint mérget, azaz olyan helyen, hogy avatlanok hozzá ne férhessenek, s az üvegen (dobozon) ott legyen a figyelmeztető felírás, hogy: *mérges!*

A leírt mérges galócákkal a mérges galócák sora koránt sincs kimerítve, azonban más gombára is kell gondolnom, s így a többi mérges faj leírását mellőznöm kell itt. De azok ugyanis erősen hasonlítanak a közölt mérges galócákhoz, illetve azoknak valamelyik változatához.

A leírt galóca-alakokból kissé különbözik néhány olyan, leginkább hófehér, nagy növésű galóca, amelynek gallérja cafatokra, sallangokra szakadozottan marad vissza a tönkön, avagy a kalap szélén. Az ilyen hófehér gomba igen szép dísz az erdőnek. Legkiválóbb képviselője a galóca-csoportnak a *cafrangos galóca*. — *Amanita strobili formis* Vitt., amelyik ha jól kinőtt, 30 cm átméretű is lehet. Bár ez éppen nem mérges, mégsem ajánlom a fogyasztását és pedig amiatt, hogy nem mindig fog a meghatározása simán menni. Rajza látható a címkisén és pedig a negyedik rajz, mellette spórájának az alakja.

Végző tanácsom a galócákat illetőleg ez: csak a császárgalócát vigye a konyhára a kezdő gombaismerő, a haladó pedig a pirosló galócát, a többit csak megismerés végett tanulmányozzuk. A hazahozott mérges galócákat — de más mérges gombát is — az ehetőktől elkülönítetten hozzuk haza, mert a gombák között (mint a pereszkeréknel említettem) akad nedvszívó természetű, ezek aztán a hozzájuk tapadó mérges gomba méreganyagából kevés mennyiséget magukba szívhatnak.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P. — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.*

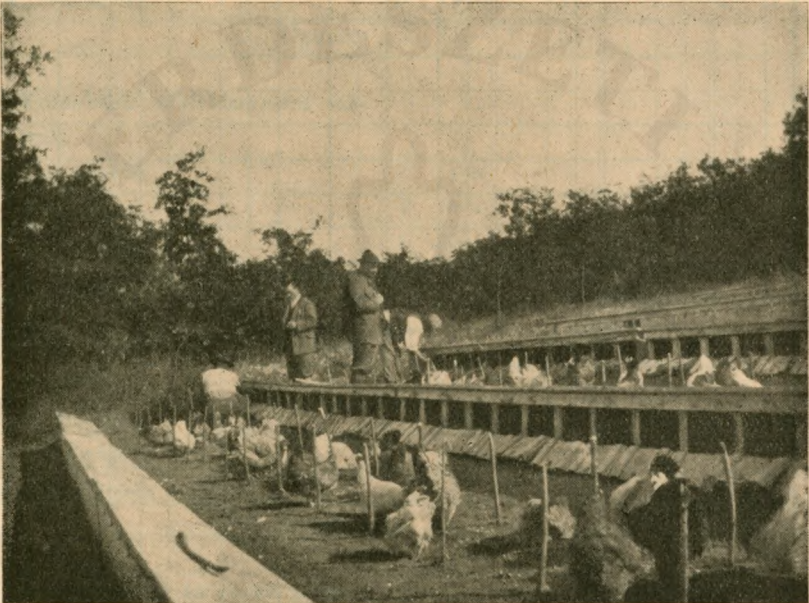

A kikaszált fácán- és fogolytojások.

Írta **Storcz Mátyás** kir. vadászati tiszt.

A hivatásos vadásznak és vadóvónak úgyszólván a tavasz az, ami másnak a „vizsga!” Ekkor ad számot arról, hogy mennyire lelkiismeretes, mennyire szereti a gondjaira bízott vadat, hogy tudásával, tapasztalataival, leleményességével és a kedvező időjárás segítségével vadállományát miként tudja növelni.

A sorozatos és szorgos tavaszi vadóvási és nevelési teendők mellett van egy, amelyről a leggyakrabban majdnem mindenütt megfélekednek: ez a tavaszi

Kotlóstyúkok etetése, a tojások és a fészkek szellőztetése a keltető ládában.
Tóth Gyula felvétele. Utánnymás tilos.

takarmányok által kihasznált fogoly- és fácántojások szomorú sorsa, mikor is a kellő felügyelet, szakértelem és érzés hiányában a kikaszált tojások sok esetben a kaszálók vagy az aratók martaléka lesz, feltörrik, eldobálják, sőt megisszák, vagy megsütik, avagy a madár által elhagyva kihülnek és tönkremennek a tojások s így pusztul el sok-sok fészkealj.

A gödöllői Korona-uradalomban évek hosszú sora óta a tavaszi takarmányok kaszálása alkalmával a tojásokat összegyűjtetjük. Az illetékes intézőségek előzetesen egy-két nappal előbb bejelentik a kaszálás idejét, lucerna, zabosbükköny, takarmányrozs stb, s ekkor egy alkalmazottunkat kiküldjük, aki a kaszálásra felügyel s a tojásokat beszállítja, a délelőtt kikaszáltakat a déli órákban, a délután kikaszáltakat az esti órákban. Jó, ha ez alkalommal egy-két kotlóstyúk megfelelő kosárban rögtön kéznél van s a tojásokat aláarakjuk, vagy pedig a távolabbi helyekről, hogy gyorsabban érkezzék be a tojás oda, ahol keltetni szándékozunk, kerékpáron hozzák be. Erre a kerékpár igen alkalmas,

mert a tojások gyapottal kipárnázott kosárban elhelyezve mégcsak rázkódta-
tásnak sincsenek kitéve s a gyors szállításnál fogva ki sem hülnek. A kaszá-
lások mintegy hónapig tartanak, úgy május 15-től június hó 15-ig s hogy a
kaszálókat vagy aratókat a legnagyobb óvatosságra intsük és figyelemre buz-
dítsuk és szoktassuk,
azért a talált tojá-
sokért darabonként
5 fillér jutalmat kap-
nak.

A beszállított to-
jásokat 1—2 ‰-os
langyos lysoformos
vízben lemosva fer-
tőtlenítjük s a napi
dátummal megjelöl-
ve a már előre el-
készített keltetőgép-
be, vagy keltetőlá-
dába a kotlóstyúk
alá helyezzük. Van
egy keltetőgépünk,
amely 1200 darab
tojás befogadására
alkalmas s fácán- és
fogolytojás keltésére
kitűnően bevált. A
gépben elhelyezett
tojásokat naponta
egyszer kell megfor-
gatni s minden 3—4
napon 1—2 ‰-os lan-
gyos lysoformos víz-
zel kell megperme-
tezni, hogy a tojás-
héj megpuhuljon s
a kikelő csibe könny-
nyebben törje át a
tojás falát.

Két hetes fogolycsibék a nevelőláda előtt.

Tóth Gyula felvétele.

Utánnyomás tilos.

A keltetőládába a kotlóstyúk alá helyezett fácántojásból kötlósként 18—20
darabot, fogolytojásból 30—32 darabot rakjunk alá. Ügyeljünk arra azonban,
hogy kötlósaink jól megválasztottak legyenek, kívánalmunk az, hogy : könnyű.
szelíd és jól ülő legyen. A keltetőládákat, amelyek alulról nyitottak egy kevéssé
felporhanyított földbe mintegy 3—4 cm-re súlyesszük s a fészekformát a földből
megcsinálva, azt jó puha szénával kibéleljük, így a tojások a nedvességet köz-
vetlenül a földtől kapják, bár igen jó azokat, miként már előbb említettem 3—4
naponként langyos lysoformos vízzel megpermetezni. A kotlóstyúkokat naponta
egy meghatározott órában etetés és itatás végett leszedjük a tojásokról, s kez-
detben rövidebb, később pedig mindhosszabb ideig hagyjuk lent őket, de tíz

percnel tovább nem, hogy a tojasok és a fészek kellőképpen szellőzzék. A kotlósokat a tetvek ellen rovarporral való beporzással, de legjobban, igen hatáson a flytox-al való permetezéssel óvjuk meg.

A keltés ideje alkalmával a csibéket 1—2 napra száradás végett kisebb kosarakba rakjuk s könnyű meleg flanelruhával lazán betakargatva meleg fűtött helyiségben tartjuk. Egy-két nap eltelte után a csibéket a nevelőládákba helyezük ki. A nevelőládákat vagy lucernaföldön, vagy oly területen helyezzük el, ahol a kis csibéknek bőven jut a természetadta táplálékból is, mint a bogarászás, fücsipegetés stb. A csibéknek a nevelőládába rakása alkalmával a kotlóstyúkot zárjuk el előbb a nevelőládába s a csibéket rakjuk be az oda-készített kis nevelőudvarba, szórjunk azután a csibéknek és a kotlósoknak eleséget (hangyatojást) s amennyiben a kotlós hívná a csibéket, úgy eresszük azokat hozzá, ha ellenben nem, úgy cseréljük ki a kotlóst, mert a csibéket nem vállalva, minden bizonnyal csőrével agyonvagdalná. A nevelőudvart 3 nap mulva, amikor a csibék megszokták az anyjukat, elvehetjük. A csibéket reggel csak a harmat felszáradása után eresszük ki a ládából, míg este, amikor beültek a kotlós alá, a ládát bezárjuk.

A csibék részére legtermészetesebb eleség a hangyatojás volna, de mivel ez sohasem áll kellő mennyiségben rendelkezésre, azért 8—10 napig legjobb a következő eleséget adni: keményre főtt tyúktojást héjától megtisztítva vágjuk egész apróra, keverjük össze zsemlye vagy kenyérprezlivvel és igen apróra vágott lucernával, vagy salátával s naponta 4-szer etessünk, azonban hacsak lehetséges, az apróbb csibéket hangyatojással. Ugyancsak annyiszor itassunk, ahányszor etetünk, arra azonban ügyeljünk, hogy az ivóvizük meg ne melegedjék. A 8—10 nap eltelte után elég, ha 2—3-szor etetünk naponta és pedig: vékony tengeri darát és főtt hámozott kölest Wirkner-féle húsdarával keverve és ha rendelkezésre áll, hangyatojással folytatólagosan.

Ilymódon mi egy a tavaszi kikaszálás alkalmából gyűjtött 2600 darab fogoly- és 400 darab fácántojásból 1576 darab 3 hetes jól repülő foglyot és 320 darab 4 hetes kis fácánt engedtünk szabadon. A kieresztésnél megfigyeltük, hogy merre vannak a fogoly- és fácáncsaládok, hogy a családok a kiengedett csibéket lehetőleg egy pár óra mulva befogadják már. Ezek szerint, mivel a költségek igen csekélyek, hisz ha csak 50⁰/₀-os is az eredmény, még akkor sem kerül egy kis fácán vagy fogoly nevelési költsége 30—40 fillérenél többre, tehát méltán érdemesnek tarthatja minden vadgazdaság a kikaszálás alkalmából veszendőbe menő tojasok összegyűjtését és kikeltetését.

Lehet-e nagyobb öröm vadat igazán szerető hivatásos vadász, avagy vad-óvó részére, ha így menti meg a területén s vadászgazdája javára a már pusztulásnak kitett leendő fiókákat, — úgy hiszem, hogy „nem!”

Nem mulaszthatom el, hogy ez alkalommal említést ne tegyek arról, hogy a nevelésnél az etetéshez szükséges hangyatojást, amely a legkedvesebb csémegeje a fácán- és a fogolycsibéknek, hogy szerezhetjük be olcsón és egyszerűen.

Kora tavasztól kezdve személyzetünkkel a védkerületeikbe figyeltessük meg, s jegyeztessük fel a található hangyabolyokat, hogy szükség esetén ne kelljen azokat sokáig keresgelnünk. A tojásszedéshez szerezünk be egy pár gumikesztyűt (a hangyasav a mezítelen kézről lemarja a bőrt s igen nehezen gyógyul) egy kis szeneslapátot, 2—3 darab erős, sűrűszövésű zsákot, egy nagyobb, egy kisebb szemű rostát és egy zsákból készült ponyvát. A szedésnél a lapáttal

szedjük le addig a boly tetejét, míg a tojáshoz nem érünk, ekkor a gumi-keztyűvel s a lapáttal a tojásos bolyrészt mindennel együtt rakjuk a zsákba. Ha kiszedtük az összes tojást, a hangyabolyt húzzuk újra össze. Az ily módon megszedett zsákokat szállítsuk el a nevelőhelyre, ott vegyük kézbe a nagyobb szemű (bab) rostát s a kiterített ponyvára rostáljuk rá a hangyatojást, ugyanis a tojás, a hangyák és a kisebb szeműféle átesnek a rostán. Ezt elvégezve rakjunk vékony rőzséből jó lánggal égő tüzet s a már átrostált hangyatojást az apróbb szemű rostába rakva, a homokot vagy földet kirostálva a tűz felett rázva a rostán keresztül megpörköljük, hogy ki ne keljen s a hangyákat pedig

A keltető ládák nyitott és csukott állapotban.

Tóth Gyula felvétele. Utánnymás tilos.

Előterben Kardoss vadász és Till főerdőr.

leégetjük. A rostát mindaddig rázzuk a tűz felett, míg élő hangyát látunk. Az így megpörkölt hangyatojást öntsük egy ládába (60—80 cm széles és hosszú, 25—30 cm magas) s naponkint, különösen ha 3—4 napra való mennyiség van, forgassuk jól át, nehogy penészt vagy dohot kapjon, amelytől a kis csibék elpusztulnának.

Mindez oly egyszerű és gazdaságos, hogy bárki könnyedén elvégeztetheti és jóeredményt érhet el vele.

A napokban jártam arra, ahol az említett fogolycsibéket engedték szabadon, csapat-csapat mellett van, megszámláltam mintegy 50—60 darabot, 8—10 öreg dajkafogollyal. Nem tudom kifejezni, hogy mekkora öröm ez az én igazán vadat szerető szívemnek, látni ezeket a megmentett családokat, amelyek úgyszólván teljes pusztulásnak voltak kitéve.

Értesüléseim szerint, hogy erről is megemlékezzem, az erdőöri és vadöri iskolákban, valamint az u. n. magán erdőöri és vadöri tanfolyamokon csak igen-igen ritka esetben tartanak előadást a vadóvó által végzendő gyakorlati hasznos munkákról és teendőkről — pedig mily áldásos munkák ezek — inkább ragaszkodnak mereven az írott és elavult szöveghez. Bár aki lelke mélyéből s szívének egész melegével szereti a vadat, az a gyakorlatban mindent elkövet, hogy a végtetekig mindent megtegyen, de ezt az érzést az iskolában s a tanfolyamokon fel lehet kelteni s a meglévőt méginkább fokozni. Én a magam részéről készséggel ajánlottam fel a több mint félévszázados vadászati tapasztalataim tárházát a gödöllői magán erdőöri és vadöri vizsga egyhónapos tanfolyamán 2—3 előadás megtartására, azonban az illetékesek erre nem tartottak számot. Bár a gödöllői Annalesek lapjai híven őrzik hosszú-hosszú éveken át a nemes vadat igazszívből szerető, vadóvó személyzettel végzett munkásságom eredményeit. Hála is érte Szent Hubertusnak, hogy iparkodásom mindig szépet, jót és nemeset hozott gyümölcsként.

Cinegeféléink viszonylagos gyakorisága.

Írta **Dr. Vasvári Miklós**

Madárvilágunkban nincsen még egy olyan fogalom, melyet a gyakorlati madárvédelem annyira megkedveltetett volna a legszélesebb körökkel, mint amilyen a cinege. A legnépszerűbb, hogy úgy mondjam legközkeletűbb névvé nőtt ki magát ez a kicsiny madarat jelölő név. És ha keressük az okot miért, hát kétségtelenül a cinegék megnyerő külseje, legtöbbször díszes színezete és mozgásuk sokfélesége adja meg a magyarázatot. Igaz, hogy a cinegék rovarirtó nagy hasznosságuk miatt lettek a madárvédelem főszereplői, de bizonyos, hogy esztétikai értékük olyan általános érdekű, oly nagyfokú és sokoldalú, hogy még az állatélet megnyilvánulásai iránt legkevésbé fogékony és avatatlan szemlélőt is lebilincselni képes.

Az alábbiakban megkísérlem főbb vonásaiban vázolni fészkelő cinegefajaink viszonylagos gyakoriságának képét. Legelőször is röviden foglalkoznom kell azzal a fogalommal, mit értünk „gyakoriság”, „gyakori” alatt.

Tulajdonképpen ezt a szót gyakori oly sűrűn használjuk — igaz és sajnos, nagyon sok madárfajra nézve *ma* már alig, — hogy a legtöbbször valódi értelmével nem sokat gondolunk. Pedig nem is olyan nagyon könnyű pontosan meghatározni a gyakori szó igazi értelmét. *Hoffmann B.* tanár, drezdai ornitológus behatóan foglalkozott ezzel a tárggyal; ő a „gyakoriság fogalmát két külön fogalomra tagolta és pedig megkülönböztet „területi sűrűség”-et és „helyi sűrűség”-et. Előbbi név olyan esetben használható, amikor valamely faj egy bizonyos területen, annak egészében egyenletes elosztású módon fordul elő, az utóbbi pedig olyan esetre vonatkozik, amikor a faj egyedei egyes pontokon nagyobb számban élnek.

Ami cinegeinket illeti, kétségtelen, hogy közülök jelen tárgyalásunk kereteiben kivált három faj játszhatik nagyobb szerepet: a *széncinege* (*Parus major L.*), a *kékcinege* (*Parus caeruleus L.*) és a *fényesfejű-barátcinege* (*Parus palus-*

tris communis Baldenst). Ezek közelebbi kapcsolatban vannak az emberrel és ezért jobban szem előtt vannak, tehát inkább ismerjük előfordulásbeli egymáshoz való számarányukat, míg a többi cinegefajok *jobbára* távolabb élnek az emberi lakóhelyektől.

Gyakoriság szempontjából az elsőség mindenképpen a *széncinegét* illeti meg. Éppen gyakori előfordulása és hozzá feltűnő lényege okozza, hogy a „cinege” mintaképeül őt állíthatjuk, amely némi tekintetben látszólag ellentétes tulajdonságai mellett is a legtöbb barátot szerezte meg az emberi társadalomból a cinegék világa számára. Tartózkodási helyéről hazánkban *Chernel István* „Magyarország madarai” című remekművében többek között így ír: „Tiszta fenyőerdőt nem kedvel, inkább vonzódik a kevert, vagy tiszta lomberdőhöz s nem annyira nagy, összefüggő erdőket, mint kisebb részleteket, facsoportokkal beültetett tájakat keres.” Ez azt hiszem, elég világos magyarázat arra, hogy miért a leggyakoribb, legtömegesebb, tehát a szoros értelemben véve legközönségesebb cinegefajunk. Ha arra gondolunk, hogy az „összefüggő erdők” ma az általános erdőirtás idején mennyire nem gyakoriak, még aránylag az ősi állapotokat jobban megőrző hegyvidékeken sem, úgy beláthatjuk, mily „szerencse” a széncinege számára abbeli hajlandósága, hogy nem köti magát a zárt erdőségekhez. Olyan vidékeken pedig, ahol kertek, gyümölcsösök, erdőrészletek váltakoznak, éppen a széncinege az igazi „odaváló” madár és ezért a mai Magyarországon való gyakorisága mégjobban szembeszökő, vidékeinknek előbb említett jellege miatt. Nagyban támogatja a széncinegét terjeszkedésének eredményességében nagyfokú alkalmazkodó képessége is. Rokonai közül ő tud legkönnyebben idomulni a — sokszor — változatos életviszonyokhoz. Az emberrel többféle vonatkozásban összekerül és ezért is vált annyira népszerűvé. A M. Kir. Madártani Intézet *Csörgei Titus* statisztikája szerint az 1909—1913-ig terjedő években kihelyezett mesterséges fészekodvak 53'2⁰/₀-át a széncinege foglalta el, aminek okát szerintem nemcsak ügyességében és rátermettségében kell keresnünk, hanem részben abban is, hogy tartózkodási helyein ez a madár szorul reá legjobban az embertől nyújtott fészkelési alkalmakra, minthogy az általa lakott kultúrterületeken hiányzanak leginkább a természetes odvak.

A széncinege után következik számbeli arányánál fogva valószínűleg a *kékcinege* (*Parus caeruleus L.*). Azonban bizonyosan megmondani alig lehet, hogy tényleg a második hely illeti-e meg és nem vitatható-e el tőle ez a fényesfejű-barátcinege (*Parus palustris communis Baldenst.*) javára. (A barátcinegék közül e tárgyalás folyamán csakis az említett és nálunk eléggé elterjedt alakra térhetek ki.) A kékcinege viszonylagosan gyér voltát kézikönyveink is megemlítik (pl. *Lovassy Sándor dr.* Magyarország gerinces állatai és gazdasági vonatkozásai, Budapest, 1927.), és az „*új Brehm*”-ben („Madarak I.”), azonban tudomásom szerint eddig nem foglalkoztak e jelenség megokolásával. Cinegéféléink közül a kékcinege nemcsak a legszebb színezetű, de talán a legkedvesebb is. Tartózkodási helyéül szívesen választja a *gyümölcsöst*, szereti a *tölgyerdőt* és amire itt nyomatékosan utalni szeretnék, a *víz közelségét*: a *fűzest*. Helyenkint való gyakorisága ellenére is feltűnően ritkább a széncinegenél és szinte érthetetlen, vajjon régebben miért volt annyira nagyszámú madár, hogy *Petényi* szerint ősszel és tavasszal „megszámlálhatatlan seregekben” jött a kertekbe. Saját tapasztalásaim szerint a kékcinege a túlnyomórészt széncinegéktől benépesített vidékeken, főleg vízparti fűzfákon látható még leginkább, ami

valószínűleg a fűzfa könnyen odvasodó természetével hozható összefüggésbe, minthogy a fűz a legkiadósabb lakásalkalmatosság a madárvilág számára ott is, akkor is, ahol és amikor egyébként a fejsze munkája már minden odulakási lehetőséget tönkretett. Beszédes bizonysgot szolgáltat a kékcinege eme fűzfa-kezelésére nézve *Beckmann* német ornitológus adata, aki nemrég a romániai Dobrudzsa fűzeseiben ennek a fajnak feltűnően sűrű települését találta. A fűzfák és környezetük rovarvilága is természetesen nagy vonzerőt gyakorol a kékcinegére, amelynek kivált a széncinegéénél jóval gyengébb (és kúposabb) csőre* valószínűleg alkalmas táplálkozási lehetőséget talál a repedezett kérgű fűzeken. Őszi és téli kóborláskor a nádasokat is felkeresi, amit az irodalom is többször említ; a cinegék közül őt találjuk ilyen helyeken leggyakrabban. A Velencei-tónál több ízben találtam a nádas szélén, így legutóbb 1930 november 30-án a függőcinegével (*Remiza pendulina* L.) együtt, továbbá 1930 augusztus végén Erdélyben a mezőzáhi tó nádasában. (Folytatjuk.)

FEGYVER ÉS LŐSZER.

Írta: **ifj. Breitfeld Dezső.**

(Hatodik közlemény.)

A gáznyomási stb. adatok az egyes lökísérleti állomások táblázataiból könnyen megállapíthatók, sőt a külföldi állomások készsége adnak még levélileg is felvilágosítást. Ha tehát mindezek tekintetbe vételével megállapítottuk a használandó lőporfajtát, akkor elkezdjük a próbálvéseket egy nagy papírlapra (kb. 1 m²) 8-as söréttel, előírásos adagolással, de a normálisnál 1—2 tizedgrammallyal kisebb lőportöltéssel. Ismét hangsúlyozzuk, hogy egy-egy lövés eredménye nem irányadó, tehát mindig egy-egy lövéssorozat (5—10 lövés) átlagát kell venni! A lőporadagot ezek után fokozatosan emeljük, pl. 0'05 gr-kint, kissé még a normális adagnál is tovább. Megvizsgáljuk a löképet s ha kielégítő eredményt nem kapunk (pl. ha 10 közül 2 esetben a találati százalék az átlagos eredmény $\frac{2}{3}$ -ára csökken), akkor ugyanazon eljárást hajtjuk végre még egyszer, de most már a normálisnál 1—2 grammallyal kisebb, illetőleg nagyobb sörétadagolással mindaddig, míg megfelelő eredményt kapunk. Ezután nem 8-as, hanem más és más, pl. 10-es, 12-es söréttel folytatjuk éppennyug a kísérleteket. (Akinék sok puska megfordult már a kezében, gyakran tapasztalhatta, hogy vannak csövek, melyek egy bizonyos nagyságú sörétet nagyszerűen, másokat azonban gyengén, esetleg sehogysem hordanak.) Ha nem sikerül megfelelő eredményt elérni, ami azonban nem valószínű, akkor másfajta lőpor, hüvely, illetve fojtás használatára kell áttérni. (Megjegyzendő, csakis vékony kartonsörét fojtást és prima, zsírozott, kátránylapos szőrből készült lőporfojtást használjunk, mert a papírfojtás²mit sem ér!)

c) A csupán füstös porral belőtt fegyverek füstnélkülivel való belövése

Ezt csak akkor érdemes megkockáztatni, mert hát mindig rizikóval jár, ha a puska csőve jó anyagból készült (nem pedig pl. vasból készített hamis damaszt), elég vastag, főleg a kamránál és a reteszelés elég erősnek látszik

*Télen a madáretetőn is láthatjuk, hogy a kékcinegének a puhább dióbél alkalmasabb a tökmagnál és a napraforgómagnál. Szerző.

arra (egyszeres reteszelésű fegyvert tehát nem tanácsos), hogy a füstnél jóval brizánsabb füstnélküli porok magasabb gáznyomását kibírja. De még ez esetben is csak alacsony nyomású füstnélkülivel tanácsos kipróbálni és pedig úgy, hogy a puskát, ha módunkban van, satuba fogjuk (rongyok közt, hogy meg ne karcoldjék), ha nem, akkor talpvasával a földre állítva jó erősen egy fához kötjük s a ravaszra zsineget kötve, távolról, lehetőleg védett helyről, elsütjük. A belövést a normálisnál kisebb sörétadaggal kezdjük (ugyanis a csekélyebb sörétadag jelentékenyen leszállítja a gáznyomást) s a löporadag is hasonlóképpen kisebb legyen néhány tizedgrammal. Miután ezzel az adagolással nem egy, hanem legalább is egynéhány lövést leadtunk (mert hiszen egy-egy lövés itt sem lehet irányadó), utána fokozatosan emeljük a löporadagot, pl. 0'1 gr-kint, a normálisnál is 0'2—0'3 gr-mal még tovább, majd ezen legnagyobb löporadag megtartása mellett a sörétadagot kezdjük fokozni, míg csak el nem érjük az előírásos adagot. Ezzel aztán legalább is 5—10 lövést leadunk még csövenkint, mert sok esetben megtörtént már, hogy az első lövéseket baj nélkül kibírta a fegyver anélkül, hogy előzőleg a legcsekélyebb elváltozást is lehetett volna konstatálni.

(Folytatjuk.)

Vadkonyha.

A magyar háziasszonyok, — még a vadászfeleségek is, — oly kevés változatossággal készítik a vadat, hogy jó szolgálatot vélünk tenni akkor, amidőn ezután minden számunkban néhány jól bevált, kipróbált és könnyen elkészíthető vadétel leírását hozzuk. Minden vadról annak lehető idejében, s bizonyosra vesszük, hogy leírásainkat felhasználva, sok kiváló eledel kerül majd tálalásra.

Már itt is megjegyezzük, hogy minden vad, — ha nem túlságosan vén, — pácolatlanul, frissen elkészítve a legjobb.

A lőtt vadat feltörve és kizsigerelve, tollban, illetve szőrben-bőrben néhány napra szellős, hűvös helyen felfüggesztjük s csak azután visszük a konyhára.

Savanyú, — ecetes vagy boros — pácban csak az igen öreg vadat tegyük, vagy csak abban az esetben, ha azt savanyúan akarjuk elkészíteni.

Őz. — Levesek.

Áttört leves. Félliter babot vagy lencsét sósvízben főzünk. Friss őzhúst lecsontozunk, apróra vágunk s a csontokkal együtt külön vízbe főni tesszük. Hozzáadunk szeletekre vágott füstölt szalonnát, vöröshagymát, borsot, babérlevet, kakukfűvet, megsózzuk kevésé! Az egészet, a babot-lencsét is, puhára főzzük. Ha puha, a húst leszűrjük, a csontokat kivesszük s a puhára főtt bab-lencsével összetörve az egészet ledaráljuk, majd szítán áttörjük. A húslével feleresztve jól összeforraljuk. Tálalásnál pirított zsemlyeszeleteket adunk bele.

Vadászleves. Az őz nyakát feldaraboljuk kis darabokra. Vaj- vagy zsírban karikárávágott hagymával, sárgarépával, petrezselyemgyökérrel és zölddel, 1 gerezd fokhagymával só és szemes borssal együtt pároljuk, majd megpirítjuk. Ha megpirult, liszttel gyengén meghintjük s felerész fehér bor, felerész vízzel felöntve puhára főzzük. Tálaláskor tejfelt öntünk rá.

Előételek.

Vadas májsajt. Maradék vadhúst, 1 kilónyit $\frac{1}{2}$ kg özmájjal, 10 dg füstölt szalonnával kevés vízben puhára párolunk. Ha kész, darálón kétszer ledaráljuk. Reszelt vöröshagymát, sót, 1 késhegynyi pástétomot, 4 egész tojást, 1 pohár vörös bort benne jól elkeverünk. A masszát hosszúkás, zsírral kikent, zsemlyemorzsával meghintett formába nyomkodjuk. 1 felvert tojással jól megkenve megöntjük. Hidegen tálaljuk.

Özpástétom. Az őzhúst kockára vagdaljuk, zöldséget, hagymát karikára vágunk. zsírban addig pároljuk, míg levét elfőtte. A húst megpirítani nem szabad. Sót, pástétomport, kevés kövères disznóhúst, vagy szalonnát teszünk hozzá és annyi fehér bort, hogy a húst ellepje. Aztán puhára főzzük. Ha megfőtt, a húst kiszedjük, kicsontozzuk. Darálón ledaráljuk, szítán áttörjük. Tálban addig keverjük, míg habos lesz. Ha a massa igen kemény, levéllel hígítjuk. Formát zsírral kikenünk, zsemlyemorzsával besózzuk, a massa felét beletesszük. Erre meghámozott kemény egész főtt tojásokat teszünk s ráadjuk a többi masszát. Jól megnyomkodjuk, sütőben hirtelen megsütjük, kihűtjük s hidegen tálaljuk.

Őz kelben. Az őzhúsból szép, vékony szeleteket vágunk, jól megverjük, megsózzuk, megborsozzuk, paprikával és finomra tört majorannával meghintjük, s kevés vöröshagymát reszelünk a szeletekre. Forró zsírba berakjuk. Kevés ideig pároljuk s akkor az egészet jól megmosott kelkáposztalevelekkel kétsorososan betakarjuk. Kevés bort öntünk rá. 10 percnyi párolás után még kevés vizet öntünk hozzá s addig pároljuk tovább, míg a hús csaknem puha. Akkor a kelkáposztalevelekre karikára vágott, megsózott burgonyát teszünk, annyit, amennyi körítés gyanánt kb. elég. Néhány szem köménymagot dobunk bele, letakarjuk fedővel és készre főzzük az egészet. A burgonyának a gőzben kell megfőni. Ha kész, az egészet tála fordítjuk, úgyhogy a hús legfelül maradjon, aztán tejfellel leöntve tálaljuk.

Sültek.

Őzderék szeletek. (Cotelette) Őzderékből vágjunk szép ujjnyi szeleteket, sózzuk meg s pároljuk kevés (írós) vajon rá reszelt hagymával. Később szórjunk rá lisztet és pirítsuk meg. Közben kevés levest vagy bort öntögessünk rá, csavarjuk bele 1 citrom levét, öntsünk alá tejfelt, míg fűszerrel ízesítsük s ha jól összeforrt tálaljuk be.

Őzcomb fileé. A combból szép szeleteket vágunk, megverjük, megsózzuk, jóideig állni hagyjuk. Beborsozzuk, majd lisztben meghempergetjük a szeleteket, s apróra vágott fokhagymával meghintjük. Forró zsírban 10 pecrig sütjük, úgyhogy midkét oldalán megpiruljon. Ha kész, levéllel leöntve burgonyapurreével tálaljuk.

Őzszeletek. (Glasérte) Az őzhúsból szép szeleteket, ujjnyi szélességben vágunk, jól megverjük, szalonnával megspékkeljük. Egy lábast zsírral jól kikenünk, s a húst karikára vágott vöröshagymával belerakjuk. Sózzuk, borsozzuk, sütjük. Sütés közben a szeleteket kenőtollal a levéllel megkenjük több ízben. — míg a szalonna szépen megsárgul. Tálaláskor levéllel leöntve, rizzsel körítjük.

Őzcomb, őzhát sülve. A húsról a kékhártyát lefejtjük, besózzuk és szalonnával megspékkeljük. 1 rész ecetet, 3 rész vizet, néhány szem szegfűborsot,

egy vagdalt vöröshagymát, apróra vágott vörösrépát, kevés citromhéját jól összeforralunk. A húst tepsiben kevés lével és zsírral sütőbe tesszük. Sütés közben a levet szaporítjuk s gyakran öntözzük. Ha a hús jól átsült, a megmaradt lébe kevés lisztet, 4—5 kanál tejfelt öntünk s felfőzzük, hogy elég sűrű legyen. Ha ez megtörtént, öntsük a sütőben levő húsrá és még 4—5 percig formáljuk össze.

Őz vörösborban. A húst bőrkjétől jól letisztítjuk, szalonnával tűzdeljük. Zöldséget, hagymát, gombát kockára vágunk s apró szalonnaszeletekkel együtt a lábasba tesszük, melyben már kevés zsírt olvasztottunk. Rátesszük a húst, megsózzuk, 2 citrom levét rácsavarjuk s 2 dl. vörös borral leöntjük. 1 óráig pároljuk, vigyázva, lé mindig legyen a sült alatt, ha azt elfőzi állandóan vörös borral öntjük fel. A tűzről levéve tepsibe tesszük, 1 kanál liszttel besózzuk, zsíron tovább sütjük sütőben, a levével gyakran öntözgetve. Közben a zöldséget szitán áttörjük, levével összekeverjük, kevés tejfelt adva hozzá a sütőben lévő sültre öntjük, s felforraljuk a sülttel. Vajas tésztával tálaljuk.

Vári Vojtovits Zoltánné.

K Ü L Ö N F É L É K

Találkozó! *Ország* Lajos urad. erdész, ifjúsági jegyző felkéri évfolyamtársait, akik vele együtt végeztek az esztergomi szakiskola 1927—1928. évi tanfolyamát, hogy f. é. június hó 4.-én, pünkösöd vasárnapján Esztergomban, a szakiskolában az öt éves találkozón megjelenni szíveskedjenek.

Erdőőr sors. *Kovács Jenő* főkáptalani erdőőrt Tar község határában lévő védkerületében esti ellenőrző körútján lelőtték. A lövés homlokán érte a gyanútlanul haladó kartársunkat és nyomban megölte. A csendőrség széleskörű nyomozást indított a tettes kézrekerítése érdekében.

Rendkívüli kedvezmény a M. E. V. M. E. igazolt tagjainak! *Bánáti Nagy László* úr, akit a karunk erkölcsi érdekében kifejtett értékes munkásságáért ezévi közgyűlésünk Egyesületünk tiszteletbeli tagjává választotta, ennek a ténynek emlékére elhatározta, hogy a szerkesztésében és a földművelésügyi kormány erkölcsi támogatásával megjelent *Vadászati Útmutatót* díszkötetként és bármely kötetet, melyek *külön-külön is önálló szakmunkák* 3 pengő önköltségi áron aluli kedvezményként bocsájtja igazolt tagjaink rendelkezésére.

Köztudomású, hogy a „Vadászati Útmutató” a vadászati ismeretek nagyon hasznos tartalmú kincsesára, amelyre a vadászattal is foglalkozó minden hivatásos alkalmazottnak különösen szüksége van. Még megrendelhetők akár lapunk útján, akár közvetlen tb. tagtársunknál (VIII. Szigony-utca 34.) a következő évfolyamok: IV.: 255 oldal, 41 szöveggép; V.: 294 oldal, 43 szöveggép, közöttük 9 színes; VI.: 272 oldal; VII.: 262 oldal, 37 szöveggép; VIII.: 174 oldal, hozzá külön melléklet; 35 szöveggép; IX.: 280 oldal.

Hisszük, hogy tagtársaink gyűjtés útján is tömegesen rendelik meg a „Vadászati Útmutató” egy vagy több kötetét, s ezzel saját maguk vadászati képzésének tesznek komoly szolgálatot.

Élve fogta meg a farkast kezeivel. A „*Kárpáti Vadász*” c. lapban olvastuk, hogy Jura Vasil zlatári községi kerülő faluvegi juhkarámját farkasok

dézszállták a télen. Egyik januári éjszakán a birkák bégetése és hatalmas dörömbölés verte fel álmából. Három ordas tört be az akolba, melyek közül kettő a lármára elmenekült, míg a harmadik tovább marcangolta a lefojtott bárányt. A kerülő kiáltozására fogai vicsorgatásával felelt. Jura Vasil a felesége segítségével kötélhurkot készített és azt a farkas nyakába dobva megfogta. A megfogás nem ment simán, mert a hurokba jutott farkas első eredménytelen szabadulási kísérlet után nekiugrott az embernek, mire Jura Vasil pusztá kézzel torkonragadta és addig tartotta, míg felesége a farkas lábait össze nem kötözte. Ezután a farkast bezárták egy ólba és másnap erősebb kötéleket helyeztek a nyakába, azóta kikötve tartja otthon. Nemrégiben a huszti rendőrségtől engedélyt kért, hogy a városban csekély díj mellett mutogathassa, a Kárpátok vérengző gyilkosát. A farkast eladóvá is tette, melyre ha nem akad vevő, bundája mégis megfogja érni Jura Vasil fáradságának jutalmát.

Új vadászati szaklap indult meg Sándor Lajos szerkesztésében, aki évek hosszú során át a „Magyarság” munkatársa volt. Az új szaklap tetszetős kiállítású, havonként kétszer jelenik meg s a vadászon kívül a halászat, weekend és turisztika érdekeit is szolgálja. Vadászati vonatkozású cikkeit *Vári-Vojtovits Zoltán* jeles vadászati festőművésznünk pompás képei illusztrálják. A lap kiadóhivatala VII. Ajtósi-Dürer sor 5. szám alatt van.

Földbe vert facölöpök impregnálása. Sokszor előfordul, hogy facölöpöket a földbe vernek anélkül, hogy előzőleg impregnálásukról gondoskodtak volna. Így azután a cölöp gyorsan rothadásnak indul és a kerítés vagy fal, vagy támaszték, illetve az az építmény, ahova azt alkalmazták, tönkre megy. Utólagosan kivenni a facölöpöket a földből a legtöbb esetben nem lehetséges, viszont impregnálni kell, nehogy idejekorán elpusztuljon. Ilyen esetben a következő eljárás célravezető: a cölöpbe, közvetlen a föld felett, lefelé vezető irányban egy 1 cm. széles lyukat fúrunk egészen a cölöp közepéig. Ezt a lyukat megtöltjük karbolineummal és egy fadugóval elzárjuk. A karbolineum bizonyos idő múlva felszívódik miért is az eljárást folytatjuk mindaddig, amíg a karbolineum 8 nap leforgása alatt nem szívódik fel tovább. Ebben az esetben a cölöp teljesen átszívódott karbolineummal és így tartossá vált. Végül a fúrt lyukat fadugóval tökéletesen betömjük és egyenesre elfűrészseljük.

Közlemény.

A m. kir. erdőöri és vadöri iskoláknál (Esztergom és Szeged-Királyhalom) az 1933 szeptember havában megnyíló tanfolyamra való felvételi kérvényeket ez évi június hó 1-ig kell benyújtani.

A részletes pályázati feltételeket 40 fillér előzetes beküldése ellenében az a m. kir. erdőöri és vadöri iskola küldi meg az érdeklődőknek, amely iskolaába a pályázó magát felvétetni kívánja.

Budapest, 1933. évi február hó.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós.** Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők. Telefón: 566—24. Don Bosco Nyomda, Rákospalota, Horthy Miklós út 97. Telefon: 952—03.

Pécsi vándorgyűlésünkről.

Egyesületünk ezévi első vándorgyűlését — miként azt lapunk májusi számában jeleztük is — május hó 21-én Pécsen tartotta.

Mielőtt a gyűlés lefolyását részleteiben ismertetnénk, meg kell emlékeznünk arról, hogy pécsi vándorgyűlésünk keretei túlnőttek a megszokott propaganda gyűlések kereteinél, mely legfőképpen a nagyszerű rendezés és mindenre kiterjedő figyelmességnek tudható be.

Természetes, hogy ilyen kiváló előkészítés mellett a vándorgyűlés minden eddigit felülmúlt és olyan maradandó nyomokat hagyott a gyűlésen résztvevők lelkében, melyek örökké emlékeztetésekké fognak maradni mindnyájuknak, mert mindig szívesen fogunk visszaemlékezni a nemcsak kellemes, de egyben hasznos tapasztalatokra.

Mulasztást követnénk el, ha nem mindjárt itt a bevezetésben emlékeznénk meg *dr Nendtvich Andor* kir. tanácsos, polgármester úr Öméltóságáról, aki páratlan jóindulattal és megértéssel volt kegyes támogatni vándorgyűlésünket.

De itt kell megemlékeznünk *vitész Rábay Gyula* városi erdőmester úrról is, mert a pécsi vándorgyűlésünk nagy sikere első sorban az Erdőmester úr önzetlen és megértéssel párosult, időt és fáradságot nem kímélő munkásságának köszönhető.

Midőn jóakarató urainknak ezúton is hálás köszönetet mondunk mindazokért amikben vándorgyűlésünk alkalmával Egyesületünket és kartársainkat részesíteni kegyesek voltak, egyben örömmel jegyezzük fel, hogy tetteik karunk előmenetelét segítették, amiért testületünk minden tagjának őszinte hálája száll feléjük.

Itt köszöntjük pécsi tagtársainkat is, akiknek szintén nagyrésztük volt a gyűlés sikerében és köszöntjük *Moóri Jánost* külön is, aki olyan javaslatot tett a vándorgyűlésen, melynek végrehajtásával új határkövet rakunk le Egyesületünk életében, mellyel még szorosabbra fűzzük az összetartást, hogy egyesült erővel mielőbb megvalósíthassuk azokat a célokat, melyeket karunk szebb jövőjének érdekében elérni óhajtunk.

Május 21-én reggel a vándorgyűlésre érkező vendégeket a pécsi főpályaudvaron *vitész Rábay Gyula* erdőmester úrral az élén, a pécsi tagtársaink ünnepélyes keretek között fogadták.

Egymásután érkeztek a résztvevők, akik között már ott voltak Almásy István min. tan. főerdőtanácsos, Pánczél Ottó min. tan., Kuka József erdőfelügyelő, Hrabács József főerdőmérnök, Holcz János főerdőmérnök, Dunaszentgyörgyi Gusztáv főerdőmérnök, dr. Resetár Antal, Selényi Ede szerkesztő és a kartársak közül mintegy 60-an, mikor Brandt Vilmos elnök urunk Öméltósága vezetésével megérkezett Egyesületünk küldöttsége, Daróczy Márton ügyvezető és Tömösváry Miklós titkár. Feltűnést keltett, hogy a küldöttség tagjai egyszerű, de igen izléses egyenruhában jelentek meg. Az egyenruhák Elnök urunk Öméltósága terve szerint készültek, melyet majd rendszeresíteni óhajt.

Miután az utolsó reggeli vonat is beérkezett, a megjelentek a város által rendelkezésre bocsátott autóbuszokra szállva elindultak a gyönyörű Mecsekbe, a városi erdőgazdaság megtekintésére.

A városi erdőbe érve *vitéz Rábay Gyula* erdőmester úr szép szavakkal üdvözölte Brandt Öméltóságát, az egyesület vezetését és a megjelenteket, kiemelve, hogy megtiszteltetésnek veszi az Egyesület részéről, hogy ezévi első vándorgyűlését Pécsen tartja.

Az üdvözlésre *Brandt Öméltósága* válaszolt, köszönetet mondva a nemvárt szíves fogadtatásért. Válaszbeszéde során kitért az egyesület vezetésében alapul szolgáló célkitűzéseire is és éppen ezért örömmel veszi a jóindulatú megértést Pécs város erdőgazdaságának vezetősége részéről, mert abban az erdészeti és vadászati segédezők törekvéseinek támogatását látja.

A beszédek elhangzása után *vitéz Rábay* erdőmester úr szakszerű előadásban ismertette a pécsi városi erdőben lévő erdészeti kísérleti telepeket, melyek részben fokozatos felújító vágásban, részben csoportos felújítással és részben szegélyvágással használatnak ki.

Az érdekes előadást a kísérleti telep egyrészeinek bejárása követte, melyet az Erdőmester úr állandó felvilágosításai kísérték.

Ezután újból a gépkocsikra szállva — s most már a városi erdőgazdaság által épített és a mintaszerűen, minden elismerést kiérdemlően kezelt városi erdőn átvezető remek makadám úton haladva — a *Kozári-vadászházhoz* ment a résztvevők serege, ahol a város villásreggelin látta őket vendégül.

A villásreggeli után *vitéz Rábay* erdőmester úr szép előadás keretében ismertette a városi erdőgazdaság történetét, a multat és a jelent. A megjelentek a nagyszerű és formás előadást nagy tetszéssel és viharos éljenzéssel fogadták. (*Reméljük, hogy az érdekes előadást lapunk legközelebbi számában teljes egészében közölhetjük is. A szerk.*)

A megjelentek miután a Kozári-vadászháznál a fényképezés is befejeződött, elindultak az erdőgazdaság csemetekertjének megtekintésére, majd a *Lapisi-vadászházhoz* mentek, ahol *vitéz Rábay* erdőmester úr a városi erdőben folyó vadgazdálkodásról tartott előadást.

A vándorgyűlésnek a pécsi városi erdőgazdaságban tartott tanulmányi kirándulása ezzel be is fejeződven, újból gépkocsikra szállott a társaság és a „*dr. Nendtvich Andor*“ nevét viselő menedékházba mentek, ahol déli 2 órakor kezdődött a gyűlés.

Brandt Vilmos elnök urunk Öméltósága miután üdvözölte a megjelenteket, hálás köszönetét fejezte ki a M. E. V. M. E. nevében *dr. Nendtvich Andor* polgármesternek, *vitéz Rábay Gyula* erdőmesternek és a *Mecsek Egyesületnek* a szívélyes fogadtatásért, melyben a vándorgyűlésen megjelenteket részesítették. Majd a szót átadta *Tömösváry Miklós* titkárnak.

A titkár ismertette az Egyesület történetét a megalakulástól, céljait és munkásságát. Beszédének vezérfonala főképpen az volt, hogy bizonyította az erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzet érdekeinek megvédése szempontjából oly fontos intézményünk létjogosultságát, s hogy karunk a legbékésebb eszközökkel, tudással és tanulmánygyással óhajtja elérni azt a helyet, mely méltán megilleti.

A tetszéssel fogadott beszéd után *Brandt Öméltósága* köszönet megszavazását indítványozza *Tömösváry titkárnak* a szépen felépített beszédéért, amit e jelenlévők egyhangúlag megszavaznak. Ezután *Moóri*

A vándorgyűlés résztvevőinek egy része a Kozári-vadászháznál.
(vitéz Rábay felvétele)

János pécsi tagtársunk kért szót és mondotta el az itt szó szerint következő beszédét.

Méltóságos Elnök Úr! tisztelt Vándorgyűlés!

A mindenki által jól ismert mai nyomasztó gazdasági viszonyok közepette nagy eredménynek mondható a vándorgyűlésünk látogatottsága, ez pedig arra vezethető vissza, hogy az előkészítése és rendezése, hozzáértő szakavatott, tapintatos kezek által irányított.

Amikor az Egyesületünk vezetősége a mai vándorgyűlés előkészítésével és megrendezésével engem, mint a pécsi csoport képviselőjét megbízott, örömmel és bátran vállalkoztam, mert előre is tudtam, hogy mint a múltban, úgy a jelenben is városunk vezetősége hamar felfogja ismerni Egyesületünk hazafias és kulturális voltát, mikor is a támogatását nem vonja meg tőlünk.

Ezen remény valóra is vált, mer nem várt erkölcsi és anyagi támogatásban részesültünk városunk első polgára, méltóságos dr. Nend-

vich Andor királyi tanácsos, polgármester Úr által, miért is kérem minden igaz magyar erdész-vadász kartársam, hogy foglalja imájába az ő nevét, mint jótevőnkét, ki ügyünk érdekében sokat tett és még többet tehet, kérjük rá Isten áldását, hogy nemes lelke minden magyarságával még soká szolgálhassa a Hazát.

Mint már említettem, hogy a vándorgyűlés előkészítése és megrendezése biztos kezek által irányított és bár határozott utasításom van arra vonatkozóan, hogy a nevét nem szabad nyilvánosságra hoznom itt, mégis úgy érzem, hogy mulasztást követnék el akkor, mikor ennyi önzetlenséggel, fáradságot és anyagi áldozatot sem kímélő szívbelélekből jövő az Egyesületünk javára végzett munkásságért a jelen pillanatban adható legteljesebb elismerés mellett hálás köszönetet ne mondjak.

Ez a megértéssel való messzemenő támogatás az Egyesületünkől más jutalmat is megérdemelne, sajnos, azonban a mai vándorgyűlésünk keretében erre módot nem találtunk, de fogjuk keresni és meg is találjuk a lehetőségét annak, mikor az önként jelentkezett névtelen harcosunknak, Pécs szab. kir. város erdőmesterének a mellére tűzzük az általunk adható legnagyobb érdemrendünket és kérjük a Mindenhatót, hogy adjon az Egyesületünknek ilyen eredményekben gazdag munkásságot kifejtő névtelen katonát még sokat, mert csak így remélhetjük, hogy a céljainkért vívott harcunkat diadalra vihetjük.

Méltóságos Elnök Úr! tisztelt Vándorgyűlés! Az Egyesületünk a mai vándorgyűléssel bontotta ki zászlóját a csonka Hazánk legdélibb végvárába, a Dunántúl metropolisába, hogy regösök módjára betoborozza, tömörítse szétszóródott kartársainkat és együtt tartsa arra az időre, mikor megfujják a harci riadót.

Zászlóról beszélek, ami még a mi Egyesületünknek nincs, pedig a zászló a nemzetek életében is, de a kisebb-nagyobb egyesületek életében is mindig nagy szerepet játszott.

A mi Egyesületünk nem egy lokális, hanem országos jellegű, hazafias erdészeti-vadászati műszaki segédszemélyzet országos egyesülete és mint ilyen, melynek tagjai kb. 80 %-ban mind hadviselt, hazafiasságáról jólismert, megbízható korosabb emberek, míg a másik 20 % a fiatalabb generáció, de az öreg erdész-vadász szellemével átítatott, minden reményre feljogosító emberekből tevődik össze, tehát meg van az a harmónia, melyre egy egyesületnek, de a Hazánknak is szüksége van.

Méltóságos Elnök Úr! tisztelt Vándorgyűlés! Az Egyesületünk életében a mai nappal egy messze vezethető út elejéhez értünk s megállva visszanezünk és seregszemlét tartunk, akkor az itt megjelent magyar erdész-vadász reprezentánsait látva, keresve sem találhatnánk szebb és jobb alkalmat az Egyesületi zászlónk megalapítására, miért is tisztelettel kérem, méltóztassék a mai vándorgyűlésünk emlékére az Egyesületi zászlónk megalapítását kimondani és tűzzük azt oda a szegény megtépázott csonka Hazánk bármelyik várfokára, kérve rá Isten áldását, kiáltsuk oda a nagy világnak a magyar szállóigét, hogy „Nem, nem, soha.”

A beszéd után *Brandt Öméltósága kérdésére zúgó éljenzéssel fogadják el a jelenlévők az Egyesületi zászló elkészítésére vonatkozó indítványt.*

A gyűlés utolsó szónoka *Daróczy M. Márton* ügyvezető-elnök volt, aki beszédében kiemelte, hogy karunk, mely szín magyar testület, hazája és kenyéradója érdekeiért nap-nap után élet-halál harcot vív, tehát

megérdemli nagyon, hogy törekvéseit, melyek főképp kulturálisak, minden oldalról támogassák és segítsék.

Beszédét nagy tetszés nyilvánítás fogadta.

Mint hogy több tárgy nem volt, *Brandt Öméltósága* néhány kéréssetlen, de szívhez szóló szóval a vándorgyűlést bezárta.

A gyűlés után társasbéd következett majd vidám eszmecsere, mely a késő esti órákig tartotta együtt a megjelenteket.

Figyelő.

Daróczy Márton ünnepeltetése.

A „Hubertus“ Országos Magyar Vadászati Védegyelet igazgatóságának határozata, mellyel *Daróczy Márton* m. kir. főerdőőrt, a M. E. V. M. E. ügyvezetőjét a védegyelet nagy ezüst érmével tüntette ki, általános és osztatlan örömet keltett, mert a kitüntetés karunk legkiválóbbját, büszkeségét érte.

Daróczy Márton feljebbvalói és munkatársai nem elégedtek meg azzal, hogy a kitüntetést egyszerű és formyszerinti üdvözléssel adják át a kitüntetettnek, mert szeretetük és megbecsülésük arra készítette őket, hogy meleg és emlékezetes ünnepséget rendezzenek ez alkalomra.

A m. kir. erdőgazdasági szakiskola igazgatósága, élén *Szilágyi Ernő* m. kir. erdőtanácsos, igazgató úrral, készítette elő nagy körültekintéssel az ünnepséget, mely nemcsak *Daróczy Márton*nak, de minden résztvevőnek felejthetetlen marad egész életében.

Esztergomban a szakiskolában május hó 7-én zajlott le a gyönyörű ünnepség mintegy százfőnyi közönség jelenlétében.

A megjelentek között voltak: vitéz Csécsi Nagy Imre ny. altá-

Az ünnepélyen megjelent vendégek. Középen Csécsi Nagy Imre altábornagy, *Daróczy Márton* és *Brandt Vilmos* a M. E. V. M. E. elnöke.

bornagy, Brandt Vilmos ny. főispán, orsz. gyűl. képviselő, dr. Ajtay Sándor m. kir. főerdőmérnök, Orosz Antal ny. m. kir. főerdőtanácsos, dr. Szadeczky- Kardos Boldizsár ny. t. főügyész, Mezey Rezső ny. erdőtanácsos, Szilágyi Ernő m. kir. erdőtanácsos, igazgató, Riedl Cyula káptalani erdőtanácsos, Hajdú Gyula m. kir. főerdőmérnök, erdőfelügyelő, Ágfalvi Imre m. kir. főerdőmérnök és felesége, dr. Horeczky Géza OTL főorvos, Komán Béla m. kir. erdőmérnök, dr. Földes Károly m. kir. s. erdőmérnök, Jákó Jenő m. kir. s. erdőmérnök, Kricsfalvi Viktor m. kir. s. erdőmérnök, Szokoly Károly m. kir. erdőmérnök, K. Eörsy Károly m. kir. tvszki. főigazgató, Jauernik Nándor szék. f. v. nyomdaigazgató, Tömösváry Miklós és felesége, Kolb Gyula, felesége és leánya, Polacsek Kálmán, Till Gusztáv, Schwendtner Antal, Szabó Márton, Hain Ede, Szabó János, Bodnár András, Stubnya László, Belányi Vilmos, Maricsek János, Nagy István, Horváth György és még sokan mások.

A vidékről érkezőket megérkezésük után az iskola látta vendégül és villásreggelit adott részükre, majd ezután egyik fenyőgallyakkal és nemzeti színekkel díszített terembe vonultak ahol az iskola növendékei példás rendben várták a vendégeket. Az ünnepélyt a növendékek énekkara nyitotta meg a „Magyar Hiszekegy” eléneklésével.

Ezután *vitéz Csécsi Nagy Imre* Önagyméltósága mint a „Hubertus” O. M. V. V. elnöke magasszárnyalású beszéd keretében méltatta Daróczy Mártonnak a vadászat, vadvédelem és vadtenyésztés terén szerzett érdemeit, Achilleshez, majd Dugonics Tituszhoz hasonlítván bátorságát, s ha kell haláltmegvető önfeláldozását. A beszéd végén pedig átnyújtotta a szép bársonytokba zárt művészi ezüst érmet, mint az érdem jutalmát.

Brandt Vilmos elnök urunk Öméltósága volt a következő szónok. Az őszinte meghatottság hangján, szép szavakkal köszöntötte Daróczy Mártont, akihez gyermekkori ismeretség emléke fűzi, s bár az életben útjaik külön váltak s a sors mégis úgy akarta, hogy újból találkoznak egy nemes cél előbbrevitele érdekében és éppen ezért nagy öröm tölti el, hogy falujabelijét éri a ritka és szép kitüntetés. Majd a M. E. V. M. E. nevében üdvözölte és átadta a vezetőség és igazgató választmány, *Nagy Istók István* iparművész által készített, izlésesen szép emléklapját.

Ezután *dr. Ajtay Sándor* m. kir. főerdőmérnök a földművelésügyi minisztérium erdészeti osztálya nevében üdvözölte a kitüntetettet, kiemelve a magasabb intézőkörök elismerését is.

Az iskola és igazgatósága nevében *Szilágyi Ernő* m. kir. erdőtanácsos, igazgató tartott ékesen szóló üdvözlő beszédet, melyben rámutatott arra, hogy a becsületos munka mindenkor meghozza a maga gyümölcsét és felhívta a jelenlévő tanuló ifjúság figyelmét, hogy vegyenek példát elöljárójuktól, aki mindenkor és minden körülmények között becsülettel állta meg helyét.

Végül az iskola növendékei nevében *Pintér Lajos* köszöntötte szeretve tisztelt szolgálatvezetőjüket, Daróczy urat, őszinte örömmel üdvözölve kitüntetése alkalmából.

Az elhangzott beszédeket a megjelentek nagy tetszésnyilvánítása fogadta és azokra *Daróczy Márton* válaszolt, legelőször megköszönve a „Hubertus” O. M. V. V. képviselőének a kitüntetést, majd sorra véve az egyes üdvözléseket, ígéretet tett, hogy munkáját a jövőben még fokozottabb odaadással s ha lehet még nagyobb lelkiismeretes-

A válaszbeszéd elhangzása után a Himnusz eléneklésével ért véget az ünnepély.

Délben a Magyar Király szállóban bankett következett, melyen az első felköszöntőt *Szilágyi Ernő* m. kir. erdőtanácsos, igazgató mondotta a megjelentekre, majd *Szadeczky-Kardos Boldizsár* főügyész mondott magasszárnyalású beszédet rámutatva arra, hogy az a munkásság, mely az olyan kitüntetések szerzi, mint a Daróczy Mártoné, példaképe kell ma legyen minden magyarnak, mert az ilyen munkásság fogja meghozni a szebb és jobb jövőt, Magyarország feltámadását.

A banketten beszélt még *Daróczy Márton* is, mégegyszer megköszönve az ünnepeltetést, melyben részesült.

Még sokáig maradtak együtt az ünnepségen megjelentek a bankett után is vig hangulatban cigányzene és tánc mellett.

A megbecsülésnek, szeretetnek és örömmek ez a megnyilvánulása örökké emlékezetünkben fog maradni nemcsak azért, mert a feledhetetlen ünnepeltetés egyesületünk szeretett ügyvezetőjét Daróczy Mártont érte, hanem azért is, mert abban karunk megbecsülését és értékelését is látjuk.

Daróczy Márton ügyvezető elnökünknek pedig ezúton is gratulálunk és őszinte szívvel kívánjuk, hogy hosszú időn át élvezhesse a ritka, szép kitüntetést és munkásságát további siker és elismerés koronázza.

— itk —

Amit érdemes tudni . . .

Temetkezési segélyalapról.

Folyó évi közgyűlésünk elhatározta a temetkezési segélyalap átszervezését és e célból felhatalmazta a vezetőséget az átszervezés tervezetének kidolgozására és annak végrehajtására.

Úgy hisszük, hogy az alap fenntartásának szükségességéről felesleges volna bővebb magyarázatokat adni, mert beszédes bizonyosság az, hogy eddigi formájában az elmúlt hat esztendő alatt 14 esetben nyújtott segítséget 2800 pengő kifizetésével az arra jogosultaknak.

Minthogy azonban az alap megteremtésekor, illetve létesítése alkalmával az igényjogosultság részleteiben nem lett kidolgozva, így az alap végleges megerősítése és céljának minél fokozottabb előmozdítása végett a rendszer alapos felülvizsgálása és módosítása vált szükségessé.

Tény, hogy az alap jelenlegi tagjaitól az átszervezés egy kisfokú áldozatot kíván, mert azt az összeget (200 pengőt), melyet eddig fizetett az alap, csak bizonyos várakozási idő elmultával érheti el az igényjogosult, de viszont, ha számításba vesszük, hogy az évek számával ezentúl a kifizetendő összeg is emelkedik, úgy ez az áldozat szót sem érdemel.

Az alap jelenlegi tagjai legnagyobb részt már a megalapi-

tásnál beléptek s így a várakozási idejük — tekintve, hogy az eddigi tagság teljes mértékben be lesz számítva — már a négy évet sem haladja meg.

Gondoskodás történt az átszervezés kapcsán arról is, hogy baleset következtében elhalt tagjaink mindenkor nagyobb összeget kapjanak, mert a váratlan bajban kell leginkább a segítség.

A tagsági díj évi 6 pengő maradt, mert csak így érhető el, hogy fokozatosan, az évek számával arányban emelhető legyen a segély összege.

Bizonyos megszorítások történtek ugyan, ezek azonban kizárólag azt célozzák, hogy a tagdíjak pontosan fizetessenek és ezáltal a zavartalan működés biztosítva legyen.

A belépési nyilatkozat úgy lett összeállítva, hogy azzal megkönnyítsük a tagoknak befizetéseik nyilvántartását és a segély igénylését is. A nyilatkozatot, melyet jelen lapszámunkhoz mellékelünk is, kérjük az alap régi tagjaitól is kitöltve visszaküldeni, mert az egyúttal statisztikai célokat is szolgál.

Miként az meg is van jelölve, a belépési-nyilatkozat egyik része a tagnál marad, tehát kérjük azt levágni és gondosan megőrizni, mert szükség esetén az igazolásul szolgál.

Minden igyekezetünkkel azon vagyunk, hogy temetkezési segélyalapunkat úgy tudjuk kifejleszteni, hogy az célján túl is segítségére legyen az arra szorulóknak. Éppen ezért az átszervezésnél a legnagyobb körültekintéssel jártunk el, s ha a régi tagokra az némi kis sérelemmel is jár, tekintsenek el attól, mert az úgy is csak átmeneti intézkedés, melyet saját érdekében kell végrehajtani, hogy a jövőben még erősebbé, még inkább életképessé tegyük azt az intézményt, melynek hivatása, hogy legnagyobb, legfájdalmasabb bajaink közepette nyújtson segítséget.

Kérjük az alap tagjait, hogy a nyilatkozatok pontos kitöltésével és mielőbbi visszaküldésével munkánkat könnyítsék meg és esetleges hátralékaikat is szíveskedjenek saját érdekében rendezni.

*

Mult havi lapszámunkban e helyen kértük t. Tagtársainkat, hogy hátralékos tagdíjukra néhány pengőt befizetni szíveskedjenek. Minthogy ezen kérelmünket csak igen kevesen vették figyelembe, kénytelenek voltunk június hó folyamán újból postai megbízásokat kibocsátani, hogy Egyesületünk zavartalan működését és a lap pontos megjelenését biztosítsuk.

Kérjük t. Tagtársainkat, ne vegyék zaklatásnak a postai megbízásokat, mert az szükség diktálta eszköz, hogy érdekeink megvédése érdekében fenntarthassuk a karra nézve oly fontos intézményünket. Éppen ezért felhívjuk t. Tagtársainkat, hogy a postai megbízásokat szíveskedjenek beváltani, mert az el nem fogadókkal szemben kénytelenek leszünk erélyesebb eszközökkel is fellépni.

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés. (7)

Írta: Orosz Imre.

ad 4. Pénztári előlegkönyv. A pénztári előlegkönyv formáját és vezetését alábbi minta mutatja.

A pénztári előlegkönyvben oly összeget könyvelünk el, amely ideiglenes okmányon van, vagy ha az végleges is, de a munkálat, vagy egyéb ügy nincsen teljesen befejezve, tehát a pénztári könyvbe még nem könyvelhető el, vagy ha el is könyvelhető ugyan, de igen sok tételből állana a főkönyv, ami a számadás készítését rendkívül megnehezítené, illetve hosszadalmassá tenné.

Így pl. egy nagyobb vágás tűzifa készletének kifuvarozása (kiközéltése) mondjuk öt esetben, bizonyos időközökben lesz kifizetve, akkor az utolsó fizetésnél a legutolsó okmányra, az ötödikre reá vezessük az előző összegeket vagy pedig az öt előleg-okmányról egy drb összesített végleges okmányt készítünk, amely okmány pénztári, illetve számadási okmány is lesz. (T. i. az okmányok a számadás tartozékai.)

Letétek is az előlegkönyvben számoltatnak el, illetve tartatnak nyilván. Magától értetődő dolog, hogy amikor az előlegkönyv szerint a végleges okmányt a pénztári könyvbe bevezettük, ugyanakkor az előlegkönyvben töröljük a vonatkozó összegeket.

Az előlegkönyvben annyi címnek fektetünk fel megfelelő számban lapot, amennyire szükségünk van, minden cím külön van s hogy könnyen feltalálható legyen a cím, jelzőkkel ellássuk őket.

Tételszám	K e l e t			Hivatkozás a pénztári könyv tételére.	Cím és tárgy	Bevétel		Kiadás	
	év	hó	nap			P	f	P	f
					I. Szerfa.				
1	1932	Jan.	9		Haszonfa termelésért (A. g. o. 10 b. részlet) előleg.			110	—
					II. Tűzifa.				
1	1932	Jan.	9		Tűzifarakóknak 500 ürm ³ után előleg (a B. g. o. 5 tag c részletben)			50	—
2	"	"			Fuvarosoknak (A. g. r. 10 t. b részlet) tűzifának vasútra való szállításáért 200 ürm ³ után . . .			600	—
					IV. a Szénégetés.				
1	1932	Márc.	5		Szénégetőknek előleg			100	—
					VII. Erdősítések.				
1	1932	Ápr.	9		A B. és A. g. o. 3 a, c és 4 b, 5 a részleteinek erdősítésénél előleg napszám			120	—
					stb.				

ad 5. Pénztári könyv. A pénztári könyv tulajdonképpen az üzem számadás alapja, mert ebből készül az anyagnapló és a főkönyv, mely utóbbiból azután a számadás.

A pénztári könyv mintája alábbiakban látható s a további megértése céljából elkészítettem a pénztári könyvből a főkönyvi kivonatokat is.

A pénztári könyvben a „Tárgy” rovatban a szövegezést röviden, de világosan beírjuk és pedig úgy, hogy ott a raktár, az anyag-mennyiség, vagy a felmerült napszám, továbbá az egységár stb. pontosan feltüntetve legyen.

Pl. B. g. v. 5 tag c részletben termeltetett 1800 ürm.³ cser, 800 ürm.³ tölgyhasáb à 1.20 P, 200 cser, 80 tölgydorong à 1.10 P = . . . P (az összeg a pénztárnapló kiadási rovatba lesz beírva, az anyag pedig ugyanekkor az anyagnapló bevételi rovatába).

A pénztári naplóban hivatkozunk a főkönyv tételére és a cím számára.

A pénztári könyv tételszáma az év elejétől kezdve az év végéig folytatólagos számot kap még pedig azért, hogy hivatkozásnál a tételszám minél könnyebben fellelhető legyen.

A pénztári könyv havonként lezárandó, a készpénzmaradvány megállapítandó és a hivatal vagy kezeléség havi pénzátalányán felüli összeg folyószámlára vagy felsőbb rendeletre, egyéb helyre befizetendő. — Nagyobb bevételek esetről-esetre fizetendők be.

Azon esetben pedig, amikor a munkálatokra stb. kevés a pénz, úgy a szükséghez mérten folyószámlára veszünk fel pénzt, vagy felsőbb helyről kapott rendelkezés szerint járunk el a pénzbeszerzést illetően.

A készpénzmaradványt megkapjuk, ha a pénztári- és előlegkönyv bevételi rovatait összeadjuk és levonjuk ugyancsak az említett könyvek kiadási rovatainak összegét.

A pénztári könyvbe minden okmány be lesz vezetve még abban az esetben is, ha azokon érték nincsen feltüntetve csak tárgy vagy anyag. — Így pl. ha ajándékba kapunk valamit, úgy az anyagra vagy tárgyra nézve lesz megfelelő címen a főkönyvben bevételezve. Ez esetben természetesen a kiadásnál vagy értékesítésnél mi szabjuk meg a tárgy vagy anyag becsértékét.

Ugyancsak az erdészeti vezetősége állapítja meg az árszabály szerint saját gazdasága, valamint a személyzet részére kiadott anyagok (természetbeni járandóságok: fa, föld, legelő, stb.) értékét is, amelyekről külön-külön okmány készül.

Az okmányok különfélék lehetnek, nevezetesen: nyugta, jegyzék, bérjegyzék, kimutatás, különböző pénzkezelési iratok: postautalvány, stb. stb.

Az okmány úgy legyen kiállítva, hogy az kétséget kizáróan megállapítható legyen, hogy az mely cím alá tartozik, továbbá világosan feltüntetendő minden fontosabb adat, anyag, mennyiség, egységár stb.

Ha magunk készítünk üzemi munkálatainkról okmányt, akkor külön-külön okmányon számoljuk el az egyes címekhez tartozókat, tehát egy okmányon nem tárgyalhatjuk, illetve bérjegyzékelhetjük pl. a tűzifatermelést a vasúti talpfatermeléssel, hanem a tűzifa is külön és a talpfatermelés is külön okmányon lesz készítve.

Van rá eset, hogy idegenek által részünkre szállított anyagokról kapunk olykor egy összesített okmányt is, amelyen több cím alá tartozó összeg szerepel, ilyen esetben az okmányra reá vezetjük a vonatkozó címek- és számadás

tételszámaikat. — Ez esetben az okmány annál a címnél marad, melynél legelőször van rá hivatkozás.

A kitermelt faanyagok anyagbevételi számadási (melyet „Újbevétel” az összesen rovatnál használunk fel) okmányait akkor készítjük el, amikor a kitermelt anyagok erdei rakodóra teljesen leszállítottak. — Ha pedig (pl. a tűzifánál) mint vágási métert értékesítjük a vágásból, akkor a részleges okmányok, esetleg ezek összesítése képezi a bevételi okmányt, de lehet ezekről érték nélkül egy összesített okmányt is készíteni.

Lehetnek továbbá anyagbevételi számadási okmányok a felvételi könyvecskék u. m. haszonfa felmérési könyv, tűzifa átvételi könyv (sarang, illetve rakat jegyzék) stb. vagy ezek alapján összeállított összesítő jegyzékek.

Legegyszerűbb eljárás az, ha a kitermelt anyagokról — érték nélkül és címnemenként — egy összesített okmányt készítünk s ezt használjuk fel a számadásnál anyagbevételi „Új bevétel” okmányul.

Az okmány hátlapján a következő adatok szerepelnek:

1. Pénztári könyv tételszáma.
2. Okmány száma (számadási), ezt a számot természetesen csak akkor kapja, mikor a számadást készítjük.
3. Cím száma és végül
4. Az okmány drb száma (mellékletek). Pl.

3 pnló

II. Cím.

$\frac{1}{3}$ m.

Az okmányokat címek szerint elkülönítve gyűjtjük, hogy a számadáskészítés alkalmával könnyen megtalálhatók legyenek.

ad 6. Pénztári főkönyv (rovatos napló).

A pénztári főkönyv nem egyéb, mint a pénztári könyvből kiírt tételeknek címek szerinti csoportosítása abból a célból, hogy a számadást a főkönyv alapján könnyen elkészíthessük.

Tehát a pénztári főkönyv hű másolata, — de címekre való osztással — a pénztári könyvnek.

A pénztári főkönyvből megértés céljából ugyanazt, amit a pénztári könyvben fölvettem — egy pár címet — alábbiakban mutatom be, a hozzátartozó okmányokkal.

Az adatoknak a pénztári könyvből a pénztári főkönyvbe leendő bevezetése időközönként történik és az év elejétől az év végéig folytatólag megy a tételszámozás, tehát csak az év végén zárjuk le.

A pénztári főkönyvben annyi címet (rovatot) nyitunk, amennyit gazdaságunk üzemi ágazata megkíván.

Jelen esetben mintahogy én az eszményi erdőgazdaságot elképzeltem és cikkem elején ismertettem, a következő címekre van szükségünk:

ad 5. Pénztári könyv.

Tételszám	K e l e t			Hivatkozás a fő-könyv címére és tételszámára		Bevétel		Kiadás	
	év	hó	nap			P	f	P	f
1					Mult évi maradvány	2000			
					1932. évi január hó				
2	1932	jan.	2	XVII. 1	Hajtó napszámokért				50 —
3	"	"	4	I. 1.	Haszonfa felmérésnél napszám (B. g. o. 5 c) .				24 —
4	"	"	5	I. 2.	A B. g. o. 5 c. részletből 50 m ³ akác haszonfa szállítása . . . .-i vasúttállomásra à 4'00 P .				200 —
5	"	"	7	I. 3.	50 m ³ akác haszonfa (B. g. o. 5 c.) vasúti kocsiba való berakása 0.30 P				15 —
6	"	"	9	I. 4.	Termeltetett (A. g. o. 10 tag b részletben) 1920 drb = 360 m ³ akác hasonfa à 1.20 P				432 —
7	"	"	"	II. 1.	Összerakott 100 ürm ³ cserhasáb, 200 ürm ³ tölgyhasáb és 200 ürm ³ akác hasáb à 0.10 P (B. g. o. 5 tag c. részlet)				50 —
8	"	"	16	II. 2.	A B. g. o. 5 tag c részletből a . . .-i vasúttállomásra szállított 50 ürm ³ cserhasáb 100 ürm ³ tölgyhasáb és 50 ürm ³ akáchasáb à 3.00 P				600 —
9	"	"	20	II. 3.	Eladatott a B. g. o. 5 tag c részletből 50 ürm ³ cserhasáb à 13.— P } X.R.T.-nak 50 „ tölgyhasáb à 12.— P } vagon- 50 „ akáchasáb à 13.— P } tételben	1900	—		
10	"	"	21	II. 4.	150 ürm ³ (B. g. o. 5 tag c.) tűzifa (50 cserhasáb, 50 tölgy és 50 ürm ³ akáchasáb berakása vasúti kocsiba à 0.20 P				30 —
11	"	"	26	XV. 1	Iroda súrolásért.				3 —
12	"	"	26	XV. 2	3 kg petróleumért iroda világtására				1 20
					Összesen	3900	—	1405	20
					Le a kiadást	1405	20		
					Marad február hóra	2494	80		

Megjegyzés: A 2494'80 Pengő tulajdonképpen nem a valódi készpénzmaradvány, mert ebből még le lesz vonva az előleg pénztári könyv kiadása is = 980 Pengő. Tehát ha a készpénzmaradványt meg akarjuk tudni, úgy az előbb említett módon járunk el. — Február hóra azonban csak 2494.80 P-t viszünk át, mert az előlegek időközben kiegyenlítettnek. (Folyt. köv.)

Általános jellemzésük a következő:

Spóraporuk fehéres. Kalapjuk foszlányos-pikkelyes, de olykor síma is. A lemezek sűrűn állók, nem lefutók, s egyes fajoknál porcos gyűrűt alkotnak a tönk teteje körül. A tönk hosszú, csöves, alul gumós, de nem bocskoros. A tönk felső részén eltolható, némely fajnál elenyésző gyűrű van. Apró közepes, meg nagytermetű, földön termő gombák, amelyek között úgy ehetők, mint mérges fajok vannak. Legnevezetesebb a tarlókon ősszel tömegesen megjelenő tarló özlábgomba.

A fajok száma, — mármint a hazaiaké —, kb. 30-ra tehető.

A mérges fajok inkább az apróbb termetű özlábgombák közül kerülnek ki, azért csak a jószagú és jóízű, nagyobb termetű özlábgombákat használjuk fel a konyhán. A nagyobb termetű özlábgombák között is van mérges, pl. a pikkelyes özlábgomba, azonban annak csípős az íze.

Konyhai célra a következő négy fajt ajánlhatom:

Közönséges özlábgomba. *Lepiota procera* Scop.

K. Eleinte tojásalakú, a tönk növekedésével a gomba cimbalomütőhöz hasonlít. Később kalapja szétterül, mint egy ernyő, középen púpos, itt sötétebb barna színű, egyébként fehéres, vagy szürkésbarna, sötétebben pikkelyes. Ezek között a fehér hús kilátszik. Pereme szálás, rojtos. 30 cm-ig nőhet.

B. Sűrűn álló, különféle hosszú, széles levelei puhák, fehérek.

T. 30 cm-ig nő, hengeres, csöves, töve gumós, *felt barnakorpás eltolható gyűrűvel.* Színe fehér, barnán mustrázva, márványozva. Szálakra hasadozó, rostos.

Húsa fehér, de rózsásárnyalatú lesz. Íze, szaga a dióra vagy mogoróra emlékeztet, igen kellemes. Színtartóan szárad, csak fehér húsa lesz szürkés.

Augusztustól októberig terem mindenféle erdőben, bokros helyen. Míg fiatal, jól ehető, később kissé szívós, s alig élvezhető.

Tarló özlábgomba, *Lepiota naucina* Fr.

K. 5—14 cm-ig növe, de nem pikkelyes, inkább csiperkegombaszerű. *Fehér, piszkosfehér, néha felhözetszerű, elmosódott foltokkal.* Az állott gombán barna foltok támadnak.

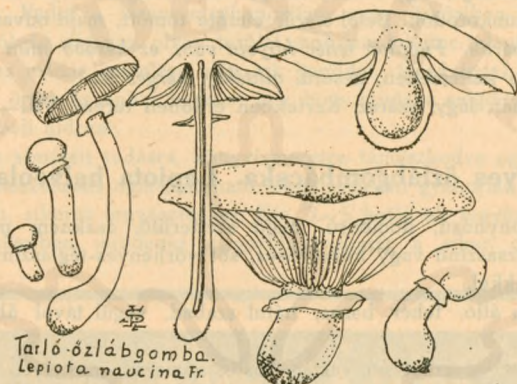

B. Öblös, eleinte piszkos fehér, majd rózsaszínű, különféle hosszú lemezei a tönkhöz pereccel illeszkednek.

T. A kalapból kiforduló, fehér, csöves, alul kissé gumós és olykor barna foltos.

Húsa hófehér, majd sárgás (*száritva barnáslila*), nyomásra sárgásbarna, söt sötétbarna foltokat kap. Ehető.

Íze édeskés, szaga a csiperkére emlékeztet. E gomba igen hasonlít a csiperkéhez, de ehető lévén, az összetévesztésből baj nem származik. A tönk alján nincs hüvelye, azért a galócáktól is megkülönböztethető. Leginkább őszszel, tarlón, legelőn terem. Szélsőséges alakját alant mutatjuk be.

Csipkés özlábgomba. *Lepiota excoriata*. Schff.

K. Eleinte tojásdad, később szétterülő púpos, 10—14 cm-ig nő, fehér, közepe olykor barnás, vékony bőre főleg a peremén pikkelyekre foszlik. Bőre lehántható.

B. Különféle hosszú, sűrű lemezei a tönktől egy porcos gyűrű által vannak elkülönítve.

T. 10 cm-ig növe, alul kissé gumós. Fenn eltolható gyűrűvel. *Felső vége mintegy golyóscsapágyban, elkülönítve ül a kalap húsában, abból kifordítható; ez általában az itt ismertetett özlábgombák jellegzetessége.* Belül csöves.

Húsa puha, fehér, jószagú, de nem mindig jóízű (édeskés, fanyar is lehet). Ehető. Erdőn ritkán terem, inkább tisztásokon, legelőn és tarlón. VI—XI. Törődött alakját a fejléccen mutatjuk be. (A három első gomba.)

Piruló özlábgomba. *Lepiota rhacodes* Vittad.

K. Általában vastagabb a közönséges özlábgombánál, de ezzel szemben alacsonyabb is. Már eleinte is félgömbös. Pikkelyei vastagok, világos sötétbarnák. (Kalapközép sötétebb.) 20 cm-ig nő.

B. Lemezei fehérek vagy piszkosfehérek, nyomásra megpirosodnak.

T. Kevésbé pikkelyes, legfeljebb barnán pihés, piszkos fehéres, barnás alapon. *Nyomásra sárgul, majd megbarnul. Eltolható vastag, cafatos gyűrűje van.*

Ehető. Húsa fehér, de nyomásra vagy magától is a levegőn sárgás, majd rózsaszínű lesz. Vegyes erdőben terem. VIII—XI.

Mérgesek a következők:

Pikkelyes őzlábgomba. Lepiota Friesi Lasch.

K. 15 cm-ig nő. Olajzöldesbarna, sötétebb pikkelyei alatt azonban világosabb szín látszik. Színe lehet sárgás is. Domború, majd szétterülő.

B. Lemezei piszkosfehérek, nagyon szorosan állók.

T. Rozsdasárga vagy barna, kalapja alatt világos, kívül korpásan pihés; a pihék kifelé kunkorodók. Belül a szár eleinte tömött, majd odvas. Alul gumós, piszkos zöldesbarna. *Fiatalon fehér fátyola van, ez később mint gyűrű, lehull.*

Íze, szaga kellemetlen, keserű, *állítólag mérges is.*

Húsa fehér, lágy, száraz. Kertekben erdőben terem. VIII—X.

Vörhenyes őzlábgombácska. Lepiota helveola Bres.

K. Vékonyhúsú, domború, majd szétterülő, csaknem púpos, piszkos rozdsaszínű, rózsaszínű vagy húsvörösés, söt vörhenyes-téglaszínű is lehet, sötétebb pikkelyekkel.

B. Sűrűn álló, fehér, hasas, hátul szabad, végül távol álló lemezeinek éle pelyhes.

T. Csöves, egyenletesen vastag, rostos nemezes, pikkelyes, de kopaszodó olyszínű, mint a kalap. 2—4 cm magas, 3—4 cm vastag. Mulékony, felálló, fehéres gyűrűje van.

H. Húsa fehér, megszáradáskor vörösödő. Íze, szaga nincs. Mérges.

Utak mentén, füves helyeken nő, őszi időben. E gombácska a susulykagombákhoz (XXIV-ik nem!) hasonlít, s azokkal együtt kerülhet a szekfűgombák közé (I-ső nem!), bár a vékonyabb tönkü, merevebb húsú s gyér lemezállású szekfűgomba a fenti gombáktól eléggé elkülöníthető.

(Folyt. köv')

A fácán nevelése és telepítése.

Az előző számunkban Storcz Mátyás kir. vadászati tiszt úr egy nagyon megszívlelendő cikket írt: „a kikaszált fácán és fogolytojások” címén.

Arról értekeznek, hogy miként lehet megmenteni a kaszálókba rakott fészekaljákat s hogyan kell a kikelt csibéket felnevelni.

Uradalmakban, saját vadászterületen ugyan egyszerűen, a kaszálás előtt, jó vizslával lekerestethetjük a kaszálás alá kerülő területeket, ott költeni nem engedünk, állandóan zavarunk. Fészekre bukkanva, álló vizslánkat visszahívjuk, a fészket egy karóval megjelöljük s jó 4—5 méteres körzetben a fészek körül nem vágatjuk le a növényzetet s így, ezekben a kis szigetekben nyugodtan

ki is kelnek a csibék, ahonnan azután anyjuk majd biztonságosabb helyre viszi el őket.

Persze községi vagy más bérelt területen, ahol a mezőgazdasági kultúrával nem mi rendelkezünk, a Storcz Mátyás úr által ajánlott mód a legmegfelelőbb, hogy fácán állományunkat mentsük, gyarapítsuk. De ott is, még jobb, kaszálás előtt vizslával megkerestetni a fészkeket s a tojásokat kiszedve jól ülő kotló alá tenni, nem várni addig, míg a kaszások esetleg kárt tehetnek a fészekben.

Ehhez persze az kell, hogy a fácán területünkön már honos legyen, költsön is ott.

Ellenben nagyon sok vadász terület tulajdonos vagy vadászbérlő, legfeljebb csak álmodozik fácános területről, mert fácánnak a területén még csak írmagja sincs. Pedig a fácán meghonosítása nem ütközik a lehetetlenségbe. Nálunk úgyszólván alig van olyan terület, hol nem lehetne telepíteni. Igaz, hogy a fácán kényes madár, nevelése elég sok gonddal, fáradsággal jár, de tenyésztése oly nagy öröm és annyi hasznot hoz, hogy busásan megtérül a reá fordított anyagi és időbeli áldozat.

Pusztán elméleti tudásra, könyvismeretre támaszkodva egy nagy fácános felállítását természetesen nem ajánlható. Mert feltétlen gyakorlati ismeretek kel-
lenek nagyobb, sikeres tenyésztéshez. Kis, 3–5 kotló alj tenyésztésével és fel-
nevelésével ellenben mindenki megpróbálkozhatik a siker csaknem biztos
reményében.

Erdei patak.

„Az Erdő” számára rajzolta Vári-Vojtovits Zoltán.

Az alábbiakban ilyen kis voliére felállítását ismertetjük úgy, hogy mindenki, minden előző szakismeret nélkül is bátran hozzákezdhet a tenyésztéshez.

Megjegyezzük, hogy minden esetleges kétes esetben szerkesztőségünk készséggel szolgál tanáccsal, útmutatással.

Mi az előfeltétele a sikeres tenyésztésnek?

- a) A leendő voliére környékének a szörmés és szárnyas ragadozóktól való teljes megtisztítása.
- b) Jó menedék az idő viszontagságaival szemben, melyet sűrű bokrokban, cserjékben, fenyvesekben vagy sásos-nádas helyen talál a fácán.
- c) Homokos dombos vagy sík vidék, főként lomblevelű erdőekkel.
- d) Nyugalmas, háborítatlan területrés.
- e) Változatos növényi táplálék a területen. Tehát: mezőgazdaságilag művelt terület úgy, hogy a fácán kalászosat, kölest, herét, tengerit stb. találjon benne.
- f) Állati táplálék: bogarak, kukacok, — a fácán kedvenc csemegéi, — melyeket patak, forrás esetleg mocsaras helyen talál. És még egy!

Mondhatom azt, amit néhai való jó nagyasszony P. M.-né mondott, mikor is a híres gazdasszonyt megkérdezték: hogyan kell ezt a kitünő töltött káposztát csinálni? Mosolyogva azt felelte: „Sok jóakarattal és szeretettel fiam!” Tehát g) sok jóakarattal és sok-sok szeretettel!

Ha a fentiek így, legalább nagyjában adva vannak, a fácán meghonosítása és ott tartása biztosítva van, mert honunk klímáját nagyszerűen bírja. A víz, mint olyan, nem létfeltétele a fácánnak. Igaz, iszik is a vízből, de szomját harmattal is oltja. Amiért a fácánt a víz vonzza, az a temérdek bogár, mely a vizek mentén található. Épp ezért a fácánost soha ne tegyük folyó víz mellé, mert fácánjaink a víz partján bogarászva nagyon messze elgyalogolnak s többé nem találnak vissza.

A fácán igen gyámoltalan, szűk agyú madár. Ellensége temérdek. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a fácános öre, gondozója tartsa nyitva a szemét állandóan és irtsa a ragadozót még mielőtt megkezdzenék a tenyésztést és azután is mindig igyekezzék távoltartani minden fácán pecsenyére éhes gyomrot.

Nálunk leginkább a vadász vagy közönséges fácán van elterjedve. Kis termetű, de klímánkat igen jól állja, igénytelen, nem igen kóborol.

Mesterségesen fácánosok és nagyobb uradalmak ma már tisztán alig található Phasianus Colchicus, Ph. Torquatus, Ph. Versicolor, Ph. Mongolicus fajokat tenyésztik, illetve ezeknek a keresztezéseit. Diszfácánok a király, ezüst és aranyfácán.

A fácán párzási ideje: március—április.

Kotlási ideje: 23—26 nap.

Egy tyúk: 15—25 tojást tojik.

Igen fontos, hogy a tojásokat megbízható helyről szerezzük be s kotlónk jól üljön. A rossz kotló esetleg tönkre teheti legszebb reményeinket is.

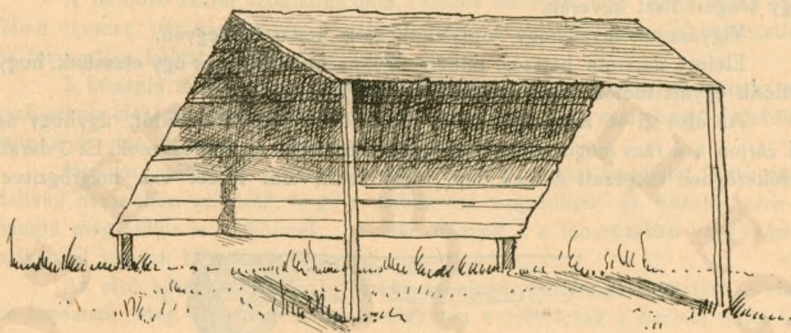
Alig valamivel drágább egy fácán család, mint egy fészek alj tojás és így, ha biztosra akarunk menni, legokosabb, ha pár napos csibéket hozatunk egy nagy, elismert volierből s azután neveljük tovább magunk a csibéket. A kis csibék a szállítást jól bírják s érkezésükről a küldő úgysis sürgönnyel értesít, s megérkezésük után haladéktalanul átvehetjük őket.

A volieret lehetőleg lucernásban állítsuk fel. Vegyük körül 3'5 m. magas

dróthálóval úgy hogy a drótháló alja legalább 35—40 cm-nyire a földre legyen ásva, hogy kutya, róka alul nyilást kaparva be ne hatolhasson. Ezenkívül a földtől fel 1 m. magasságban náddal, szalmával fedjük a hálót, s dróttal jól kötözzük rá.

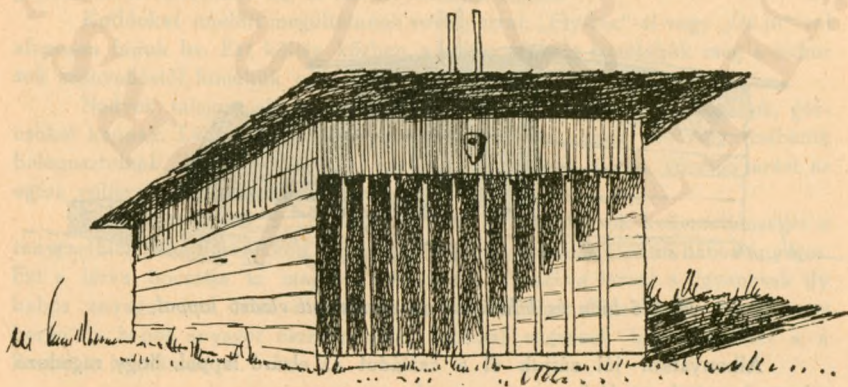
Egyes helyeken jó bőven homokot, apró folyami kavicsot, szénhamut és mésztörmelékot szórjunk el. Állítsunk be könnyen tisztítható itató vályukat s néhány fél eresze készített védőtetőt, melyeknek nyitott eleje délre nézzen.

Védőtető.

A kotlók ültetésére, a csibék költetésére nem akarunk kitérni, mert cikkünk túl hosszúra nyúlna, de felesleges ismétlés is lenne, hiszen arra s a kiköltés utáni közvetlen teendőkre előző számunkban Storcz Mátyás úr bőven kitért.

A kikelt és megszáradt csibék kotlóstól a nevelő ládába kerülnek. A legmegfelelőbb nevelő láda a mezőhegyesi állami birtok fácán tenyészetében használatos, melynek rajzát itt adjuk. A rácsok közül a középső kettő hosszabbra van hagyva s helyéről kihúzható, úgyhogy ott ajtó keletkezik.

Nevelő láda.

Egy kotló alá legfeljebb 15—18 csibét engedjünk. Minden láda a másiktól legalább 20—25 m. távolságra állítandó fel. Először a kotlót helyezzük a ládába,

a rácsot elzárjuk, s előbb 1—2 csibét eresztünk hozzá. Ha a kotló örül nekik, elfogadja, a többit is egyenként alá eresztjük, azután 24 órára a ládába zárjuk őket, a rács elé akasztott elzáró lappal.

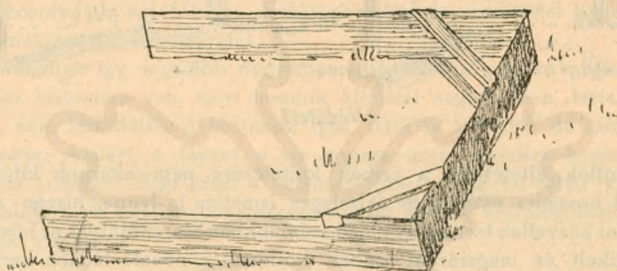
Ha a kotló nem veszi szívesen a kicsinyeket, üti, vágja őket, ne kísérletezzünk, hanem azonnal más kotlóhoz próbáljuk eresztetni őket.

Az első 24 óra elteltével kevés forralt, de lehűtött, gyengén hypermangános vízzel itassuk meg a családot, azután kapják az első eledelt. Ez keményre főtt, apróra vagdalt, vagy szitán átpaszírozott főtt tojás és zsemlye morzsa vagy tengeri liszt keverék.

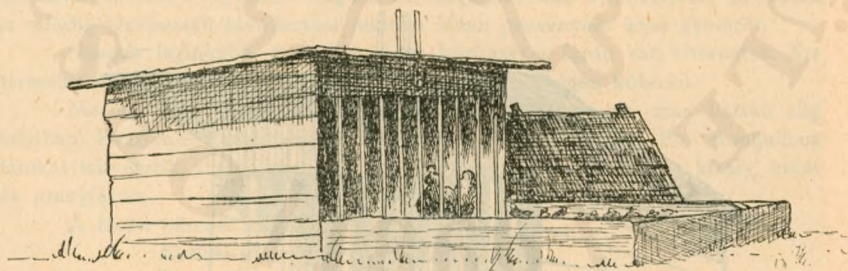
Vigyázzunk arra, hogy táplálékuk soha pépes ne legyen.

Eleinte naponta hatszor, mindig ugyanazon időben és úgy etessünk, hogy kotlónk együtt tudjon enni a csibékkel; tanítsa őket.

Az első 5—6 napban a nevelő láda elé állítsuk a kifutót, úgyhogy az jól zárjon s a rács mögül előbúvó csibék a kifutón túl ne mehessenek. Ez 3 darab derékszögben szegezett deszka lap, mely felül, alul léccel van megrögzítve.

Kifutó.

Nevelő láda és kifutó az odatámasztott elzáró lappal.

Alkonyatkor jól zárjuk el a családot az elzáró lappal, hogy ragadozó sehoggy hozzájuk ne férhessen.

8—10 nap után eledelükbe kevés húslisztet és csontlisztet, megtört árpát keverünk.

A voliértől jó távolra felállítjuk a döggládát. Ez egy lábakon álló láda, melynek alja 2 ujjnyi sűrű rács. A láda alá egy lapos másik láda jön. A ládába

dögöt, kutyát, macskát stb. tegyünk. Ezt a legyek beköpiék s 1—2 nap mulva hemzseg benne a légylárvá. Ez lehullva a ládácskába fenséges fácán eleséget ad.

Most már naponként ötször etetünk, s a húrostos eledelükbe aprószemű forrázott rizst és forrázott hámozott kölest teszünk. Adjuk a légylárvát is. A kotlót már külön etetjük.

A harmadik héttől kezdve négyszer etetünk. Eleségük darálón leőrölt, puhára főzött hús, keverve a többi eleséggel. Még salátát, forrázott csalánt, finomra vágdalva, keverünk hozzá. A tojás adagolását csökkenteni kezdjük.

A hatodik héttel szoktatjuk őket a száraz eleségre. Úgy, hogy előbb napjában egyszer, pár nap mulva napjában kétszer, majd háromszor is hámozatlan és forrázatlan kölest, búzát, rizst adunk eléjük.

3 hónapig mindig kapnak puha eleséget is, de a 3 hónapos csibék már csak száraz eleséget kapjanak, melyet a lucernába szórunk szét, hogy eledelüket munkájuk után, keresgélés, kapargálással leljék.

Minden etetésnél az első perctől kezdve valami hangjelet (fütty vagy dallam) használjon az etető, hogy a csibék ezt megszokják és később erre a hangra még akkor is előjönnek, ha már nagyok s a lucernásban vagy bokros helyen el vannak széledve.

Az első héten a csibék — kivéve az első hypermangános itatást — vizet ne kapjanak. Még a harmat is ártalmukra van s azért csak a harmat teljes felszáradása után engedjük ki őket a nevelő térre. Az első hét után kis, lapos edényben vizet is teszünk etetéskor eléjük, de a vizet nem hagyjuk ott, nehogy a kis csibék bele állva átfázhassanak.

A nevelő ládát minden 3—4 napban 1—1½ méterrel tovább állítjuk s így, — mivel a nevelő ládának feneke nincs, — legkönnyebb a helyük tisztán tartása.

Nagyon veszedelmes fácán betegség a „Csörmerevedés” vagy vörös giliszta. Ettől, ha meglepte a csibéket folyton fuldokolva tátogatnak, csukló hangot adnak, s szájukat kinyitva a torokban a nyelvtöbe kapaszkodva meg is láthatjuk őket. Jó szer ellene az „Invicta Barham Cure” nevű gyógypor, melyet a Wirker vadászpátiában szerezhetünk be. A nevelő ládákba fűjük.

Kotlónkat mielőtt megültetnénk rovarporral, „Fly-tox”-al vagy „De jó”-val alaposan fűjük be. Ezt költés közben, s költés után is ismételjük meg s akkor sok szenvedéstől kíméljük csibéinket is.

Nedves talajon előfordulhat, hogy a csibék lábai megmerevednek, görcsöket kapnak. Lábcsonthártya gyulladás ez. Ellene nincs orvosság, csibéink belepusztulnak. Azért is, ha észrevennénk csirkéinken üpegő, görcsös járást az egész volieret más helyre kell áttelepíteni.

Egy szöcske faj a „cicada” lárvája okoz még sok kellemetlenséget a tenyésztőtelepen. Fűszálakon kora reggel gyakran láthatunk némi habos anyagot. Ezt a lárvá bocsátja ki magából. A csibe beveszi a lárvát s ugyancsak ily habos anyagot hoz létre a garatban is, ami fulladást okozhat. Ha fűvön vagy herén ily habos anyagot észreveszünk, azonnal vágassuk le a területet s a kaszáltat hordassuk el.

A fentiek figyelemben tartásával a nevelés egész bizonyosan eredményes s a várható hasznon kívül, maga a neveléssel járó foglalkozás is minden igaz vadtenyésztőnek nagy örömmel szolgál.

Vári-Vojtovits Zoltán

Cinegeféléink viszonylagos gyakorisága.

Írta Dr. Vasvári Miklós.

(Folytatás).

Ha a fentemlített *Csörgey Titus*-készítette madárvédelmi statisztika adatait is tekintetbe vesszük, kiderül, hogy a mesterséges fészekodvakban megtelepült széncinegék kb. *négyszerte* nagyobb számban voltak a kékcinegékkel szemben. Kétségtelen, hogy a széncinege élelmesebbnek látszik és mint láttuk igénytelenebb is, mondhatjuk, ő a cinegék sorában a „veréb”. Azt azonban határozottan nem állíthatjuk, hogy a széncinege, erősebb lévén, egyenesen ki is szorítaná lakóhelyéről a kisebb és gyengébb kékcinegét. Mindenesetre feltűnt azonban nekem is 1930. évi május havában Szeged-Királyhalom környékén végzett madártani tanulmányaim folyamán, hogy a széncinege volt ott is az uralkodó-faj és a M. Kir. Erdőőri- és Vadőri Iskola kertjében kihelyezett fészekodvakban míg a széncinege szép számmal költött, addig a kékcinege egy közeli fáskamra vályogfalában csak egyetlen párban települt meg. Igaz azonban az is, hogy a kékcinege éppen kicsinségénél fogva oly szűk bejáratú odvakban is költethet, amelybe a lakásbitorló verebek be nem hatolhatnak és így ebben bizonyára előnyben van a széncinegével szemben. Ez azonban ismét csak abbéli véleményemben erősít meg, hogy a szén- és kékcinege számarányában és különösen a mesterséges fészekodvak nyújtotta költsési lehetőségek igénybevétele terén észlelhető nagy számbeli különbség — a széncinege javára — a két faj különböző alkatában és létfeltételeiben is keresendő.

A (középeurópai) *fényesfejű-barátcinege* (*Parus palustris communis* Baldenst) hazánkban a széncinegével jórészt azonos helyeken fordul elő és noha a többször említett kimutatás szerint a széncinege általában legalább tízszer nagyobb számban vette igénybe a mesterséges fészekodvakat, mégis akárhányszor tapasztaltam, hogy nagy területet bejárva a széncinegén kívül csakis barátcinegét láttam. Ennek a két madárnak igényei mintha jobban egyeznének és ezért ugyanazon a terepen is inkább megtalálhatók együttesen. Erdélyre nézve *Zeyk Miklós* (*Aquila*, 1920) azt mondja, hogy kisebb számmal él, mint a széncinege, kékcinege és az őszapó.

A barátcinegére emlékeztető, de a széncinege mellett legnagyobb cinegénk a *füstöscinege* (*Parus lugubris* Temuc.) csakis Kolozs-, Alsófehér-, Hunyad-, Krassó-Szörény-, Fogaras- és Brassó-megyékből ismeretes. Ez a délkeleti és legérdekesebb, nagy cinegefaj valószínűleg kisebb települési sűrűségű, mint többi rokona mert hiszen az erdélyi előfordulási helyek e faj elterjedési területének északi határát jelzik.

A *fényescinege* (*Parus ater* L.) már kevésbé jólismert állományú fajunk, mivel találé nevének megfelelően szigorúan a fenyőerdők madara, tehát jórészt a magasabb hegyvidék a hazája és így az emberi településtől többnyire távol él.* Hogy valóságos, a pontosabb megfigyelési lehetőségeken kívül élő mennyisége mekkora, nehéz lenne bizonyosra megmondani. A fenyőfa kevésbé odvasodó lévén, hihetőleg korlátozottabb mértékben áll rendelkezésére a lakás, mint a lombos fák területén élő rokonai számára, de viszont arra is gondolhatunk, hogy nemcsak a szoros értelemben vett odvakban, hanem esetleg szélöntötte

*Pókán (Maros-Torda m.) Tolvaly Ferenc nagyszabású madárvédelmi telepén az alacsony fekvésű vidék dacára fenyőcsoportban költ egy pár.

fák alatt stb. is költ. A fenyveshez való nagy ragaszkodása rendkívül szembe-
tűnő; téli kóborlásai idején is a fenyőfacsoportokat keresi fel csupán az ala-
csonyabb vidékeket is, amiről már magam is néhányszor meggyőződhettem
a királykák is előbb megszállják vonulásuk és telelésük alkalmával a lomb-
levelű fákat és egyszer ezeket az Alföld homokján (Lajosmizse vidékén) úmenti
akácokon láttam.

A jól fölismerhető *búbos-cinege* (*Parus cristatus mitratus* Brehm) is a
fenyveserdők madara és ugyanazt mondhatjuk róla állománya szempontjából,
amit az előbbi fajról megállapíthatunk, vagyis, hogy a hegyi fenyveserdők lakója
lévén, állományának ismerete nehezen szerezhető meg. Feltehető azonban, hogy
lakóhelyeinek különleges viszonyai még mindig elegendő szaporodási lehető-
séget biztosítanak neki. Valószínűleg kevésbé különbözhetik szaporaságban a
fenyvescinegétől és általában hihető, hogy természetes, zavartalan körülmények
között a többi cinegékhez hasonlóan egy évben való kétszeri költésével eléggé
kedvező számbeli arányt biztosíthat magának.

Eddig tárgyalt cinegénk a szűkebb értelemben vett cinegefajok, melyeknek
közös fészkeléssel járó sajátossága, hogy *ma* odulakók. Van azonban még három
hazánkban fészkelő „szabadonköltő” fajunk is, amelyek közül kettő madár-
világunknak fészkeképítő művésze: az őszapó és a függőcinege.

Az *európai őszapó* (*Aegithalus caudatus europaeus* Herm.) leginkább a
dombvidék és középhegység fészkelő madara. Különösen kóborlásai alkalmával
elég gyakran és soktagú csapatokban látjuk, főleg vegyes cinege-rajokkal együtt
és a nagyszámú egyedek fellépése azt a látszatot keltheti, mintha ez a faj sűrű
települési, vagy legalább is elég „gyakori” volna. Faodvakra nem szorul rá,
minthogy szabadon építi meg művészi fészket (l. *Keller Oszkár dr.*: Az európai
őszapó fészke. „A Természet” 1930, 23—24 szám), tehát azt gondolhatnók, hogy
lakáshányynak nincs kitéve és így szaporodásának korlátlan lehetőségei vannak.
Azonban kissé a dolgoknak mélyére nézve hihető, hogy a fészkeképítés mun-
kájának végzése, a madártestéhez képest terjedelmes építmény anyagának össze-
szedése stb. és még hozzá a megfelelő táplálék mennyisége mégis határt szab
a települési viszonyok terén. *Cerva Frigyes* a Csepelszigeten tette annak idején
jelentős felfedezését az őszapó fészkelésére nézve, hogy t. i. két tojó közös
fészekbe rakta le tojásait és így nyert magyarázatot az eladdig nehezen érthető
tény, miért van egy-egy őszapó fészkekben olykor 17 tojás is! Már most a két
családtól közösen használt fészkek arra is engedhet következtetni, hogy egy-egy
szűkebb körzetben két vagy több őszapó-pár számára megfelelő fészkeképítő
anyag aligha kínálkozhatik minden esetben.

A *függőcinege* (*Remisa pendulina* L.) a folyók és tavak mentén növekvő fű-
és nyárfák ágaira köti összes madaraink fészkeitől jól megkülönböztethető remek
fészket. Oroszországban nádra épített fészket is találtak már és ez a körülmény
elég terjeszkedési szabadságot ígér madarunknak a füzesek és nyárfások fogyása
vagy hiánya esetén. Természetesen arra is gondolhatunk, hogy a nádasban való
fészkelés nem is éppen valami „szükséglakási” módot az a függőcinege számára.
Őszi és téli kóborlásai idején szívesen bújja a nagy nádasokat, olykor csapa-
tosan. Ennek a madárnak vízmelléki fészkelő és táplálkozási területét éppen a
létfeltételekhez szükséges tényezők bősége jellemzi és ezért szerfölött kívá-
natos volna pontosabb tanulmányokat végezni bizonyos nagyságú terepen a függő-
cinege „népességi” viszonyaira nézve.

Úgyancsak a most mondottak lennének megszívlelendők a *keleti-barkós-cinegére* (*Panurus biarmicus russicus* Brehm) nézve is. Ennek a fajnak elterjedése korlátozottabb, mint a függőcinegéé, mivel csak a nagy nádasokban fészkel. Egyik jellegzetes fészkelő területe a Velencei-tó nagy náderdeje.

Jelen soraimat nem zárhatom be anélkül, hogy fel ne hívjam a figyelmet a madárvilág népességi viszonyainak rendkívül érdekes kutatására. Nincs vonzóbb és tanulságosabb — általános biológiai szempontból is — mint valamely terület élőlényeinek számbeli viszonyát és a számukra tartózkodási, eledelszerzési és szaporodási alkalmat nyújtó tényezőket tanulmányozni és megismerni. Ezen a téren a vízi szervezetekre nézve — a hidrobiológiában — számos munkálat történt. Bárcsak hazai viszonylatban a madártan mezején is mielőbb megkezdhetnénk a hasonló vizsgálatokat!

A nagypele és az ürge téli álmáról.

Írta: **Kolosváry Gábor dr.**
egyetemi magántanár.

Dr. Wagner János kedves Kollegám „Az Erdő” ez évi februári számában érdekes cikket írta a nagy v. hétalvó peléről (*Glis glis* [L]). Mivel sok személyes tapasztalatom van erről az állatkáról, az alábbiakban téli álmát választottam ki arra, hogy a *Wagner* által megírt általános jellemzést ezzel a megfigyeléssel kiegészítsem. Mert ha már hétalvó-nak nevezzük a mi legnagyobb pelénket, tudjuk azt is, hogy miért hétalvó és hogy joggal nevezük-e hétalvónak, továbbá, hogy milyen is az ő téli álma, miképpen folyik az le és hogy tulajdonképpen miben is áll az? — Mert azt hiszem pontosan és jól kevesen tudják kedves honfitársaim közül ezt és nem lesz haszonnélküli ennek megismerése.

Már *Wagner* is említi cikkében, hogy *Bielz Kolozsvár* mellől bőségesen ismerte az állatot. Példányomat én is *Kolozsvár* mellett 1918 őszén fogtam, a *Szamos* balpartján elterülő *Brétfü* nevű szőlős és gyümölcsös hegyoldal egyik szőlőjében a préház padlásán, ahol tömegesen fészkeltek a nagypelék. Ez a kertes hegyoldal nagyobb bükk- és tölgyerdőségekkel volt határos, melyek egészen a *Bácsi* és a *Mérai* erdőségeig elnyúltak és *Kolozsvár* környékének egyik legvaddúsabb területét képezték.

Állatomat 1920 augusztus 4-éig tartottam fogságban. Ekkor ugyanis a *Házsongárdi* szép nagy gyümölcsöskertünk egyik öreg odvas almafájára eresztettem ki, mert el kellett hagynom *Kolozsvárt*. E napon az oláhok nem engedtek ki, miért is még két napot töltöttem szülővárosomban. Így alkalmam volt még e hó 6-án még egyszer és utoljára kimenni a *Házsongárdba* és belenézni az öreg almafa odujába. Pelém még ott volt, s jellemző, düht eláruló zötyögő hangjával üdvözölt. Azután elváltam Erdélytől talán... örökre...

Pelém téli álmát 1918—19 és 1919—20 telein figyeltem meg, pontosan feljegyezve mindent, amit észleltem. Az állat egy ládában aludt, melynek üvegfedele volt és fütetlen, krlbl. 1—5 Celsius fok hőmérsékletű szobában állt. Az első télen november 1—3-ig, november 28-tól december 3-ig aludt, majd: december 4—12-ig, 13—25-ig, 27—31-ig aludt. Egész januárt átaludta február 3-ig; február 4 től április 2-ig aludt megint, majd áprilisban 3—8-ig, 9—14-ig, 14—18-ig, 19—20-ig aludt. — A második télen aludt: október 18—21-ig; ezután sokáig éber állapotban maradt. Január 28-tól február 5-ig, február 6—8-ig, 9—13-ig, 16-tól március 12-ig, március 17—29-ig, 30-tól április 1-ig, április 2—9 ig, 10—11-ig, 12—13-ig, 14—16-ig aludt.

A két év téli álma igen eltérő. Jellege azonban ugyanaz. A második téli álom enyhébb, felületesebb és rövidebb volt. Az első télen pelém összesen 136 napot aludt, a másodikon csak 66 napot, tehát 4 híján éppen fele annyit, mint előző évben. — Azt, hogy a két év álmának jellege azonos volt, igazolja az, hogy mindkét álom esetében megkülönböztethettünk egy előalvást (nov. 1—3 és okt. 18—21), melyet huzamosabb ébrenlét után a tulajdonképpeni alvás követett. Ezután megkülönböztethető volt egy utóalvás, mely áprilusra esik és melyet mind gyakoribb ébrenlétek szakítanak meg.

Látjuk ezekután, hogy pelénk nem hétalvó, mert akkor 217 napot kellett volna aludnia. Első télen négyalvó volt (négy hónapot aludt át), a másókban csak 3 — alvó. —

Mikor a pele téli álmát időszakos felébredéseivel meg-megszakítja, akkor eszik, majd ürülékét és vizeletét adja le. A téli álom meg-megszakítása tehát az anyagforgalom szempontjából hozzá tartozik az állat élettanához és szükségleteihez. — Érdekes jelenség volt még az is, hogy az első évben a fogát úgy kopatta, mikor fel-felébredt, hogy a láda egyik sarkát nagy buzgalommal rágta, hogy kimenekülhessen. Ebben az évben csak almát evett, felébredései alatt a hozzá betett diókhoz hozzá sem nyúlt. Második évben ellenben a ládát nem rágta, mert ébren lévén a dióhoz is hozzá nyúlt és rengeteg diót feltört. A láda rágásához és így menekülési törekvéséhez nem jutott már ereje és ideje. — Ime, így nyer magyarázatot egy érdekes lélektani jelenség: a menekülés ösztönének megnyilvánulása.

A téli álomnak két főoka van: a hideg idő és az állat szerkezeti képessége arra, hogy lehült testtel és megmerevedve huzamosab ideig aludva, életveszedelembe ne kerüljön. Ez egy élet-tani sajátosság, mely csak egyes állatfajoknak jutott osztályrészül. S még egyet: a téli álom az állatot rendes alvása közben lepi meg, azaz a rendes napi alvás váltja azt ki az állatból. Úgyszintén a közti és a végleges felébredés is a napi, a pele esetében a szürkületi órákban történik meg.

Nem lesz érdektelen a pelének, mint erdei állatnak téli álmával összehasonlítani egy jellegzetes mezőségi, legelői és vetési

állatnak az: ürgének a téli álmát. Az ürge többször ébred fel téli nyugalma alatt és nem alszik többet egyfolytában mint 8—12 napot. Téli álma egészen eltér a peléétől.

Ürgémet (*Citellus citellus* [L.]) 1923 tavaszán fogtam a Szeged melletti repülőtéren. Az egyetemi állattani intézet pincehelyiségében 1923 év szeptemberében 19—20 Celsius fok hőmérséklet mellett kezdte meg téli álmát. Aludt: 8, 11, 16, 18, 22, 25, 26, 28 napokon. Októberben: 17—14 fok mellett aludt: 1—2, 3—4, 6, 9, 10, 14—17, 21—27, 31 napokon. Novemberben 14—11 fok mellett 2, 5—10, 12—18, 20—27, napokon aludt, továbbá 28-tól december 7-ig. Decemberben különben 11—6 fok mellett aludt: 10—16, 17—28 napokon, majd 30-tól január 6-ig. Januárban 5 fok mellett 8—19, 20—31-ig aludt. Februárban 5—7 fok mellett aludt a köv. napokon: 3—12, 14—21, 23-tól március 2-ig, s ekkor be is végezte álmát, 6—10 fok hőmérséklet mellett.

Látjuk, hogy bár a téli álom mélysége szeptembertől kezdődőleg a fokozatos lehüléssel egyre jobban növekszik, s huzamosabb lesz, mégis márciusban oly hőfoknál, (6—10) melynél jóval magasabb hőmérsékleten szeptembertől novemberig aludt, itt hirtelen felébred. A lehülés folyamatának megkezdődése lehet az, mely a téli álmat megindítja, s a kezdő felmelegedés folyamata az, mely megszakítja az álmat, még ha maga a hőfok nem is emelkedik 10-nél fennebb.

Az ürge téli álmában az előalvást nem követi hosszabb ébrenlét, hanem ez az egynapos alvásokból álló kezdőalvás fokozatosan megy át a tulajdonképpen, mélyebb alvásba. Utóalvás nincs, amint a meleg növekszik, a téli álom azonnal megszűnik.

Felébredései alatt mindent eszik, főleg répát, almát és gabonaneműek magvait. Összesen 120 napot aludt át.

A gúnyolódó nyúl.

Írta **B. Nagy László.**

Régen volt, még a jóvilágban.

P... n vadásztunk vagy tízen. Csupa öregedő lövész, kik közül már többen az örök vadászmezőkön álmodoznak azóta... Jókedvű, tréfálkozó társaság volt a p... i, az ártatlan incselkedések főmestere pedig Dr. Sz. bácsi, aki mellékesen körorvos is vala, ha a gazdálkodás és vadásztatás erre időt hagyott.

Már másodszor tapostunk át egy gázos, széles kukorica-táblát, melyben több farka fogolyra lertünk s vígan szedgettük őket aggatékra.

Sz. bácsi a sorban jobbszomszédom volt. Egyszer látom ám, hogy megáll az öreg s úgy céloz a föld felé, mintha cipője orrát akarná eltalálni.

Mi lehet az? — tanakodok magamban. Csak nem disznó, már mint sündisznó? . . . De már dördül a puska.

— Mi az Sz. bácsi? — kiáltok át hozzá.

— A fene egye meg! — dörmög az öreg. Ez sem fogja többet a pesti vadászt kipellengérezni.

Ezzel felemeli zsákmányát: egy menkő nagy nyulat, amelynek egész bendőjét kifordította a „lüvés,” úgyhogy a „szívét a homlokán hordta.”

Általános hahota. Csak Sz. bácsi halálosan komoly s még akkor sem billenik meg a szürkülő villabajusza, amikor a hajtógyerek elpigyeredve mondotta: „*ezt én nem viszem!*” Sz. rávillantotta szűrős, apró, fekete kún szemeit Pistára s ez elég volt, hogy a többi hajtógyerek fojtott röhögése dacára, maga után vonszolja a véres nyulat.

A tarisznyás ebéd alatt aztán a többiek könnyfakasztó kacagása között ilyképpen adott számot Sz. bátyánk tettének okáról:

— Tudjátok, azért lüttem három lépésről hasba azt a vén dögöt, mert tekintélyrombolást követett el. Mikor először tapostuk végig ezt a köldököt birizgató hitvány kukoricást, hallom ám, hogy a balszomszédem irányában így dünnyög egy nyúl:

— *Ej, ez csak M. Jóska Pestről, ettől nem kell félni, aludjunk tovább.*

No megállj te rongyos, majd adok én ezért neked! — gondoltam.

Visszafelé aztán úgy állottam be a vadászsorba, hogy utamba akadjon a nyúl. Így is történt. Aludt a kukoricaszár tövében, de bizony én nem sokat teketóriáztam: beledurrantottam. Csúnya lövés volt, de nem érdemelt mást. Elvégre, hogy meri az ilyen senki-semmi nyúl az én kedves vendégemet, akit barátomnak is tisztelhetek, kigúnyolni. Meg aztán M. Jóska nemcsak régi vadász és kiváló lövész, hanem társadalmilag is valaki: póstafőtanácsos Pesten.

Sokszor eszembe jut ez a vidám história és a régi kedves vadász cimborák: B. Ernő, Sz. József, V. Lajos, M. Jóska, M. Ödön és a többi.

A pécsi vándorgyűlésen megjelent kartársaink figyelmét felhívjuk, hogy a gyűlés alkalmából készült fényképfelvételek — darabonként 50 fillérért — la- punk szerkesztősége útján megrendelhető.

Szíves elnézést kérünk la- punk jelen számának késedelmes megjelenéséért, ami egyik fontos híryanag bevárása miatt történt.

Itt közöljük azt is, hogy la- punk legközelebbi száma augusztus hó 1-én a rendes időben fog megjelenni.

FEGYVER ÉS LŐSZER.

Írta: **ij. Breittfeld Dezső.**

(Hetedik közlemény.)

Minden egyes lövés után alaposan meg kell vizsgálni, nincs-e a fegyver csövén valami repedés, kidudorodás, nem lazult-e meg a reteszelés, nem kotyog-e? Ha nem észlelünk rajta semminemű deformációt, akkor a próbát befejezettnek tekinthetjük s azontúl lőhetjük belőle minden nagyobb aggodalom nélkül a füstnélküli port is (dacára, hogy nem vetettük alá oly erős próbának, mint a próbaállomások szoktak), azonban nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy csakis azt a füstnélkülit, melyet a belövésnél használtunk, mert minden füstnélkülinek más a brizanciája, gáznymása, azért aztán nem egyszer megesik, hogy a füstnélkülivel hivatalosan is belőtt fegyver, ha másfajta füstnélkülit lőünk belőle, egyszerűen szétrobban, mint ahogy rengeteg osztrák gyártmányú fegyver robbant szét az utóbbi időkben, amikor brizáns német porokat lőttek belőle. Hogy pedig egyszerre csak egy csövet szabad próba közben elsütni azt hiszem, felesleges is megemlítenem. Ha próba közben a legcsekélyebb elváltozást is észleljük, hagyjuk abba rögtön a próbát mert csak tönkretennők végleg a fegyvert, míg így füstös porral, esetleg némi javítás árán, még jól használhatjuk.

A fegyver és lőszer gondozása.

Úgy a fegyver, mint a lőszer, ha mindjárt zsírozott, illetve becsomagolt állapotban van is, állandóan egyenletes levegőjű, (télen lehetőleg fűtött), szellős és száraz helyiségben tartandó, egyrészt mert nedveslevegőjű szobában a fémalkatrészek rozsdát fognak, illetve a puskatus magába szívja a vízpárákat s ezáltal kisebbszerű alakváltozást (pl. görbülés) szenved (ami azonban éppen elég ahhoz, hogy a találati pont helyzetét, főleg végigagyazott golyósfegyvereknél, jelentékenyen megváltoztassa); másrészt, mert nedves levegőben oxidálódik, pl. ólomgolyó, avagy a hüvelyek fémfeneke, továbbá szenved a gyutacs és főleg a nem zselatnált lőpor (pl. Fasau), amely tudvalevőleg többé-kevésbé mind higroszkopikus.

Ha hidegről közvetlenül melege visszük fegyverünket, akkor azt rövidesen kiveri a víz, amit azáltal kerülhetünk el, hogy a szobába érve, a puskát rögtön az ágyba dugjuk és jól betakarjuk, vagy fokozatosan visszük mindig melegebb temperaturájú helyiségbe, vagy pedig tokba dugva hozzuk be a fűtött szobába.

A puskacső állandóan tükörfényes állapotban tartandó. (Kivéve — természetesen — az u. n. rozsdamentes Poldi-Anticorro, vagy Böhler-Antinit csöveket melyeknek néhány napi elhanyagolás egyáltalában nem árt.)

A tisztításhoz egydarabból készült, végén anyacsavarral ellátott és a szokottnál valamivel hosszabb, de viszont fogantyúnélküli keményfa tisztítóvesszőt használunk, amelyre szükségszerint pamacs, sörté, drótkefe stb. csavarható.

Legalaposabban és leggyakrabban akkor végezhetjük a tisztítást, ha a vessző végére u. n. „Blitzreiniger“-t (helyes magyar kifejezés tudomásom szerint nincsen erre) csavarunk és pedig nem két, hanem lehetőleg négy részre hasítottat. Ezt azután körülcavarjuk pozdorjamentes kóccal, vagy vászon darabbal

(a tisztítás ezen első fázisában Blitzreiniger helyett pamacsot is használhatunk), majd pedig tiszta csontolajba, mely ha besűrűsödött petrolummal hígítandó fel, vagy ami még jobb, valamely megbízható fegyverolajba mártva, néhányszor végighuzzuk a csövön, hogy az olaj bőségesen csurogjon a csőfalon. Ezután néhány órára félreállítjuk a csövet, hogy az olajnak ideje legyen a löpormaradványokat feloldani és semlegesíteni. Majd egy-két óra múlva elővesszük a Blitzreinigert s friss kócot, illetve vászon darabot téve rá, addig tisztítjuk vele a csövet, míg az ismételten váltott kóc, azaz vászonrongy végül is tisztán jön ki. Akkor félretesszük a fegyvert, néhány nap múlva azonban feltétlenül elő kell venni ismét, hogy meggyőződjünk arról, vajon nem képződött-e benne esetleg utánrozsa? Az összegyűlt felesleges olajmennyiséget a csövekből kitöröljük s azzal a fegyvert beállítjuk a szekrénybe, ahonnan csak közvetlenül a használat előtt vesszük ki azért, hogy teljesen szárazra töröljük, mert az olajos cső tudvalevőleg kevésbé jól lő. Tisztítás közben ne takarékoskodjunk az olajjal, mert amit megtakarítunk az olajon, többnyire ráfizetjük a puskára.

Füstös por használata esetén sokkal könnyebben tisztítható a cső s a tisztítás elhanyagolása még hosszú idő múlva is korántsem okoz oly helyrehozhatatlan károkat, mint füstnélküli por használatakor.

Ha a csövek ölmosak, vagy a hosszas elhanyagolás következtében erősen rozsdásak, még akkor sem szabad azonnal drótkéfével nekimenni, hanem először meg kell próbálni, hátha anélkül is tisztára lehet hozni (az ölmozás eltávolítására p. o. Autinit, vagy Jura-kenőcsöt használhatunk), amihez — természetesen — türelem kell. Ha nem sikerül, az esetben nem smirgli-vásznat, vagy smirgliport, hanem drótkéféet veszünk elő, azonban semmiesetre sem vasból, hanem vörösrézből való puha, vékony, elfekvő szálú kéféet, amelyet kíméletesen húzunk végig néhányszor a csövön, de csak annyiszor, ahányszor okvetlenül szükséges. (A drótkéféet visszafelé húzni nem szabad.) Az ilyen elhanyagolt cső természetesen tükörfényes (főleg hátul a kamránál) többé sohasem lesz.

Füstös por használatakor akármilyen savmentes olaj, sőt vaselin is megteszi a szolgálatot, füstnélkülihez azonban célszerű egyedül fegyverolajat használni.

Sokan abban a tévhitben vannak, hogy elég a vaselin-olajat valamely aromás-anyaggal egyszerűen csak megszagosítani s kész a fegyverolaj, pedig ez nagy tévedés! A jó fegyverolajnak — amilyen pl. a „Neutralin” — nem szabad vizes anyagokat tartalmazni (ugyanis nagyon sokszor ez okozza azután a rozsdát), szükséges továbbá, hogy a savas anyagok teljesen el legyenek távolítva belőle. Csak azután lesz az olaj megfelelő alkáliakkal kezelve, hogy lúgos kénhatású legyen s ezáltal le tudja kötni a lőpor elégeksekor keletkező savmaradványokat. A „Neutralin” használata jó tulajdonságai (utánrozsa nem fordul elő), másrészt mérsékelt ára folytán felette ajánlatos. Úgy látszik, végre lesz egy belföldi fegyverolajunk, amely az elismerten kiváló „Ballistol”-lal amely — jelenleg megfizethetetlen — minden tekintetben felveszi a versenyt.

A fegyvert évente egyszer teljesen szét kell szedni. A régi, megfeketedett, megsűrűsödött zsírt, illetve olajat petróleum vagy benzinnel eltávolítjuk s az egyes alkatrészeket petróleumos, illetve olajas vászonronggyal, vagy szükség esetén lágú drótkéfével — de sohasem smirgllével — megtisztítjuk. (A smirglinek rendes vadász tisztítóeszközei közt semmi helye!) Most tiszta

csontolajjal alaposan bekenjük, (lúdtoll segítségével), azután ismét összerakjuk a fegyvert, miután lehetőleg a tusát is beolajoztuk.

Az automatákat is felesleges többször, mint évente egyszer teljesen szétzedni. Egyik-másik vadász majdnem minden vadászat után szétszedi ugyan, ez azonban egyrészt teljesen felesleges, másrészt ártalmas, mert gyakori szétszedés következtében a csapok, illetve csavarmentek megkopnak s így a csavarok meglazulnak; olajozni azonban minden egyes vadászat előtt tanácsos. És pedig olyan formán, hogy a lakatszerkezetbe egyszerűen olajat csepegtetünk, amely aztán ott a szerkezet működése folytán magától szétosztódik. Túl sok olaj kerülendő. Különös gondot kell fordítani a magazincsőre húzott hatalmas spirálrugó olajozására.

A fegyver, — legyen az akár automata, akár duplapuska — ha erősen megázott, évközben is azonnal szétszedendő és rendbehozandó.

Ha többnapos vadászkirándulásra megyünk, puskánkat akkor is tisztítsuk meg minden használat után, hiszen tisztításhoz alkalmas vesszőt úton-útfélen vághatunk (szükség esetén zsineggel is lehet tisztítani), a vaselin-doboz, illetve olajos üvegnek pedig ily esetben egy vadász tarisznyából sem szabad hiányzani. (Szükség esetén disznósír is megteszi.) Ha valaki kényelmes a tisztításhoz, az öntsön legalább olajat a csőbe, vagy öblítse ki vízzel. (Ugyanis a nedvesség folytán képződő rozsda korántsem marja meg oly hamar és oly mélyen a csőfalakat, mint a durranó higany, illetve a füstnélküli porok maró hatású savmaradványai, amelyeket a vízöblítéssel többé-kevésbé eltávolíthatunk.) Az öblítés után a csövek — természetesen — lehetőleg kiszáritandók, illetve kitörölendők.

(Folytatjuk.)

Vadkonyha.

Őz. — Sültek.

Őzszeletek. Az őzhúst bőrkéjétől jól megtisztítva füstölt szalonnával tüzdeljük. Tepsibe téve 1 citrom levét csavarjuk rá, olvasztott vajjal jól megkenjük, 4—5 órát így állani hagyjuk.

Azután 2 ív vajjal jól megkent fehér papírba göngyöljük, vissza tesszük a tepsibe, karikára vágott sárgarépát, petrezselyem gyökeret, babérlevelet, borsot, gyömbért, citromhéjat teszünk rá, s 1 óráig sütjük jó tűznél. Többször meglocsoljuk levével. $\frac{3}{4}$ órával tálalás előtt a papírt le vesszük, tejfellel öntözgetve tovább, pirosra sütjük. Szeletelve, levével tálaljuk.

Őzcomb ragoutval. Sült őzcombot szép szeletekre vágdalunk. A szeletelhetetlen húsrészeket a csonttól szedjük le, aprítsuk fel, daráljuk le. Vajban pirítsunk tejfelben elsodort lisztet, tegyünk bele 15—20 szem kaprit, levessel vagy vízzel mártássá hígítva sózzuk meg. A vagdalt húst keverjük össze sáfrány, szerecsendióvirág, négy tojás sárgája és reszelt citromhéjjal. Egy hosszúkás formát vajjal kenjük ki, hintsük meg morzsával, tegyünk bele a vagdaltból a szeletek egy részét, borítsuk újra vagdalttal, s főzzük gőzben. Ezután borítsuk tálra, a megmaradt szeletekkel rakjuk körül s a mártással leöntve tálaljuk.

Öreg őzcomb sülve. Az őzcombot 3 napig nyúlpácba tesszük. — Onnan kivéve kék bőrét szedjük le, sózzuk meg, szalonnával sűrűn tüzdeljük. Jól megszírozott papírba tekerjük. Tepsibe kevés vaját és páclét teszünk, ebbe tesszük a betakart combot s gyakori öntözgetéssel megsütjük. — Ha megsült, a papírt vegyük le, öntsünk alá tejfelt és süssük még kevés ideig. Vékonyra szeletelve tálra tesszük, a levét rá öntjük. Befőzött körte vagy őszibarackkal tálaljuk.

Őz nyárson sülve. A húst hártájától megtisztítjuk, besózzuk, füstölt szalonnával jól megpékeljük, nyársra húzzuk. Jól beszírozott papírba göngyöljük s a nyárs két végét a tepsi széleire téve sütőben süssük meg. Közben tejjel gyakran öntözzük, időnként citromot is csepegtetünk a sültre. Süssük jól meg de vigyázzunk, hogy ki ne szárítsuk.

Őz cotelette. Az őz húsból szép szeleteket vágunk, besózzuk. Porcellán tálba téve olajat, kevés citromlevet, borsot, reszelt citromhéjat, vagdalt petrezselyem zöldet adunk hozzá s még kevés ecetes vizet beleöntve néhány óráig állani hagyjuk. Tálalás előtt nagy tűzön gyorsan megsütjük, levéllel öntözgetve. Tálaljuk. Levét ráöntve citrommal még ízesítjük.

Őz majonnaiseel. A húst nyúlpácba tesszük. 1—2 nap után kivesszük, szalonnával pékeljük. Megsütjük, kihülve szeleteljük, aspikkal körítjük majonnaise mártással leöntjük.

Majonnaise készítése: 4 kanál jó étolajat, 4 kanál ecetet, 4 kanál vizet, 3—4 szem kocka cukrot s 4 egész tojást egy csipetnyi sót, 1 kávéskanál mustárt sodróval jól elkeverünk. Ha kész, az edényt forró vízzel félig telt edénybe állítjuk, forraljuk s a sodróval folytonos keverés mellett hagyjuk megsűrűsödni. Mikor kocsonyásodni kezd, a forró vízből kivesszük s rögtön hideg vízbe vagy jégre állítva tovább sodorjuk, míg ki nem hült.

Őz barna mártással. Az őzhúst nyúlpácba téve, 3 napig állani hagyjuk. Azután kék bőrét lefejtve füstölt szalonnával jól tüzdeljük, kevés páclevet öntve rá zsíron, tepsiben sütőben sütjük. Sütés közben levéllel öntögzessük. Ha megsült barna rántást készítünk zsírban, bele barnítunk még 2—3 kocka cukrot, hozzá teszünk 15—20 szem kaprit és citromhéjat. A páclével eresszük fel s hagyjuk jól felforrni. A megsült húst szépen szeleteljük, tálra rakjuk, a mártással leöntjük. Túrós gomboccal körítve tálaljuk.

A vadhúsokat, (de más húsokat sem) soha nem szabad sütés közben villával vagy késsel megszúrni, mert a megszúrt helyen a hús nedve kiforr s ezáltal a finom ízéből sokat veszít.

A vad alsó kék bőrét mindig fejtjük le jól, mert sütés közben a húst összerántja s a húson nyálkásszerű foszlányok lógnak le, ami a gusztusosság rovására megy.

A sülteket soha ne szárítsuk ki, vigyázva, inkább lassan süssük, de viszont, — kivéve az angolos félig sülteket — arra is vigyázzunk, hogy jól átsüljenek.

Vári-Vojtovits Zoltánné.

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. *Bácsi András* nyug. erdőőr kar- és tagtársunk május hó 24-én Hajduhadházon, 79 éves korában elhunyt.

Béke poraira!

Elnök urunk Őméltósága május hó 2-án látogatást tett a székesfővárosi Erdőhivatalnál. Az erdőhivatal előtt tag- és kartársaink fogadták *Őméltóságát* és a kíséretében lévő *Tömösváry Miklós* titkárt, majd elkalauzolták az erdőhivatal vezetőjéhez *Csizmazia László* erdőtanácsos úrhoz, akinél *Őméltósága* hosszabban időzve, beszélgetést folytatott, melynek során ismertette azokat az irányokat, amin az egyesület céljait elérni óhajtja.

A látogatás után *Őméltóságát* és a titkárt meghívták az erdőhivatal kötelekébe tartozó tagtársaink ebédre. Az ebéden az erdőhivatal részéről *Kopátsy Imre* erdőmérnök úr jelent meg.

Ebéd közben köszöntötte *Őméltóságát id. Kolpaszky Gyula*, megköszönve a megtiszteltetést és kérve a kar iránti további jóindulatú támogatását.

Őméltósága hosszabb beszéddel válaszolt a köszöntésre, melynek keretében ismertette azokat az elgondolásokat is, melyeket a kar érdekében keresztül akar vinni. Hangoztatta, hogy mindenkor szívesen jön a kartársak közé már csak azért is, hogy minél jobban megismerje az orvoslásra váró sérelmeket.

A késő esti órákig maradt együtt a társaság víg muzsikaszó mellett és egy kellemesen eltöltött nap szép emlékével távoztak a megjelentek.

A székesfővárosi tagtársaink által rendezett ebéd résztvevői.

(Vancsura Gy. felv.)

Nyugalomba vonulás.

Molnár András m. kir. műszaki altiszt, főerdőr 41 évi, eredményekben gazdag szolgálat után nyugalomba vonult. Molnár András sok kartársunknak régi kedves ismerőse, mert hosszú időn át szolgált a vadászerdei szakiskolánál. A szakiskola mennekülése után Hódmezővásárhelyre került és nyugdíjazása is itt érte.

Adja a Mindenható, hogy Molnár András, kedves Bandi bátyánk, számos éven át friss erőben, egészségben élvezze a négy évtizedet túlhaladó munkásságával kiérdemelt pihenést.

Névmagyarosítás. A m. kir. belügyminiszter 6.566/1933. számú határozatával *Steirlein Vendel* erdőőr, dudari lakos családi nevét „*Szigeti*” névre változtatta.

Vadlövéseknek főleg külföldiek részére való közvetítése céljából a Magyar Általános Hitelbank érdekeltségében *Hubertus Magyar Vadászati Iroda* néven új szerv alakult.

Erdész sors. Wenheim Jenő gróf dobozgerlai hitbizományi uradalmának dobozi erdejében vakmerő gyilkos merényletet követett el három békéscsabai vadász az uradalom főerdésze *Sztrokay Sándor* ellen.

Május 24-én történt, hogy Sztrokay az esti órákban ellenőrző körútjára ment ki a dobozi erdőbe, ahol az utóbbi időben mind gyakrabban garázdálkodtak a vadászok.

Este tíz óra körül hazajött a főerdész kutyája és állandó szűkülésével nagy nyugtalantságot keltve a hozzátartozókban, azok rosszatsejtve keresésére indultak és a kutya vezetésével meg is találták Sztrokayt vérbefagyva, összetört koponyával. A szerencsétlen főerdészt nyomban a gyulai közkórházba szállították, ahol megoperálták. Sérülései azonban olyan súlyosak, hogy nagyon kevés a remény életbe maradásához.

A csendőrség a vakmerő merénylet után azonnal a legerélyesebb nyomozást indította meg a tettesek kézrekerítésére. Az eset színhelyén dulakodás nyomaira találtak, amiből kétségtelenné vált, hogy az erőteljes főerdész viaskodott merénylettel.

A három napig tartó nyomozásnak május 27-én délelőtt meg is lett a

kívánt sikere. A gyilkos merénylőket a dobozi csendőrség *Tuka Antal 28, Zsilák Mihály 30 és Veszelka András 22 éves* békéscsabai földművesek személyében elfogta, akik rövid vallatás után be is ismerték, hogy ők verték össze puskatussal Sztrokay főerdészt.

A merénylő vadászok előadták, hogy május 24-én délután nyulászni mentek a dobozi erdőbe. Az esti órákban szembetalálkoztak Sztrokay főerdészszel, aki megadásra szólította fel őket. A felszólításra hárman három irányban futottak, mire a főerdész egyiküket üldözőbe vette. El is fogta és dulakodni kezdtek. Eközben egyikük hátulról puskatussal leütötte a főerdészt, aki eszméletlenül zuhant a földre. Ekkor mind a hárman nekiestek és puskatussal addig verték a fejét, amíg gondolták, hogy teljesen agyonverték.

Az orgyilkos merénylőket a csendőrség beszállította a gyulai ügyészség fogházába, ahol előzetes letartóztatásba helyezték őket.

Lapunk munkatársainak lelkes gárdája új erővel szaporodott. Ez az új erő *Vári Vojtovits Zoltán* közismert festőművész, akinek vadászati tárgyú festményei, színes rézkarcai és pompás erdőhangulatai nemcsak a kiváló piktor dicsérik, hanem a vérbeli vadászt és éles szemű megfigyelőt is.

Lapunk olvasói bizonyára örömmel fogadják művész-munkatársunk szép illusztrációit és eleven írásait.

A kikaszált fácán és fogoly tojások. Becses lapunk f.é. május számában, *Strocz Mátyás* kir. vadászati tiszt úr hivatott to'laból, a fenti címen bennünket, hivatásos vadászokat érdeklő, figyelemre méltó cikk jelent meg. Engedtessék meg azonban csekélységemnek, hogy néhány szóval hozzászólhassak a vadászati ígen fontos tárgyhöz, s az alábbiakban közöljem azokat a tapasztalatokat, melyeket évek óta gyűjtöttem ezen a téren a seregélyesi gróf Hadik-féle uradalomban, vonatkozóssal a lucernatáblákban fészkelő fácán- és fogolytyúkokra.

Köztudomású, hogy a lucerna az a növény, amelynek gyors növése, levélzetének tökéletes záródása a fácánnak és fogolynak elsőrendű fészkelési lehetőséget nyújt. Viszont a takarmányrozs után a lucerna kerül leghamarabb kaszálás alá, ami pedig a legnagyobb veszedelem a fészkekre, mert a lucerna tökéletesen zárt levélzete miatt a legfigyelmesebb kaszás is csak ritka esetben veszi észre a fészken ülő tyúkot, illetve csak akkor veszi észre amikor kaszája már belesuhintott a szegény állatba, mely vagy megsebzetten továszall, hogy valahol kimúljon, vagy ami még gyakoribb, holtan marad a kasza alatt, melynek lendülete az acélba akadt tyúkkal összetöri a fészekbe lévő tojásokat is.

Ezeknek a fészekpusztulásoknak a csökkentésére ajánlom a vadászati téren működő kartársaimnak a következő bevált eljárásomat:

A hivatásos vadász már kora tavasszal kezdje meg a lucernatáblák naponként való bejárását, s ha körülményei engedik naponta kétszer is járja be, mégpedig idősebb, feltétlenül engedelmes, fegyelmezett vizslával. Kerestesse le vele a lucernatábla minden zegét-zugát, s ha a vadat állja hasaltassa a kutyát, ő pedig közeledvén feléje, zavarja fel a vadat, a vizslát pedig rövid hasaltatás után küldje tovább keresni.

Ilyen módon napról-napra rendszeren eljárva a fácán-, fogolynépség nyugalmukban háborgatva, inkább a békességet nyújtó csenderesek bokrai alá, búza vagy rozstáblákba húzódnak fészkelni, s ott keltik ki csibéiket.

Nyomatékosan hangsúlyozom, hogy kora tavasszal kell a lucernások be-

járását megkezdeni, mert áprilisban már megkezdik a tojások lerakását, s ha ilyenkor háborgatjuk őket már csak kárt okozhatunk az állományban.

Az elmondottak szerint eljárva a lucernásokban sokkal kevesebb fészek lesz, amelyekből kaszáláskor a tojásokat összegyűjtve a kárba menéstől megmentve *Sirocz* kir. vadászati tiszt úr kitűnő útmutatása szerint járunk el.

Gunszt Ferenc urad. vadász.

Kitörölhetetlen jelzőtinta fára és bőrre. Porcellánmozsárban 3·5 gr. anilinfeketét finomra eldörzsölünk 85 gr. 90 fokos szeszben, azután 5 gr. selakot 340 gr. spirituszban feloldunk és ezzel lassan felhígítjuk az eldörzsölt festéket. Az így készült tintával eltörölhetetlenül írhatunk fára és bőrre.

Jubilál a „Vadászati Útmutató“. X. évfolyama jelenik meg az idén bánáti Nagy László kitűnő könyvének, a *Vadászati Útmutató*nak. Valóságos vadászati lexikon lesz a jubilaris kiadás, mert a gyakorlati vadászeletben felmerülő minden kérdésre megtalálja benne az olvasó a szakszerű felvilágosítást, éppen ezért minden sport és hivatásos vadásznak nélkülözhetetlen tanácsadója a vadászat sok ágú tudományában.

A költségekre való tekintettel csak annyi példány készül a *Vadászati Útmutató*ból, amennyire július 20-ig, előfizető jelentkezik. Mivel a könyv utólag beszerezhető nem lesz, tagtársaink figyelmét ezen körülményre felhívjuk.

Akik július 20-ig beküldik az előfizetési árát, 4 pengőért, akik ezentúl fizetnek elő vagy utánvétellel rendelik meg, 5 pengőért kapják.

A *Vadászati Útmutató* szerkesztősége Budapest, VIII., Üllői-út 58. alatt van.

Az esztergomi m. kir. erdőri és vadőri iskola 1932—33. évi tanfolyamát végző növendékei. Középen Daróczy M. Márton szolgálatvezető a M. E. V. M. E. ügyvezetője.

Hirdetmény.

Az erdőőri és vadőri szakvizsgák kellő számú jelentkező esetén 1933 évi augusztus hó 1-én és az erre következő napokon Miskolcon, Győrött és Kaposváron fognak megtartatni.

Akik az erdőőri vagy vadőri szakvizsgát letenni óhajtják, kérvényüket 1933 évi június hó 20-áig a lakóhelyükre illetékes m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtsák be.

Az erdőőri szakvizsga letételének megkönnyítésére az erdőigazgatóságok székhelyein kellő számú jelentkező esetén 1933 július hó 3-án kezdődő négyhetes előkészítő tanfolyamot nyitok, amelynek végeztével a hallgatók szakvizsgára bocsáttatnak.

A tanfolyamra való felvételt az illetékes m. kir. erdőigazgatóság eszközli, amelyhez a felvétel iránti kérvényeket 1933 évi június hó 15-éig kell benyújtani.

A tanfolyamra csak olyan erdőőrök jelentkezhetnek, akik az elemi népiskolát elvégezték, legalább 3 évig megszakítás nélkül erdészeti gyakorlati szolgálatban állottak, feddhetetlen előéletűek és 20-ik életévüket betöltötték.

Az erdészeti gyakorlati szolgálat igazolásául csak az olyan bizonyítvány szolgálhat, melyet okl. erdőmérnök állított ki, vagy amelyen a folyamodónak tényleges erdőgazdasági vagy erdőőri alkalmaztatását a szolgálati helyre illetékes m. kir. erdőfelügyelő igazolja.

Annak, aki az előkészítő tanfolyamra felvétetett a vizsga-engedély iránt külön nem kell folyamodnia.

A tanfolyam hallgatói élelmezésükről és ágyneműről maguk kötelesek gondoskodni.

A tanfolyam díjmentes és egyelőre nem kötelező.

A tanfolyamra vonatkozólag bővebb felvilágosítást a m. kir. erdőigazgatóságok adnak.

Budapest, 1933. évi május hó.

M. kir. földmívelésügyi Miniszter.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők. Telefón: 566—24. Don Bosco Nyomda, Rákospalota, Horthy Miklós út 97. Telefon: 952—03.

A remény útján.

Írta **bánáti Nagy László.**

Az erdészeti műszaki segédszemélyzet erkölcsi és anyagi helyzetének méltányos megjavítása érdekében emeltem fel szavamat a múlt évben e lap hasábjain egy-két cikk keretében.

Rámutattam annak a visszas állapotnak a tarthatatlanságára, hogy a kétéves erdőőri szakiskolát és az erdőgazdasági szakiskolát végzettek, akiknek nagy százaléka középiskolai előképzettséggel a pálya iránt való meleg szeretetből és egy jobb jövő reményében végezték el a szakiskolát s bár különösen az első kategória, az erdőőri szakiskolások, a magánerdőgazdaságokban ma már fontos szerepkört töltenek be, mint erdészek és főerdészek, mégis a *hivatalos címük* a magasabb képzettségű erdőgazdasági szakiskolásokéval együtt, erdőőr, *altiszt*. Ez a rangjelzés méltatlan, igazságtalan bármely más pályákhoz viszonyítva is és nagyon alkalmas arra, hogy ezt a derék, értékés munkát végző, intelligens társadalmi réteget egy színvonalba tartsa a hivatal-szolgákkal. Ezért azt ajánlottam, hogy adják meg részükre hivatalosan is az évtizedek óta elárvult, gazdátlan „erdész” címet, mert foglalkozásukat, ennek lényegét és igazságos értékelését ez fejezi ki leghívebben.

Hogy pedig az erdőgazdasági szakoktatásunk a *ma szükség-szerűségét* szolgálja és elégítse ki, a megváltozott viszonyokhoz képest gyakorlati iskolapolitikát folytasson, amit elsősorban abban látok, hogy az erdőgazdaság művelésében tényleg szükséges három-fajta munkaerőt képezzen, felsőfokon az irányító erdőmérnököt, középfokon a műszaki tisztviselőt, az erdészt és alsófokon az erdővédet.

A beszüntetett kétéves erdőőri és a szintén megszüntetett erdőgazdasági szakiskolát egységesen *erdészeti szakiskola* felállításával kell sürgősen pótolni, amely szakiskola négy középiskolai előképzettséggel veszi fel négy évfolyamára az erdész-növendékeket, akik iskolájuk elvégzése után kisebb erdőtestek önálló vezetésére is jogosultak.

Nagyjában ezeket a kérdéseket tárgyaltam én e helyen annak-idején és jóleső elégtételül szolgál, hogy felsorakoztatott érveim

nemcsak a szaksajtót szólaltatták meg, hanem az intéző körök megértő figyelmét is ráterelték erre a közérdekű problémára, sőt mint legutóbb a napilapokban olvastam, *gróf Esterházy Mór* *dr.*, a kiváló erdőgazda, az országgyűlés június hó 2-iki ülésén arra kérte a földművelési minisztert, hogy az erdészeti középfokú oktatás ügyét vegye jóakarató figyelmébe, mert mint régi erdőgazda gyakorlatból tudja, hogy az ilyen kiképzésű szakőrökre milyen nagy gyakorlati értékű szüksége van az erdőgazdaságnak.

Örömmel állapíthatjuk meg mindezekből, hogy ma már közös nevezőn áll a hivatalos és nemhivatalos felfogás abban, hogy elismeri a műszaki segédszemélyzet értékes munkáját, elismeri, hogy a múltban ez a munka erkölcsi, társadalmi szintvonalozásban nem értékelgetett igazságos mértékkel, elismeri, hogy az oktatás rendszerén a célszerű szükségesség parancsolta változtatást keresztül kell vinni és hogy az egész kérdés rendezése az erdőgazdaság fontos érdeke.

Reméljük, hogy mire a tervezett erdészeti nemzetközi kongresszus Budapesten összeül, a mi megértő földművelésügyi miniszterünk már az új oktatási rendszerrel és az egész kérdés gyakorlati megoldásával számolhat be a tudós társaság előtt.

A helyzet.

A cikk címét olvasva Kartársaim bizonyára karunk helyzetére gondolnak, s többé-kevésbé érdeklődéssel fognak az olvasáshoz, s talán csalódva fogadják, hogy Egyesületünk helyzetéről van benne szó.

Igen, Egyesületünk helyzetéről, mégpedig nehéz helyzetéről, melybe nem a vezetőség, hanem a tagok hibájából sodródik, ha idejében segítségére nem sietünk s jóindulattal ki nem mentjük ebből a helyzetből.

A nehéz helyzet kútforrása kizárólag az, hogy a tagok nagyrésze rendetlenül, vagy egyáltalán nem fizeti tagsági díját. Már pedig ha a tagsági díjak nem folynak be, hogyan lehessen fenntartani az Egyesületet? És hogyan lehessen a vezetőségtől eredményes munkásságot kívánni, mikor minden erejét arra kell fordítani, hogy a legszükségesebb kiadások fedezetét biztosítsa.

Mint ahogy alkalmam van közelebről is szemlélni az Egyesület vezetőségének munkásságát, merem állítani, hogy cselekedetei emelkedő vonalat mutatnak, s éppen ezért igen sajnálatos volna, ha éppen most akadna meg a szebb jövő előkészítésében és a sok jóindulat, fáradságot nem ismerő odaadás kárba veszne, ami által talán olyan helyzetbe jutna a kar, hogy újból egy félévszázadra vetné vissza haladásában.

Nem merem hinni, hogy egyetlen tagtársam is volna, aki

ezt kívánná a karnak és rosszindulatú nemtörődömséggel nézné, miként megy tönkre egyetlen érdekképviselőnk a tagok hanyagsága folytán.

Ez indított arra, hogy tollat vegyek kezembe, s hivatalos közlönyünkben, a nagy nyilvánosság előtt felszólítsam azokat a tagtársaimat, akik hátralékban vannak tagdíjukkal, hogy azt sürgősen rendezzék, mert az ő hanyagságuk miatt nem lehet helyzetünkön hathatósan változtatni. Ha pedig a hátralékos tagoknál süket fülekre találna felhívásom, úgy mindazon tagtársaim nevében, akik rendesen teszünk eleget, önként és a kar érdekében vállalt kötelezettségeinknek, *követelem*, hogy az Egyesület vezetősége éljen törvényadta jogával, s a hátralékos tagságdíjak megfizetésére bocsásson ki fizetési meghagyásokat és ha 15 nap alatt az összeg nem érkezik be, úgy irgalmat nem ismerve, hajtsa végre az adóst már csak azért is, hogy a jövőben csak olyan kötelezettséget vállaljon, melynek eleget is akar és tud tenni.

Tisztában vagyok azzal, hogy az ilyen kíméletlen eljárásnak hátrányai is vannak és néhány tagot veszíteni fog Egyesületünk, de ez még mindig jobb, mint a hátralék újabb ezresekkel való szaporodása.

Szinte fizikai fájdalmat érzek, mikor elgondolom, hogy mennyi szép terv vész el a tagok hanyagságából, holott ha első perctől kezdve drákói szigorral jár el az Egyesület a hátralékos tagjaival szemben, ma már bizonyára olyan értékekkel lennénk gazdagabbak, melyek a kart erkölcsileg is igen emelnék.

Ezek közül egyet meg is óhajtok említeni. Nem hiszem, hogy volna még testület, melynek tagjai között oly sok csúzos volna, mint közöttünk. Tehát milyen szükségünk volna valamelyik gyógyhelyen egy kis saját házra, ahol gyógyulást kereső tagjaink szálláshoz juthatnának . . . És így tovább még sok-sok egyéb is szükséges lenne, de hiába, mert a helyzet nem engedi, hogy ezeket a céljainkat megvalósíthassuk tagjaink hanyagsága, rosszindulata folytán.

Talán kissé el is tértem a tárgytól, mikor ilyen messzeeső tervekről ábrándoztam, de ez azért van, mert mindezeket elérhetnénk, ha most valóban összefogunk és közös erővel, való jóakarattal mentjük a helyzetet, hogy az egyesületi élet gyorsított lüktetéssé váljon és karunk győzelmesen és véglegesen foglalhassa el helyét a magyar erdőszet történelmében.

Vadász Ferenc.

Amit érdemes tudni . . .

Elnök urunk Öméltósága megkezdte nyári szabadságát, s így a kihallgatások Öméltóságánál f. é. szeptember hó közepéig szünetelnek.

A cserkészek IV. gödöllői világtáborozását (jamboree-t) megtekinteni óhajtó M. E. V. M. E. tagok részére kedvezményes árú táborigyelvényeket biztosítottunk. A kedvezményre igényt tartóknak a jegyek darab számának megjelölése és válaszbélyeg ellenében díjmentesen küldjük meg az utalványokat, melyek a kedvezményes árú jegyek megváltására jogosítanak.

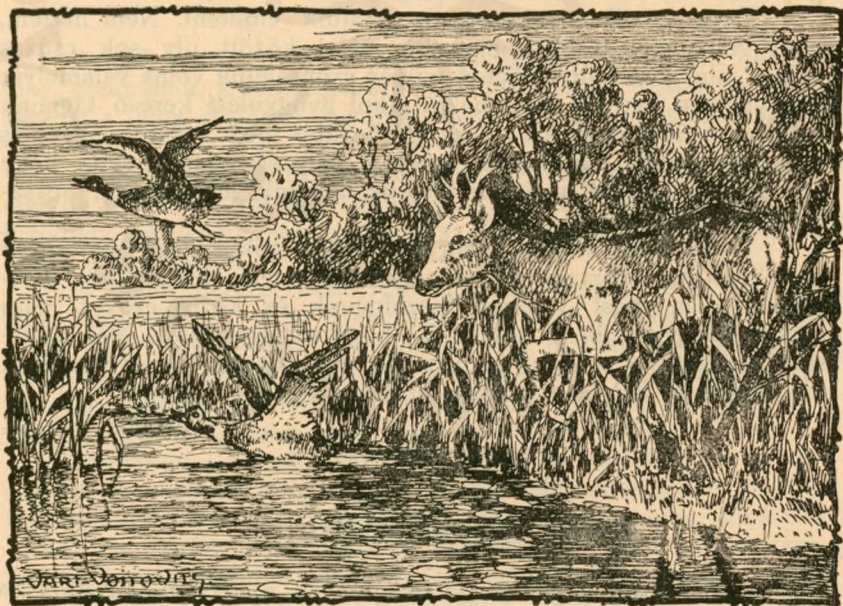
*

Felhívjuk a temetkezési segélyalap tagjait, hogy a június-július havi laphoz mellékelt belépési nyilatkozatot f. é. augusztus hó 15-ig saját érdekükben okvetlenül küldjék be, mert az azontúl beküldötteket, mint újonnan belépőket fogjuk nyilvántartásba venni, s ezáltal szerzett jogait elvesztik.

Félreértések elkerülése végett itt újból megemlítjük, hogy a T. S. A. régi tagjainak az eddigi tagságuk teljes egészében be lesz számítva, s éppen ezért károsodás érné azokat, akik a záros határidőn belül nem küldenek be belépési nyilatkozatukat.

*

Kérjük t. Tagtársainkat, hogy kérdezősködő leveleikhez válaszbélyegyet feltétlenül mellékeljenek, mert választ csakis a válaszbélyeggel ellátott levelekre adunk.

„Pánik.”

„Az Erdő számára rajzolta Vári-Vojtovits Zoltán.

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés.

Írta: Orosz Imre.

(8)

- I. CÍM
  - a) Épület és műszerfa.
  - b) Bányafa.
  - c) Vasúti talpfa (természetesen ez akkor szükséges, ha talpfát faragtatunk, de ha a talpfát gömb állapotban adjuk el, úgy elég az „Épület és műszerfa”-nál tárgyalni és megjegyezni, hogy az vasúti talpfaként adatott el.)
  - d) Donga.
  - e) Szőlőkaró, távirda oszlop stb.
  - f) Fűrészárú.
- II. Tüzifa.
- III. Gyéritési, tisztítási és hulladékfa (az olyan gyéritések, amelyek rendszerint tűzifát, esetleg bányafát adnak, azok az erdőrészek már a tűzifánál, illetve bányafánál tárgyalandók.)
- IV.
  - a) Szénégetés.
  - b) Mészégetés.
  - c) Különböző erdei termények.
- V. Legelő.
- VI. Csemetekertek.
- VII. Erdősítések.
- VIII. Leltári eszközök.
- IX. Beruházások (nagyobb beszerzések, illetve vásárlások ingó, ingatlan vagyonból.)
- IX. a Erdői kihágás és büntetéspénzek.
- X. Épületek fenntartása.
- XI. Személyzet fizetés.
- XII. Nyugdíj, kegydíj, kegyadomány.
- XIII. Adók.
- XIV. Dologi kiadások.
- XV. Vegyes kiadás.
- XVI. Fogatok.
- XVII. Vadászat.
- XVIII. Mezőgazdaság.
- XIX. Magtár, raktár.
- XX. Folyó számla.

A főkönyvben minden címnek annyi lapot tartunk fenn, amennyit elegendőnek gondolunk.

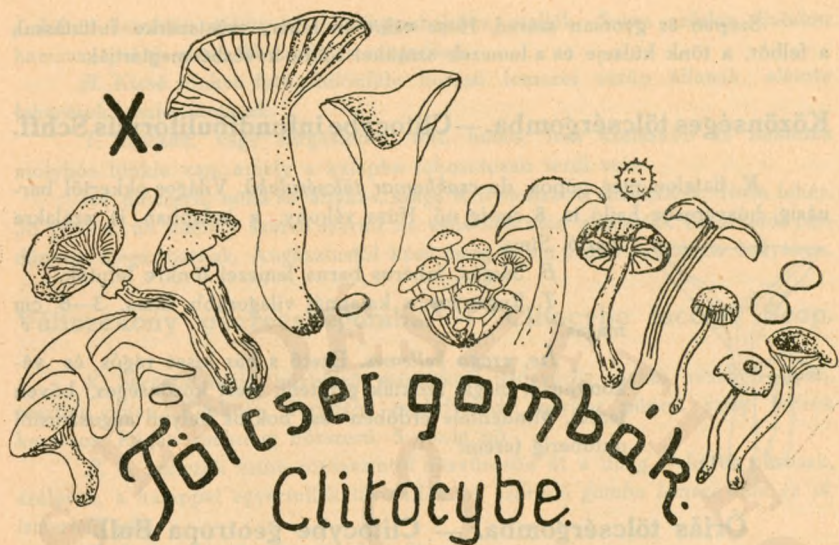
Hangsúlyoznom kell, hogy a szer- és tűzifánál erdőrészekenkint kell a főkönyvben lapot nyitni, mert a számadás szerint csak úgy lehet anyagot világosan és könnyen áttekinthetően nyilvántartani.

Az év végén lezárjuk a főkönyvben a címeket és megkezdjük a számadást összeállítani.

Írta Szemere László.

Általános jellemzésük :

Spóraporuk fehér. A kezdetben begöngyölt szélű kalap eleinte púpos, később domború, majd a legtöbb fajnál jellegzetesen tölcséralakú. A lemezek sűrűn állók, lefutók. A tönk tömött, vastag, síma, azonban néhány fajnál gallért is észlelhetünk. Teremnek a földön egyesével, vagy a fatönkökön csoportosan, termetre hol közepes nagyságúak, hol nagyok, hol meg aprók. A honos fajok száma körülbelül 80, tehát a pereszkegombák után a legnépesebb gombanemünk. Ehető, de mérges fajok is vannak közöttük és pedig tekintet nélkül arra, hogy jóízűek-e, vagy sem.

Itt is előbb az ehető gombákat sorolom fel.

Mézsínű gyűrűs tölcsérgomba. — *Clitocybe mellea* Wahl.

K. Eleinte púpos, majd laposan szétterülő, vékonyhúsú. 18 cm-ig nőhet. Mézszíntől kezdve sárgásbarnaig mehet a színe, sárgás, majd barnásfekete pikkelyekkel. Középe és pereme sötétebb. Letörölhető pikkelyek borítják.

B. Ritkán álló, néha lefutó, különféle hosszú, fehéres, rózsaszínes, végül barnás lemezei a lehulló spóra porától fehéren lisztesek.

T. Tömött. 20 cm-ig nő 1—2 cm vastagság mellett. Sárgás-testszínű, majd zöldesbarna is, *fenn fehér vagy sárga pihés, hártvás gyűrűvel.* Gombánkat a fejléc negyedik és ötödik rajza mutatja.

Húsa fehéres vagy barnás, *édeseke-savanykás.* Szeptembertől novemberig terem különféle fatönkökön, fák tövén, vagy körülötte a földön. A fának árt, kertekben célszerű a megtámadott fát kivágni gyökereit kiszedni.

A gomba csírázó micéliuma által ellepett fadarab („reves” fa) éjjel kissé világít.

Szépén és gyorsan szárad. Húsa vakítóan fehér, ezüstszürke futtatással, a felbőr, a tönk külseje és a lemezek színüket többé-kevésbé megtartják.

Közönséges tölcsérgomba. — *Clitocybe infundibuliformis* Schff.

K. fiatalon még púpos, de csakhamar tölcséralakú. Világos okkertől barnásig, húsveresbe hajló is. 8 cm-ig nő. Húsa vékony, a kalapban is szálakra foszló. Síma.

B. Sárgás, fehéres barna lemezei tönkre lefutók.

T. Ruganyos, a kalapnál világosabb. Síma. 3—6 cm magas.

Ize, szaga kellemes. Ehető s bár kissé rágós és vékonyhúsú, mégis szokták gyűjteni, mert közönséges, bőven terem. Mindenféle erdőben és bokros helyen augusztustól októberig terem.

Óriás tölcsérgomba. — *Clitocybe geotropa* Bull.

K. Fehéressárga vagy világosbarna. Eleinte boltozott, később laposan tölcséres, tompa púppal. 30 cm-ig nő. Vékony húsu.

B. Tönkre lefutó, sűrűn álló, különféle hosszú lemezei fehérek, később sárgásak vagy barnásak.

T. Tömött, szilárd, lefelé kiszélesedik. Színe világos okker. Alul molyhos. 20 cm-ig nőhet.

Húsa fehéres, édeskés, jószagú.

Szeptembertől októberig terem erdőben, bokrok közt, tisztásokon.

Ez is a vaskosabb tölcsérgombákhoz tartozik. Ehető.

Szürke tölcsérgomba. — *Clitocybe nebularis* Batsch.

K. Nagyobb, kezdetben domború, majd ellaposodó s csak ritkán felhajló kalapja a pereszkergombákra (VII-ik nem!) emlékeztet, más jegyei azonban, pl.

a lefutó lemezei, mégis a tölcsérgombákhoz utalják. Színe szürke, fiatalon hamvas; utóbb síma. 20 cm-ig is megnőhet.

B. Kissé tönkre futó, különféle hosszú lemezei sűrűn állanak, eleinte fehéresek, majd sárgásak.

T. Szürkés, vagy sárgásfehér, telt, húsos, lent szélesebb és nemezes molyhos tönkje van, amely a kalapba fokozatosan terül szét.

Íze diószerű, néha savanykás, szaga a friss lisztre emlékeztet. Húsa fehér. Jó gomba, de némely szerző szerint az esős idő után szedettek és az idős példányok megárhathatnak. Augusztustól késő őszig terem erdőn és bokros helyeken.

Változékony pénzecskegomba. — Clitocybe laccata Scop.

K. Sárgától liláig, közbülső színekkel. (Húsvörös, aztán részben ilyen, részben olyan.) Elfakuló, *korpásan pikkelyesedő*, olykor púpos, széle fodros karélyos. Rágós, csaknem börszerű. 5 cm-ig nő.

B. A lemezek színe rózsaszíntől húsvörösön át a liláig. Fehéren porosak, szélesek, a kalappal egyszínűek, távolállók. *A száradó gomba lemeze lilás, ez jó, ismertető jele.*

T. Szálasan csíkos, rágós, karcsú.

Szaga nincs, íze jó. Ehető. Mindenféle erdőn, bokros helyen bőven terem csaknem az egész éven át. Sokféle változata van. A változatok szélsőségeit a fenti leírásban összevontam.

Ez a gomba alig lefutó lemezei miatt már nem is hasonlít a rendes alakú tölcsérgombákhoz, miért is az u. n. „ál-tölcsérgombák” közé tartozik. Címrajzunkon a 9-ik és 10-ik rajz mutatja alakját, felettük a tüskés spóra látható, persze többszázszoros nagyításban.

Még egy, kevésbé tölcséralakú, de azért jól felismerhető tölcsérgombáról kell itt megemlékezni, s ez az

Ánizsszagú zöld tölcsérgomba. — Clitocybe odora Bull.

K. 6—7 cm-ig növe kalapja domború, majd szabálytalanul felhajló, avagy karélyos. Színe szürkés- vagy kékeszöld.

B. Lemezei többé-kevésbé tönkrefutók, sűrűn állók, halvány okkerszínűek, de lehetnek zöldes árnyalatúak is.

T. Felül olyan színű, mint a lemezek, alul mint kalap. $1\frac{1}{2}$ —1— $1\frac{1}{2}$ cm vastag, s 3—6 cm magas, görbe-görbe, alul olykor molyhos, üregesedő, de eleinte tömött.

Húsa szürkésfehér, jóízű, szaga meg kellemes, ánizsra emlékeztető. Ehető, szárítani is érdemes.

Leginkább lomberdőben terem ősszel.

Az ismertebb mérges tölcsérgombák a következők:

Parlagi tölcsérgomba. — Clitocybe corda Schlz.

K. Világos okkerbarna, de eleinte fehéresen hamvas. Domború, majd besüppedt, tölcséres, majd szabálytalanul hullámos. 2—5 cm átméretű.

B. A lemezek színe kissé világosabb a kalapnál. Eleinte sűrűn később gyéren álló lemezei hol lefutók, hol nem, de mindig keskenyek.

T. Ugyanolyan színű, mint a kalap. Hol vékony (2 mm), hol meg vastagabb (10 mm) egyenetlen, vagy egyenes, tömött, olykor odvasodó 2—3 cm magas.

Húsa is piszkosfehéres-barnás, színtartó, jóízű, jószagú, s még is halálosan mérges, főleg levesnek elkészítve. Az ecetes vízben forrázott parlagi tölcsérgomba elveszti mérgeességét.

Réteken, legelőkön terem, szóval olyan helyeken, ahol a közönséges szegfűgombát is gyűjtjük. Ezért e gombával tévesztik össze, s amint az adatok mutatják, elég sűrűn. Az 1930. év őszén hazánkban négyen haltak a címbeli gombától. Minden okokból célszerűnek tartom itt a két gomba vázlatos rajzát egymás mellett bemutatni s kötelességem minden gyűjtőt figyelmeztetni arra, hogy szegfűgomba szedésakor olvassa el úgy a szegfűgomba, (l. az I. nemben!) mint a parlagi tölcsérgomba leírását.

A szegfűgombához ugyan még több, aprótermetű mérges gomba is hasonlíthat alkalmilag (Vörhenyes özláb g., több susulyka gomba. IX. és XXIV. nem!), azonban a legtöbb veszélyt a parlagi tölcsérgomba okozza, mivel az még keménységre is hasonló a szegfűgombához, szemben az utóbb említett, jórészt puha húsú mérges gombácskákkal. Ezek már azáltal is kiselejtezhettek egy-egy kosár szegfűgomba közül, ha az összenyomott, puha gombákat kidobjuk onnan.

E kimondottan mérges tölcsérgomba mellett lehet még mérges tölcsérgomba, de nem tudjuk biztosan, hogy melyik faj, s így csak az előírt, jól meghatározható tölcsérgombákat gyűjtsük étkezési célra.

Az alant ismertetett két tölcsérgombáról tudjuk még, hogy rosszullétet okozhatnak.

Vörhenyes özláb gombácska.

Világító tölcsérgomba. — *Clitocybe zizyphina* Viv.

K. Eleintén domború, legfeljebb közepén beütött, utóbb tölcséres, behasadozó, barnás, majd narancsszínű, közepén sötétebb 10—15 cm-ig nőhet.

B. Keskeny, különféle hosszú, a kalap felé csipkés-hullámos, eleinte piszkossárga, majd aranyárga lemezeinek éle vörösbarna. *Tönkje mélyen lefutó.*

T. Élénk vörösbarna, a lemezekbe sárgásbarnán megy át. Csoportosan nő, az idősek szára 15—20 cm-ig is nyúlik. Tömött.

Húsa szép sárgásfehér vagy sárga, főleg a tönkben sötétebb is kissé. Íze néha kissé csipős, szaga korhadó levélre emlékeztet. Fatönkőn nyáron terem.

Nem mérges, sokan eszik, de *ajánlatos elkészítés előtt leforrázni*, mert anélkül hánytató hatású. Az érett gomba lemeze éjjel 1—2 napig foszforeszkál.

Narancsszínű tölcsérgomba. — *Clitocybe aurantiaca* Wulf.

K. Eleinte domború, majd tölcséres, sima, vagy selymes pihés kalapja sárgás-narancsszínű, kifakuló. 3—8 cm. átméretű.

B. Tönkre lefutó, narancsszínű lemezei olykor elágazók.

T. Hengeres, tömött, majd odvas tönkje is szép narancsszínű, de lefelé az állott gomba tönkje sötétbarnába húzó. 2—3—8 mm vastag, s 2—5 cm magas.

Húsa világosabb, jószagú, íze olykor csípős. Gyanus, rosszullétet okozó gomba.

Augusztustól november végéig teremhet, erdőtalajon, de gyakorta korhatag mohos fenyőtuskón is.

A két utóbb említett mérges tölcsérgombát a közismert jó ehető róka-gombával (XXI. nemnél!) szokták összetéveszteni, azonban annak a lemezei nem élesek, hanem rendszeresen elágazó bordák!

Olajfaerdő Cherso szigetén.

Írta: **Dr. Wagner János.**

Ott, ahol a dalmát partvonal Nagymagyarországot a tenger felé határolja, a távolban különös alakú szigetek tűnnek fel. Kópáran, meredeken emelkednek ki a tengerből, elmosódó szélük a távoli horizontba vész. A partról elszakadt földrészek ezek, amelyek talán még a régi harmadkorban, vagy a harmadkor végén váltak le a szárazulattól. Legalább is így tartják ezt a geológusok. Kirándulók, nyaralók, ritkán keresik fel őket, alaposabb tanulmányozásuk pedig csak edzett turistáknak ajánlható. Pedig bizony nagyon is érdekes látnivalókat nyújtanak, de természetesen csak annak, aki nyitott szemmel tud járni abban a világban, amely minden vidéken más és más, és amelyet köznapi nyelven természetnek szoktunk nevezni. Különös vidék ez, különös föld, különösek a lakói is. A szigetek leghosszabbika Cherso (68 km. hosszú) ez egyuttal a legkopárabb is; háromnegyed része valóságos kősvatag, amelyet csak itt-ott szakít meg egy-egy oázisszerű liget, északi részét azonban meglehetősen terjedelmes olajfaerdő borítja. Ezen a szigeten főleg morlások (ős-szerbek) élnek; vallásosságukat mi sem mutatja jobban, mint hogy Cherso-n magán közel 100 templom és kápolna van. Leginkább állattenyésztéssel és halászattal foglalkoznak; az utóbbi ma is a legelterjedtebben üzött ősfoglalkozása az itteni lakosságnak; hazájuk már úgy sincsen, mert elhagyták, nemzetségük csak volt, mert megtagadták, egyedüli szerelmük, fenntartójuk és sokszor sírjuk is a titokzatos tenger, amelynek kipusztíthatatlan állatvilága adja meg mindennapi táplálékukat és amelynek nagyszerűsége lenyűgözi, hatalmába keríti és rabul ejti őket. A tengeri állatok, különösen azon-

ban a halak hihetetlenül olcsók Cherso szigetén. Az ételeket főleg olajban készítik el. Halak, rákok, tengeri pókok, kagylók és más tengeri állatok, valamint mindenféle egyéb étel is, mint például a saláta, rántotta, gyúrt tészták és rengeteg más dolog, ami a szigeten asztalra kerül, olajban úszik. Bizony egy kissé furcsa ízűek ezek a magyar gyomor számára, sokan nem is bírják. Vaj

Részlet az olajfaerdőből. (A szerző felv.)

és zsír azonban ismeretlenek itt, olajfák pedig — mint azt már fentebb említettem — elegendő mennyiségben állanak rendelkezésre. Különösen a sziget északi részén, ahol egyes helyeken valószínűleg erdőket alkotnak. Ezeket az erdőket természetesen nem szabad a mi lomberdeinkkel összehasonlítani. Árnyékot ugyanis vajmi keveset nyújtanak a fák hosszúkás, lándzsaalakú levelei, amelyeknek a színe felül zöld, alul pedig ezüstszürke árnyalatú. Kopár, sziklás, köves talajból, vöröses földből nőnek ki a 6—10 méter magas, zöldes-szürke színű, síma kérgű fák, amelyek állí-

tólag olykor igen magas kort érnek el és amelyek különös, bizarr képet kölcsönöznek az egész tájnak. Mellékelt képünk az olajfaerdőből mutat be egy kis részletet. Az előtérben álló két olajfa közül a baloldalinak ferdén nőtt törzse árnyékban van, míg a jobboldalié szépen mutatja a fa világos színét. Jellegzetes a levelek állása és elhelyezkedése a fák koronáján. Az aljnövényzetet magasszárú, fűszerű növények alkotják, a fák körül pedig mindenütt kőrakások hevernek. Az olajfaerdő képe a legtöbb helyen ilyen. A fák legfontosabb terménye az „olajbogyó”nak nevezett

Ciprusok a tengerparton. (A szerző felv.)

gyümölcsük, amely természetesen nem „bogyó”, hanem éppen olyan csonthéjas gyümölcs, akár a mi szilvánk. Fürtökben lógnak le a fákról a hosszúkás, tojásalakú vagy gömbölyded gyümölcsök, — az olaszok egyszerűen „oliva”-nak hívják őket — ezeket azután ősszel összegyűjtik. Igen sajátos, különös, mással össze nem hasonlítható szagot áraszt a virágzó olajfaerdő tavasszal. Ezt a különös illatot akkor is érezhetjük, ha valamelyik parkban vagy kertben egy-egy magányosan álló, virágzó olajfa közelébe érünk. Cherso szigetén a fák vadon nőnek, de ott, ahol termesztik, szemzessel, oltással vagy dugványozás útján szaporítani. Mint említettem, legfontosabb terménye az olajbogyó, illetőleg a belőle készített olaj; Olaszországban a leghíresebb olajtermelő vidékek Genova, Bari és Lecce környékén vannak, azon-

ban Cherso szigetén is épült olajzúzó gyár. A legfinomabbnak elismert olaj a teljesen érett, válogatott, finom gyümölcsből készül. Ez tiszta, átlátszó folyadék. Kevésbé jók az éretlen és a rossz gyümölcsből nyert olajok. Nem szabad azonban azt gondolnunk, hogy az olaszok csak olaj-állapotban fogyasztják az olajfa termését, mert bizony sok helyen nyersen is eszik. Még pedig tucattal. Sóban vagy ecetben eltéve és fűszeresen is kedvelik s némely helyen előétel gyanánt szolgálják fel. Azonkívül még számos más módját ismerjük elkészítésének: salátát, mártást stb., csinálnak belőle és egyes helyeken, mint például Cherso-n is, teljesen kiszorította a vaját és a zsiradékokat. Természetesen nehezen emészthető. Nagyon fontos terménye az olajfaerdőnek az olajfa fája is, amely gyönyörűen fényesíthető és eléggé kemény; kedvelt bútortfa. Mondanom sem kell talán, hogy a szigeteken a fás növények egyéb fajai is élnek, különösen a tengerpart közelében. Itt főleg az ismert délszaki flóraelemek, mint amilyenek a babér, a citrom és a narancsfa, valamint ciprusok tenyésznek. Második képünk tengerparti részletet ábrázol, rajta a jól ismert alakú, szép növésű ciprusok láthatók.

Érdekes az olajfaerdő állatvilága is. Természetes, hogy az aljnövényzet gyérsége és a karsztvidék általánosan ismert sivársága erre a helyre is rányomja a bélyegét, azonban mégis egész sereg állat tanyázik az olajfaerdőben. Ott jártamkor például az emlősök közül igen sok nyulat volt alkalmam megfigyelhetni, amelyek meglehetősen szelídeknek látszottak. Valószínűleg nem is nagyon vadásznak rájuk. Meg kell emlékezni e helyen a sziget lakóinak kedvenc háziállatairól is, a kecskékről és bárányokról, amelyek nagy számmal — mondhatnám teljesen vadon — élnek az olajfák között. A halon kívül főleg még ezeknek a húsa szerepel a sziget lakóinak étlapján. Azután persze minden időben kapható kecskesajt, juhtúró és más egyéb jók, azonban természetesen nem mindenki szereti és bírja enni a kecskéék és bárányok tejterményeit. Igen nevezetes, hogy a madarak közül nagyobb számmal található ezen a vidéken a mi házi galambunknak az őse, a szirti galamb. A sziklás részeken sok helyen költ, néhol barlangok közelében is megfigyeltem. Számos vadgalambbal is találkoztam. A hüllők közül a görög teknős fordul itt elő, déli száraz területeink ezen ismert lakója, azonkívül a smaragdzöld gyík, néhány kígyófaj, a helyenkint található kisebb álló-vizek pedig békák karuttyolásától voltak hangosak. Nagyon nevezetes a vidék puhatestű faunája. Számos igen érdekes, főleg meszes talajt kedvelő csiga él itt. Az olajfák törzsén igen gyakran reáakadunk egy-egy jólfejlett, rendszeren világosan színezett házú állatra. Ezek rendszerint az *Eobania vermiculata* vagy a *Helix aspersa* nevű fajhoz tartoznak, azonban házatlan alakok, úgynevezett „meztelen” csigák is élnek az olajfaerdőben. Leggyakoribb közöttük a *Milax Sowerbyi* nevű faj. A csigák jelenléte és azoknak pontos ismerete azért rendkívül fontos, mert ezek az állatok, nem tudván

gyorsan vándorolni, erősen helyhez kötöttek és mivel különböző helyeken különböző fajok élnek, bizonyos csigafajok jelenlétéből az egész vidék számos tulajdonságára, a talaj minőségére, a nedvesség fokára, a talaj mézstartalmára, a növényzet képviselőire stb. vonhatunk következtetést. Mondanunk sem kell talán, hogy az olajfaerdőben főleg szárazságot kedvelő, vagy legalább is szárazságot jól tűrő fajok élhetnek csak meg. A rovarvilág tagjai közül számos alak mellett megtaláltam a rovarok egyik legnagyobb hazai képviselőjét, a nagy éjjeli pávaszemű lepkét, még pedig számos példányban! Ebből a pár adatból is kitűnik már, hogy az olajfaerdő élettere és életszövetkezete is érdekes és változatos. Sokat azért nem tudunk róla, mert még senki sem tanulmányozta tüzetesen. Behatóbb vizsgálata által azonban valószínűleg még sok érdekes új megfigyelés és megismerés birtokába juthatnánk.

Az erdész és a vad.

Írta: Vári-Vojtovits Zoltán.

Egy rokonom, — nagy természet barát és igaz vadász, — nagyobb távolságra vadászatra utazott.

Egyedül ült egy szakaszban.

Alaposan elúnta már magát, mikor az egyik közbeeső állomáson egy úr szállott be hozzá.

Beszédbe elegyedtek. Az idegen, — látva, hogy rokonom fegyverekkel van, — a vadászatra terelte a szót.

Igen kellemesen elbeszélgettek vadászati kérdésekről, a vadászatról, a vadról, a vadóvásról.

Az idegen úr annyi szeretettel és hozzáértéssel beszélt ezekről a kérdésekről, hogy rokonom megkérdezte, hol, hogyan szerezte ezeket az ismereteket és mely vidéken szokott vadászni.

A válasz meglepő volt.

Az utitárs mosolyogva jelentette ki, hogy ő nem vadászember, kezében fegyver még soha sem volt. Látva rokonom meglepődött tekintetét, a következőket beszélte el:

Évekkel azelőtt súlyos tüdőcsúcshurutot kapott. Az orvosai utókúráként a Tátrát ajánlották, hát elutazott a Tátrába. Ott többek között az x-i főerdéssel is megismerkedett.

Pár hét után azonban úgy találta, hogy az üdülés, viszonyaihoz mérten igen drága multság és már-már haza utazásra gondolt.

Az öreg főerdész az állami erdőt kezelte s minden este egy-két órát a fürdő telepen töltött. A lábadozóval nap-nap mellett együtt voltak s így megítéltebb viszonyba kerültek.

Az utitárs szomorúan közölte öreg barátjával, hogy — sajnos — anyagi nehézségei miatt abban kell hagynia az üdülést, bár állapota határozottan előnyösen változott.

Másnap az öreg úr azzal lepte meg a gyengélkedőt, hogy felajánlotta vendégszerető házáat.

A beteg nagy zavarral, de egyúttal hálás örömmel fogadta el a meghívást és felköltözött a főerdész lakba.

Kedves, derűs napok következtek. A csodás levegő, kítűnő tej és élelem, a teljes, gondtalan nyugalom csodát művelt s egy-kettőre rendbe hozta a beteget.

Házigazdájával mindjobban megszerették egymást s mindtöbbet voltak együtt, úgy, hogy lassan, kisebb, majd nagyobb utakat tettek. Később minden útján elkísérte az öreg urat. Nap-nap mellett járták az erdőt.

Látta, hogy az öreg úr hogyan látja el a kötelességét, de ugyanakkor hogyan figyelte, óvta és kímélte a vadat és annak nyugalmát.

Látta, milyen csendet követelt meg munkálatainál, mennyire vigyázott, hogy a vad minél nagyobb területen zavartalanul élhessen.

Látta, hogy minden mezőgazdaságilag megművelhető területrészt feltöretett, s gazdag és változatos kultúrával ültetett be, hogy vadjai majd a zord télen is terített asztalhoz jussanak.

Útjaikon igen gyakran találkoztak legelő, heverő vaddal.

Sokszor kicsapázták, beopták a vadat. Lassan, óvatosan, lélekzetfojtva osontak felé. Mikor közelükbe értek, sokáig gyönyörködtek bennük, figyelték, nézegették őket.

Az öreg úr halk, oktató megjegyzéseket tett. Folyton tanítgatta.

Aztán az öreg úr is, ő is, vállhoz vették botjaikat, jól megcélozták a kiszemelt példányt és elhúzták a képzelt ravaszt.

„Lásza öcsém — sugta a főerdész — ez így, eddig volt élvezet és tudomány. Ami már ezután jönne, a vad elejtése, a gyilkosság, az már igen egyszerű dolog!”

Lassan, a lehető legnagyobb csendben osontak vissza a vadtól is, hogy valahogy fel ne verjék, meg ne riasszák.

Mikor halló távolon túl voltak, megszólalt. Ilyeneket mondott:

„Csodálatos. Mindig a legszebb, legerősebb, legjobban fejlett példányokat lövik ki. Azt, amelyik hivatva van a fajt fenntartani, nemesebbé, szebbé tenni. A satnyát, a beteget, a gyengét vagy meghagyják, vagy a személyzetükkel lövetik ki.

Esetleg a vadorzók, — ők nem válogatósak, — ritkítják őket. Már ahol. Nálam ugyan nem!

Kár mindig a kapitálist löni!”

Így, ilyen szellemben nevelte az öreg főerdész őt.

Az üdülő beteg nagy figyelemmel, élvezettel hallgatta ezeket az elhullatott megjegyzéseket és így lett ő „elméleti”, igaz vadásszá.

Azóta is pár hétre minden évben meglátogatta az öreg főerdészt, aki iránt el nem múló hálát érez, akinek egészségén kívül azt is köszönheti, hogy azóta mindig nagyobb gyönyörűségét leli a Természetben s annak legszebb és legkedvesebb kiegészítőjében: a vadban.

* * *

Ez az előttem ismeretlen, valóban fennkölt lelkű főerdész lebeg szemeim előtt most, mikor arra gondolok, hogy milyen hatalmas feladat is ma a vad nyugalmanak a biztosítása.

Az erdészeti kultúra érdekében maga az erdész is kénytelen megsemmisíteni, kiirtatni a vad legjobb búvóhelyeit, a vadnyugvókat.

De tétessék ez úgy, hogy a vad mégis találhasson jó menedéket, ne kényszeritessék a vad a terület elhagyására.

Az erdön történő munkálatoknál parcelláról-parcellára történjék a munkáltatás, úgy, hogy ha az egyik parcellából ki is veretett a vad, de a többiben nyugalmat találjon.

Ne türessék felesleges zaj, kiabálás az erdön.

Természetes, hogy az erdész az előírt munkálatokat kell, hogy elvégeztesse, de jó erdész, még ha a vadgazdaságot nem kezeli is, mindenkor tekintettel van a vadra is.

A nehéz gazdasági viszonyokat a vad is megsínyli.

Az erdőket környező falvak szegényeinek egyik jövedelem forrása az erdő.

A gombázók, galy, csipke bogyó, kökény stb. szedők elárasztják a területeket, fittyet hányva minden tilalomnak, büntetésnek. És szociális szempontok miatt nem is lehet ellenük könyörtelenül eljárni.

Persze a vad meg-megriad és menekül.

Az erdei legeltetés (különösen a birka) átka a vadnak.

Hát még a turisták, a kirándulók, a „week-end”-ezők !!!

Fütyülnek a tilalmi táblákra. Ritka, aki a megengedett és megjelölt turista utakat használja. Csaknem mind közelebbi, jobb, szebb utakat kutat. Kirándulásaik alkalmával akarják a házi szükséglet télire való gombáját, hecsepecsét megszerezni. Szép szó igen ritkán használ velük szemben. Ha górombaságot kapnak, meg vannak halálosan sértve.

Igaz, hogy többet nem tenném, de egyszer alaposan megleckéztettem egy kiránduló társaságot.

Egy igen jó bakra ültem már a harmadik este. Július vége volt, szombati napon. A hold még nem jött fel, korom sötétség vett körül. Egy cserkészút melletti bokorban ültem. Élveztem az abszolút csendet, mikor messziről, valami egyenletes koppanásokat hallottam. Mi lehet ez? Nem bírok rájönni. Erősen figyelek, a koppanások mindig erősebbek lesznek, s lassan-lassan emberi beszédet is kiveszek. A hangok, koppanások erősödnek, közelednek. Tisztába jövök vele, hogy valakik az én cserkészúton jönnek felém beszélgetve. De mi a kopogás? Kis idő múlva erre is rájövök. Ahá! Ezek turisták lesznek. A kopogás pedig az alluminium kulacs, ami minden lépésnél valamihez ütődik. És jönnek, közelebb. Még közelebb. Kiveszek egy női és két férfi hangot. Hadarnak. Hadarnak szünet nélkül. Elfutott a méreg. Na várjatok! Gyertek csak! Hát jöttek...

Amint előttem voltak cca 3—4 lépésnyire, Schönaueremből fel az égnek kiengedek egy golyót, rögtön ismétlek és még egyet lövök.

Jaj! ... Juj! ... Jaj! ... és nagy csönd ...

Elővettem a villanylámpámat és rájuk világítok.

Mind hárman, — csakugyan egy nő és két férfi, — a földön, halott sápadtan ülnek ...

Engedett a feszültség, a nő sírva fakad.

„Hol járnak itt? Mit keresnek itt?” kérdem górombán.

Csőnd ...

„Feleljenek! Mit keresnek itt?”

Végre az egyik férfi feláll, dadogva megszólal.

„A . . . a . . . turista házhoz . . . !”

„Hát erre van a turista ház útja? Hogy mernek erre járni? Nem tudják, hogy tilos itt mászkálniok? Rögtön forduljanak meg és takarodjanak vissza!”

„De már itt van nem messze a . . . !”

„Mindegy! Vissza! Takarodjanak!”

Feláll a nő is, — félig ájultan — a másik férfi is, közben a nőt támogatja a már álló, s lassan, csendesesen visszafordulnak.

Mikor mérgelem elszállt, megijedtem. Arra gondoltam, hogy a váratlan lövéseimre még nyavalyatörést is kaphatott volna valamelyik az ijedtségtől.

Meg vagyok róla győződve, hogy ezek többet tilosba soha sem mennek és első kérdésük a turista házba érve biztosan az volt: „Mondják kérem sárga e a vér? Mert ha sárga, mi meg vagyunk sebesülve!”

* * *

Sajnos, igen sok „vadász”, nem vadász, csak vadászó.

Sokan, — teljes tisztelet és becsület a nagy többségnek, — azt tartják, hogy ha már megvan a területük, zsebükben a vadász jegy, akkor nekik, ha a területükön vannak, feltétlenül lövöldözni is kell. Hogy mit? az mellékes. Lehet galamb, bagoly, mókus, vércse, fő, hogy élőlény legyen, s annak életét, földön vagy fán ülve, de kiolthassa. Egyeseknek még ez a cél se fontos. Lényeg az, hogy dördüljön a puská.

És teszik ezt mindenhol a területen. A vadnyugvókban (csenderesekben) is. Igaz, hogy a lövésre, csak a lövés közelében lévő vad riad meg, de a terület már ezzel is zavarva lett. A vad nyugtalan, biztonságát veszélyeztetve érzi, s így, ennyi oldalról zaklatva csakhamar átvált biztonságosabb területre; de ha nem is, épségének, a folytonos figyellel való biztosítása minden idejét és idegét leköti, nyugtalaná válik, fejlődési és szaporodási lehetősége feltétlenül korlátozottabb.

Éppen ezért követeljük meg a területen a legnagyobb csendet és minden cselekvésünknel gondoljunk vadjainkra is. És ne feledjük, hogy:

„Az erdő a vadász temploma, ahol mindig áhitatos csöndben jár!”

A m. kir. földművelésügyi miniszternek 38.500—1933. számú rendelete a vadászati tilalmi idők módosítása tárgyában.

Az 1925: XXIV. t. c. 1. §-ában kapott felhatalmazás alapján a vadászati tilalmi időket a következőképpen szabályozom.

1. §.

Az általános vadászati tilalom január 1. napjától, július 31. napjáig bezárólag tart, amely idő alatt hajtó kutyákkal (kopó, tacsó, agár vagy hajtó ebbel) egyáltalán nem szabad vadászni.

Az általános vadászati tilalom idején is szabad kotorékebekkel kotorékmunkát végeztetni, vizslával, valamint pórázon vezetett vérbéllel és friss disznó (medve) nyomra eresztett „disznós kutya“-val vadászni.

Tekintet nélkül az általános vadászati tilalom idejére, tilos vadászni:

a) *szarvasbikára* október 16. napjától, *szarvastehénre* és *szarvasborjúra* február 16. napjától, augusztus 15. napjáig bezárólag;

b) *dámbikára* december 1. napjától, augusztus 15. napjáig bezárólag, *dámtéhenre* és *dámborjúra* február 16. napjától, október 15. napjáig bezárólag;

c) *őzbakra* október 16. napjától, április 15. napjáig bezárólag, *őzsutára* és *gidára* december 16. napjától, október 15. napjáig bezárólag;

d) *zergére* december 1. napjától, július 31. napjáig bezárólag, *zergégidára* minden időben;

e) *muflonkosra* február 1. napjától, október 31. napjáig bezárólag, *muflonjuhra* és *bárányra* minden időben, kosra külön földművelésügyi miniszteri engedély nélkül csak a telepítőnek szabad vadászni, továbbá annak a birtokosnak (tulajdonosnak, haszonélvezőnek, bérlőnek), akinek vadászterületén a muflon már legalább öt éve állandó vad és ez a körülmény a vadászat megkezdése előtt a m. kir. földművelésügyi miniszternél hatóságilag igazoltatik;

f) *mezeinyúlra* február 1. napjától, augusztus 31. napjáig bezárólag;

g) *siket* és *nyirfajdkkakasra* június 1. napjától, március 31. napjáig bezárólag, mind két fajd tojóra és jércére minden időben;

h) *császármadárira* november 1. napjától, augusztus 15. napjáig bezárólag;

i) *túzokkakasra* június 1. napjától, március utolsó napjáig bezárólag, tojóra és jércére minden időben;

j) *fácánra* február 1. napjától, szeptember 30. napjáig bezárólag;

k) *fogolyra*, *fürjre* és *harisra* január 1. napjától, július 31. napjáig bezárólag;

l) *erdei szalonkára* április 16. napjától, augusztus 15. napjáig bezárólag, az ország északi részén, — ha a vonulás későre esik — külön miniszteri engedéllyel április 30. napjáig bezárólag szabad vadászni;

m) *nyári lúdra* és *tökés kacsára* március 1. napjától, június 30. napjáig bezárólag;

n) *egyéb vizimadárira* április 16. napjától, június 30. napjáig bezárólag, *gémekre* csak halastavaknál szabad vadászni;

o) *vándorsólyomra*, *kerecsensólyomra* és *hollóra* március 16. napjától, június 15. napjáig bezárólag;

p) *házigalambra*, *éneklőmadárira*, valamint a *kis* és *nagy kócsagra*, *kanalagémre*, *üstökögémre*, *batlára* vagy *ibiszre*, *reznek-túzokra*, *golyatölcsre*, *gulipánra*, vagy *godára* és *ugartyúkra*, továbbá a *bibicre*, *kis-*

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11 20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.

vércsére, vörösvércsére, kékvércsére, az egerészölyvre, a baglyok fajára és a sirályra minden időben.

A *barátkeselyű, fakókeselyű, kigyászölyv, darászölyv, szirtisas, rétisas, és ráró* (vagy *halászsas*) mint ritka ragadozómadarak csak a *földművelésügyi miniszter engedélye alapján lehetők*, a rétisas és ráró csak halastavaknál.

A tilalmi idők alatt sem a vadak fiait, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni, vagy tojásaikat elszedni tilos. A m. kir. földművelésügyi miniszter a madarak tojásának kizárólag vadtenyésztés céljából gyűjtését megengedheti. Ily gyűjtésre vadászatijog bérlője a bérbeadó hozzájárulásának igazolásával kaphat engedélyt.

2. §.

Az 1. §. *n)* és *p)* pontjában meghatározott vadászati tilalom nem terjed ki és tiltott időszakok alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra és vadkacsákra, a téli búvárfajokra, a kányák fajaira, a karvalyra, a héjára, a rétihéjákra, a gatyászölyvre, továbbá a a közönséges seregélyre, szarkára, szajkóra, a varjakra és a verebekre azonban csak a szöllőkben és gyümölcsösökben.

3. §.

Hasznos vadra fényező alkalmazásával minden időben tilos vadászni. Szarvast, dámot, muflont és őzet csak golyóval szabad löni.

4. §.

Hajtókkal hasznos vadra, — kivéve a vízimadarat — április 16. napjától, július 31. napjáig bezárólag tilos vadászni.

5. §.

Ez a rendelet 1933. évi augusztus 1-én lép életbe.

A 60.600—1932. F. M. számú rendelet hatályát veszti.

Budapest, 1933. évi július hó 18-án.

Dr. Kállay Miklós s. k.
m. kir. földművelésügyi miniszter.

FEGYVER ÉS LŐSZER.

Írta: **ifj. Breiffeld Dezső.**

(Nyolcadik közlemény.)

A kitisztított fegyvert otthon semmiesetre se tegyük felhúzott lakatokkal a szekrénybe, mert a hosszas állás feleslegesen gyengíti a rugókat, hanem csettintsük le, de nem üresen, hanem vagy tegyünk előzőleg a csövekbe egy-egy úgynevezett „pufferpatron”-t, avagy közönséges, elhasznált hüvelyt, vagy pedig a csövet kiakasztva, lecsettintés előtt szorítsunk egy keményfadarabot, vagy ami sokkal célszerűbb, egy ólomgolyót a gyúszeg lyuklyához s úgy húzzuk el a ravaszokat. A billenőcsővű fegyverek nagyrésznél olyanformán is végezhetjük a lakatok fesztelenítését, hogy nyitott fegyver mellett mutató és középujjal egyidejűleg meghúzzuk mindkét ravaszt, s a fegyvert lassan bezárjuk.

A csövet valahányszor kinyitjuk a fegyvert, mindig lassan kell letörni, nem pedig erőszakos mozdulattal lebillenteni, viszont bezáráskor nem becsapni, hanem a zárókulcs egyidejű félrenyomásával lassan felemelni, ellenesetben ugyanis hamarosan kotyogóssá válik a fegyver.

Lőpor.

A füstnélküli porokat három csoportba osztjuk :

I. a nitrocellulozéból,

II. a nitroglicelinből,

III. a nem zselatinált, azaz szemcsés lőporok ; az alapanyag azonban mindegyiknél a nitrocellulóze.

Az ismertebb porok közül az I. csoporthoz tartoznak pl. a Rottweiler vadászlőpor (Waidmannsheil), Walsrode (Sonne), Mülberite,—Normal (svéd), Cannonite (angol), stb.

A II. csoporthoz tartoznak : I. sz. osztrák, Ballistit, Cordite, Maxcin—Schuppeus (amerikai), Latin (olasz) stb.

A III. csoporthoz tartoznak : Fasan, Frodisdorfi, a német Schutze „E. C.” Schultze (angol), Imperial Schultze (angol), az osztrák No. VII., a francia vadász-lőpor stb.

Mindegyik csoportnak vannak előnyei és vannak hátrányai, így pl. az I. csoport előnye az alacsony elégési hőfok (vagyis, hogy kíméli a csöveket), hátránya, hogy már kissé emelkedett temperatura mellett is könnyen vegyibomlás s ennekfolytán öngyulladás állhat be (ami már sok szerencsétlenségnek lett okozója, főleg a trópusi vidékeken), azután meg lőeredményeink rendszeressége is kifogásolható. A II. csoport előnye a kémiai bomlással (öngyulladással) szemben való ellenállás, tehát raktározhatóság és rendszeres lőeredmény, viszont hátránya a magas elégési hőfok, ami erősen rongálja főleg a csöveket. A III. csoport előnye a mérsékelt elégési temperatura, az eléggé rendszeres löképeség és az olcsóság (olcsó t. i. azért, mert nincs zselatinálva), hátránya a külső befolyások iránt való érzékenysége, így pl. a légköri nedvességet kigroskopikus tulajdonsága folytán hamar magába szívja, aminek következtében aztán rendszerint szemcsés alakját is elveszíti s egy kompakt tömeggé áll össze.

Serét.

A keményolómból készült serét a lágyszerrel szemben feltétlenül előnyben részesítendő, hiszen a fajsúlykülönbség jelentéktelen (kb. $\frac{1}{4}\%$) viszont kevésbé olmozza a csöveket, másrészt keményebb anyagból lévén, s csövön való áthaladáskor egyes serétszemek kevésbé vesztik el gömbalakjukat s így a levegő ellenállását könnyebben győzvéen le, jobban megtudják tartani eredeti irányukat, vagyis tömöttebb löképet adnak, azután meg jelentékenyen nagyobb átütőerővel is érkeznék célba.

Hüvely, gyutacs, perem, fojtás, becsavarás.

A hüvelyeknél fontos, hogy a cső kamrájának megfelelő peremű legyen (a jobb fegyverek mind vékony peremre készülnek) továbbá, hogy a használt lőpor (füstnélküli) a hüvely kamráját lehetőleg teljesen kitöltse. A gyutacs a lőpor természetének megfelelően többé-kevésbé erősgyújtású legyen. (Az üllőnélküliek praktikusabbak.) A lőporra kizárólag kátránnyal ellátott és zsírozott szőrfojtást tegyünk (mérsékeltlen leszorítva, de nem leverve!), a serétre pedig egy darab vékony kartonlapot. A hüvelyt lehetőleg szorosan és sarkosra csavarjuk be, ugyanis az ilyen élesszélű peremezés kevésbé lazul meg, mint a szokásos gömbölyű !

(Vége.)

Vadkonyha.

A kakukfű már elvirágzott, a növény megérett, tele van erős, fűszeres illattal. Szedjük néhány marékki szép, tiszta, egészséges csomókból. Hűvös, szellős helyen szárítsuk meg és tegyük el.

Szarvas és vaddisznó húsok készítésénél fontos fűszerünk, de minden más vadhoz is használhatjuk.

Természetesen csak csínján bánjunk vele, egy-két szálát használjunk föl, mert minden jóból megárt a sok.

Szarvas. — Előételek :

Waiderecht, jägerrecht, vadászjog. A szarvas (őz, dám v. serte vad májából, veséjéből, szívéből vágjunk le megfelelő darabot s külön-külön kis szeletekre vágjuk föl.

Tüze bő zsírban hagymát vágunk, kissé abároljuk, majd a vagdalt szív és vese darabokat beletéve tovább pároljuk. Jó húsz perces párolás után megborsozzuk, s bele tesszük a vagdalt májat és egy szál kakukfűvet. Így tovább tíz percig pirítjuk, majd kevés liszttel meghintve 1 dl. fehér borral felelesztjük. Ha felforrt megsózzuk, tálaljuk.

Szarvas máj. A májat szeleteljük föl. Lábosba vaját vagy zsírt téve felforraljuk, tegyünk bele 1 fej apróra vágott vörös hagymát 1 szál kakukfűvet, s ha a hagyma pirulni kezd, tegyük bele a májat, borsozzuk meg. Ha felforrt, forgassuk meg s kis idő múlva tálaljuk be. Tovább párolni nem szabad, mert megkeményedik. Csak közvetlen tálalás előtt sózzuk meg, mert előbb megsózva a máj porlani fog.

Burgonya gombóccal körítjük.

Szarvas hecsedlivel. Páclében puhára főzzük a szarvas húst. Ezalatt cukorral, borral és vízzel higítsunk csipke ízt és forraljuk föl. A szarvashúst szeleteljük fel, rakjuk tálra, öntsük le a hígított ízzel s megfőzött, meghámozott, hosszúra vágott mandulával beszórva adjuk föl.

Szarvas velő pástétom. Irósvajas tésztából szűrjünk pogácsa szakgatóval kerek lapokat. Minden háromból kettőnek kisebb szakgatóval szűrjük ki a közepét. Ezt a kettőt helyezzük a harmadikra, miáltal kis kádacsákat nyerünk. Kenjük meg őket elvert tojással és süssük ki tepsiben.

Míg sülnek, a szarvas, őz, vaddisznó velőt vagdalkuk össze, tegyünk hozzá vagdalt zöld petrezselymet, elreszelt vörös hagymát, sóval, borssal fűszerezzük s vajban pároljuk meg. Ha kész, a kis kádacsákat ezzel töltjük meg. Előételként vagy vad mellé körítésként tálaljuk.

* * *

A szarvas *sülteket* a jövő számunkban közöljük.

Fogoly.

Fogoly sülve. A foglyokat megkoppasztva kibontjuk, kimossuk, megsózzuk. Szép, nagy, lapos szalonna szeletekbe göngyölgük, átkötjük, sütőben tepsin lassú tűznél zsíron, ecetes vízzel való öntözés közben megsütjük. Ha készek, öntsünk alá tejfelt s ha ez is felforrt, vegyük ki, szedjük le a szalonnát, vágjuk két vagy négy felé a foglyokat, rakjuk tálra, levét rá öntve adjuk föl.

Fogoly barnán sütve. A foglyokat az előbbi módon elkészítve sütjük. Később a szalonnát leszedjük s a foglyokat vajjal vagy tejfellel öntözgetve tovább barnára sütjük. Szeletelve, levét reá öntve befőttel körítve tálaljuk.

Fogoly szardellával. A foglyokat a fenti két mód valamelyikén megsütjük. Ezalatt egy lábast vajjal vastagon jól kikenünk, beszórjuk reszelt parmezán (vagy trappista v. ementhali) sajttal és finomra vágott szardellával. Tegyük bele a felszeletelt fogoly darabokat, szórjuk be zsemlye morzsával és reszelt sajttal, a fogoly levét öntsük rá (ha van egy kanál húslevet is) tegyük vissza a sütőbe, hagyjuk jól elforrni, majd kiszedve tálaljuk be.

(Folytatjuk.)

Vári-Vojtovits Zoltánné

K Ü L Ö N F É L É K

Kitüntetés. *Darabos József* uradalmi erdőőr, aki 42 éve szolgál gróf Károlyi József erdészetében, a földművelésügyi miniszter elismerő oklevéllel és pénzjutalommal tüntette ki. Ez alkalmából a kitüntetettet kenyéradója, gróf Károlyi József is pénzjutalomban részesítette.

Kinevezések. A m. kir. földművelésügyi miniszter az államerdészeti altisztek személyzeti létszámában *Nagy Sándor, Törkenczy István és Berze Lajos* m. kir. szakaltiszt-főerdőőröket m. kir. műszaki altiszt-főerdőőrökké, továbbá *Novodárszky Gyula és Kovács Károly* m. kir. I. oszt. altiszt-erdőőröket m. kir. szakaltiszt-főerdőőrökké kinevezte.

A szél meggyorsítja a fák növeését. Dr. Cooper a minnesottai egyetem tanára kísérletet végzett a szél hatásáról a fák növekedésére vonatkozólag. A professor három éven át naponként 9 óra hosszat egy nagy ventilátorral fúvatta a kísérletnek kitett fákat. A kísérlet igazolta, hogy a szélnek kitett fa növekedése erősebb és főképpen vastagsági növekedésében ér el erős fejlődést. Különösen feltűnő volt a vastagodás a szélnek kitett helyeken és leginkább észlelhető volt a szél hatása a cipruson és általában a fenyő felélen.

Egy találmányról. *Vidovics József* m. kir. erdőőr a múlt évben igen elmélő gondolással, a gyakorlatban nagyszerűen beváló, egyszerű és olcsón dolgozó *dugványvágó gépet* szerkesztett, melyet nagyobb tömegű fűz, nyár, szőlővessző stb. dugvány készítésénél lehet igen előnyösen alkalmazni. (Szabaldalmazása folyamatban.)

Gépét az Erdészeti Főosztálynak is bemutatta, ahol az általános tetszésre talált. A kótpusztai csemetekertben, mely a békéscsabai m. kir. Erdőhivatal kezelése alatt áll, az elmúlt idényben fűz- és nyárfadugványok készítésénél kipróbáltuk a gépet. Egy férfi és 5 női munkás alkalmazása mellett napi 100,000 dugványt lehetett vele vágni és megolvasva (ezt is a gép végzi 1 fogaskerék segítségével, mely minden vágás után ugrik egyet s teljes körülfordulás után cseng) kötegelni. Így ezer darab dugvány elkészítése 8 fillérbe került szakmány mellett.

A gép működése a következőleg megy végbe :

1. A mellékelt ábrán az I. VI. számú munkás s már oldalhajtásoktól megtisztított dugványnak való vesszőt lehetőleg vastagság és hosszúság szerint

változtatva, úgy, hogy a vessző vastagabb vége a kés felé legyen. Jó, ha előre vólogatunk hosszúság és vastagság szerint jó csomó vesszőt.

2. II. és III. számú munkás — aszerint, hogy milyen vastag a dugványnak való vessző 4—20 darabjával, vastagabb végeit először az asztallaphoz ütve, hogy végei egy vonalba kerüljenek, a csomókat átadják a IV. számú munkásnak.

3. IV. számú munkás a késbe, azaz a kinyitott kés alá — maga felől — alá tolja a vesszőcsomót, jobban mondva kissé alácsapja úgy, hogy a csomó vastagabb vége az „a” jelű csatorna merőleges falát érje. Ezen merőleges fal

a késtől 30—40—50 cm. távolságra van beállítva, aszerint, hogy milyen hosszú dugványt akarunk vágni.

4. V. számú munkás a kés karját lenyomja, ezáltal a fogaskerék is ugrik egyet és 50 vágás után csenget eget, mikor is 1 vesszőt tesz félre, mely vesszők számából megállapítható a levágott dugvány mennyiség.

5. VI. számú munkás a csatorna alá helyezett kosarat, amint a csengő cseng, elveszi és félre önti.

6. I. számú munkás a félre öntött vesszőket (kész dugványt) bekötözi.

7. I. és VI. számú munkásoknak még az 1 pontban foglaltakat is el kell végezni.

Amellett, hogy a gép olcsón dolgozik s üzembiztos nem fordul vele elő, (élesíteni kell a kést és olajozni a csuklókat) tökéletesen jó munkát végez, minek alapján az idő és költség megtakarítás szempontjából mindenkinek bátran ajánlható.

Érdeklődni lehet *Vidovics József* m. kir. erdőőrnel Kótpusztá, Bihar vm., ahol a gép is megrendelhető.

G. G. m. kir. erdőmérnök.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendő. Telefon: 566—24. Don Bosco Nyomda, Rákospalota, Horthy Miklós út 97. Telefon: 952—03.

AZ ERDŐ

VII. évfolyam

1933 szeptember

9. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Batthyány-utca 59. III. emelet 2, küldendők.

Telefón: 566—24.

Egyesületi élet erdész szemszögből.

Írta: **Moóri János.**

Az erdészeti pálya mindig irígylt foglalkozási ág volt. Még őseink véréből táplálkozik ma is az igazi erdész, kinek tradicionális múltja viszsanyúlik a „Honfoglalás” idejébe, mikor az erdőkoszorúta szép Hazánkat mindig és elsősorban a határvédként szereplő erdővéd volt hivatva megvédeni az itt-ott betöréssel kísérletező hordáktól. Már akkor a társadalom legjavából, a haláltmegvető, önfeláldozó legjobb nyilasokat állították csatasorba, kik vérszerződést kötven mindhalálíg védték egymást s így a hazát.

A magyar erdész összetartás annyira fejlett volt és tökéletes, hogy azoknak egy kis csapata rettegésben és állandó félelemben tartott egész seregekre tehető más nemzetiséget s ha netalán mégis a sokszoros túlerő győzhetett volna rajtuk, akkor megmozdult védelmük érdekében olyan erő, mely elsőpört útjából minden akadályt és példát mutató retorzióval élt.

Őseink emlékalbumában lapozva annyi sok szép megszívlelésre érdemes és tanulságos karképet találunk, de ha figyelembe vesszük még azt is, hogy annak idején a betüvetés titkát sem ismerték, hanem gondolataikat lovas hírhordóval voltak kénytelenek egyik törzstől a másikhoz küldeni, úgy méltán elgondolkozhatunk azon, hogy mi is volt az a nagy varázsige, ami a hírek hiányosságai mellett is olyan nagy és lelkes összetartásra bírta őket.

Nézzünk csak a dolgok mélyére, hogy így milyen konklúzióra jutunk: nekik is voltak ellenségeik, nemcsak azok, kiket útjukban találtak, hanem a minden mozzanataikat nyomonkövető kúnok és bessenyők, kik taktikázva a zür-zavaros rendezetlenséget használták ki igen gyakran, míg a XI. század végén végleg le nem számoltak velük.

A hét törzs mintegy 200.000 harcost foglalt magában, lévén egy fejedelmük és így elindultak a Fekete-tenger partjáról és világrészeket mozgattak meg bámulatos szívós kitartásukkal és önfeláldozásukkal.

Nem ismerték, de nem is akarták megismerni az egyéni érvényesülést, hanem mindent a köznek, közös jobblétük előmozdítása érdekében

tettek s ha kellett, életüket adták a közérdek oltárára áldozati bárány-
nak. Ők fel tudtak emelkedni abba a magasságba a maguk egyszerűsége-
vel, ahol nem a pillanatnyi egyéni anyagi haszon a domináló és nem
akarták a feláldozott tőkéküket nyomban kamatoztatni, hanem igazi er-
dészmodra a hálátlan utókorra hagyták, mely utókor emberei az elődök
munkásságát nembecsülve, nagyon könnyen mondanak bírálatot, termé-
zetes, hogy nem ismerve a multat, a megváltozott jelennel azonosítják.
De nagyon könnyen megállapítható, hogy őket a szent közös cél tábor-
tüze fűtötte, Nagy-magyarország megteremtése.

Őseink annyi sokszor fel-fel csillanó fénykora csak akkor halvá-
nyodott, mikor a különkődők privilégiumokat akartak a maguk ré-
szére biztosítani, mikor a várt nagyobb zsákmányon már előre vitat-
kozva, nem látták a rájuk leselkedő orvtámadókat s csak akkor szálltak
magukba, mikor a hozzájuk közel álló szerencse visszaszökött rejtekhe-
lyébe, mikor azután már generációknak kellett felmorzsolódnia, hogy új-
ból rájuk mosolyogjon Fortuna istenasszony.

De minek sorakoztassak fel történelmi epizódokat, mikor mindenki
tudja, hogy a pártoskodás, kicsinyeskedés minden oldalra csak bajt, ve-
szélyt és nem előnyt szokott hozni.

Itt csupán arra szeretném felhívni a birtokosok, azok képviselői,
a tisztikar és a kartársaim figyelmét, hogy ha külön-külön utakon ha-
ladva akarunk a célhoz érni, úgy közösen csalódunk, mert a mi szak-
mánkra nem áll az a közmondás, hogy „minden út Rómába vezet“. Mi
az altisztikar, igenis függvénye vagyunk a tisztikarnak s mint ilyenek,
pillérei is. Bármilyen erős lehet egy hídfő szerkezete, ha rosszak a pil-
lérek, úgy a legkisebb áradás áldozata lehet az egész konstrukció.

Érthetetlen az a tartózkodás, mellyel itt-ott lépten-nyomon talál-
kozunk, sőt misztikus hangon rémeket láttatnak velünk. Mintha a mi
karunk is degenerálódott volna és hiányozna belőle az ősi táborűznek
még a legkisebb szikrája is.

Tudjuk jól (de ez ne keserítsen el azért senkit), hogy minden tö-
mörülés, egyesülés kitermeli a maga ellenségeit, erre azonban szükség
is van, mert csak így alakulhat ki egy egészséges, minden kritikát ki-
bíró Egyesület. A baj ott van, hogy még a háromezres létszámot sem
értük el ebben a szűkre szabott, megcsonkított hazánkban, mégis az
itt-ott ránknehezdedő presszió miatt kénytelenek vagyunk — részben a
jövőnk hajóját sorsára bízva, ölbetett kezekkel nézni, mint viszi és szol-
gáltatja az egyik áramlat a másiknak ki. Nem vagyunk képesek magunkra
találni és egy közösen megválasztott jó úton vállvetve együtt haladni.

Nagy hibája a mi karunknak, hogy *nemcsak az áldozatkészség,
hanem a szolgálatkészség is hiányzik belőle*, mindenki azt várja, hogy
mások végezzék el Egyesületi életünk nemcsak alapépítményének mun-
kálatait, hanem az egész mű befejezését, de a felszentelésre már hívás nél-
kül is eljön mindenki. És ha majd áll a védelmet nyújtó konstrukció,
bizonyos, hogy gyakrabban keresik azok fel, kik még csak egy szeget
sem vertek el benne, sőt a tapasztalat azt mutatja, hogy az igazi mun-
kás a sarokba szorul, vagy szerénységből, vagy kényszerből.

Amíg ez az édes semmittevés, a sültgalambvárás depressziója el
nem száll felőlünk, addig csak hiú ábránd marad minden jogos kívá-
nalmunk, már pedig azt hiszem, hogy eléged volt a tétlenségből és hozzá-
foghatna minden kartárs a komoly munkához, ne csak a simításnál akar-
jon bekapcsolódni mindenki, hanem az építő munkából is vegye ki részét,

a simítást elvégzik azok, kik azt elő is készítették és ha nem, úgy majd bizonyára gondoskodnak ügyeskezü munkásokról.

Tudom, hogy most sokan gondolják: mit akarnák még tőlem, hiszen nemcsak az Egyesületben vagyok benn, hanem a tagsági díjamat is leróttam,* mást nem is tehetek a legjobb akaratom mellett sem.

Igazad van kedves kartársam, így ez eddig rendbe is volna, de ne tegyél még pontot a munkád végére, mert teljes munkának még sem mondható. Egész és jó munkát csak akkor végeztél, ha a környezetedbe levőket felvilágosítod és megnyered céljainknak, hiszen sorsunk közös, kenyerünk egyformán egészben vagy részben keserű, megjavításához pedig elengedhetetlen kellék az összetartás, ezen keresztül nívónk emelése fokozatosan, mely egyéni, kari, de országos érdek is. Ha majd elértük azt az abszolút tökéletes Egyesületet, mikor „az egész az egyért, vagy egy az egészért“ elv alapján haladhatunk, akkor nem fog soká óhaj maradni a mi kívánalmunk sem.

Ne kápráztassa el egyik kartársat se az a tudat, hogy bírja a munkaadója, vagy előljárója bizalmát s így az Egyesület nélkül is elérni a célját. Bármennyire is divatos, de nem kívánatos a túlzott bókolás, ez a mai kor beteges kinövése és már komolyan kezdik únni az ezt élvezők. A legveszélyesebb fertőző betegség a gerinctelenség, ebből táplálkozik az egyenlenségeket szítók hada, kik a zavarosban halászva fogják ki a maguk becstelen prédáját az egyén és a köz kárára egyaránt. Ez nem méltó a mi tradíciókhoz, ez szennyfoltja a karunknak és feltétlen le kell mosni.

Ne akarjunk privilégiumokat árulással, becstelen hazugsággal biztosítani a magunk részére, ne akarjunk mások romjain várakat építeni, hanem becsületesen megépített alapokra rakjuk fel a jövőnk épületét, mikor nincs az a vihar mely elsodorhatja.

De tovább megyek: a tisztikarnak sincs szüksége a hízelkedő, hazudozó álszentekre, kik a maguk anyagi és erkölcsi előnyeik biztosítása érdekében különködve, nagyképpen kikapcsolódnak és felsőbb régióba képzelve magukat, mondván: hogy nincs szükségem az Egyesületi életre, mert tudom ugyanis, hogy ami nem jár nekem azt az Egyesület sem adja meg. Ebben igaza is van annak, ki így gondolkozik, mert az Egyesület nem azért alakult, hogy érdemtelen javakat osztogasson.

Ezeknek a here egyedeknek a melengetése minden oldalra kárt és veszélyt rejt magában, mert vagy nem tudnak a köz által is hasznosítható munkát kifejtteni, vagy ha tudnának, akkor a munkabírásuk legjavát az inkorektívizmusra fecsérelik el, tehát bátran ki lehet mondani, hogy kóros és káros férgei a társadalomnak és éppen ezért a rendelkezésre álló eszközökkel ki kell irtani közülünk.

Mindenkinek tisztában kell lenni azzal is, hogy egy Egyesület, mely a megalakuláson is alig van túl, nem nyújthat a tagjainak nyomban és mindent találva, előbb a tagoknak van tartozásuk az Egyesülettel szemben, majd mikor már az Egyesületbe tömörült tagok létszáma elérí az abszolút többséget és együtt lesz az anyagi és erkölcsi tőke is, akkor megkezdődik a kamatok részösszegének szétosztása a jó testvérek elve alapján. Azt tudni kell, hogy a mi Egyesületünk nem azért jött

---

* (Ha leróttá! De sajnos a tapasztalatok azt mutatják, hogy még e csekély önként vállalt kötelezettségnek sem tesz eleget a tagok legnagyobb része s kényszerítik az Egyesület vezetését, a legerélyesebb lépésre, hogy érdekképviseletüket valamiképen még fenntartsák! A Szerk.)

létre, hogy egyes embereket, hanem az egész kart emelje arra a nivóra, melyen már ma haladni kellene.

Mélyen tisztelt birtokos osztály, tisztikar és kartársaim! Hagyjunk fel a Magyarok átkával, a hiúsággal és göggel, ne építsünk az egyes rétegek közé átláthatatlan és bevehetetlen válaszfalakat. Az altisztikar tudta és tudni fogja a jövőben is, hogy mivel tartozik fölfelé. Hassunk oda valamennyien, hogy mielőbb egy fedél alatt legyünk, hogy siker esetén ne kelljen a sötétben tapogatózva járkálnunk, hanem ha a hivatott vezérünk Diogenes lámpájával kezében köztünk megjelenik, testbenlélekben egész emberekere találjon bennünk.

Vegyünk példát és tanuljunk a cserkészektől. Ki gondolta, hogy W. E. Smith által Angliában alapított szervezet öt világérsz ifjúságát toborozza be a zászlaja alá, de ki merte azt gondolni, hogy az 1933. évben ezen a sárgolyón alig látható területen élő, durván megcsonkított nemzet fiai 53 nemzet fiait látják vendégül és felkészültségük csillogtatásával terelik ránk az egész világ érdeklődését, megmutatják a magyar élniakarás lobogó tábortűzét, mely ezer év óta sem aludt ki.

Tanuljunk tőlük egyesülni, egymást szeretve megbecsülni és előtük hajtsuk meg az elismerés zászlaját, mert ők örökölték ősapáink nagy koncepciójú, a jó munkáért lelkesedő szervező és cselekvő képességet, legyünk velük legalább lélekben, mert ők építik meg a legnagyobb Magyarvartát, — csonka hazánk feltámadását. — Szebb jövőt!

Ötven esztendő.

Storcz Mátyás kir. vadászati tiszt a gödöllői kir. vadászati hivatal megbízott helyettes vezetője, augusztus hó 16-án ünnepelte a gödöllői királyi vadászterületen eltöltött szolgálati idejének 50 éves jubileumát. Nagymarosról, ahol már 1879 január 1-től szolgált, 1883 augusztus 16-án helyezték át Gödöllőre — ahol elshantak az évek, tova tűntek a napok s ötven esztendő lett belőlük.

Ennek az ötven esztendőnek értékes munkásságáról beszélnek a gödöllői annálesek, Valkó daliás tölgyei, Isaszeg viszhangos dombjai, Szentjakab csalitos madárdalos berkei, majd a monostori zöld erdő búsan hűgő vadgalambja. Egymásután merülnek fel az ötven esztendő vadászéletének múltjából a szép emlékek képei amikor is a visszaemlékezés érzetének oly édes zsbongása megfogja a lelket a felidézett mult integető árnyaival, rég látott tájak, vidékek, királyi vadászatok mozaikképével napsugár ragyogásával s a viszaszóhajtott mulandóságnak ezernyi nüánszával.

A több mint félévszázad óta még ma is tényleges szolgálatban álló Storcz Mátyás — aki valószínűleg nemcsak Csonkahonunk, de Nagymagyarországnak is legrégebben szolgáló hivatásos vadásza — becsületben eltöltött hosszú pályafutásának ideje alatt nemcsak Gödöllő társadalmának közmegebecsülését és szeretetét érdemelte ki s úgy Gödöllő, mint az egész magyar vadásztársadalomnak

kedves „Storcz bácsi“-ja lett, de megnyilvánult ez a megbecsülés s a szakavatott munka értékelése Ferencz József királyunk részéről is, ki az arany érdemkereszttel s a Kormányzó Úr Ófőméltósága

STORCZ MÁTYÁS kir. vadászati tiszt. 1883—1933.

részéről is, ki csak nemrég a IV. o. Magyar Érdemkereszttel tüntette ki.

A gödöllői vadsasrengeteg öreg barátja, ki Ferencz József, az áldott emlékezetű Erzsébet királyné, Rudolf trónörökös, IV. Károly s a Kormányzó Úr Ófőméltósága, továbbá külföldi koronás fők kíséretében egy félévszázadnál tovább áldozott fáradhatatlan igaz vadászszenvedéllyel Diana istenasszonynak, csöndes családi körben, a sok-sok kedves emléktárgyhoz fűződő vadászélmények felelevenítése mellett korát meghazudtoló jó egészséggel ünnepelte az évfordulót.

Tóth Gyula

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés.

Írta: Orosz Imre.

(9)

I. a cím.

Főkönyv.

Szerfa. B. g. o. 5 tag c erdőrészlet (Sólyomtói raktár.)

Tételszám	K e l e t			Pénziári napló tétel-száma	T á r g y	Bevétel		Kiadás	
	év	hó	nap			P	f	P	f
1	1932	Jan.	4	3	Haszonfa felmérésnél napszám			24	—
2	"	"	5	4	50 m ³ akác haszonfa szállítása ..... i vasútállomásra à 4'00 P			200	—
3	"	"	7	5	50 m ³ akác haszonfa vasúti kocsiba való rakása à 0'30 P			15	—

(Okmány)

Napszámjegyzék.

Haszonfa felmérésnél felmerült napszámber.

(B. g. o. 5 tag c erdőrészletben.)

Tételszám	N é v	1932 január					Ösz-szes napszám	Napi bér		Kereset összesen	
		Péntek	Szombat	Vasárnap				P	f	P	f
					n a p						
1	Létrás Gábor	1					1	1	20	1	20
2	Vasas József	1					1	1	20	1	20
3	Nyári János	1					1	1	20	1	20
4	stb.	1					1	1	20	1	20
5	stb.	1					1	1	20	1	20
	Összesen	20					20	1	20	24	—

Csárdáspuszta, 1932 január hó 1-én.

.....
pagonykezelő erdősz.

(Okmány)

Kimutatás

a B. g. o. 5 tag c részletből a ..... i állomásra szállított

50 m³ akác haszonfa szállítása à 4·00 P = 200.— P.

Érdemli:

Vass Sándor és trsai. 200·00 pengő, azaz: Kettőszáz pengő.

..... 1932. évi január hó 5-én.

.....
pagonykezelő erdész.

A részletes névszerinti jegyzék a pagonykezelőnél a munkás és fuvaros naplójában van nyilvántartva és megőrizve.)

(Okmány)

Kimutatása B. g. o. 5 tag c részletből a ..... i állomásra szállított és vasúti
kocsiba rakott haszonfáról.**50 m³ akác haszonfa berakása à 0·30 P = 15.— P.**

Érdemli:

Németh János és trsai. 15·00 pengő, azaz: Tizenöt pengő.

..... 1932. évi január hó 6-án.

.....
pagonykezelő.

I. cím.

Főkönyv.**Tűzifa. B. gazd. oszt. 5 tag c részlet. (Sólyomtő.)**

Tételszám	Kelet			T á r g y	Bevétel		Kiadás	
	év	hó	nap Penzári napló tétel- száma		P	f	P	f
1	1932	Jan.	9 7	Összerakott 100 ürm ³ cserhasáb, 200 ürm ³ tölgyhasáb és 200 ürm ³ akáchasáb à 0·10 P			50	—
2	"	"	16 8	A . . . i vasútállomásra szállitta- tott 50 ürm ³ cserhasáb, 100 ürm ³ tölgy- és 50 akáchasáb à 3·00 P			600	—
3	"	"	20 9	Eladatott X.R.T.-nak vagontét.-ben 50 ürm ³ cserhasáb à 13.— P 50 " tölgyhasáb à 12.— P 50 " akáchasáb à 13.— P	1900	—		
4	"	"	21 10	50 cser, 50 tölgy és 50 ürm akác- hasáb berakása vasúti kocsiba à 0·20 P			30	—

(Okmány)

Kimutatás

a B. g. o. 5 tag c részletben összerakott tűzifa napszámberől.

Összerakott. 100 ürm³ cserhasáb }
200 " tölgyhasáb }
200 " akáchasáb } = 500 ürm³ à 0·10 P = 50— P.

Érdemli :

Szász József 500 ürm³ à 0·10 P = 50— P, azaz : Ötven pengő.

.....1932. évi január hó 8-án.

.....
pagonykezelő.

(Okmány)

Kimutatás

a B. g. o. tag c részletből ..... i vasúti állomásra
szállított tűzifáról.

Szállított : 50 ürm³ cserhasáb }
100 " tölgyhasáb }
50 " akáchasáb } = 200 ürm³ à 3— = 600— P.

Érdemli :

Veres János és trsai 200 ürm³ à 3— = 600 P, azaz : Hatszáz pengő.

.....1932. évi január hó 15-én.

.....
pagonykezelő.

(Okmány)

Kimutatás

a B. g. o. 5 tag c erdőrészletből eladott tűzifáról.

Eladatott vagonban . . . i R. T.-nak

50 ürm³ cserhasáb à 13— P = 650— P
50 " tölgyhasáb à 12— P = 600— P
50 " akáchasáb à 13— P = 650— P
Összesen : 1900— P

azaz : Egyezerkilencszáz pengő.

.....1932. évi január hó 18-án.

.....
az erdőgazdaság vezetője.

(Okmány)

Kimutatás

a B. g. o. 5 tag c részletből származó tűzifának a ..... i állomáson történt berakásáról.

Berakotott : 50 ürm³ cserhasáb }
50 " tölgyhasáb } = 150 ürm³ à 0'20 P = 30'— P.
50 " akáchasáb }

Érdemli :

Lakatos József 150 ürm³ berakás à 0'20 = 30'— P,

azaz : Harminc pengő.

.....1932 január hó 20-án.

.....
pagonykezelő.

XV. cím.

Főkönyv.

Vegyes kiadás.

Tételszám	Kelet			Pénziári napló tétel száma	T á r g y	Bevétel		Kiadás	
	év	hó	nap			P	f	P	f
1	1932	jan.	26	11	Iroda súrolásért			3	—
2	"	"	"	12	3 kg petróleumért iroda világi- tására			1	20

(Okmány)

Napszámjegyzék.

Iroda súrolásánál felhasznált napszámbeíró.

Érdemli :

özv. Sós Jánosné 1 nap à 3'— P = 3'— P, azaz : Három pengő.

.....1932. évi január hó 26-án.

(Folytatása következik.)

.....
iroda kezelő.

Írta Szemere László.

Ha a fehérsprórás lemezesgombák meghatározó táblázatát ismét elővesz-
szük, ott a tölcsérgombák után találjuk a csíragombákat. Utánuk már csak két
olyan nemet találunk, amelyeknek a lemezei lefutók, s még földön termők s
rendes állásúak, azaz nem kajlák. („Kajla” a gomba, ha a tönk nem áll a lemez
közepén.) A békagombák — *Omphalia* — azonban már nem gyér lemezállású
gombák s mivel aprók, s nincs gyakorlati jelentőségük, azért itt nem ismerte-
tem őket. Az ugyancsak leginkább apró termetű nyirolgombák — *Camaro-*
phyllus — lemezei ellenben ugyancsak gyéren állanak, s így testvérneme ez a
csíragombáknak, amelyekből főleg azért különböznek, hogy a nyirolgombák
tönkje síma. Rokonságban vannak ezek a nedűgombákkal is, azonban azok nem
lefutó lemezű gombák. Azokat ismertettük már, itt pedig csak a nagyobb ter-
metű csíragombákat ismertetem.

A csíragombák spórapora fehér, vagy fehéres. Kalapjuk húsos, kifeje-
zetten nyálkás. Eleinte púposak, aztán azonban domborúak, szétterülők. Leme-
zeik különféle hosszúak, a hosszabbak tönkre többé-kevésbé mélyen lefutók.
Viaszkszemű lemezük gyéren álló. A tömött tönk a fiatal csíragombákon oly-
kor fátyolos, s később is rendszeren korpás-szemcsés a tönk teteje.

A hazai fajok száma kb. 34, ezek leginkább ősszel, sőt késő ősszel
teremnek, erdőtalajon. A csíragombák között is van gyanus, miért is csak a
meghatározott, s ehetőnek jelzett fajokat szabad fogyasztani.

Legtöbbször a szemünk elé kerülő faja az

Elefántcsontgomba. — *Limacium eburneum* Bull.

K. 4—7 cm. átméretű kalapja tejfelszínű, vagy tiszta fehér, fényes, nyál-
kás. Eleinte félgömbalakú, majd a pereme felhajló.

B. Fehér lemezei gyéren állók, különféle hosszúak. Vastagok.

T. Síma, tömött, fehér. Teteje korpás. 6—12 mm. vastag, s 5—8—10 cm.
hosszú lehet.

H. Húsa is fehér, jóízű, szaga is jó, ehető.

Augusztustól-októberig terem, erdőtalajon.

Megbízható jó ehetőgomba ez, azonban a még nem eléggé színezet
csaknem fehér) bűdös csíragombához olykor eléggé hasonlíthat, miért is figye-

lemmel kell gyűjteni. Űgyszintén nem kell gyűjteni az elefántcsont csigagomba apraját mert apró fehér, lefutólemezes gomba több van, s ezekkel szemben a gyér lemezállás nem mindig szembeszökő.

Az olajbarna csigagomba. — *Limacium olivaceo-album* Fr.

Az a csigagomba, amelyik az elébbi után talán a leggyakoribb, s ugyancsak jó ehető.

K. Nagyon nyálkás kalapja ugyancsak kb. 7—8 cm.-ig nő. Alig púpos kalapja domború, majd szétterülő, nem vastaghúsú. Színe barna, zöldebarna, de kifakuló. Olykor sugarasan sávozott is lehet.

B. Fehéres lemezei lefutók, gyéren állók.

T. 10 cm.-ig is felnő, s 8—15 mm. vastag lehet. Eleinte fehéres, később olajbarnán foltos, és pedig sokszor a foltok gyűrűnkint sorakoznak egymás felett. A tönk is nyálkás, ha az időjárás nedves. A fiatal gomba fátyolos.

Húsa fehér, jóízű, ehető.

Ősszel terem, vegyes erdőben.

A foltoslemezű csigagomba. — *Limacium russula* Schff.

Már jóval ritkább a fentieknél, hanem kiváló csemegegomba, s előnye, hogy jól felismerhető.

K. Domború, majd kissé tölcséres, nyálkás kalapja 12 cm.-ig is megnőhet. Színe szép fehéres-rózsaszínes („fröccsentett”), azután sárgásbarnán foltos.

B. Csak kissé lefutó lemezei eleinte fehérek, később imitt-amott rozsdás-vöröses foltokkal tarkítottak.

T. Tömött, fehér, alul rózsavörösen foltosodó, kissé pihés tönkje 5—7 cm. magas, s 1—2 cm. vastag lehet.

Féher húsa jóízű, ehető. Ősszel terem vegyes erdőben.

A rózsás csigagomba. — *Limacium pudorinum* Fr.

Ugyancsak gyérebber előkerülő, de szép nagy, ehető csigagomba.

K. Fakósárga, domború, alig púpos kalapja közepe felé cinóbervörösen árnyalt. A 12 centimétert is megüti. Pereme begöngyölt. Kissé ragadós.

B. Féher lemezei kissé lefutók, s nem vörösödnek meg.

T. 12 cm. magasság mellett 2 cm. vastag is lehet. Lefelé vékonyodó, mint a legtöbb csigagombáé, s tömött. Fent ugyancsak féhéren korpás-deres.

Húsa jóízű, ehető.

Leginkább fenyvesekben és bükkösökben terem, szeptembertől-novemberig.

Ez ehető csigagombák után lássunk egy gyanusnak tartott fajt is, s ez

A bűdös csigagomba — *Limacium cossum* Sow.

K. Kissé púpos, erősen nyálkás kalapja eleinte fehéres, később a púpjától kezdve barnul az egész. 4—6 cm.

B. Fehéres, lefutó gyéren álló.

T. Fehéres, alulról barnuló, tömött tönkje lefelé vékonyabb 5—10 mm. vastag, s 4—7 cm. magas lehet.

H. Fehéres húsa elbarnuló. Íze, szaga kellemetlen, hol kevésbé, hol meg erősebben bűdös. Állítólag ártalmas gomba.

Vegyes erdőben ősszel terem.

Cím-fejlécünkön az első két gomba a fagyálló csigagombát — *Limácium kypothejum* Fr. — ábrázolja, mely apróbb, sárguló csigagombácska arról nevezetes, hogy a tél eleji fagyok alatt is nő. A középső két gomba az olajbarna csigagomba, míg az utolsó kettő a rózsás csigagombát tünteti fel vázlatosan.

A csigagombák jól száradnak s így télire is érdemes gyűjteni őket.

Az idén kikaszált fácán és fogolytojásokról.

Irta: **Storz Mátyás** kir. vadászati tiszt.

A múlt évben már írtam a kikaszált fácán és fogolytojások felszedéséről, keltetéséről és a csibék felneveléséről. Hogy azonban hivatásos barátaimnak minél inkább emlékezetükbe vésődjék az egyébként pusztulásnak kitett fácán és fogolytojások megmentésére vonatkozó s nálam ez évben is nagyszerűen bevált eljárás, úgy hiszem, nem lesz érdektelen, ha az idei eredményről is tájékozódást nyujtok.

Ebben az esztendőben a gödöllői Korona uradalmi területeken a takarmányok kaszálása alkalmával 3600 darab fácán és fogolytojást szedtek össze a kaszálók. Azokat a tojásokat, amelyeket délelőtt találtak kötelesek voltak délre beküldeni, hogy legalább félmelegen kerüljenek a keltető gépbe, a délután találtakat az esti órákban hozták be. Minden tojásért 4 fillért kapott, mint jutalmat minden találó.

A gyakori és hideg esőzések miatt sok fészekalja tönkrement, mert vízben állott a fészek. Természetes, hogy ilyen tojásokat is sokat hoztak, mert a jó tojásokat a már teljesen kihűlt tojásoktól nem lehet megkülönböztetni.

Ez idén három költőgép állott rendelkezésemre, s meg is telt mind a három. A költőgépek állandóan figyelés alatt tartattak, nehogy a 38—39° C. normális hőfok lényegesen emelkedjék vagy csökkenjen. A kikaszált tojásokat fészkek szerint megjelöltem és pedig azért, hogy ha például a 10. számú fészekalj 16 darab tojásából már 12 darab kikelt, a 4 darab tojást csak 2 napig tartom még a költőgépben s azután ha ki nem kel, kidobom. Így felesleges tojásokkal nem terhelem a gépet.

Az egyik erdőrészben azután kiválasztottam egy olyan helyet, ahol nagy fűvel és apróbb bokrokkal benőtt tisztás van s ott helyeztem el a nevelő ládákat a szükséges kotlóstyúkokkal együtt. Július hó közepéig 2000 darab fácán és fogoly csibét helyeztem el itt a kikaszált és kikeltetett tojásokból.

Etetés. Reggel a harmat felszáradása után az előző nap este figyelmesen lezárt nevelőládat felnyitjuk s a fogolycsirkéknek hangyatojást, a fácáncsirkéknek ugyancsak hangyatojást és szitán áttört főtt tyúktojást adunk kenyérmorzsával keverve naponta négyszer 8 napos korukig. Nyolc napon túl 14 napig a fácánok a fentín kívül finomra őrölt tengeridarát, rizst, hús és vérlisztet egybekeverve és leforrázva kapnak, a fogoly csirkék azonban csak hangyatojást. A harmadik héten a fácáncsirkék már hangyatojást nem kaphattak, mert hideg eső

idő miatt nem igen volt kellő mennyiségben beszerezhető, ahelyett azonban a fenti takarmányhoz még leforrázott tiszta búza és köles járult. A fogolycsirkék a hangyatojáson kívül szítán áttört kenyérmorzsával kevert főtt tyúktojást kaptak leforrázott kölessel vegyesen.

A fácánoknak és a foglyoknak a 14. napig naponta négyszer, utána pedig naponta háromszor adunk enni s ugyancsak inni, *mindig friss ivó vizet.*

A fogolycsibék 4 hetes korukban csapatokba verődnek s az öreg foglyok veszik át a csapatok vezetését. A fogolycsirkék sírására ugyanis az öreg foglyok odalopakodnak a nevelő területre, sőt egészen a nevelőládákhoz merészkednek a kis foglyok közé. Nem egyszer láttam,

Storz kir. vadászati tiszt a nevelőben.

(Tóth Gy. felv.)

hogy a nevelőládák előtt a kis foglyokkal együtt esznek ezek az öreg foglyok. Ezekből lesznek a csapatvezetők.

A fácáncsirkék is négy hetes korukban kezdenek felgallyazni s így a nevelőládába már nem igen térnek vissza éjszakára.

A fogoly és fácáncsirkék felnevelhetésének legelső feltétele a megfelelő etetésen kívül, a *tisztaság*. Gondoskodni kell tehát úgy a nevelőláda, valamint az előtte levő etetőterület tisztogatásáról, mert tudvalevő, hogy piszokban hamarabb elszaporodnak a tetvek, melyek egyéb betegségek terjedésének az elősegítői is.

A kotlóstyúkokat hetenként egyszer a tetvek ellen vagy rovarporozzuk vagy „Flytteljük”. A fácáncsirkéknél, hogy a vörösgiliszta fel ne lépjen, hetenként kétszer, kora reggel a még bezárt nevelőládába fujtatóval „*Invicta Barham Cure*”-ral porozzuk, úgy hogy a bezárt fácáncsirkék egész porködbben legyenek mintegy órahosszáig s csak azután engedjük ki őket. A nevelőládákat hetenként legalább egyszer át kell

rakni, azért, hogy a csibék így több természetes takarmányhoz, — szöcskék, bogarak, — juthassanak, másrészt a tisztaság szemelött tartása miatt is. Mindezek szerint tehát egyedüli védőszer a nevelésnél a tisztaság és a helyes etetés. Nem vagyok híve a kimondott angol nevelési rendszernek, így hipermangános vizet sem itatok a csibékkel, mert e téren igen szomorú tapasztalataim vannak, ugyanis voltak nálunk angol módszer szerint nevelő mesterek, akik a hipermangános vízzel néhány évvel ezelőtt a nevelt állomány felerészét teljesen tönkretették, míg a megmaradt rész folytonosan betegeskedett. Azóta nem kell hipermangános víz s nincs is — hála Isten — semmi baj a csirkék nevelésével.

Természetes, hogy a gépeken kívül kotlóstyúkokkal is keltettem tojásokat, illetve a gépen már kipattant tojásokat kicserélem a kotlók alá helyezett frissebb tojásokkal. Így 1—2 nap alatt vezető kotlóhoz jutok, melyek alá 20—25 csibét teszek.

A csibék 2 napos korukban kerülnek a kotlóstyúkkal együtt a

2 hetes fogolycsibék.

(Tóth Gy. felv.)

nevelőládába, amely elé egy pár napig kifutót (udvart) teszünk, hogy a csibék el ne tévedjenek, ezt pár nap múlva megszokva s megismerve a nevelőládát eltávolítjuk.

Ebben az évben 3600 darab fácán és fogolytojásból, 2400 darab csibét keltettem s ha a tavasz nem lett volna oly esős és hideg, a talált tojásoknak legalább 75%-a kelt volna ki. Így a talált tojások kétharmadából kaptam a csibét s eltekintve attól, hogy a kikelt állománynak csak mintegy 3—4%-a pusztult el, a vadászterület részére mégis igen szép állományt mentettem meg. Az előbbieket szerint keltetett fácánok és foglyok nevelési költsége darabonként maximum 30 fillér s hogy mennyire érdemes volt gondosan kikeltetni a kikaszált tojásokat, eléggé szemléltetik azt a fényképek.

*

Ez alkalommal visszatérek Vári-Vojtovits Zoltán úr „A fácán nevelése és telepítése” c. egyébként kitünő cikkének első részére. „... Fészekre bukkanva, álló vizslánkat visszahívjuk, a fészket egy

karóval megjelöljük s jó 4—5 méteres körzetben a fészek körül nem vágatjuk le a növényzetet s így, ezekben a kis szigetekben nyugodtan kelnek ki a csibék. . . .” Valamikor nagyon régen én is így csináltam, mert hisz a legjobb szakkönyvben is így van megírva, azonban rájöttem arra, hogy ezzel teljesen eredménytelen munkát végeztem. A lekaszált területen ugyanis a meghagyott zöld szigetcské, mint egy felkiáltójel, nemcsak a varjak és csókák figyelmét és kíváncsiságát kelti fel, de az egyébként letarolt területen az éjjeli ragadozók, kóborkutya, macska, róka, sün, hörcsög, ürge szívesen megnézik a talált szigetcskét s az ott talált tojásokat nem éppen megvetendő csemegének tekintik. A varjú

1 hetes fogolycsibék etetése hangyatojással. (Tóth Gy. felv.)

meg a csóka pedig addig-addig settenkedik körülötte, míg a fészekülő fácánt vagy foglyot elzavarja s így zavartalanul tojáslakomához ülhet. Sok-sok esetben megfigyeltem, hogy ilyen fészkek csak a véletlen szerencse folytán maradnak meg s kelnek ki csibék.

De meg azután alig hiszem, hogy akadna olyan birtokos, aki pl. 20⁰holdas lucernájában 30—35 fácán vagy fogolyfészek kedvéért cca. 150 négyzetméter lucerna meghagyását tűrné, sőt ez már azért is bajos, mert géppel való kaszálásnál teljesen kivihetetlen. Magas lucernában vagy bükkönyös zabban a vizslával való kerestetés eléggé bajos ugyan, de így legalább — ha a kotlósokkal kelteti ki a talált tojásokat — néhány csapat foglyot és fácánt megmenthet a vadászterülete részére. Vizslával eredményesen akkor lehet kerestetni, amikor még a takarmánynövény a növés kezdetén van.

A többiben messzemenőkig osztom az illusztris cikkíró úr néze-
teit, azonban azt nem állítanám, hogy a fácán buta állat, mert ha volt

már hajtóvadászaton, úgy bizonyára észrevehette, hogy először jön a fácán gyalogosan figyelve minden tollán egy szemmel s csak azután nagy-nagy sokára a róka, s a rókánál míg mozdulatlanul állva mozgatja a szemét az nem ugrik meg, de egy fácánkakas villámgyorsan elfut a mozdulatlanság egy szemmozgatására.

Kedves örömmel olvasgatom vadásztársaim cikkeit, mert hisz tapasztalataink közreadásából mindig tanulhatunk valamit, a német is azt mondja: „Es ist kein Gelernter von Himmel gefallen, Übung macht den Meister“! (Egy tudós sem hullott az égből, mert gyakorlat teszi a mestert).

Bögésen.

19... év őszén, — mikor a szarvasbika hallatja mély, trombitáló szerelmi dalát, — ballagot három erdőszél az egri érseki uradalom egerbaktai erdőgondnokságának területén. Vállukon persze az elmaradhatatlan duplacsövű serétes puska, jóféle vágott postával, no meg egyik-másiknak zsebje mélyén 1—1 brenecke is meghúzódott szerényen.

Akkor még bizony ott lótték a vadat, ahol pont találták, természetesen a tilalmi időt szigorúan betartva.

A három cimbora célt érve, csakhamar helyet találva magának, — szétoszlott. Forgács, ki rangidős volt, egy szép tisztás szélén, Pipás, ki Hári Jánost is megszegenítő bölcselkedéséről híres, — követte Forgácsot, s végül B. J. barátunk, ki akkor még fiatal kezdő ember volt, helyezkedett el a kis front végén.

A kellemes hang nem sokáig váratott magára, mert egy szép 12-es közeledett folyton zenélve, mire a három cimbora ereiben gyorsabban kezdett lüktetni a vér. Örömmel állapították meg, hogy a már régóta ismert „Basa“ — egyenesen feléjük tart, azonban a szerencse akkor is Pipásnak kedvezett. A bika közeledését hallva, — miután nem bízott a postában, — kicserélte azt golyóval, hogy alkalom adtán felelhessen a „Basa“ kihívására.

Pipás előtt hamarosan ki is bukkant a felséges hang remek tulajdonosa s mikor 50—60 lépésig közeledett, Pipás puskája eldőrdült. A bika „balraát“-ot csinált és eltűnt a sűrű bozótban. A mi Pipásunk bosszankodva épp azon törte a fejét, hogy mit is találjon ki mentségére, mikor baloldali szomszédja, Forgács jól ismert, mélyhangú 12-se is eldőrdült. Ugyanis az előző lövéstől s a bika visszaugrásától egy szép hatos bak lépett ki Forgács tisztására, ő egy lapockalövéssel, melyet szintén golyóval tett, helyben marasztotta. Pipás a lövés irányába közeledve, mikor észreveszi a terítéken levő erős hatost, — rögtön feltalálja magát, s szűklátókörű agya oly gyorsan dolgozta ki a haditervet, hogy Forgácsnak az állá esett le, mikor Pipás a bakra mutatva kijelentette, „ezt én löttem cimbora.“ Természetesen Forgács heves vitába keveredik Pipással, mire Pipás a golyóvágtá lyukba helyezte az ujját, s fogai közt morogva kijelenti, hogy ő lőtt golyóval s íme itt a golyó becsapódása.

Időközben B. J. is megérkezett, s hamarosan véget vetett a vitának, mikor kijelentette, hogy ő hallotta a bikának zörgését a Pipás lövése után egyideig, de aztán egy helyen teljesen megszűnt a zörgés, szerinte a bika összeesett. Pipás szeme megcsillant, s rögtön felkerekedve a bika keresésére indult, követvén őt a magából kikelt Forgács és B. J. is. Rövid keresés után a jelölt helyen meg is találták a bikát.

Nimródunk diadalordítással, mely hasonlított az indiánok csatakiáltására, a bikájához rohant, megfogva a két agancsszárát, s öntelten mondogatja: „Hát itt vagy? az apád árgyélusát, már azt gondoltam, hogy elmentél! Ekkor történt az, amivel Pipás nem szeret dicsekedni: a bika felugrott, a szemágai Pipás kabátjába akadva, azt könnyedén a levegőbe emelte, (természetesen Pipás is benne volt a kabátban) rohanni kezdett vele. „A nap hőse” azonban kétségbeesve kiabál a két társának, — kik a meglepetéstől benuktan álltak, — löjétek le, — löjétek le. Lőni azonban Pipástól nem tudtak, hisz úgy csüngött az agancson, mint a megért körte a fán, mely minden pillanatban lepottyanni készül.

A súlyosan sebzett bika nem bírta sokáig az iramot, egy galagonya bokorba beugrott, s Pipást jó távol dobva magáról, — összeesett.

Mire Forgács és B. J. a bika teteméhez ért, Pipás kikászolódott a bokorból teljesen rongyosan, mert majdnem fele kabát maradt csak meg rajta. Sebesen, s a tüskéktől összekarmolva hebegte, hogy „már azt gondoltam, hogy csak a pokolba tesz le” —, de mégis önelégülten tűzte kalapja mellé a véres tölgygallyat, melyet B. J. nyújtott át neki.

Kigé.

Vadkonyha.

Fogoly aspikban. A foglyokat az első módon megsütjük. Azután a mellek és combok húsát szép, kis, lapos szeletekre szeleteljük. Egy formába öntünk egy újni kocsonyát. Ha megfagyott, tegyünk rá egy újni vagdalt, zsírban párolt gombát, (apróra vágott szardellát, de ez elhagyható) öntsünk rá annyi kocsonyát, hogy ezt is ellepje. Ha ez is megalvadt, rakjunk rá a szeletekből, újra kocsonyát, tovább gombát, kocsonyát, újra szeleteket, mindaddig, míg a forma megtelt vagy az anyag elfogyott. Hideg helyen fagyasszuk jól meg; tálaláskor mártsuk a formát forró vízbe, tartalmát öntsük a tálra, citrommal, zsírban pirított petrezselyem zölddel elkészítve adjuk asztalra.

Fogoly zsemlye szeleteken. Az előbb készített foglyoknál megmaradt s ott fel nem használt húsrészeket jól lecsontozzuk, összevágjuk, kétszer ledaráljuk. — Kevés zsírba tegyük lábasba, reszeljünk rá vöröshagymát, petrezselyem

Pályázati hirdetés.

A pécsi Székesegyházi Uradalom erdőgazdaságában nyugdíjazás folytán folyó évi október hó 1-én megüresedő erdőőri állás betöltésére ezennel pályázatot hirdetek.

A szabályszerűen felszerelt kérvényeket méltóságos és főtisztelendő *dr. Hanauy Ferenc* prelátus-kanonok, uradalmi kormányzó úrhoz kell címezni, s hozzám legkésőbb f. évi szeptember hó 10-ig beküldeni. A későbbben érkező és kellően fel nem szerelt kérvényeket nem veszem figyelembe.

Árpádtető, u. p. Mecsekszabolcs, 1933. évi augusztus hó 8-án.

Kolossváry Andor s. k.
erdőtanácsos

zöldet jól elvagdálva, 2 dl. fehér bort. Főzzük, míg leve elforr. Azalatt zsírban vékony zsemlye szeleteket pirítunk, rá kenjük a masszát, s körítésként vagy külön is tálaljuk.

Fogoly gesztenye mártással. A megtisztított, beszózott foglyokat szalonna szeletekkel borítva vagy jól megtüzdelve lábasban levessel vagy kevés boros-vízzel pároljuk jól meg. Ezalatt forró vízben főzzünk 1 l. gesztenyét. Öntsünk rá 1 kis pohár szilva pálinkát, fél citrom levét, adjuk hozzá a foglyok máját, egy merő kanál húslevet s jól forraljuk fel. Ha ez megtörtént a főzetet szűrjük le, szitán nyomjuk át, tegyük vissza a tűzre, keverjük bele 2 tojás sárgáját, kevés lisztet és vizet, ezzel is forraljuk össze. A foglyokat szépen szeleteljük fel, rakjuk tálra s öntsük fel mártással. Külön csészében még a maradék mártást is adjuk fel.

Vári-Vojtovits Zoltánné

(Folytatjuk.)

K Ü L Ö N F É L É K

Névmagyarosítások. A m. kir. Belügyminiszter engedélyével családi nevüket megváltoztatták *Matusek László* urad. erdőőr, árpádtetői lakos „*Magas*“-ra, *Maczurka János* erdővéd, abaujszántói lakos „*Merényi*“-re és *Paltesz Ferenc* erdővéd, veszprémi lakos „*Perlaki*“-ra.

Erdő a Keleti-tenger fenekén. A tengerpartok történelme igen sok oly földterületről tud, melyeket a vihar és a tenger szökőárja hirtelen elpusztított és mindörökre a tenger mélyébe süllyesztett. Köztudomású tény, hogy a német tengerpart folyton süllyed, ellenben a szembenlévő oldalon a földtanilag fiatalkorú Skandinávia emelkedik. Ma a tengerparti birtokokat gátak védik, régen azonban a tenger szabadon ellephette a lassan süllyedő partokat. Ilyen helyeken a víz lassanként mind magasabbra emelkedett és falvakat, mezőgazdaságilag művelt területeket, erdőket víz alá temetett. Ugyanez történhetett azzal az erdővel is, amelyet néhány héttel ezelőtt német halászok a Keleti-tengerben felfedeztek. Rügen sziget és Schonen déli svéd tengerpart között mintegy 35—45 méter mélységben akadtak rá a még mindig egyenesen álló erdőre. Minthogy ennek az erdőnek a Keleti-tenger fenekén történt felfedezése a föld történelme szempontjából nagyon érdekes, az erdőt minden tekintetben beható vizsgálat alá fogják venni. Első sorban pedig azt szeretnék tudni, hogy milyen fanemekből áll ez az erdő? (I. N. B. 1933. 6.)

A „Vadászat“ c. új vadászati szaklap megindulásáról már f. é. május havi számunkban megemlékeztünk, minthogy közben technikai okokból az új szaklap megjelenése gátolva volt, értesítjük olvasóinkat, hogy július 18-tól újból megjelenik minden hó 1-én és 15-én. A lap kiadóhivatala Budapesten IV. Váci-utca 61 sz. alatt van.

A fővad kiváltásának meggátlásáról. Nemsokára megszólal az erdők koronás királya, s vajjon van-e olyan igaz vadász, aki nem hallgatná örömmel ezt a fenséges zenét, hisz' erre a színházi előadásra készül már a mult év óta és számítgatja magában a hónapokat és napokat, várja a közeledését.

Most megjött a várva várt idő, hangos az erdő, dübörög a várva várt

nagy Úr háremje körül. Szomorú lesz azonban a vadászgazda szíve akkor, amidőn a vadovója azt jelenti: a nagy bika a háremjével átváltott a szomszédos terület répa, tengeri és burgonya földjeire s láttam, hogy a szomszéd terület vadászai a váltó közelében leshelyeket készítenek az átváltó fővadunk eredményes vadászására, stb.

A fővad ki- vagy átváltásának van egy kitűnően bevált meggátló módja, és pedig: Vadászterületünk veszélyeztetett szélén vagy részén készíttessünk úgy 10 lépésnyire bent egy cserkész utat, vásároljunk Wirker János vadászpatikájából (Rákoskeresztúr, Budapest mellett) 10—20 kilógramm *Kornitol* olajat, ebből az olajból egy kannába 2—3 kilógrammot öntünk s egy előre elkészített 1 méteres karónak a végére csavart pamaccsal permetezzük be 1 méter magasan a bokrokat, fák törzsét, esetleg a csupasz földet is a cserkész út mentén. Ez a Kornitol olaj oly büzt okoz és terjeszt, hogy a féltett határvonalunk közelében legalább 500 méter távolságban sem marad meg a lesi puskás, mert oly édes szagú bűz van ott, hogy felfordul a gyomra s fut onnan, nehogy áldozzon mint a murányi kutya, abból a jóból, amit a les előtt bekebelezett.

A régi hivatásos vadászok „*anno dasumal*“ minden helyre ahol a fővad kiváltott a szomszédos területre, literes üvegekbe friss marhavért öntöttek s beásták a veszélyeztetett terület szélén úgy, hogy az üveg nyaka künn volt s az üveg szája nyitva maradt. A marhavér pár nap múlva nagyon bűdös lesz s meggátolja a fővad kiváltását, de csak rövid ideig, amíg a bűz ott terjeng, s éppen ezért, hogy az ott állandó legyen az üvegeket hetenként újra kellene vérrel tölteni, ami megnehezíti ezt az eljárást.

A *Kornitol* szállításánál azonban nagy figyelemmel kell lennünk arra, nehogy a kannából egy csepp is a kocsiba, avagy permetezés alkalmával a ruhánkra csöppenjen, mert a kocsiból vagy a ruhánkból nem lehet kimosni s az egy évig is illatozni fog a *Kornitol* penetráns szagától.

Ehhez a recepthez, amely a fővad kiváltásának meggátlását adja úgyszólván a nevem is alig merem írni, mert hogy is fejezzem ki magam, azt hiszem, hogy a pokloknak hetedik részébe fog kívánni a lesben ülő szomszéd. Probátum est.

Storcz Mátyás
udvari vadászati tisz.

A gombagyűjtő és a vad. Vári-Vojtovits Zoltán úrnak lapunk augusztusi számában megjelent cikkéhez — („Az erdész és a vad.”) — szabadon hozzászólanom. Jogász ember voltam (szolgabíró csikban) jelenleg pedig a Gombászati Osztály szerény vezetője vagyok, s így a gombagyűjtők érdekében rá kell bizonyos olyan helyzetre világítanom, amelyekre Vári-Vojtovits Zoltán nem utalt. Egy sorát sem akarom tehát cáfolni, midőn megjegyzem a következőket.

Törvényeink szerint a Föld-felület (erdő, mező) semilyen terménye (állatja, növénye, ásványa) sem „*res nullius*“ azaz magyarán írva nem Csáki szalmája.

Hanem minden termény felett a tulajdonos rendelkezik. A terület tulajdonosa szabadon rendelkezik földje felett, s így az ismert területi korlátozással a vadászati jogot maga is gyakorolhatja. És letilthatja területéről úgy a turistákat, mint a gombázókat, vagy azokat is, akik gallyakat, bogyókat stb. szednek.

Ez esetben a tulajdonos egyéniségére van bízva, hogy mindezen csendháborító elemmel szemben eljár-e könyörületlenül, avagy nem.

Azonban a vadász és a gombagyűjtő között másféle jogi viszony is képzelhető. (A turistákat stb. most már figyelmen kívül hagyván).

Ha a terület tulajdonosa a vadászati jogot bérbé adja, s egyszersmind a gombák gyűjtésére engedélyt ad — ingyen vagy pénzért, az már mellékes — akkor törvényeink szerint a vadász, meg a gombagyűjtő teljesen egyformán jogosított erdőjárók. Számos erdőtulajdonos felismerve azt a tőkét, amit az erdejében tenyésző gomba képvisel (s esetleg az eper, málna stb. is), ezen termények gyűjtésére engedélyeket (jegyeket) ad, illetve adhat, ha neki úgy tetszik, s a vadászati bérletet sem szokták úgy kiadni, hogy a terület más irányú bevételeiről lemondanának.

Az érdekeltségek közötti „surlódások” tehát bekövetkeznek, vagy legalább is az történik, hogy a gombagyűjtő életveszélyek közepette gyűjti gombáját, s a vadásznak is megvan rontva a mulatsága, „vadja” zavarva stb.

Hanem mindezekben segíteni lehet, akár kölcsönös jóindulattal, akár pedig megfelelő rendelkezésekkel. Miket megtehet már a tulajdonos, avagy pedig az Állam, megfelelő rendeletek kibocsátásával. A terület tulajdonosa pl. megteheti azt, hogy a vadászati jogot azzal adja bérbé, hogy a vadászat a hét bizonyos napjain nem üzhető. Pl. vasárnap, amely napra a gombagyűjtőknek (turistáknak stb.) ad gyűjtési, illetve átvonulási engedélyt.

Külföldi (és pedig kultúrkülföldi!) példát tudnék felhozni arra, hogy a vadászatot — vagy egyéb erdőjárást — bizonyos napokra korlátoz az erdőtulajdonos.

Természetesen leghelyesebb lenne, ha az Állam szabályozná ezt a kérdést, mert így vétőjával megelőzné a sűrűn előforduló surlódásokat. (Illetve azok egy részét.) Igaz, úgy az erdő nemcsak a *vadász diplomá* lenne. Azonban a templomban másnak is joga van imádkozni, nemcsak a vadásznak. Mindenkinek *csendben*, azt már vallom én is.

Előre látom a soraim nyomán támadó ellenérveket, amelyek körül bizonyára az a legnyomósabb, hogy a gombagyűjtő (turista stb.) zavarja a vadat. Az igaz, hogy a pihenő vad felriad, s tovább áll, ha fektéből a gombagyűjtő felveri. Azonban a hazai vadállomány egyetemlegességére mindegy az, hogy a vad kinek a területén van. A kutya nélküli erdőjáró csak kis mértékben zaklatja a vadat, s amennyire fáj x. terület vadászberlőjének az, hogy a területén tartózkodó vad kiszalad területéről, oly mértékben örvendhet esetleg y., a szomszéd terület berlője annak, hogy a gombaszedők a puskája csöve elé „zavartak” egy vadat. A legeltetést természetesen nem lehet a zárjelek között itt-ott alkalmazott „stb.” közé sorozni, és pedig a pásztor-kutyák miatt, amelyek nemcsak hogy zavarják a vadat, de annak tehetetlenebb fiait bizony alkalmaslag el is fogják. De ebből más tanulságot aligha lehet levonni, mint azt, hogy amely területen a legeltetés nem akadályozható meg, az kis értéket képvisel, mint vadászterület, s kár az *ilyen* helyekért magas vadászati haszonbért fizetni, különösen pedig még a vadtenyésztésre áldozatokat is hozni.

Aláhúztam a fenti mondatban egy szót, annak hangsúlyozására, hogy akinek anyagi ereje és kedve meg szaktudása is van ahhoz, hogy a vadat tenyessze, az *nemes* szenvedélyének kielégítésére keressen háborítatlanabb területet, olyant, amit azzal vesz vadászatilag bérbé, hogy ott legeltetésre engedélyt nem ad a tulajdonos.

Itt is aláhúztam egy szót. Valóban nemes dolog a vadóvás, vadtenyésztés, mert bizonyos fokban közérdekű cselekmény is. Hiszen ilyen nemes szenvedélyek nyomán honosodott el nálunk a däm vad, a fácán stb. A vadtenyésztő az ősök bűnét teszi (úgy-ahogy) jóvá, akik kiirtották a bölényt, a hódat stb. De eltértem immár a cím-adta tárgykörömtől, s így soraimat zárom. *Szemere L.*

Ne jajgassunk!

Irta: **Moóri János.**

Gondterhes idöket élünk ma, azt mindenki tudja és elvitatni nem is akarja senki, de a jajgatást mégis sokszor a túlzásba visszük anélkül, hogy a fájdalmakat előidéző kóros tünet kifejlődésének megakadályozása céljából elhárító intézkedéseket tennénk.

Magyar átok, hogy ha jól megy dolgunk ma, ki gondol a holnapra! ? Vigadunk annyira, hogy heted-hétországban túl is arról beszélnek, s ha egy kis bajunk van, akkor meg jajgatunk, nyögünk, hogy az útszéli évszázados fák is görnyedeznek bele.

Minden idök kitermelik a maguk sajátos embertípusaikat, így a XIX. század is kitermelte a XX-ik pedig megérlelte közöttünk is az ismeretlen talajon nőtt és hozzánk átültetett, de a mi viszonyainknak nem megfelelő, a fertözö betegséget is magával hordozó emberanyagot.

Ma a fertözés elhatalmasodott, érezzük a fojtogató kellemetlen ízét, szagát, s jajgatunk, kapkodunk, mint vízbeesett a szalmaszál után, ahelyett, hogy akár utolsó erőnk megfeszítésével, egy-két szabatos lendülettel a part felé vennénk utunkat, de nem ezt tesszük, hanem kiabálva helyben maradunk és a meglévö erőnket arra használjuk fel, hogy ideig óráig a felszínen maradassunk és nem látjuk a közeledö hullámhegyet, mely biztosan eltemet bennünket.

Tudjuk azt, hogy még abban a régi boldog béke idöben, mikor munkaadó és munkavállaló egyformán megelégedett volt, akkor követték el ellenünk erdőbirtokosaink a legnagyobb merényletet, a túlzott „importálást”, s ezt elődeink a jó módban nem vették észre, no meg hát ki törödött azzal, hogy mi lesz holnap.

Az akkori látszólagos importértékek „vérfelfrissítés” céljából váltak szükségessé az érdekeltek előtt, tőlük csodákat vártak és mintegy büszkélkedve beszéltek róla, hogy kinek mennyi cseh „importanyaga” van, mintha nélkülük nem is, csak velük zöldelt volna az erdő.

Igen, ez így volt, nem is titok és nem is ismeretlen, csak most terhes a bevallás, mikor mindenki nagyobb hazafi akar lenni a másiknál, de azért ebbe a nemes versenybe még mindig belevegyül itt ott az „importanyag” zamatának kelendösége, ha megrostálva is. Szomorú valóság!

Mentségül nem szolgálhat az a körülmény, melyre olyan különös előszeretettel hivatkoznak mindig, hogy : annak idején nem volt megfelelő mennyiségű és minőségű hazai ember anyag s így kénytelen kelletlen behozatalra volt szükség, ellenérvekkel nem is jövök, mert a bírálatot ezen beállítás úgy sem bírja el, azt tudja mindenki. No de ha már arra a nélkülözhetetlen „importra” magyar földön süt a nap, magyar levegöt

szív és magyar kenyeret eszik, (mert itt jut mindenkinek bőven ?) tartaná kötelességének, hogy felvegye az állampolgárságot, s ha ezt nem éri fel az a nagyfelkészültségű talentum, akkor a birtokos tegye kötelezővé a részére, mert neki is tudni kell, hogy a birtokának épségbentartásáért magyar vér folyt, nem cseh és ne kívánja, hogy magyar erdősz csak névleg, a cseh pedig ténylegesen bitorlója legyen a jognak.

De ezért még mindig ne jajgassunk, mert tudjuk, hogy ennek a jólétben, nemtörődömségben ellanyhult elődeink az okozói, kiknek a „ma” biztosítva volt és nem törődtek a „holnap”-pal, mert ha már azok egyesült erővel tiltakoztak volna ellene, úgy nem hatalmasodhatott volna el karunk egyik legkellemetlenebb fekélye. De mi sem bízhatjuk el magunkat, mert nem csinálunk ellene semmit, csupán azt tesszük, hogy tenyerünkől messzehordó szöcsövet alkotva, kiabálunk úton útfélen: vigyázz, mert megfoglak! bár a nyúl után futó kutya ugatva még nem ejtett zsákmányt és félő, hogy ha nem hallgatjuk meg az „idő” intő, parancsoló szavát, úgy még mi is soká futhatunk, míg valami eredményt érhetünk el.

Ne kiabáljunk, ne vigyük sérelmeinket az utcára, mert az nem kívánkozik a nagy nyilvánosság elé, de alkalmas arra, hogy azt a csekély kis megbecsülést, melyet még élvezünk, végleg aláássuk, de igen is mostmár végre fogjunk össze komolyan és kéz a kézbe alkossunk egy nagy kört, pusztítsuk a körbe szorult „duvadat” és törekedjünk arra, hogy magunk állíthassuk fel a numerus clausust nem felekezetek szerint, hanem érdemesség és rátermettség szerint.

A legnagyobb eredmény attól várható, hogy tudjuk e ezt a kört zárni és ha igen, úgy meglesz minden remény arra, hogy a kidőlési sorrend szerint az utánpótlást az arra érdemes és kívánatos, bőven rendelkezésre álló anyagból csak meghallgatásunkkal fogják végezni, addig is a legelső kellék a még hiányzó összekötő kapcsok beszerzéséhez szükséges erkölcsi és anyagi obulusok haladéktalan közreadása, mert enélkül megvalósítani semmit nem bírunk.

Hogy minden hazafias és nemes ügy érdekében harcosként jelentkezünk, az vitán felül áll, csak pénz ne kérjenek, mert akkor a művészi tökélyre felhágott versenypanaszkodás lavinája előnt és maga alá temet minden megszívlelésre érdemes, de nyomban nem gyümölcsöző fejlődés-képes (csak egyelőre melegágyi ápolásra szoruló) fát, melynek árnyékára ebben a tikkasztó forróságban valamennyien várunk. De vessünk számot azzal, hogy vajjon nem lenne-e kívánatosabb lemondani havonta kettő csomag középtörőkről, vagy 1 liter borról és az így megtakarított összeget feláldozni azon az oltáron, melynél sorsunk jobbra fordulásáért a legeredményesebben mondhatjuk el imánkat, csendben, hogy ne zavarjuk a templomi áhítatot. Valószínű, hogy így a magunkba szívandó kábító anyag mérséklése és a szerencsésebb helyre fordítandó aprópénzünk kellő kihasználása közelebb hozna bennünket a célhoz, mert bizony nagyon „csehül állunk”.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.

Amit érdemes tudni . . .

Lapunk legközelebbi száma december hó 1én fog megjelenni.

A M. E. V. M. E. igazgató-választmánya folyó évi november hó folyamán ülést fog tartani. A választmányi tagoknak időt, helyet és tárgysorozatot tartalmazó meghívókat idejében megküldjük.

Az állásnélküli kar- és tagtársak elhelyezése érdekében Elnök Urunk Óméltósága széleskörű mozgalmat indított, amelynek során már megkeresést intézett nemcsak a birtokosokhoz, hanem az összes főispánokhoz, főszolgabírókhoz és minden illetékes fórumhoz, hogy még az újesztendő előtt kenyérhez jussanak az arraszorulók.

Ismételten kértük már t. Tagtársainkat, hogy az átutalásoknál a befizetési lapon csakis a küldött összeg rendeltetését jelezzék és levelezés céljaira azt ne használják fel, mert a befizetési lap szelvénye kizárólag pénztári okmányt képez s így nem áll módunkban az ilyen levelezéseket nyilvántartani és azokra válaszolni. Felhívjuk tehát újra szíves figyelmüket, hogy a levelezésnek ezen módját kerüljék el, mert arra választ nem adhatunk.

„Erdei út“

„Az Erdő“ számára rajzolta Váry Vojtovics Zoltán.

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés.

Írta: Orosz Imre.

(10)

(Okmány)

Jegyzék

a ..... i uradalomnak eladott áruért.

3'00 kg. petróleum à 0'40 P = 1'20 P,

azaz Egy pengő 20 fillér.

1932. január hó 26-án.

Köszönettel felvettem

Schwartz Mór
fűszerkereskedő.

Kifizetett.

.....
erdőgazdaság vezetője.

XVII. cím.

Főkönyv.

Vadászat.

Tételszám	K e l e t			nap Pénztári napló tétel száma	T á r g y	Bevétel		Kiadás			
	év	hó	nap					P f		P f	
1	1922	jan.	2	2	Hajtó napszámokért			50	—		

(Okmány)

Bérjegyzék

a súlyomtói nyúl-és fácány hajtóvadászatnál felmerült napszámbeerről

Sorszám	N é v	Vasárnap	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Össz. nap	Napi bér		Kereset összesen		
		1932 január 1—7.									P	f	P	f
1	Tóth Lajos						1		1	1	20	1	20	
2	Bálint József						1		1	—	80	—	80	
3	Gaál Imre						1		1	1	—	1	—	
4	stb.						1		1	—	80	—	80	
5	stb.						1		1	1	20	1	20	
6	stb.													
	Összesen						40		40			50	—	

azaz : Ötven pengő.

1932. január hó 7-én.

pagonykezelő erdősz.

ad 10. Számadás. (Számadásfüzet vagy mérlegfüzet.)

Amint már előbb is ismertettem, a számadás az erdőgazdaságnak pénz-és anyag kezelését felölelő nyilvántartása, mérlege, amely szakszerűen kezelve hálás útmutatója az erdőgazdaságnak mindenkor, de főleg akkor, amikor a pénz értéke gyakori változásoknak van kitéve, valamint akkor is, ha az erdőgazdaságunkban valami rendszertelen változás fordul elő, pl. rendkívüli fahasználatok, nagyobb mérvű erdőesítések, beruházások stb.

A számadás pontos adatokat nyújt továbbá az üzempterű nyilvántartások vezetésére is.

A számadást a főkönyv alapján készítjük el, címek szerint elkülönítve.

Mint hogy fontos tudni minden erdőrészletnek anyagkészletét stb. (már a főkönyvben is külön-külön vannak tárgyalva), ezért úgy a szer- mint a tűzifánál erdőrészletenként mutatjuk ki az adatokat, amelyeket azután összesítünk az egyes címek végén.

A számadás tételszáma tekintet nélkül a címekre, 1-től kezdve folytatólag meggy megszakítás nélkül a végéig. — Az okmányok sorszámozása hasonlóan.

A számadás lehet évi, félévi, negyedévi és havi, attól függ, hogy az erdőgazdaság vezetője vagy annak ellenőrködője az adott körülményekhez képest melyiket látja helyesebbnek.

A havi számadásnak az a nagy előnye van, hogy ez esetben nincsen szükség főkönyv vezetésre, mert ekkor a számadást a pénztári naplóból készítjük el. A havi számadásnál ez könnyen meggy, miután a pénztári napló nem áll sok tételből. Továbbá előnye az is, hogy a havi számadások felülvizsgálása könnyebb.

Ha havi számadást készítünk, ez esetben az évi számadás végösszegét, mint évi eredményt, a 12 darab havi számadásból állítjuk össze. — Természetesen, itten csak az a fontos, hogy az év folyamán összesen milyen anyag, milyen választékban lett értékesítve, illetve felhasználva, milyen értékkel és mennyi lett összesen címenként a bevétel és kiadás.

Az magától értetődő dolog, hogy az évi összesítő maradványának egyeznie kell a december havi számadás anyag- és pénzmaradványával.

A számadás összeállításánál igen ügyelünk annak pontos és szakszerű elkészítésére is. Így pl. ha részért termeltetünk akár szerszám- vagy tűzifát, ez esetben a rész fejében kiadott anyag értékét mint termelési költséget kiadásba, és mint az illető címnek bevételét, anyag kiadásával hasonló értékkel bevételbe írjuk. — Ez fontos, mert ezt az anyagot a részes termelőknél tényleg kiadtuk, de pénz nem kaptunk érte s így a kiadásunk negatív, viszont az illető címnek a kiadott anyag bevételi forrása volt, tehát azt szintén tárgyalni kellett, ennél fogva a pozitív és negatív összegek kiegyenlítik egymást és pénzszámadásunkban nem okoznak zavart. (Lásd számadás 14. tételszámát.)

Még érdekesebb az eset pl. feles tuskó termelésnél. Itten elsősorban is megbecsüljük a kitermelt tuskót. A tuskó mennyiségének felét értékelve mint termelési költséget úgy kiadásba, mint bevételbe beírjuk, amikor pedig a birtokos tuskó (másik fele) része értékesítve lesz, akkor mint tényleges bevétel fog szerepelni a bevételben.

Ha saját gazdaságunk részére használunk fel — vagy a személyzetnek adunk ki bármily anyagot, úgy erről két darab okmányt készítünk. Pl. a személyzet részére kiadott tűzifa: Itt az első okmány a „Tűzifa” cím bevételi okmánya; a második a „Személyzet fizetés” kiadási okmánya lesz. (Lásd számadás 126 és 270 tételét.) — Ez is azért van így, mert itt sem adtunk ki készpénzt.

Mínthogy minden egyes címnek meg van a maga sajátos bevétele, ezért pl. ha a dongafára alkalmas törzsek nem a donga cím bevételét, hanem a szerfa bevételét fogják képezni s feldolgozásra kiadjuk a „Szerfa” címtől a „Donga” címnek, ennek értéke előbbinél bevételbe, utóbbinál kiadásba lesz téve. A dongánál ez csak akkor kerül bevételbe, ha már mint kifaragott donga kerül értékesítésre.

A termelt anyagok mennyisége okmányok alapján a szöveg részben (Lásd számadás 13. és 14. tételét.) van tárgyalva és ezek összesítése képezi az összes „Új bevétel” mennyiségét. (Lásd számadás 23. tételét.)

Az értékesítésnél azért tüntetünk fel (Lásd számadás 1., 2., 3. stb. tételét.) több vevőt, hogy tájékozva legyünk a jövő értékesítésre illetően.

Ha idegen helyről olyan okmányt kapunk, amely több címre vonatkozik, úgy az okmányra reá vezessük az egyes címek vonatkozó tétel számát és ahhoz a címhez tesszük, amelynél legelőször van rá hivatkozás.

A „Magtár, raktár” cím arra való, hogy az egyes címek anyagait — kivéve a faanyagot — kezelés végett átveszi. Ez nem azt jelenti, hogy pl. a széna stb. raktárba szállítandó, hanem azt, hogy az efféle anyagok értékesítésével e cím foglalkozik, s így azok a címek, ahol ilyenek előfordulnak jövedelmeik pontosan kimutathatók, mert az anyag értékét megállapíthatjuk és a címet lezárhatjuk. Ilyen esetet látunk bőven a „Mezőgazdaság” címnél. (Lásd számad. 340., 342., 345. és 350. tételét.) Megjegyzem, hogy ezen eljárás önálló nagyobb mezőgazdaságban nem felel meg.

A számadás végén levő összesítő kimutatás kellő tájékozódást nyújt az egyes címek bevételére, kiadására és általában az év teljes lefolyására, a jövedelem nagyságára, stb-re, hogy a 3000 kholdas erdőbirtokon hogyan gazdálkodtunk és ha szükséges, a jövőre nézve meg fogja szabni a helyes irányt részünkre.

A szakszerűen vezetett számadás nemcsak nélkülözhetetlen kelléke az erdőgazdaságnak, hanem egyúttal biztos záloga is a nagyobb jövedelem elérésében.

(Folytatása következik.)

Előzetes értesítés gombaismertető tanfolyamainkról.

Irta: Szemere László.

Mikor az a kitüntetés ért, hogy a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédzemélyzet Országos Egyesülete tiszteletbeli tagjává választott, helyesebben amikor Daróczy Márton ügyvezető-elnök úr a díszoklevelet keresetlen szavakkal átadta nekem, azzal válaszoltam, hogy e bizalommal előre kitüntettek, s hogy azon leszek, hogy gombaismertető cikkeimen kívül is nyújtsak valamit erdészeinknek.

Valamikor közigazgatási tisztviselő voltam Csikban. Azaz a háborúig, majd 1918-tól 1919. novemberéig, amikor is kitoloncoltak onnan. Hivatalomnál fogva szoros összeköttetésben voltam az erdészeti hatóságokkal, illetve az erdőmérnökökkel s az erdészeti segédzemével. Hiszen Csik megye túlnyomórészt erdős terület, s a kihágások zömét is az erdei kihágások tették. Elöttem van az Aklos-on lakó tisztos Suba Farkas erdőőr becsületes képe, a csikszentgyörgyi Czikó Sándor erdőőr erélyes szép szál alakja, s a többieké is, akiknek, éppen úgy, mint a csendőröknek, szentség volt a vallomástételük, s akik ezzel soha vissza nem éltek. Nem tudom, hogy hol vannak ők, egyik másik bizonyára hősi halott; de éppen olyan rokonszenvesek előttem azok az erdőőrök is, akikkel csonka hazánkban is megismerkedhettem, már mint a gombászati osztály szerény vezetője.

Most tehát hivatalból foglalkozom olyan dolgokkal, ami az erdészeket közlőre érdekli. Értve a gombákat, kétféleképpen is érdekelheti az azokat, akiket hivatásuk jóformán az erdőhöz köt. E két irány a gomba-értékesítése és a gomba, esetleg a gomba csira kitenyésztése. A csiperkén kívül más gombát rendszeresen tenyészteni nem tudunk. Azt tudom, hogy egyes erdőőrök a lakóhelyüktől távol eső jobb gombaterveket kiássák, s azt közelebbi, megfelelő erdőrézbe ültetik át, azt is hallottam, hogy a laskagombát termő fatönköket a telek árnyékos végén helyezik el, hol az pár évig még terem gombát. Ez azonban nem gombatermesztés, csak gomba-dédelgetés.

Hogy a jobbnál jobb féle erdei gombák tenyésztése mikor lesz megoldva, azt nem tudom, bizonyos csak annyi, hogy akármilyen gombát akarnánk is tenyészteni, az csak akkor lenne kifizetődő, ha *gomba-termés-idényén kívül* sikerülne azt tenyészteni. Máskülönben nem lehet jó piaci ára.

Meg aztán minek öntsünk a Dunába vizet, azaz miért termeljünk olyan gombát, amely magától is terem? Bár némely, a szabadban csak gyéren termő, keresett gombaféleség „sűrítése” is hasznos dolog lenne. Például az ingyencek császárpalotájára — Ananita Caesarea — csak szórva-nyosan terem, bizony jó volna, ha lehetne belőle sorokat és rendeket ültetni. Azonban a természetutánzó gombaültetés, meg a spórának az elszóratása, nem vezet eredményre. Ezért az ily irányú kísérletekkel (miket mi is végeztünk Gödöllőn) fel is hagytunk, s helyette az idényen kívül való tenyésztéssel fogunk kísérletezni.

Ennek a kiindulás pontja inkább fog a befőttkészítéshez hasonlítani, mert sterilizált (előzetesen füllesztett, érlelt) erdei almot fog kelleni, mikor kellőleg (25—30 C.^o) lehült, oltani, hogy a csirázás megindulhasson.

A tenyésztés további menete aztán nem fog eltérni a csiperke gomba közismert tenyésztési módjától. Hogy a még ki nem forrott tenyésztési irányelveket is már most ismertetem itt, annak az a kölcsö-

nösség az oka, ami a Gombászati Osztály s az erdészek között felmerülhet. Ha valamelyes gyakorlati eredményt elérünk a gombatenyésztés terén, első soron az erdészek előtt fogjuk azt ismertetni, akiknek legkönnyebben lesz módjukban beszerezni bizonyos fajta gombaspórát megvégezni az érlelését az erdei alomnak. Viszont mi is arra kérjük őket, hogy aki már tud valamelyes — ilyen vagy olyan irányú — tenyésztési fogásról, közölje azt velünk. (Gombászati Osztály, Budapest II., Herman Ottó út 15.)

Közelebbi hasznát láthatjuk ezzel szemben a gombaismertető mozgalmunknak. Budapesten már a VII.-ik évfolyamában járunk gombaismertető tanfolyamainknak. Itt főként a Székesfővárosi közéletmegismerési tisztviselőket oktattuk ki a gombaismeretre, kívülök pedig más jelentőzőket is.

A gombamérgezés elleni küzdelmünkben elérkeztünk odáig, hogy megfelelő rendelet-tervezetet, s gombaismertető tanfolyami szabályzatot nyújtottunk be a Földművelésügyi Minisztériumba, jóváhagyás végett. A gombaismertető tanfolyamokon kétféle képesítést nyújtunk. Érettségizettek részére gombaszakértői bizonyítványt, másoknak gombaismerői bizonyítványt adunk, ha a megfelelő vizsgát letették.

Megyéenként néhány gombaszakértőt, s járasonként több, a messze jövőben lehetőleg falvanként 1—1 gomba-ismerőt szeretnénk kiképezni. Mire ez a nagy szervezés? kérdezhetnék szíves olvasóim. Arra, hogy legyen alkalmas szervünk arra, hogy minden, közéletmegismerésre szánt gombát előzetes gombaismerői vizsgálatnak vétessük alá! Közegészségügyi hatóságaink és intézményeink, pl. a Vegykísérleti Állomások, arra sürgetnek minket, hogy egy megalkotandó gomba rendészeti rendelettel tegyük kötelezővé a gombák előzetes megvizsgálását.

Egyelőre nem javasolhatjuk a rendelet kibocsátását, t. i. míg nincs meg a fentvázolt szervünk, amely a végrehajtást is lehetővé tenné. A tanfolyamoknak jól előre való megindításával tehát módot adunk az érdekelteknek arra, hogy a rendelet életbeléptetéséig is, mintegy felkészülhessenek arra.

Hogy mit fog jelenteni a gombák előzetes megvizsgálási kényszere, az könnyen elképzelhető. A gombaért dátumos aláírással valakinek jót kell állnia, mielőtt az árusításra kerül.

Gombaismerői (v. szakértői) jótállás, azaz meghatározás fog tehát kelleni. Ha a szedő folyékonyan tud írni és olvasni, ám maga is megszerezheti a gombaismerői bizonyítványt, de ha nem, akkor mással kell megvizsgáltatnia gyűjtött gombáját. Persze nem ingyen, hanem a vizsgálatért tizedet fog fizetni, akár természetben, akár helyi értékeléssel pénzre átszámítva.

Kérdem most már, hogy ki lehet más alkalmasabb gombaismerő, mint az erdészeti segédszemélyzet? Hiszen ők erdőn laknak, s azok a szedők, akiknek útjuk az erdőöri lak mellett visz haza, szívesebben is vizsgálattatják meg ott a gombát, mint a lakóhelyüktől esetleg távolabb eső más gombaismerőnél.

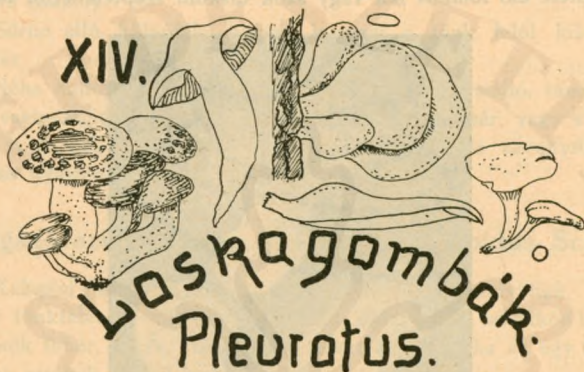
Más kérdés aztán az, hogy a megyeszékhelyeken tartandó 2—2 hetes tanfolyamokon, hogy tudhasson egy erdőőr (ki nem lakik ott) résztvenni?

Ezen úgy lehetne segíteni, hogy a felettes hatóságok a megfelelő időre szabadságolnák a tanfolyamokra jelentkezett erdőőröket, esetleg az elszállásolásukról is gondoskodnának. Alkalom adtán ilyen irányú kéressel mi is felkeressük majd az Erdészeti Hivatalokat, most még a szervezés legkezdetén vagyunk csak, midőn az Alispáni hivatalokat vidéki tan-

folyamok tartásának a lehetőségére felhívtuk. Az alispáni hivatalokban mindig s mindenkinek rendelkezésére fog állani a Gombaismertető tanfolyami szabályzat egy példánya, másrészt azt egy későbbi időpontban (mikor az sokszorosításra kerül) a Gombászati Osztálytól is kilehet kölcsönözni.

Elárultam itt tehát tervbevett, — s remélhetőleg teljesítésre is menő — munkakörünkből azt, amit szíves olvasóim közül bizonyára többeknek célszerű előre tudniok.

Írta Szemere László.

Két nevezetesebb nembeli gomba van még hátra a fehérszporások között. A laskagombák s a tejelőgombák. A laskagombák — már az átlagosak, („szabályszerűek“) elég könnyen felismerhetők. Főjegyeik 3 szóra tömöríthetők: Fántermők, kajlák, lefutó lemezűek. Dehát szabályrontó fajok itt is vannak, már a címrajzból is láthatjuk, hogy lehetnek szabályos kalapállásúak, s alig-alig lefutó lemezűek. S tudjuk, hogy egy részük földön is teremhet, azaz leginkább földben korhadó fadarabon. De ezt sok helyt már a nép is tudja, megkülönböztetésül el is nevezte ezeket: földi lasa!

A laskagombák leginkább nagytermetűek, de azért apró is van.

Látjuk a táblázaton, hogy fántermő, sokszor kajlagomba többféle is van, ha a jelentéktelenebb (aprótermetű) nemeket nem is vesszük tekintetbe, akkor is ilyenek a *fagombák* — *Lentinus*, és a *dücskőgombák* — *Panus*, illetve ezek egy része. Azonban a fagombák lemezeinek az éle fűrészkes, a dücskőgombák meg igen keményhúsú gombák: mintha parafából volnának kifaragva. E három, alak s termőhely szerint közelálló gombaféleség közül a laskagombák a legpuhább húsúak, bár ezek között is akad rágós fajta. Mérges laskagombáról nincsen tudomásunk, ugyancsak jóindulatúak a fagombák is, míg a dücskőgombák egyike a közönséges dücskőgomba — *Panus stipticus*, mérges. Azonban bajt sose okoz, mert a bőrszerű, apró, hitvány és kegyetlenül csípős ízű gombácskát senki sem szedi. Levágott tölgytuskókon terem ez az 1—3 cm. nagyságú gombácska özönivel.

Értékesebb laskagombáink a következők:

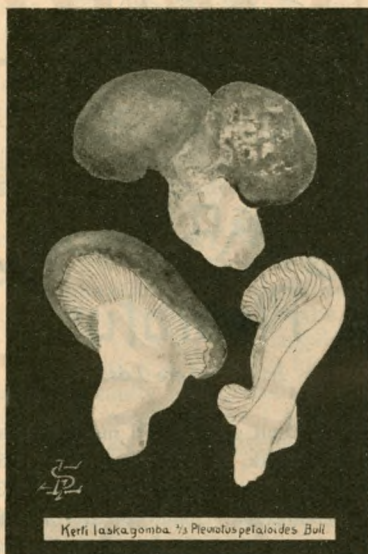
Közönséges laskagomba. — *Pleurotus ostreatus* Jacq.

K. Hol szabályos, hol féloldalas, kagylóalakú, szóval változatos. Nagyra (30 cm.-ig) nőhet. Síma. Színe eleinte sötét ibolyás fekete, később világosabb, majd hamuszínű, néha barna vagy sárgás.

B. Ritkán álló, különféle hosszú, mélyen lefutó és egybefolyó lemezei fehérek.

T. Tömött, fehér, síma, alant szőrös is. 2—6 cm. hosszú, 1—3 cm. vastag. Húsa fehéres, íze édeskés, szaga is jó. Míg fiatal, keresett jó éti gomba, bőven is terem. Az idős gomba rágós.

Különféle élő lombos fán vagy azok tuskóin szeptembertől télíg nő.

Színét szárítás után is megtartja, csak vizenyösségétől eredő áttetszőségét veszti el. Jól szárad, de mint a fán termett gombák legtöbbször, ez is rágós, nem elsőrendű gomba. Leginkább gombapor szaporítására érdemes szárítani.

Kékes laskagomba — *Pleurotus columbinus* Quel.

K. Színe a kalapnak szép vadgalamszürke, a perem felé szép világoskékbe hajló. Teteje lehet világos húsvörös, végül sárgás is, a töve felé pedig fehéren molyhos. Kajla, azaz a tönk kalap oldalán áll. 6—10 cm. hosszú lehet. Domború, pereme eleinte bekunkorodó, utóbb a gomba szétterül. Vastag s kissé merev húsu.

B. Szürkésfehér, széles, sűrűn álló lemezei a tönkig lefutók, hátul rekeszesedők. Élük igen finoman rojtos.

T. Fehéres, szétől álló, felfelé kissé vékonyodó, 3—4 cm. hosszú s 10—15 mm. Vastag tönkje szálas, borostás lehet. Középpontonkívüli, vagy oldaltálló, tömött, fehérborostás.

H. Fehér, szívós, (főleg a tönké), íze, szaga azonban kellemes, s a gomba ehető is.

Különféle élő vagy elhalt fán, fatönkön teremhet (fenyő, nyár) X—XII.

Ez a szép gomba az olykor kékszinű közönséges laskagombához hasonlíthat, annak azonban a kalapja-töve síma.

Szilfalaska. — *Pleurotus ulmarius* Bull.

K. Eleinte domború, később lapos, 30 cm.-ig növő. Síma, idős korában táblásan repedezett, olykor barnán foltos, egyébként fehéres, vagy igen világos dohányszínű (okker).

B. Sűrűn álló, különféle hosszú lemezei a tönk felől kikanyarítottak. Színük fehér.

T. Néha hajlott és többnyire a kalap széléhez közelálló, tömött. 10 cm.-ig nő 3 cm. vastagságig. Lefelé vastagodó és nemezes. Fehér, vagy világos okker.

Íze, szaga kellemes, széltiben eszik is, télire be is savanyítják. Szilfán, de bükk- és nyárfán is terem. IX—XI.

Elágazó szilfagomba. — *Pleurotus sapidus* Schulz.

K. Kalapjai (mert elágazó a gomba) középpontonkíüliek, vagy oldalt állók, vagy tönktelenek, különböző alakúak, domborúak, tetejükön behorpadtak, símák. Színük fehér, sárga, szürke vagy feketebarna, néha az egy tönkön levők se egyforma színűek. 5—13 cm. szélesek.

B. Halvány, lefutó, laza, gyér, épszelű.

T. Tönkjei húsos, szívós gömbből fejlődnek ki és sokszor ágakat hajtanak ki. Görbültek, felfelé vastagodók, kalapjaikba szélesedők. Fehérek vagy halvány-sárgák. 2, 5—5·2 cm. hosszúak, s legfeljebb 2 cm. vastagok. Húsa tiszta fehér, s főleg tönkben kissé szívós. Íze, szaga nem kellemes, édeskés.

Leginkább szilfán terem ez is.

Pihés laskagomba. — *Pleurotus drynus* Pers.

K. Fehéres, olykor világosbarna pikkelyektől s az elfoszló fátyoltól cafatos. Félgömbös, majd ellaposodó kalapja merev. 8 cm.-ig nő. Pereme teljes.

B. Vékony, tömött, fehér lemezei szárazon sárgák.

T. Közel a kalap széléhez álló, rövid, kemény. Fehér, finoman korpás, pikkelyes.

Leginkább tölgyfán (gerendán, tuskón) csoportosan terem. X—XI.

Kerti laskagomba. — *Pleurotus petaloides* Bull.

K. Leggyakrabban barna. Lehet világosabb, sötétebb, barna, sőt itt-ott csaknem fekete is. Színe húzhat lilába is, sőt (egyes olykor) vörösszínben is találtak.

Alakja is igen változatos. Eleinte nyelv- vagy lapátalakú, később, ahogy a karélyos széle megnő, tölcseralakú, de kajla, azaz a tönk nem áll a kalap közepén. 4—12 cm. átméretű. Síma vagy hamvas-nemezes, ragacsos vagy mezőcs-

kékre repedezett, főleg a tönk felé. Keményhúsú. Begöngyölt, fehérderes, pereme kissé bordás.

B. Eleinte fehér, az állott gombán alig sárgás. Sűrűn álló, lefutó, igen keskeny, mindkét végén hegyesedő. A vörös változatnak a lemeze lehet vöröses is.

T. 1.5—3 cm. hosszú, tömött, néha lapos. Színe a gomba lemezes oldalánál fenn fehér, máskülönben barna, vagy mint a kalap. Ha a gomba a földön nőtt, a tönk felálló, ha a fatörzsön, akkor vízszintes irányú.

Húsa mindenütt fehér foszlós, íze szaga jó. Ehető gomba. Terem nyártól késő őszig, egyes lomberdőkben, korhatag vagy élő tuskókon, gyökereken, de a földön is. Kertekben is találtam, és pedig, Gödöllőn, 1927 szeptember 8-án, akácfa körül.

Ördögsekér laskagomba. — *Pleurotus fuscus*. Batt.

K. Húsos, szívós, domború, majd szétterülő és benyomott, vörösesbarna, kormosbarna, szürkés bőrsárga, kifakuló, néha kissé pikkelyes, kopaszodó vagy gyakran repedezett. 4—10 cm. A fiatal gomba kalapja kissé molyhos. Az idős gomba kalapján meggyipiros foltok támadhatnak.

B. Szinte gyéren álló, fehér, majd szürkésfehér, lefutó, néha rekeszes. Néha a lemezek vörhenyes árnyalatúak is lehetnek. Az idős gomba lemezei a sok berepedéstől fűrészesek.

T. Tömött, fehéres, síma és tarka, gyakran középpontonkívüli, lefelé vékonyodó, vagy hasasan gyökeredző tövű. 4—5 cm. magas, 8—14—25 mm. vastag.

H. Fehér, szívós, íze, szaga nincs, vagy kellemes aromás ízű. Jó ehető gomba.

Az ördögsekér laskagomba, az ördögsekér (másként „iringó”) gyökerein terem, és pedig első ízben májusban, de ekkor még gyéren. Később, októberben-novemberben rendszeresebben. Már t. i. ott, ahol egyáltalán terem, mert meg lehetős kevés termőhelyét ismerjük.

A gazda növénye elpusztul, ahogy a gomba kinőtt belőle.

A borzásás.

Irta: *Nádudvari Rázsó Lajos.*

Utánnyomás tilos.

A borzásásra, egyáltalában a borz vadászatára az úrivadásznak csak a legritkább esetben van alkalmá. Aki azonban olyan vidéken lakik, ahol a borz nem megy ritkaságszámba, értékelni és megbecsülni tudja a vadászat mesterségének ezt az ágát. Sok, más vadászati módoknál fel nem lelhető, bájít és izgalmat szerez a hozzáértőnek.

Ahol a kisvadat, különösen a szárnyast óvják és ápolják, elszaporodását megtűrni nem szabad. Bár annak ellenére, hogy ragadozó élő préda szerzésével nem okoz számbavehető kárt, azért inyenésége a szárnyasvadállomány halálos ítélete lehet. A tojást különösképpen kedveli. A kotlás idején szinte tervszerű rendszerességgel veszi sorba a kotló fácnok, foglyok, ahol fajt van, a fajok fészkeit és telhetetlen

gyomrának egy-egy éjszaka sok fészekalj tojás esik áldozatul. Később, a csirkék neveletlenségének idején ugyancsak kiveszi a dézsmát a menekülni még nem tudó szárnyasok közül is. Természetes, hogy ha ilyen kóborlása alatt pár napos nyúlfiókkal találkozik, az sem kerüli el sorsát. Olyan vidékeken azonban, ahol kizárólag a nagyvadállomány ápolására helyeznek súlyt, a borz kártétele vadászatiilag nem jön számításba; mezőgazdaságilag, kertészetiileg és erdészeti szempontokból pedig azért nem okozhat jelentős kárt, mert hazánkban sehol sincs annyi, hogy mint mezőgazdasági, vagy erdészeti kártevővel lehetne számolni vele.

A borzállomány fékentartása a kisvadat óvó és ápoló vadgazdaság kereteiben mindenképpen indokolt, teljes kipusztítása ellenben sehol sem kívánatos. A mogorva, magányt kedvelő, esetlen borz, ha mással nem, kotorekával és az elejthetés reményével az erdő, a vadászat poézisét emeli.

A borz rendszeres vadászatáról nem igen beszélhetünk. A les néha célravezető ugyan, de a legtöbb esetben eredménytelen marad. A hálóval való fogást hazánkban nem sok helyen kultiválják. — Aki csapdázik, a késő őszi hónapokban foghat ugyan borzot, de a borzra rendszeresen csapdát állítani szintén nem igen szoktak. — Egyetlen eredményes és élvezetes vadászati mód, mely a vadástól bizonyos fokú tudást, ismeretet, a felhasznált ebektől kitarást, fogasságot és harci állóképességet kíván meg a: *borzásás*.

A borzásás időpontját illetőleg a vadászok között igen sok téves és helyt nem álló nézetet lehet hallani. A legtöbben azt tartják, hogy a borzot ugyanakkor kell kiásni, mikor a rókát, vagyis a késő tavaszi hónapokban. Már pedig ez az időmeghatározás semmiképpen sem állja meg a helyét. — Tavasszal a borz a hosszas téli álom után annyira sovány, hogy csontjai a szó szoros értelmében zörögnek. Gereznája semmit sem ér. Pizskos, vedlett, tele kihulló, avas szőrrel. Kölykei a fogságban igen nehezen nevelhetők fel, úgy, hogy azért sem érdemes a kiasást tavasszal megpróbálni, hogy, „borzkennelt” rendezzünk be. — Ősszel ellenben, mikor a gabonán, tengerin, hullott gyümölcsön, esetleg a makkon, a tavasszal legfeljebb 9—10 kg. súlyú borz úgy meg-hizik, hogy a télire tartalékolt hájtól mozogni is alig tud, mikor súlya nem ritkán a 18—20 kg.-ot is megüti, gereznája teljes szőrzetben van, koronaszőrei értékesek és hája a vadász legjobb csizma és cipőzsirját szolgáltatja, akkor érdemes és jó mulatság kotorekából kiásni. Október közepétől, míg az első hó le nem hull, kézrekerítésének ez a módja a vadásznak kellemes változatosságot nyújt.

Ahol borz van, kotorekait többnyire számontartják. Hegyes, dombos vidéken a kotorek sokszor a hegyoldalba vájt, u. n. „öskotorek”, melyet évtizedek óta ismernek. Az ilyen odu kiásásával meg sem érdemes próbálkozni. Míg a katlanig elérnek az ásóval, sokszor egy-két nap is eltelhet, a kutya, vagy a kutyák is kifáradnak a hosszas elő-csaholásban, úgy, hogy a borznak ideje van arra, hogy „elásakozzék”. A munka ezzel nagymértékben nehezebbé válik. Többnyire annyi nap-számosra és munkásra van szükség, hogy az élvezet, a borz elpusztításával a vadállomány érdekében elért haszon a költséggel és fáradsággal nem áll arányban. Ahol tehát ilyen öskotorekról van szó, arra kell törekedni, hogy a borzot a kotorek elhagyására lehessen kényszeríteni és egyszerű, kisebb fáradsággal kiásható oduból lehessen elő-hozni. Ahol az öskotorek környékén egyszerű odu, vagy szükségkotorék van, vagy ahol a talaj strukturája annyira könnyű, hogy ha a borz az

ősoduból kiszorul, a környéken könnyedén áshat magának szükségkotorékot, eredménnyel kísérrelhetjük meg a borz „elvadítását a kotoréktól.”

Az odutól való elvadítás alatt értjük, ha az őskotorék folyosóit és bejáratait akkor, mikor a borz a kotorékon kívül tartózkodik, annyira ellátjuk emberi szimattal, hogy a vad a kotorékba nem megy addig, míg az emberbűz a környékről el nem oszlik. Nagyon természetes, hogy ha az „elvadítást” eredményesen akarjuk elvégezni, ismerni kell a borz járását, valamint azt az időpontot, hogy mikor tartózkodik az oduban, illetve mikor hagyja el azt és mikor tér vissza legelőjéről. A legtöbb területen a borz csak a késő éjjeli órákban indul ki a legelőre és még a hajnali szürkület beköszöntése előtt visszaillan. A már előzőleg meghatározott és jól megjegyzett kotorékot tehát a késő éjjeli órákban, 11—12 óra körül kell felkeresni és a folyosók bejáratába papirdarabot, rongyot, zsebkendőt stb.-t helyezni, esetleg a folyosóba székelni. Sokan az ősodut ilyen alkalmakkor már el is torlaszolják. Ez az eljárás is célra vezető lehet, sőt feltétlenül megfelel, de rendszerint olyan nagy zajjal jár, hogy az erdő éjszakai nyugalalmát tulságosan háborgatja. Előfordulhat az is, hogy a borz még a közelben van és a nagy zavarástól annyira elvadul, hogy nem a közelben levő egyik szükségkotorékot választja ki tanyájának, hanem távoli, talán ismeretlen oduban huzza meg magát. A borzásás sikere tehát — minthogy nem tudjuk, hogy a borz melyik kotorékában található — kétséges.

Természetes, hogy az elvadítás alkalmával a kotorékot lehetőleg jó széllel és a legnagyobb csendben közelítsük meg, hogy lehetőleg minél kevésbé nyugtalanítsuk az erdőt.

A szükségkotorékot a borzásásra szintén elő kell készíteni. Az ásás előtt támpontra van szükségünk, hogy a borz tényleg a szükségkotorékba vette-e magát, vagy másfelé keresett-e menedéket. Több magyar és német vadászati író erre az esetre azt ajánlja, hogy legcélsezerőbb, ha a kotorék folyosója előtt egy-két egészen vékony ágacskát fektetünk keresztbe úgy, hogy ha a borz a folyosóba illan, azokat eldöntse. Az ágacskák eldőlésének irányából állítólag arra is lehet következtetni, hogy a borz kifelé jöttében, vagy a kotorékba illantában döntötte-e el azokat. Ez a megoldás tapasztalataim alapján nem vezet célhoz. Több ízben is kimondhatatlan bosszúságot okozott, hogy a jelnek felállított pálcikák a legrövidekben befelé dőltek el, s az oduban mégsem volt borz. Volt ellenben menyét, vagy hermelin, több esetben mezei egér, egy alkalommal ökröszem. Nem is beszélek arról, hogy a pálcikáknak könnyedén kell odatámasztva lenniök, már pedig a könnyedén odatámasztott vékony 1—2 mm. átmérőjű ágrészecskét a legkisebb szélroham is eldöntheti.

Okosabb ezért, ha a szükségkotorék előtt a talajt megtisztítjuk és felgereblyézzük annyira, hogy a ki és bevezető nyomokat észrevehessük ugyan, de a környezetet ne változtassuk meg. A szükségkotorék környékét természetesen nem az ásás, illetve az ősodu szimattal való ellátásának napján rendezzük, hanem napokkal ezelőtt. Úgyszintén napokkal az ásás előtt készítjük oda a szükséges rözsényalábokat és kötegeket is. Mikor azután hat-nyolc nap múlva úgy gondoljuk, hogy a szükségkotorékon végzett munka annyira a környezetbe idomult, hogy a gyanakvó vadnak nem tűnhetik fel, „elvadíthatjuk” az ősodu folyosóit és másnap, ha a kérdéses odu előtt a felgereblyézett részen megtaláljuk a befelé vezető nyomokat, áshatunk.

Sík terepen, vagy ahol nem ősoduról van szó, a szükségkotorék

felkeresése és előkészítése természetesen nem játszik szerepet, mert a borzot az állandó oduból ássuk ki. Az állandó odu környékét lehetőleg ne sokat nyugtalanítsuk. Csupán azt kell tudni, hogy a borz az ásás hajnalán beillant-e az oduba. De még ez sem okvetlenül szükséges, mert nagyobb előkészületre nem lévén szükség, a borzot legfeljebb nem találjuk a kotorékban. — Ebben az esetben (vagyis mikor állandó kotorék kiásásáról van szó) nem árt, ha a késő éjszakai órákban, 1— $\frac{1}{2}$ 3 között a legelő felől rossz széllel lassan az erdő, illetve a kotorék felé haladunk, a borz nyelőit lehetőleg kutyával össze-vissza járjuk. A félnék és rendkívül óvatos „remete” az ilyen nyugtalanítást annyira utálja, hogy a legelső gyanus jelre azonnal a kotorék felé lohol és beillan. Reggelig, illetve másnap estig azután — a kotorék környékét nem nyugtalanítják — ki sem mozdul onnan, vagyis bizonyosak lehetünk afelől, hogy a kora reggeli órákban az oduban találjuk.

Soha sem lehet tudni, hogy a kotorék kiásásánál milyen non putare adódik elő, ezért a munkát lehetőleg a kora reggeli órákban kell elkezdni, hogy az egész nap a vadász előtt álljon. Legalkalmasabb időpont, mikor a kotorék kiásásához lehet fogni, reggel 7— $\frac{1}{2}$ 9 óra. Ilyenkor a borz már okvetlenül a kotorékba illant és éjjel televervén magát kedvenc csemegéivel, egyelőre mélyen és nyugodtan alszik.

Hogy a borz alszik, még nem ok arra, hogy a kotorékot zajjal, lármával keresse fel a vadász és kíséző személyzete. A gyanakvó és félnék vad a katlan mélyén is azonnal észrevesz minden szokatlan zajt, s ha időelőtt gyanut fog, ideje marad arra, hogy beasakozzék, vagy kiillanjon és valamelyik szükségkotorékban, vagy hirtelenjében hevenyészett oduban huzza meg magát, míg a veszély elmúlt a feje felől. A vadász és egy-két kísézője tehát a legnagyobb csendben és óvatossággal közelítsék meg az odut. A nélkülözhetetlen kutyákat sem szabad szabadjára engedni. Egyrészt idő előtt kizavarhatnák a borzot, másrészt annyit szaladgálnának, hogy mire tulajdonképpen munkájukra, a viaskodásra kerülne a sor, kifáradnak és nem dolgoznak azzal a kintartással és tüzzel, mint szükséges.

A kutyákat tehát, legyenek azok tacsókók, vagy foxterrierek, mindenképpen pórázon, („corkán”) kell a helyszínre vinni. A tacsókókat hátzísákban is ki lehet szállítani.

A kotorék kiásásához az odu alkata és a talaj megmunkálhatósága szerint egy, két, esetleg három emberre van szükség. Két ásó, egy csákány, esetleg egy kis kézifűrész vagy balta, mellyel a kiásandó aknában keresztülfutó vastagabb gyökereket hirtelen el lehet távolítani, — felszereléshez tartozik. A vadász — ha akar — puskát is vihet magával, bár az ásásánál arra nem igen kerül sor, hiszen a borzot a *borzvíllával* fogja el és nem puskával teríti le. Előre nem látott eshetőségekre, vagy ha — ami a legritkébb esetben fordul elő — a borz „ugranék” nem árt azonban, ha a puska is a vadász kezeügyében van.

Borzvíllát a legtöbb német sport- és vadászaticikk-kereskedő hirdet, de nézetem szerint ezek a fémből készült villák korántsem felelnek meg olyan jól céljuknak, mint az, melyet a vadász egyenesen arra az alkalomra készít. A villa hegye a talaj alkata szerint rövidebb, vagy hosszabb legyen, már pedig az egységes fémvillánál ezt a követelményt elérni nem lehet. Míg, ha a vadász megfelelő, két, három újjnyi vastag szívós keményfaágból, illetve elágazódból maga faragja meg a villát, az ágakat olyan hosszúságúra veheti, amilyennek a talaj alkata megkívánja. Kötött, nehézmunkájú agyágtalajon rövidebb, laza homokon

hosszabb ágú villára van szükség. (Agyagon a hosszú ágakat nehéz elég mélyen a földbe szúrni és így a borz nyakát leszorítani. A vadnak esetleg ideje marad arra, hogy kirántsa a fejét és a folyosóba illanva elásakozzék. Homokon viszont a rövid ágú villa nem tart eléggé, és a leszegett fejű borz végső erőködésében kirántja magát).

Hogy a borzásáshoz milyen kotorékfajta használjon a vadász: teljesen izlés dolga. Részemről minden körülmények között a foxterrier és pedig a *drótszűrű foxterrier* híve vagyok, mert nemcsak hogy erősebb, tüzeesebb és bátrabb (általában) mint a tacskozó, de kitartóbb is, és a borzot is jobban foglalkoztatja. Esetleg le is fojtja. (Ez utóbbi eset hátrányos is lehet, mert ha a kutya nem tudja kihozni a lefojtott vadat, a vadász csak a legkritikább esetben talál az aknával a lefojtott borzhoz). Csak abban az esetben alkalmazok tacskót, ha a kotorék olyan nehéz terepen van (pl. sziklák között, ahol a folyosó egy-egy sziklarepedés) és a folyosók olyan szűkek, hogy a nagyobb testű foxterrier nehezen tud átbujni rajtuk, késedelmével időt ad a borznak a menekülésre, míg a karcsubb és kisebb testű tacskozó a legszűkebb folyosón is keresztülurakodik. Már ebből is magától értetődik, hogy *csakis a kis természetű tacskozó* jöhet szóba, mely éppen kis és nyúlt alakjával van bizonyos előnyben a foxterrier felett. A legutóbbi kiállításokon bemutatott rövid, hosszú, szálkás és drótszűrű tacsók igen kevés kivétellel túlságosan nagy alakúak voltak (a kicsinyek alakját „kifogásolva” nem is díjazták) tehát legfeljebb, mint ölebek felelhetnek meg, mint kotorékebek semmi esetre!

A kotorékhoz megérkezve a már napokkal előbb odakészített rőzsekötegekkel egy kivételével — melybe a kutyát eresztjük — az összes folyosót el kell torlaszolni. A rőzsekötegeket hosszában, legalább egy méter mélyen a folyosóba dugjuk és a folyosó szájában kövel, vagy odadöngölt földdel megerősítjük.

Mielőtt a kutyát a folyosóba eresztenők, nyaksziját és a pórázat le kell venni róla. — A vadász nem a kotorék egyik folyosójának szájánál, hanem az odu tetején foglal helyet, lehetőleg fülét a földre szorítva fekszik és onnan hallgatja a mélyből feltörő harci lármát, csaholást. A folyosó szájánál hallott hang gyakran tévedésbe ejti az embert, mert a folyosó irányát követve esetleg másfelől érkezik a vadász füléhez, mint amerről ered. —

Eleinte a harc ide-oda hullámszik a mélyben. Csaolás, morgás, ugatás, dörmögés, dübörgés hallatszik, aszerint amint a kutya a borzot támadja, vagy az próbálja a kutyát kiverni, vagy legalább is kissé visszazorítani, hogy az elásakozásra időt nyerjen. Drága ilyenkor a fogas és tüzes kutya, mely nem törődve a borz dühös védekezésével, pörszórásával, kemény harapásaival, kitartóan és dühösen támadva, zsakutcába szorítja ellenfelét. Jó kutyával borzot ásni a legnagyobb élvezetek egyike, míg gyáva, állhatatlan ebbel jobb ki sem menni. A borz nem vehemensen támadó ellenfelének a legelső alkalommal hátat fordít és hatalmas hátsó karmaival jókat szakítva rajta, — elásakozik. Közben annyi port, rögöt, kövecset szór a gyakorlatlan, félnék „támadó” szeme közé, hogy az csakhamar ott hagyja dicstelen szereplése színhelyét; vonyítva kijön és még a napvilágon is, sokszor órákig félig vakon pislog a portól, homoktól.

Ha a harc egy pontra lokalizálódott és a kutya állandóan, ütemesen állóra csaholja („előcsaholja”) a vadat, a vadász meghatározza azt a helyet, ahol az *akná*t meg kell kezdeni. — Az akna legyen

négyszetben kb. 1.5-2×1.5-2 m., fala mindegyik oldalon meredek. Ásása lehetőleg egyenletesen, ütemesen történjék, ne kezdetben elhamarkodva a legnagyobb szalmatüzzel, zajjal, később lanyhán és elméremmel. — A zajos ásás a borzot utolsó erőfeszítésre sarkalhatja; a kutyát leverheti magáról, amivel az egész eddigi munka kárbavész. A borz alkalmat talál arra, hogy más helyen ássa be magát, vagyis új akna készítése szükséges. —

Az akna fenekén dolgozó munkások időnkint abbahagyják a munkát, hallgatóznak és a vadással egyetértőleg a mélyből felhangzó álló-racsaholás irányába folytatják a munkát. — Mikor már arról van szó, hogy egy két ásonyomnyi munka után elérik azt a folyosót, melyben a küzdelem folyik, az egyik munkás kiszáll az aknából és helyére a vadász megy le. — Egyik kezében a borz villát tartja, másikban egy rövid, de kemény és súlyos füttykőst. Abban a pillanatban, mikor a folyosóba ér az ásó, mikor a kutya a felszínre kerül, a vadásznak helyén kell lennie. — A betörő világosságról a sötétbe menekülő borz elől egy kéznél levő rőzsekötéggel elzárja a folyosót, a következő pillanatban a villával nyakánál fogva a földre szorítja, s ha nem élve akarja elfogni az erdők remetéjét, a füttykössel orra tövére mér egy két súlyos csapást, mely végez vele. — A kutyát természetesen a munkás abban a pillanatban nyakon fogja és kiteszi az aknából, mikor a vadász a borzral foglalkozni kezd.

Ha az akna nem sikerül, vagy a vadász elügyetlenkedte a dolgát és alkalmat adott a borznak arra, hogy a folyosóba illanjon és elásakozzék, nem marad más hátra, mint a borz után kell ásni. — Kemény, kötött talajon valóságos alagutat is lehet a vad után ásni, mert nem fenyeget az a veszély, hogy a föld leomlik. Az elásakozott borz nyomára a környezettől elütő laza strukturájú földből következtetünk. Erre a célra ujjnyi vastag de hajlós vesszőt viszünk magunkkal, melyet a porhanyó földbe dugva mintegy szondirozzuk az ásás útját. Homokos, vagy könnyű vályogtalajon a borz után ásást meg sem szabad kísérelni. A mély aknában a föld könnyen leomolhatik és súlyos szerencsétlenséget okozhat. Nem marad más hátra, mint új aknával kell szerencsét próbálni. — Ha van, az új harcra friss kutyát bocsátunk a folyosóba, s az új akna kijelölésénél ugyanazokat a szempontokat tartjuk szem előtt, mint fentebb leírtam.

Elvetendő barbárság a beásakozott borzral szemben a német írók és Mika által ajánlott „botfúró” alkalmazása. A földrétegen keresztül az élő vad testébe fúrva úgy előhúzni — szerintem — vadászhoz nem méltó, kegyetlen szadizmus.

Aki a borzot élve akarja valamilyen célra elfogni, jól teszi, ha a villán kívül róka fogó csipővasat és egy erős, vizsla számára készült, drótból kétszeresen font szájkosarat is vissz magával. Míg a borz fejét a villával a földre szegi, a segítő társ a csipővassal nyakon fogja a vadat, a vadász pedig óvatosan a szájkosarat teszi rá. Mondanom is felesleges, hogy a borz harapásától óvakodni kell. Hatalmas fogaival nemcsak súlyos sebeket ejthet, de lassan gyógyuló fájdalmas zúzódásokat is okoz. Harapása nem annyira tép, mint inkább morzsol. Az élve megfogott borz lábait gúzsbakötve, zsákba, vagy hálóba tesszük és úgy szállítjuk.

Ha egy kotorékból egy borzot kifogtunk, nem kell azonnal ott hagyni a munkát, illetve a kotorékot. Nagyon gyakran megesik, hogy egy oduban két, vagy még több borz is tanyázik (látszólagos ellent-

mondás magányos életmódjával) ezért nem árt, ha a feltárt folyosóba friss kutyát bocsátunk és csak akkor temetjük be a feltárt folyosót, ha a megbízható, friss eb nem mutat hajlandóságot a kotorékban való továbbkeresésre. A folyosó folytatását elzáró rőzsekötegeket kihúzzuk és további egy két köteggel híd formájában a feltárt nyílásra helyezük. Erre hányjuk rá azután a földet. — Így a kotorék a jövő évre új lakó számára alkalmas, vagyis nem kell az újabb és újabb kotorékokat évenként felkutatni. Egy-egy jó kotorékokat évtizedeken keresztül is használ a borz, vagy ha ez a „mélyépítőművész” nem foglalja el, a róka a dolog könnyebb végét fogva, szívesen választja az elhagyott kotorékok tanyájául. —

Míg a napszámosok, illetve a személyzet a kotorék betemetésével foglalkozik, a vadásznak kötelessége, hogy a harcban résztvevő kutyájáról gondoskodjék. Ha sebet kapott, az ilyen alkalomra kivitt ollóval nyírja le a seb környékén a szőrt, fertőtleníti szublimátos oldattal, és tüvel cérnával varrja be. Ha a kutya nem sebesült meg, akkor csak a szemét kell alaposan kimosni. Legjobb erre a célra a langyos tej, mely a por és homok következtében könnyen fellépő kötőhártyagyulladásnak a legtöbb esetben elejét veszi. A lelkiismeretes vadász ezenkívül — ha a közelben nincs víz — egy edényben vizet is vissz magával, hogy a kimerült kutya a földalatti harc után legalább ihassék,

Csonka-Magyarországon nincs annyi borz, hogy tüzzel-vassal kellene pusztítani. Vadászunk vadásziasan. Akinek alkalma van rá, ejtse el fegyverrel, ássa ki, ha véletlenül a csapdában megfogózik, kerítse úgy kézre, de ne mérgezze. A mérgezés sem célhoz nem vezet, sem nem vadászias, mert a borz, ha a fácánosban okoz is kárt, olyan kisvadpusztítást nem okoz, hogy teljesen ki kellene irtani. Egy két borz a fácánt nem tenyésztő uradalmak erdősegeiben ugyanúgy hozzátartozik az erdő természetes mivoltához, a poézishez, mint a róka.

A lőtt vad kezelése és szállítása.

Írta **bánáti Nagy László.**

Általános szabály.

A vad külseje nemcsak az eladás szempontjából bír nagy fontossággal, hanem kereskedelmi értéke tekintetében is, mert a sáros, piszkos, rongyos, véres gerezna értéke aránytalanul kisebb, mint a szabályszerűen kezelt vadé.

Nagyon kell tehát ügyelnünk arra, hogy a terítékre került vad tetszetős külsejét megtartsa, hogy annak szőrét vagy tollzatát a sebekből kifolyó vér, a reá tapadható por vagy sár be ne piszkolja. Oktassuk ki a lőtt vad kezelésével megbízott személyzetet, hogy minden terítékre került vadat úgy szállítsanak a gyülekező helyre, vagy a kocsikhoz, hogy azok egymástól el legyenek különítve és ne tőrjünk meg soha, hogy a hajtók a lőtt vadat maguk után vonszolják. Ne engedjük meg soha, hogy a lőtt szárnyas tollzatával kalapjukat feldíszítsék, mert a tollak kitépésével elcsúfított vad értékében nagyot szenved.

A *szarvas, dämvad, öz és vaddisznó* az elejtés után a helyszínen azonnal kezelés alá veendő. Bögés, rigyetés vagy bűgás idejében a szarvasbika, dämrika

és vadkan heréit el kell távolítani. Ezt megelőzően azonban, nehogy az eltávolítás ideje alatt a vad bűzös ondója a testbe átömölhessen, a herék fölött a heretartózacskót töben zsineggel erősen el kell kötni s ennek megtörténte után nyomban a heréket a csökkal és magzsinórokkal együtt ki kell vágni.

Zsigereles.

A herék eltávolítása után hozzá kell látni a kizsigereleshez. Fordítsuk a lőtt szarvasbikát, dámvadat vagy őzet a hátára. (Lehetőleg partos helyet válasszunk és legyen gondunk arra, hogy a lőtt vad feje magasabban feküdjék.) Az agancsot nyomjuk a vad feje alá, úgyhogy arra a lapockák szinte rátámaszkodjanak, a nyak pedig és az áll alsó része majdnem vízszintesen feküdjék. A kizsigereelő a vad feje fölé állva, felhasítja a nyakat az alsó állkapocstól kezdve a vad szügyéig és kifejtí a bárzsingot. A bárzsingot elköti, nehogy a gyomor tartalma kiömölhessen s azután betaszítja a nyakból kifejtett bárzsingot a hasüregbe.

Ezután a vad hátulsó lábai közé állva a hasat felbontja úgy, hogy a csök mentében, tehát hasközépen a bőrt a hullatótól kezdve a mellkasig felhasítja, vigyázva, hogy a belek meg ne sérüljenek. A támadt nyíláson kiemeli a fodrosbeleket és a gyomrot, ezután átvágja az elválasztó rekeszizmot, megkeresi a betaszított, elkötött bárzsingot és valamennyit végkép eltávolítja a testből. Ezután átvágja a combok tövében a medencecsontot a porcoгон keresztül és kivágja a végbelet féltényérnyi szélességben, bőrrel együtt. A belek, bendő és a található faggyú eltávolítása után elvágja a géget a garattal a nyelvvel együtt s a hasüregben keresztül a vele összefüggő tüdőket és szívet kiemeli a testből. A kitakarított hasüreget vízzel kimosni nem szabad, mert a hús megzöldül, hanem száraz avarral törölgessük ki teljesen szárazra, mert a szivárgó vér bomlik fel leghamarább és a bomlásnak indult vér megtámadja a húst is. Kizsigereles után a vadat első lábainál megkötve fára húzzuk fel, úgyhogy a test a földet ne érhesse. Körültüzeljük frissen vágott zöld lombágakkal, hogy a dögre járó legyek hozzá ne férhessenek és ebben a helyzetben hagyjuk néhány óráig, míg a vad alaposan kihült. A kocsizhoz való leszállításkor a vadat mindig első lábainál fogva vonszoljuk előre, mert szörmentén könnyebben is csúszik, a szőre pedig nem horzsolódik le teljesen. Kocsibatevés után a vadat ismét lombos ágakkal takarjuk be, hogy megvédjük a legyektől; otthon lehetőleg sötét, de száraz szellős helyen felakasztjuk és legalább 24 órai lehülés után, lehetőleg az esti órákban szállítjuk a vasútra. Az olyan vad, amelyik kizsigereles után kihülés céljából a földön fekvé marad, vagy amelyiket a lövés után nem törnek fel nyomban, hanem a belekkel órákig fekszik, feltétlenül megfűlled. Ilyet eladás végett kereskedőnek elküldeni nem szabad, mert az így kezelt vad csak a legkritkább esetben kerül a címzett birtokába. A romlott vadat legtöbbször már a vasútállomáson a hatósági orvos elkobozza.

Az agancsok levágása rendszerint az erdőről való beszállítás után történik.

A vaddisznók kizsigerelese a fent leírt módon eszközöndő, ennek azonban a nyelvét nem szokás kivágni.

A nyúl meglövése után a kezelő vagy hajtószemélyzet első teendője, hogy annak vizeletét azonnal lefolyassa. Ez a művelet a legfontosabb és könnyen végrehajtható. Emelje fel a kezelő a nyulat az első lábainál fogva, a derekát

támassza neki a combjának és jobbkézrel a mellkastól a hullató irányában gyakoroljon a nyúl hasára a maszírozáshoz hasonló középerős nyomást, miáltal a húgyhólyag teljesen kiürül. Ha a nyúl erősen összevérézödött, mielőtt a szőrözete összetapadna, száraz szalmával, avarral vagy száraz ruhával kell megtisztítani, úgyszintén el kell róla távolítani a rátapadt sarat vagy egyéb piszkot. Az így megtakarított nyulak most már átadhatók a vadszállító kocsik kezelőjének, aki a nyulak hátulso lábait zsineggel az ugróíknál összekötözi. Ne engedjük meg a lábak felhasítását, hanem vegyük figyelembe, hogy ezáltal a nyúl combja és gereznája megsérül és így nagyon sokat veszít értékéből.

A kötözés után a nyulak lehetőleg 10 drb-kint karókra füzendők és a nyulaskocsin helyezendők el úgy, hogy minden egyes nyúl teljesen a levegőben függjön és egymástól legalább $1\frac{1}{2}$ —2 tenyérnyi távolságban legyen, hogy a levegő minden nyulat annak minden oldaláról egyformán érhesse, mert csakis az esetben érhetjük el a teljes és egyenletes kihülést, különben befülled. A kocsi fenéke száraz szalmával behintendő. A megfülledt nyúl emberi élvezetre teljesen alkalmatlan, az ilyent tehát sem eladni, sem elajándékozni nem lehet, sőt még a gereznája sem használható, mert a szőre kihull. Ha pedig valaki akár szándékosan, akár tudatlanul megfülledt nyulak elszállítására vagy értékesítésére vállalkozik, el lehet rá készülvé, hogy mire a hibásan kezelt küldemény rendeltetési helyére megérkezik, a rothadás olyan stádiumába jut, hogy szállítmányát a hatóságí állatorvos hivatalból elkobozza, megsemmisíteti, árújáért pénz nem kap és viselheti a vasuti és egyéb szállítási költségeket is.

A lótt nyulak a vadászterületről minden körülmények között előbb hazaszállítandók. Otthon száraz és szellős helyen, de legalább 16—24 óráig tartó hűtés végett egymástól $1\frac{1}{2}$ —2 tenyérnyi távolságban felakasztandók. Nedves helyre vagy jégverembe nyulat lehűtés végett elhelyezni soha nem szabad. A teljes kihülés után vadkészletünket alaposan átvizsgáljuk, abból a roncolt, erősen összevérézett, piszkos példányokat, úgyszintén a lesoványodott, vagy fejletlen kis nyulakat kiselejtezzük és a kifogás alá nem eshető árút mindenkor 10 darabonkint rúdra füzve a vevő címére vasútra tesszük. Ne engedjük meg, hogy kényelmi vagy takarékosági szempontokból az elszállításra kerülő nyulak kötegekbe nyomorítva kerüljenek feladásra. Az általunk kiválogatott selejtes példányokat a helyi piacon mint „azonnali fogyasztásra alkalmas árú"-t értékesíthetjük. Ha azonban a selejtes árút nem válogatjuk ki, elrontjuk az egész küldemény értékét. Ne tőrjük meg egyetlen esetben sem, hogy a nyulak akármilyen címen is egymás hegyire-hátára dobáltassanak, mert még a legnagyobb hidegben is elegendő egy negyedóra ahhoz, hogy az így összedobált vagy egymáshoz érő nyúl megfülledjen. A fülledés legbiztosabb jele, ha a szőr kis rántásra csomókban kijön és helyén kékeszöld nedves vagy vörös folt marad a bőrön, vagy pedig, ha a has erősen fel van puffedve. Esőtől, nedvességtől a lótt vadat feltétlenül meg kell óvni, mert a hullán a szőrözet nem száradhat meg gyorsan és a szőrözet lepállik. Kizsigérelni vagy kibelezni a nyulat nem kell. Nyáron, illetve nagy melegben tömegesen ez a vad szállításra úgy sem kerül, a jól kezelt és teljesen kihült nyúl pedig még meleg időben is többnapos szállítást kibír.

Fácánoknál és foglyoknál különösen ügyelni kell azok külsejére. A piacra küldendőkön nem szabad nyomát látni a lövés helyének, tehát az erősen összelótt példányokat ki kell válogatni, mert jóval kevesebbet fizetnek érte

A fácánok és foglyok lehülésére különös gond fordítandó, mert a szárnyas vad igen könnyen megfűlled s ezáltal teljesen értéktelenné válik. Vadászat alkalmával a terítékre került példányok tollazata rendbehozandó és egyenkint, de egymástól jól elkülönítve, hogy egymást ne érinthessék, száraz, szellős helyen hátukra fektetve a földre helyezzük, a lábakat, pedig felnyomjuk a has alá, mert az ilyen üléshelyzetbe hozott madár alakja mutatósabb, tetszetősebb. Ha nem állana száraz hely rendelkezésre, úgy a szárnyas vadat párosával, az orlyukakon keresztülhúzott zsineggel összekötve, egymástól jó távol, rúdra akasztjuk és így hagyjuk kihűlni. A teljes kihülés 16—24 óráig tart, mely idő alatt óvnunk kell a döglegyektől, nehogy azok beköphessék, ezért a legjobb a sötét, száraz, szellős tárolás. A rosszul kezelt szárnyasvaden a fűlledés már 24 óra elmultával határozottan megállapítható. Ez a tünet könnyen felismerhető, mert a hónalj alatt és a lágyék táján a bőr átnedvesedik, megzöldül, a tollazat pedig könnyen eltávolítható. A fűlledt szárnyasvad húsa élvezhetetlen.

A tökéletesen lehűtött vad szállítása legcélszerűbben vesszőkosarakban történik. Nagy tételekben rudakra fűzve, mint a nyúl. A kosár lehet szögletes vagy gömbölyű, ú. n. gyümölcszállítókosár alakú. Csomagolása úgy történik, hogy a kosarat vékonyan száraz szalmaréteggel béleljük ki, a kibélelt kosárba a szárnyasvadat egyenkint lerakjuk. A madarak fejét szárnya alá dugva úgy helyezzük a kosárba, hogy a vad melle mindig a kosár feneke felé legyen. Egymástól ugyancsak száraz szalmaréteggel választandók el. Minden sor szárnyasvadra újabb száraz szalmaréteg teendő, a megtelt kosár teteje (fedele) pedig zsineggel vagy dróttal köröskörül rávarrandó. Csomagoláshoz nedves vagy dohos szalmát, vagy szénát használni sohasem szabad.

Aki a vadat a fenti utasítás szerint kezeli, annak sohasem lesz a vevővel nézeteltérése, vadja mindig keresett lesz, s érte a legmagasabb árat mindig el fogja érni.

Válasz két észrevételre.

„Az Erdő” 1933 szeptemberi számában *Storcz Mátyás* kir. vadászati tiszt úr „Az idén kikaszált fácán és fogolytojásokról” c. cikkében kitér „Az Erdő” 1933 június—júliusi számában írott: „A fácán nevelése és telepítése” c. szerény írásomra s abból a következő összetett mondatot idézi: „... Fészekre bukkanva, álló vizslánkat visszahívjuk, a fészket egy karóval megjelöljük s jó 4—5 méteres körzetben a fészkek körül nem vágatjuk le a növényzetet s így, ezekben a kis szigetekben nyugodtan kelnek ki a kis csibék.”

Erre vonatkozólag megjegyzi, hogy valamikor régen ő is így csinálta, hisz a legjobb szakkönyvek is így írják meg, azonban rájött arra, hogy ezzel teljesen eredménytelen munkát végzett, mert a lekaszált területen meghagyott zöld szigetecske, mintegy felkiáltójel, nemcsak a szárnyas, de szörmés ragadozók kíváncsiságát is felkelti s ezek az ott található tojásokat nem megvetendő csemegének tekintik. Megfigyelése szerint az így hagyott fészkek csak a véletlen szerencse folytán maradtak meg.

Kétségesnek tartja cikkíró úr azt is, hogy akadna olyan birtokos, aki az ilyen szigetcskék meghagyását néhány fácán- és fogolyfészek kedvéért tűrné.

Ha Storcz Mátyás úr szíves figyelmére méltatta mondanivalóimat, úgy észrevehette, hogy az általa idézett soraim *előtt* még a következők is állanak :

„Uradalmakban, saját területen ugyan egyszerűen a kaszálás előtt, jó vizslával lekerestetjük a kaszálás alá kerülő területeket, ott költeni nem engedünk, állandóan zavarunk . . .“

Lehet, hogy a fogalmazásom nem volt elég szabatos, de a fentiek alatt azt értettem, hogy az *alkalmat sem adjuk a fácán és fogolynak arra, hogy fészkelhessen olyan területen (kaszálók, lucernások), amely kaszálás alá kerül, mielőtt még kincsinyeit nyugodtan kikölthetné.*

Az ilyen területeket még *fészekrakás ideje előtt és alatt nap-nap mellett* lekerestetjük vizslánkkal s *meggátoljuk*, hogy a fácán vagy fogoly odaszokjon. Ha ezt tesszük, máris elvetettük a gondját annak, hogy kaszáláskor a kikaszált fészkek tojásait össze kelljen szedetnünk, s azokat mesterségesen, vagy kotlóval költetnünk.

Meg vagyok róla győződve, hogy az általam *igen nagyrabecsült* vadászati tiszt úr is igazat ad nekem abban, hogy az anya által az eredeti fészekben kikeltett és felnevelt fiókák sokkal életrevalóbbak és sokkal edzettebbek, az élet és a természet viharait jobban bíró egyedekké fejlődnek, mint a mesterségesen tenyésztettek.

Elismerem, hogy a meghagyott szigetcskéket úgy a két, mint a négy lábú ragadozók könnyen észreveszik s a talált fészkeket elpusztítják, de feltételezem, hogy egy jól kezelt vadászterületen *főlös számban* semmiféle ragadozót nem tűrnek meg.

Viszont azért a néhány fogoly- és fácánfészek kedvéért *nagyon is érdemes* néhány hétig eltűrni azokat a bizonyos szigeteket. Sőt, tovább megyek! Ha *mi rendelkezünk a föld hozamával, — úgy a kaszálással is, —* a kaszálást húzzuk addig, amíg csak lehet, ha már elmulasztottuk meggátolni a fészekrakást. Június tizedike tájékán valószínű, hogy a rendes időben rakott fészekaljok már kikeltek s így a kaszálók ekkor már a fogoly- és fácánfészünkben kárt nem tesznek.

De mint előző cikkemben is említettem, ahol ez kivihetetlen, ott természetesen a kikaszált fészkek tojásainak Storcz Mátyás úr által megírt kikeltetése a legjobb. Így, igaz, hogy nagy fáradsággal és áldozatokkal, de a kikaszált tojások *nagy százalékát* megmenthetjük.

Végeredményben, szerintem, mégis a leghelyesebb : *megakadályozni a fészekrakást a kaszálókban!!*

*

Storcz Mátyás úr fentebb említett cikkében még ezeket írja :
„ . . . azt nem állítanám, hogy a fácán buta állat, mert ha volt már hajtóvadászaton, úgy bizonyára észrevehette, hogy először jön a fácán gyalogosan, figyelve, minden tollán egy szemmel s csak azután nagy-nagysokára a róka, s a rókánál, míg mozdulatlanul állva mozgatja a szemét az nem ugrik meg, de egy fácánkakas villámgyorsan elfut a mozdulatlanság egy szemmozgására.“

Erdőhajtáson, 31-éves vadász multam alatt jó pár százszor voltam, s a fácánnak az említett tulajdonságát ismerem.

De sehogyan sem tudom ezt a fácán okosságának a javára írni. Tény, hogy a fácánnak, épúgy, mint a madaraknak általában, *kitűnő a látása.*

A madarak szeme bámulatosan van szerkesztve.

Helm észleletei szerint a kakuk 10 m távolságból meglátja a legparányibb hernyót, a veréb és pinty 8—10 m távolságból meglátja az apró szemeket, morzsákat.

A fácán két szeme hatszor olyan nehéz, mint kiszáritott koponyája. A szemek vizsgálatánál azok súlya és nagysága tűnik ki.

Helm szerint: „a madarak szemének — így a fácánnak is — látási tengelye nagy és ép ezért a recehártyán, mely szintén nagyki-terjedésű, a megjelenő képek nagyok és különösen világosak és finomak.”

A fácánnak a Storcz Mátyás úr által említett viselkedése a hajtást váró vadász szempillantására tehát bizonyítja a *kitűnő szemét*, de nem bizonyítja az okosságát.

Ellenben a fácán *butaságát* bizonyítják az alábbi tények:

1. A fácán a legjobban gondozott fácánosból is, ahol a legmesz-szebbmenő gondozásban (etetés, óvás stb.) van része, ha az a terület még olyan fácán „eldorádó” is, rovarok, bogarak után kutatva *elkóborol* és csak a legkritkább esetben talál vissza. Tehát: *tájékozódási képessége nincs.*

2. A meglepett fácán vizsla, róka, sokszor az ember előtt is egyszerűen *meglapul* vagy sűrű harasztba, gazba búvik. *Így könnyen prédává lesz.** Bizonyára ép úgy gondolkozik, — ha gondolkozik — mint óriási madárrokona a: strucc, ha fejét homokba dugja s ő nem lát senkit, azt hiszi, őt sem látja senki.

3. Nem írhatom a fácán okossága javára *hanyag* fészekrakását sem. Egyszerűen gödröt kapar s abba teszi be tojását. Másnap az előzően használt fészekről *megfeledkezik*, új gödröt kapar és így ide is, — oda is tojik.

4. A magyar *kiváló* megfigyelő. Közmondásainak *mélyen gyökerező alapja* van, a jó *megfigyelésen*, beigazolódott, folyton ismétlődő *igazságokon* épül fel. Az egyik általánosan ismert mondás ez: „buta, mint egy tyúk . . . !”

A fácán, — tudvalevő, — a tyúkfélék családjához tartozik.

Hogy én is idézettel zárjam az elmondottakat, *bánáti Nagy László* vadásztársunk egy *kiváló* mondását idézem:

„Csak az tudja, hogy keveset tud, aki sokat tud. Innen van az, hogy az ősz fejű bölcs vadász szerény és senkit sem tart annyira oklannak, akitől valamit ne tanulhatna! . . .”

És, mert én tudom, érzem, hogy tényleg keveset tudok, *viszont tudni nagyon szeretnék*, nagy *örömmel* veszek minden igaz írást, minden kitanítást. Egy feltételem van csak: *az meggyőző legyen!*

Vári-Vojtovits Zoltán.

* Azt, hogy a fácán meglepetéskor meglapul, a magunk részéről nem tudhatjuk be butaságának, mert hasonló helyzetben így cselekszik a fogoly, de a nyúl is, mert éppen a meglapulással igyekszenek a veszélyből menekülni, ha már más mód nincsen. Tehát az inkább a helyzet gyors felismerésére vall, mint butaságra. (A Szerk.)

Adatok néhány erdei emlősünk életmódjának és előfordulásának ismeretéhez.

Írta : Dr. Wagner János.

Ez év augusztus havában alkalmam volt néhány napot a zugligeti erdőkben tölteni, és ezt az alkalmat arra használtam föl, hogy más állatokkal egyetemben az erdő emlős-állatait is tanulmányozzam. Ezeket részben élve figyeltem meg, részben azonban csapdába fogattam, vagy lövettem. Bár egész kirándulásom csak néhány napig tartott, az ezalatt észlelt néhány érdekes megfigyelés bizonyára megérdemli azt, hogy róluk az alábbiakban beszámoljak.

A zugligeti erdőkben a legtöbbször megfigyelt, és bizonyára a leggyakoribb állat az erdei egér (*Apodemus sylvaticus*) volt. Bizonyítja ezt már az is, hogy két nap alatt az erdő hét különböző pontjára kihelyezett csapdám mindegyikében fogtam erdei egeret. A magyar „Brehm” legutolsó kiadása szerint az erdei egeret nem lehet erdészeti szempontból közömbösnek mondani, mert ha valahol túlságosan elszaporodik, a bükk- és tölgymakk jelentős részét föléli. Lovassy úgy tudja, hogy elsősorban magevő, és ezért kártékony. Magam azt a megfigyelést tettem, hogy az erdei egér az ételben egyáltalában nem válogat, és nemcsak magot, hanem húst és szalonnát is eszik. A csapdákból ugyanis részben hámozott dió belét, részben pedig húst (frissen lőtt veréb húst) és szalonnát tettünk vegyesen. A tapasztalat azt mutatta, hogy mindhárom csalétekre egyformán ment. A csapdák különböző szerkezetűek voltak: az ismert lecsapódó egércsapdán kívül használtam még az u. n. „hohenheimi” egérfogót, amely az állatot rendszerint megfojtja, valamint a közönséges, házi egér számára készült, gömbölyded alakú egérfogót is. Ez utóbival még kertben is sikerült *Apodemus*-t fogni, amely úgy látszik, hogy az erdő közelében levő kertekbe eléggé gyakran behúzódik. Itt azután helyenként együtt él a házi egérrel, amit már az is igazol, hogy az én általam egymás közvetlen közelébe kitett csapdák egyike *Mus musculus*-t, másika pedig *Apodemus sylvaticus*-t fogott! Ez az adat már csak azért is figyelemreméltó, mert a megfigyelések szerint a nagytestű erdei egér sokszor elbánik a házi egérrel, és elüzi azt, vagy kipusztítja. Így Fischer szerint néhány erdei egér nyolc nap alatt négyszer annyi velük összezárt házi egeret pusztított el. Az erdei egerek általában csak éjjel járnak ki, azonban néha napközben is mutatkoznak. Kíváncsi természetűek, viselkedésük néha bátornak, sőt szemtelennek is mondható; az elevenen megfogott példányok energikusan védekeznek. Az *Apodemus sylvaticus*-t a következő helyeken figyeltem meg: Labanc-úti kertek, Kuruclesi-erdő, Kuruclesi-rét, Vadaskert.

A rágcsálók közül igen gyakori még itt a mókus (*Sciurus vulgaris*), amely az erdővel határos kertek terményeinek állandó dézsmálója, valamint a nagy pele és a mogyorós pele. Az utóbbi két emlősről e lap hasábjain már régebben megemlékeztem, a mókusról csak annyit kívánok itt megjegyezni, hogy egyes helyeken valósággal tömegesen fordul elő, és ősszel az erdővel szomszédos kertekben igen nagy károkat okozhat. Mogyoró-, mandula- és dió-pusztításai óriási arányokat ölthetnek, szemtelensége pedig olyan nagy, hogy az embertől már egyáltalában nem fél, sokszor pár lépésnyire is bevárja. Így lehetséges

azután az, hogy néhol a gyerekek parittyával, gummpuskával vadásznak rá(!), amit különben magam is láttam, és mivel a rosszul talált mókus sokszor el sem megy, csak ide-oda ugrál, nem egyszer terítékre is kerül. Egyik ismerősöm állítása szerint egy levante egyetlen egy kertben rövid idő alatt 14 darab mókust lőtt le. Már ezekből az adatokból is kétségtelenül megállapítható, hogy a mókus a zugligeti erdőkben *közönséges*.

A rovarévo emlősök közül igen gyakori a sündisznó. Az itt előforduló állatok mind a keleti sün (*Erinaceus roumanicus* Barr.-Ham.) alakkörébe tartoznak; mai ismereteink alapján állva ugyanis hazai sündisznóinkat nem az ismertebb európai sün (*Erinaceus europaeus*) képviselőinek, hanem a karcsúbb arcorrú keleti sün alakjainak kell tartanunk. Az erdő szélén elterülő bozotos helyeken mindenütt megtalál-

Menyét (*Mustella nivalis* L.)

Vadaskerti példány. Természet után rajzolta Dr. Wagner János.

ható, bár rendszerint csak éjjel jár ki zsákmánya után, miután a napalt átaludta. Én a kuruclesi-erdő egyik elhagyott „sotter“-bányájában akadtam rá, ahol az állat az összehányt lomb alatt pihent, 4, már eléggé szépen fejlett fiataljával együtt. Környékbeli ismerőseim elbeszélései szerint a zugligeti erdőkben mindenütt előfordul, azonban közönségesnek már csak azért sem mondható, mivel rendes tartózkodási helye, ahol tömegesen fordul elő, a síkság. A köznép, mint mindenütt, itt is utálja, és ahol ráakad, ott agyonveri. Annyi bizonyos, hogy gazdasági értéke a különböző nézőpontok szerint más- és más, azonban az erdőszre nézve feltétlenül hasznot hajtó.

Gyűjtőkirándulásaim egyik érdekes zsákmánya a menyét (*Mustella nivalis*) volt. Ezt a ragadozó-emlősünket a Vadaskert szélén gyűjtöttem, egy tisztás mellett. Az állatot a déli órákban vettem észre, amint szállása előtt ide-oda mászkált. Még ugyanaznap este frissen lőtt madár húsával ellátott csapóvasat helyeztem ki a számára, és másnap meg is találtuk benne a mennyétet. A megfogott állat igen harciasan viselkedett; bár hátgerince (!) és néhány bordája a csapóvas ütése követke-

tében eltörött, és ezenkívül még belső vérzései is voltak (ezt utólagos boncolása alkalmával állapítottam meg) vadul harapott, és kapott bele mindenbe, amit eléje tartottunk. Olyan szívós volt, hogy csak hosszas fojtogatás után múlt ki egészen. Köztudomású dolog, hogy a menyét igen vérengző természetű ragadozó, amely a nálánál sokkal nagyobb termetű állatokat is megtámadja. Főleg az erdőben élő egereket és pockokat irtja (a menyét számára kitett csapda mellé elhelyezett egércsapdában ugyanakkor erdei egeret fogtunk!) és így talán hasznosnak lehetne mondani, azonban a *vadtenyésztés nézőpontjából* feltétlenül kártékony, és ezért minden gondozott vadászterületen rászolgál a pusztító eljárásra. A fogott menyétet eleinte hermelinnek véltem, mivel igen fejlett, hatalmas termetű hím példány volt. Testhossza elérte a 23 cm-t, farka pedig 9 cm. hosszú volt. Későbbben azonban kiderült, hogy csak egy rendkívül fejlett öreg *Mustella nivalis*-t fogott a csapda. Ezt főleg farkának színezete árulja el, amelyben a menyéteken a fark rendszerint egyszínű, vagy csak a legvégén sötétebb, de sohasem tiszta fekete, míg a hermelinek farkának legalább egyharmada sötét fekete színű, akár nyári ruhában van a hermelin, akár pedig fehér téli bundát visel. A menyét, úgy látszik szintén nem valami ritka ezen a környéken. A megfigyelők állítása szerint különösen télen igen közel eresztik magukhoz az embert, úgy, hogy könnyű belőlük példányt szerezni. Egyik ismerősöm az elmúlt télen gummipuskával is lőtt menyétet.

Végezetül, csupán a teljesség kedvéért, az alábbiakban közlöm az általam a zugligeti erdőkben eddig megfigyelt vadon élő emlősök jegyzékét.

Hosszúfülű denevér (*Plecotus auritus* L.). Padlásokon fordul elő, de más épületekben és csűrökben is tartózkodik.

Horgasszörű denevér (*Nystactes Nattereri* Kuhl). Csak egy példányát sikerült gyűjtenem.

Törpe cickány (*Sorex minutus* L.). Egyetlen példányát egy erdő közeli kertben fogta egy megfigyelőm. Valószínű, hogy az erdőben gyakrabban fordul elő, azonban kicsinysége miatt elkerüli az emberek figyelmét.

Vakondok (*Talpa europaea* L.). Mindenütt előfordul.

Keleti sündisznó (*Erinaceus roumanicus* Barr.-Ham.). Mindenütt előfordul.

Mókus (*Sciurus vulgaris* L.). Az erdőkben közönséges.

Nagy pele (*Myoxus glis* L.). Az erdőkben sok helyen előfordul.

Mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius* L.). Nem olyan gyakori, mint az előző faj.

Hörcsög (*Cricetus cricetus* L.). Mezőkön, réteken fordul elő.

Vándorpatkány (*Epimys norvegicus* Erxl.). Csak a házak táján láttam.

Házi egér (*Mus musculus* L.). A házakban sok helyen él.

Erdei egér (*Apodemus sylvaticus* L.). Az erdőkben mindenütt megvan.

Földi pocok (*Pitymys subterraneus Selys*). Ezen ritka faj egyetlen példányát csapócsapdával fogtam egy erdő-közeli szántóföldön.

Mezei pocok (*Microtus arvalis Pall.*). Csak a Vadaskertben gyűjtöttem.

Mezei nyúl (*Lepus europaeus Pall.*) Mindenütt előfordul.

Ürge (*Spermophilus citellus L.*). Mezőkön és réteken láttam.

Róka (*Alopex vulpes L.*), A zugligeti erdők több pontjáról jelentették.

Menyét (*Mustella nivalis L.*). Vadaskert, Kuruclesi-erdők.

Őz (*Capreolus capreolus L.*). A Jánoshegyen és a Hárshegyen láttam.

A „hetvenöt.”

Írta: **Szemere Zoltán.**

Mióta ezt az itt elmondott történetet a mult köde takarja, bizony azóta sok víz lefolyt nemcsak a Dunán, hanem még az Ondován is, hiszen ez még a kopózás virágkorában történt.

Az Eperjes-Tokaji hegylánc egy helyén rendezett vadászatot a házigazda, melyre több környékbeli vadásztársát, barátját meghívta, a többek között egy olyat is, aki szarvast még nem lött.

Amikor ez a még „szarvastisza” cimbora a gyülekező helyre megérkezett, a helybeli fő-vadórnek megakadt a szeme szép özágancsnyelű vadászkesén.

— Ejnye, de szép vadászkesé van a tekintetes úrnak, — ideadhatná nekem.

— Bizony én nem akarok tőle megválni, mert nekem is kedves jószágom. Különben, üsse a kő, odaadom, de egy feltétellel.

— Mi volna az?

— Ha olyan helyet szerez nekem a hajtásban, hol biztosan lőhetek szarvast.

Ezzel a kívánsággal azért állott elő olyan nyíltan a vendég-vadász, mert a többiek még nem voltak a helyszínen.

— No, tekintetes úr, akkor a kés már is az enyém. Az a legkevesebb, tessék csak a dolgot rámbizni. Majd egy kicsit félrébb állunk innén, s amikor az erdész úr kezdi az urakat a helyükre küldeni, tessék utánam jönni. Ha az erdész úr szólna, hogy rossz helyre megy, tessék úgy tenni, mintha nem hallaná és csak egész bátran tessék engem követni. Tudom én jól, hogy hol fognak a szarvasok ebből a hajtásból kimenni, majd oda állítom. De egyet már most meg kell mondanom; jól tessék vigyázni a lövéssel, mert a szarvasok, amilyen közel, ép oly gyorsan is fognak menni!

— Azt már csak bízsa rám.

Összegyülekezik a társaság, megkezdődik a puskások szétosztása.

Nemsokára ezután megindulnak a mi embereink is. Persze az erdész is észrevette, hogy az illető úr másfelé kerülne sorra, de hát hiába szól utána, az rá se hederített.

Bár az erdész urat igen ette a mérég, mégsem akarta a dolgot nagy dobra verni, hát inkább csak úgy a foga között sziszegett mérgiben. Valahogy aztán csak elhelyezte a vadászokat.

Megindul a hajtás, és nemsokára szól a puszka itt is ott is.

Vadásztársunk csupa szem és fül a vadászkése fejében neki jutott „biztos” álláson, de azért nem nagyon vette készpénznek a vadőr fogadkozását.

Egyszer csak szinte dübörgő robaj közeledik feléje. Jön egy szarvasfalka, mint az olajozott villám, mégpedig úgy, mintha egyenesen őt akarnák elgázolni.

Nem tudta ő, hány jött ott, talán még azt se, hogy bika után dobta-e a lövést, vagy tehén után; még erre a kutyafuttában adott lövésre is alig volt ideje.

A lövésre jókorát rántva magán nagyot szökik a szarvas.

A szomszéd állás felől egy szívből jött „brávó” tolmácsolja egy vadászcimborra szerencsekívánátát.

Ha nem is esett el a szarvas a szemük előtt, biztosra vették, hogy nem megy messzire s hamarosan megkerül.

Véget ér a hajtás, kezdik összehordani a vadat; összejönnek a puskások, és persze a bosszús erdész is.

A vadászkesés vendég szarvasa még nem került meg, de azt ketten is látták, hogy tehén volt.

Mikor az egész társaság együtt volt, előveszi az erdész az eszén túljárt vadászt, de nem azzal hozakodott elő, hogy miért nem hallgatott rá, hanem azzal, hogy miért lőtt golyó helyett postával. — Tudja az úr, hogy ezért kijár a „huszonöt” ?!

— Hát csak azért löttem postával — feleli vadásznak — mert a puskám nem hordja jól a golyót; golyós puskám meg azért nincs, mert azt énálam odahaza ugye volna alkalmam megszólaltatni. A vadászatról azért még mégsem akartam elmaradni.

A vadásztársak elfogadták az érvelést, s így az erdész hiába próbálkozott ennek a „huszonötnek” a kiadásával.

Némi fültővakarás után egy újabb „adag”-gal jön elő :

— Az első huszonötöt megúsza az úr, de a másodikat nem kerülheti el. Miért lőtt az úr tehenet ?

— Hát bizony, mi tőrés-tagadás, elismerem, hogy elhamarkodtam a dolgot. Magam is jobban szerettem volna bikát löni. Alá is vetem magam minden vonakodás nélkül az érte járó büntetésnek. Viszont elvárom, hogy nem tesznek velem kivételt, hanem mindnyájunkkal szemben egyforma mértékkel mérnek. A hajtásban tizennégy szarvas esett, de én ezek között csak három bikát látok. Ha én megkapom a huszonötöt, akkor rajtam kívül még a másik tíz tehén gazdájának is meg kell kapnia !

Talán felesleges bővebben magyarázgatnom, hogy az erdész megint egyhangúlag leszavazták.

— De jól kivágta magát az úr ! Hanem a harmadik porciót már

igazán semmiképpen se kerülheti el: ez volt az úrnak az első szarvasa, azért pedig mindenképpen fel kell avatni.

— Ez való igaz. De az is benne van a regulában, hogy a felavatáshoz a lelőtt vadra kell hasalni.

— Hát, úgy szokták.

Az erdészt egy kicsit bosszantotta, hogy azon melegiben nem adhatta ki a biztosra vett harmadik adagot, dehát, ami késik nem múlik, gondolta magában.

De ebből a harmadik huszonötből se lett semmi, mert a halálosan sebzett szarvas egy pocsolyába ment be s csak akkor találták meg, mikor a víz másnap a már oszlásnak indult testet felvetette.

Így aztán vadászunk nem hasalhatott rá az első szarvasára és nem avathatták fel annak rendje és módja szerint. A felavatás elmaradását talán ő maga se bánta, csak az erdészt bosszantotta igen a dolog, mert hotta napjáig se adhatta meg neki az igaz szívből kívánt „hetvenötöt“.

Vadkonyha.

Öreg foglyok rizzsel. Az öreg, megtisztított foglyokat rakjuk nyúl-pácba 1 napra. Onnan kivéve szalonnával tűzdeljük és betakarjuk, megsütjük. Zsirra tett vagdalt petrezselyem zöldet és rizst főzünk puhára, adjunk rá kevés tejfelt s a tátra rakott szeletelt foglyok körítéseként tálaljuk fel.

Fogoly citromosan. 2—3 kockacukrot zsírban pirítsunk meg. Reszeljük rá egy citrom héját, majd tegyük rá a besózott, megborozott, szalonnával megtűzdelte foglyokat. Öntsünk rá kevés levest és pároljuk puhára. Ha kész, a foglyokat vegyük ki, szeleteljük fel, tegyük tátra. A lábásba facsarjunk 1—2 citrom levét (izlés szerint) ezzel is forraljuk fel, s azt leszűrve öntsük a foglyokra. Körítésül citromszeleteket is adjunk.

Fogoly narancs mártással. A megtisztított, besózott foglyokat szalonnaszeletekbe kötve tegyük lábásba. Tegyük rá vagdalt friss szalonnát, vagdalt sárgarépat és petrezselyemgyökeret, szegfűborsot, kevés vagdalt petrezselyemzöldet 1 szál kakukfű leveleit, öntsünk rá kevés levest vagy vizet és pároljuk puhára.

Ezalatt 3 evőkanányi lisztet keverjünk el 3 narancs levével, reszeljük bele narancshéjat, tegyük bele (izlés szerint) cukrot és kevés vizet. Ezt jó forraljuk fel. A kész foglyokat szeletelve rakjuk tátra s a narancs mártással leöntve adjuk föl.

Haris.

Ugyanígy készíthető, mint a fent felsorolt és leírt foglyok.

Fürj.

Fürj sülve. A fürjeket megtisztítjuk, (ha még nem voltak) kibelevjük, besózzuk s így 1 órán át fekdüni hagyjuk.

Majd lábasba rakjuk, $\frac{1}{2}$ l. fehér bort, ugyanannyi ecetet, néhány szegfűborsot, 1 szál kakukfű leveleit teszünk hozzá s ebbe a pácba rakjuk a fürjeket, 1 éjjelen át ebben tartjuk. — Másnap lassú tűzön süssük meg, úgy, hogy közben a pác levével öntözgetjük. Ha megsültek, a fürjeket egészben hagyva rakjuk tálra. Készítsünk cukorral barna rántást, forraljuk fel, tálaláskor adjunk tejfelt bele s öntsük a fürjekre.

Sülve, más módon. A letisztított, megszózott fürjeket szárnyaik alatt tűzzük fapeckekre, minden fürj közé tűzzünk a fürj nagyságának megfelelő szalonna szeletet. Tegyük a felfűzött fürjeket egy tepsibe úgy, hogy a pecek végei a tepsi szélén feküdjenek s így a fürjek ne érintsék a tepsi alját. — Így süssük meg a fürjeket. Ha megsültek, öntsünk alájuk kevés tejfelt, ezt hagyjuk felforrni s tálaláskor a levet szűrjük az egészben hagyott fürjekre.

Fürj palástban. A fürjeket a fenti módon gyengén süssük meg. Míg kihűlnek, vajás tésztát készítünk, s abból olyan nagy négyszögletes darabokat vágunk, hogy egy-egy ilyen darabra egy-egy fürj téve az, ha a tészta négy sarkát összefogjuk, borítsa be a fürjet. Nyomjuk össze a tészta négy sarkát s tegyük az így kezelt fürjeket egy vajjal jól kikent tepsibe és sütőben süssük ki.

Fürj párolva, rizzsel. A fürjeket, annyi szelet, fürj nagyságú borjúhús szelettel, mint ahány a fürj, serpenyőbe tesszük. Néhány szelet friss szalonnát, kevés vágdalt petrezselyemzöldet, apróra vágott vöröshagymát, sót, félpohár fehér bort, néhány kanál húslevest vagy vizet adva hozzá pároljuk. Ha már puhul, megmosott tiszta rizst öntünk rá, kevés víz hozzáadásával készre párolva feladjuk.

Nyúl — különféleképpen.

Nyúlból készült frissen sült pecsenye. A nyúl gerincét és két hátsó combját levágjuk a csontról. Lehetőleg úgy, hogy egyben maradjon. Ha ezzel készek vagyunk, vágunk belőle három ujjnyi széles darabokat, kiverjük, szalonnával megfürdetjük, megsózzuk, meghintjük törött borssal, kevés lisztben meghengergetjük s mint a hirtelen sült húsokat szokás, forró zsírban kisütjük. Ha kisült, forró tálra rakjuk, a zsírt leszűrjük s a megmaradt lébe teszünk egy jó kanál tejfelt, azzal hirtelen felforraljuk s ha egyet forrot, rátöltjük a húsrá, melyet melegen tálalunk.

Nyúl sülve barna mártással. Ha a nyulat megnyúztuk mossuk meg hideg vízben, az elejét vágjuk le.

A derekát és combjait hagyjuk egyben, szedjük le a kék bőrét s tegyük egy tálra.

Ezalatt készítsünk elő következő módon pácot:

1 liter víz s félannyi ecetbe tegyünk fekete borsot, sót, babérlevelet, citromhéjat, répát, gyökeret, vörös hagymát; mind ezt forraljuk jól össze öntözzük a nyúlra, s hagyjuk letakarva egy napig állni. (Ha a nyúl öreg forraljuk föl másnap ismét a pácot s öntsük le ismételve.) Ezután vegyük ki a pácból, tüzdeljük meg szalonnával sűrűn, tegyük tepsibe, öntsünk alá kevés páclét és süssük megforgatás nélkül, sütés közben öntögessük levével, ha megsült, készítsünk barna rántást cukorral, kápri- és citrom héjjal, s egy kevés mustárral, eresszük fel a megmaradt páclével és hagyjuk jól fölforrni. Ezalatt a gerin-

cet és a combokat szeleteljük föl, rakjuk tála, öntsük a mártást rá és cukorba főtt kajszinbarackkal vagy túrós gombóccal körítve adjuk föl.

Nyúl fehér mártással. A nyulat éppen úgy, mint föntebb, előkészítjük és megsütjük, ha megsült, készítsünk rántást félliter tejföllel és 3 kanál liszttel; kavargatjuk el simára, tegyük hozzá káprit és citrom héját, eresszük föl a megmaradt páclével, s ha jól elforrt, hogy liszt ízét elvesztette, tálaljuk föl, mint föntebb.

Körítsük citromszeletekkel vagy apró pástétomocskákkal.

Nyúl sültve fokhagymával. Ehhez csakis süldőt vehetünk. Ha leszedjük kék bőrét, nem tesszük pácba, hanem a két combot, s gerincet levágva egy lábosba tesszük, melyben már bő zsír forr.

Ebben forgatva, megsütjük s ha megsült, vegyük ki a nyulat, szeletelve tegyük tála.

A lábosból szűrjük le a zsír egy részét s a benne maradt zsírba tegyük vöröshagymát, petrezselem zöldjét és két gerezd fokhagymát, apróra vágva. Öntünk rá egy kanál vizet s ha fölforrot, tálaljuk a nyúlra és adjuk föl.

Vári-Vojtovits Zoltánné

(Folytatjuk.)

K Ü L Ö N F É L É K

Névmagyarosítások. A m. kir. Belügyminiszter engedélyével családi nevüket megváltoztatták *Jagicza Ádám* erdőőr, dúsnoki lakos „*Jávor*“-ra, *Krsák Lajos* kir. közalapítványi erdészaltiszt, pilisszentkereszti lakos „*Tölgyes*“-re és *Holczbauer Lajos* erdőőr, csörnyeföldi lakos „*Havasi*“-ra.

Kitüntetések. A kir. közalapítványi erdészaltisztek közül *Stubnya Mihályt* 38 évi és *Molnár Bálintot* 36 évi hű és eredményekben gazdag szolgálataik elismeréséül a Földművelésügyi miniszter elismerő oklevéllel tüntette ki.

Az erdészeti és vadászati segédszemélyzet vitézei. Az Országos Vitézi Rend Főszékhatalma által kiadott „Vitézi Rend Szaknévsora“-ból megállapítottuk, hogy a világháborúban nagy számmal résztvett kartársaink közül, kiváló hőstetteik elismeréséül 32-en lettek vitézzé avatva.

A „Vadászati Útmutató“ 1933—34. évi jubiláris (X. évfolyam.) kötete már a közeli hetekben megjelenik. Ára 5 pengő. Megrendelhető: Budapest, VIII., Üllői-út 58. I. alatt.

A fehér gólya tájékozódása vonulás közben. A gyűrűzési kísérletek eredményei alapján tudjuk, hogy a fehér vagy házi gólya Délafrikában tölti a telet. Itt telelnek Németországnak azok a gólyái amelyek a Weser folyótól keletre költönek, továbbá Dánia, Svédország, Lengyelország, Magyarország és az ezek-től délre fekvő országok gólyái. A fészkelő területtől a téli szállásig a magyar

golyák kb. 12000 kilométeres utat tesznek meg. Tavasszal ugyanazon az úton érkeznek vissza és ugyancsak a gyűrűzési adatok tanúsága szerint a golyafiókák nagy többsége visszatér a szülőföldjére.

Fölmerül természetszerűleg az a kérdés, hogyan találnak oda és vissza? Hogyan tájékozódik a golya vonulás közben? Vajon ösztönösen odatalál-e a golya vagy pedig az utat már több ízben megjárt és tapasztalt öregek vezetik a fiatal nemzedéket, amely majdan szintén már mint tapasztalatokra támaszkodó öreg madár továbbítja az út ismeretét a következő nemzedéknek.

Erre nézve most érdekes kísérletet végez a Königsberg közelében lévő Rossitten német madárvárta. Keletporoszország egyes golyafészkeiből összeszedett 92 fiókát, azokat a madárvárta területén fölnevelte s most szabadon bocsájtotta — hadd vonuljanak el, hadd lássuk, hogy eltalálnak-e maguk is a délafrikai téli szállásba? Tudvalevő dolog, hogy az öreg golyák a fiatal nemzedékkel együtt már régebben elköltöztek, tehát, most útrakelő fiatalok teljesen magukra vannak hagyatva a tájékozódás tekintetében. A kísérlet van hivatva annak a kérdésnek eldöntésére, ösztönös-e ez a tájékozódás, vagy pedig a tapasztalt öreg madarak által közvetített oktatás — nemzedékről-nemzedékre átszarmaztatott hagyomány — eredménye?

Ezzel párhuzamosan másik érdekes kísérletet is végez a rossitteni madárvárta. Németország nyugati és délnyugati részéből a golyák nem vonulnak délkelet felé, tehát Magyarországon, Bulgárián, Kisázsian át, hanem délnyugat felé Spanyolországon keresztül. Fölmerül az a kérdés, mit csinálna a Keletporoszországban kelt golyafióka, ha nyugat Németországba viszik és az ottani golyák elvonulása után bocsájtják szabadon, hadd találja meg az utat a téli szállásba. Merre fog elvonulni? Délkelet felé, amerre szülei és testvérei szoktak elvonulni, vagy délnyugat felé, ahová az új hazája golyái szoktak elvonulni? Hová fog visszatérni, a szülőföldjére vagy az új hazába? Erre a kísérletre szintén mostanában 155 Keletporoszországi származású golyafiókat fognak szabadon bocsátani Essen ruhvidéki városából.

Az érdekes és nagyon jelentős eredményeket ígérő kísérlet csak úgy végződhetik eredményesen, ha annak híre minél szélesebb körökben ismeretessé válik. A Magyar Királyi Madártani Intézet (Budapest, II. Herman Ottó út 15.) kéri mindazokat, akik ezekkel a kísérleti madarakkal bármi úton-módon vonulási útjuk alkalmával találkozhatnak, hogy azokról haladéktalanul hírt adjanak. Valamennyi kísérleti golya viseli a rossitteni madárvárta gyűrűjét a lábán, — ennek pontos felírata szükséges — továbbá a hasa tarkára van festve, úgy hogy az átvonuló madáron ezt a szint meg lehet állapítani. Erre nézve is fontos a bejelentés, hogy milyen színnel volt megjelölve a kísérleti golya. A kísérleti madarak megjelenése főleg Felsőmagyarország és Erdély területén várható. A madárvonulás kutatása terén Magyarországnak igen jó nemzetközi neve van — sokat várnak tőlünk.

Schenk Jakab.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Battlyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők. Telefon: 566—24. Don Bosco Nyomda, Rákospalota, Horthy Miklós út 97. Telefon: 952—03.

Karácsony

„Az Erdő” számára írta: **b. Nagy László.**

A nap leszáll az égről s amíg a földet borító homályon áttör a csillagragyogásnak áradata: csodás, sejtelmes várakozás fogja el a Mindenség világát . . .

Vad nem riad, madár nem libben, ünnepi áhítatos hangtalanság . . .

De íme, Keletnek égormán tündöklő köntösben feltűn a csillag, az Őt hirdető . . . Megzsong az erdő és ahogy a faágak között átsuhanó szellő összecsendíti a csillagfényben villogó kis jégcsapokat, mintha szellemárnyak, szeráfok ujjongó dallama szállna a fagyos földre:

„Mennyből az angyal, lejött hozzátok pásztorok,
 Hogy Betlehemben sietve menvén lássátok,
 Ki született ma: Istennek fiát, jászolban
 Ő lesz tinéktek szabadítótok valóban.”

A keresztény vallás szerint ezerkilencszázharminchárom évek előtte ezen az éjszakán szállott le a földre a világot megalkotó Istenség egy örökrésze, Jézus, hogy vérének hullásával megváltsa az embert bűneitől. Hogy szétrombolja a pogány istenek bálványait. Hogy új erkölcsi világrendet teremtsen: a szűkülködés helyett a szereteten alapuló világrendet. Hogy a szeretetnek istenerejű hatalmával megtörje a zsarnokságot s a rabszolga-milíókból szabadnemzeteket formáljon.

Az égi küldetés fenséges munkájának diadalát azóta, kétezer év óta, a Golgotha-martirkeresztje szimbolizálja, tengeren innen és túl mindenütt, ahol a Szabadság, Szeretet, Megbocsájtás a földi ember lelkének élete és életének lelke, melyek tévelygésében mindig bizton megmutatják előtte Isten útját . . .

Karácsony, az Isten-ember születésnapja ezért olyan csodálatos varázsú ünnepe a keresztény világnak. Ezen az estén, a szeretetnek ez a Glóriás, zsolozsmás estéjén, palotában és kunyhóban kigyúl a zöld fenyőgalyon száz és száz lángja a viaszgyer-

tyácskáknak és mindenki, szegény és gazdag igyekszik egymásnak, szeretteinek örömet szerezni. Boldogok vagyunk legalább ezen az egy estén, mert szívünkbe zártuk Krisztust . . .

Óh, miért, hogy nem tudunk mindig az Ő isteni útmutatásai szerint élni, oh miért, hogy nem tudjuk mindig örökbölcsességű intelmét, tanítását követni: *szerezd felebarátodat, mint tenmagadat!*

Karácsony, te nagyságos szent ünnep, termékenyítsd meg szíveinket a krisztusi szeretettel, hogy vezérlőcsillaga legyen mindenkoron földi életünknek! . . .

A magyar erdészeti segédszemélyzet Karácsonyfája alá is tett a Gondviselés egy kis ajándékot: a régen óhajtott és várva-várt új erdőtörvény tervezetét.

Tudjuk nagyon jól, hogy emberileg lehetetlen olyan törvény alkotása, amely minden érdeket teljesen kielégít, mégis hálás szívvel fogadtuk a krisztkindlit, mert sok jóindulatot látunk benne karunk szociális és erkölcsi kérdései iránt és mert az első komoly lépésnek tartjuk sérelmeink orvoslásához.

Örülünk neki, mert minden reményünk meg van arra, hogy megértő kormányunk a tervezet módosítására vonatkozó és lapunk más helyén olvasható javaslatainkat mérlegelés tárgyává teszi és ezeknek a szerény, de méltányos és jogos kívánságoknak érvényt szerez a törvényben.

Istenbe vetett szent hittel reménykedünk a jobb jövőben s kívánunk szeretetben gazdag karácsonyt tagtársainknak és olvasóinknak.

Az új erdőtörvény-tervezetről.

Hosszú évek után újból szőnyegre került az új erdőtörvény ügye, s az előjelekből ítélve most már talán a megvalósulás stádiumába is fog jutni, hogy egy újabb emberöltőn keresztül irányítsa az okszerű erdőgazdálkodást.

Amilyen örömmel fogadtuk az erdőtörvény-tervezetnek az Egyesület részére való megküldését, éppen olyan sajnálattal kellett azonban megállapítanunk, hogy a tervezet nem gondoskodik az erdészeti műszaki segédszemélyzet érdekeinek kellő előmozdításáról és megvédéséről.

Távol áll tőlünk, hogy szigorú kritikával illessük a törvény-tervezetet, de meg kell állapítsuk, hogy a tervezet azon részei, melyek az erdőgazdasági személyzetről szólnak, sem az erdőbirtokosok, sem az erdészeti segédszemélyzet érdekeinek nem felel meg, hanem pusztán az erdőmérnöki kar céljait szolgálja.

Tudatában vagyunk annak és el is ismerjük, hogy az elsőrendűen képzett magyar erdőmérnököknek is biztosítani kell az elhelyezkedés lehetőségét, — amire a mai csonkaságunkban feltét-

lenül szükség is van, — de ezen előny biztosításának semmiesetre sem szabad az erdészeti műszaki segédszemélyzet és az erdőbirtokosság érdekeinek rovására történnie.

Nem tudjuk megérteni, miért nem lehet a törvényben az erdészeti műszaki személyzet részére is megfelelő munkakört biztosítani és egyáltalán miért nem lehet végre a magyar erdészetben is megalkotni a középfokú képzettséget, mely a kisebb erdőbirtokosoknak és az erdészeti műszaki segédszemélyzetnek egyaránt szolgálná az érdekeit.

Miért lehetett ezt megvalósítani más foglalkozási ágazatoknál, s miért van azoknál arra szükség? Miért képeznek a kisebb szakképesítést kívánó munkaköröknek szakembereket a mezőgazdaság, a kertészet, az ipar minden ága, a kereskedelem, a bányászat és minden műszaki pályán is, csak éppen az erdészet az a különleges foglalkozási ág, ahol az egyetemi képzettségű mérnök mellé olyan segéderőket lehet csak nevelni, akiket alkalom adtán más, szakmáját lealacsonyító munkákra is fel lehessen használni. Minthogy más akadályát nem látjuk az erdészeti középfokú képzettség megteremtésének, kénytelenek vagyunk ezt megállapítani.

Természetes, hogy a képesítés felemelése, illetve, hogy az erdészeti műszaki segédszemélyzet részére önálló munkakör nincs megállapítva a törvénytervezetben, így a rangsorozás sem módosult, s örök időkre meg akarja hagyni a kart az *altishti* állományban.

Ez ellen pedig a legélénkebben tiltakozunk, mert a kar tagjainak az altisztek közé sorolása igazságtalan és méltatlan is. Mert akkor, amikor a szakképzettség nélküli *szolgák* vannak altishti rangban, talán még sem lehet azok közé sorolni olyan szakszolgálatot teljesítő képesített szakembereket, akikre óriási vagyonok kezelését bízzák.

De egyébként is az erdészeti műszaki segédszemélyzet a boldog béke időkben, — talán éppen fontos szolgálatuk elismeréseképpen, — mint különös kegyet élvezte az altishti rangot. Jött azonban a nagy felfordulás, mikor mindenki követelt, s kapott is, ha eléggé kiabált és akkor boldog-boldogtalan altiszt lett. Mi azonban ezidőben hangoskodás helyett kenyéradóink vagyonaára fokozottabban vigyáztunk abban a reményben, hogy a veszély múltával jön a jutalmazás és akkor tiszteletteljes kérelmünk alapján behelyeztetünk abba az állományba, amely minket jogosan megillet, ha már eddigi privilégiumunkat mások szerezték meg.

De, — sajnos, — minden csak remény maradt, s most mikor mód és lehetőség is van ezen sérelem orvoslására, akkor sem biztosítatik részünkre nemcsak a jogos óhaj teljesítése, de még a kegy sem.

Nem akarjuk feltételezni, de akaratlanul felvetődik bennünk a kérdés, hogy talán rosszindulat ez a karral szemben, hogy most, mikor minden adva van s csak egy szó leírásán múlik

sokszáz derék, becsületes, jó magyar ember sorsa, szebb jövőjének előkészítése, akkor az illetékesek elzárkóznak, s *indokolatlanul*, fejlesztés helyeit bizonyos fokú visszafejlesztéssel akarják a kart sújtani. Ez ellen pedig a kar tiltakozik, s reméli is, hogy még idejében megváltoztatják a törvény-tervezetet, hogy az ne csak egyes érdekeket védjen, hanem mindenkiét, aki arra jogot szerzett.

Mert a törvénynek van betűje és szelleme, s ezeket magyarítani is szabad.

Az életnek is vannak törvényei, de vannak szenvedései, megpróbáltatásai is. A testi és lelki fájdalmakat, melyeket a természeti erők nem tudnak begyógyítani, azt az ész kell enyhítse.

Önkénytelenül ez jut eszünkbe, mikor egy életbevágó törvény alkotásáról van szó, mert szeretnénk, ha a törvény alkotásnál érvényesülne az a gondolat, s az a lélek, amely tudja, hogy olyan törvény alkotandó, melyet mikor akár betűje, akár szelleme kerül magyarázatra, ne lehessen vele agyonütni az igazságot és ha nem is tudja kizárni a szenvedést, — legalább enyhítse azt.

Ezek előrebocsajtása után a következőkben ismertetjük a törvény-tervezet azon részét, mely a kart közvetlenül érdekli, s az Egyesület javaslat-kérelem alakjában tett hozzászólást.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk!

F. évi 65.207/I-1. számú kegyes leiratára mindenek előtt a leghálásabb köszönetünket tolmácsoljuk Nagyméltóságodnak. Igen nagy és osztatlan örömmel fogadta karunk a leiratot, amelynek megküldésében és a hozzászólásra való buzdításban a legnagyobb jóindulatot látja a legilletékesebb helyről, ami reményt önt a kar tagjaiba, hogy több évtizedes sérelmei most már orvosoltnak és óhajaik a megvalósulás szakába kerülnek, s az új erdőtörvény azokat szentesíti és meg is védi. Ez pedig az erdészeti műszaki segédszemélyzet szebb jövőjének alapjául fog szolgálni.

A leküldött törvénytervezet azon részét, amely az erdőgazdasági segédszemélyzetre, illetve az erdészeti műszaki segédszemélyzetre vonatkozik, a legalaposabb tárgyalás alá vettük és ebből folyólag úgy az országos erdőgazdálkodás, mint a kar érdekeinek figyelembevételével az alább következő javaslat-kérelmünket vagyunk bátrak tiszteletteljesen előadni, illetve ezen javaslat-kérelmünkhöz mellékelte, általunk módosított szövegezés elfogadását kérni.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Az új erdőtörvény egyik fő intézkedése kell legyen, hogy a magyar erdőgazdálkodás részére megalkossa a ma már feltétlen szükségszerű és igazán csak nálunk hiányzó erdészeti középfokú szakképesítést, ami egyaránt fogja szolgálni az erdőbirtokosok és a mai, tényleg erdészeti műszaki segédszolgálatra képesítettek érdekeit. Ennélfogva a törvényben biztosítani kívánjuk

az erdészeti középfokú képzettséggel rendelkezők részére a megfelelő működési terület is, illetve a kisebb erdőgazdaságok önálló kezelésének jogát. Ezen óhajunk feltétlenül fedi az erdőbirtokosok kívánóságát is, mert a kisebb erdőgazdaságok nemcsak a magasabb képzettséggel, tehát magasabb igényekkel is rendelkező erdőmérnök alkalmazását, de még az állandó erdőmérnöki szaktanácsadás költségeit sem bírják el.

Az előadottakból folyólag kérjük, hogy az erdészeti műszaki segédszemélyzet részére a törvényben biztosíttassék 2000 (kettőezer) kat. holdig az önálló kezelés joga, s csak a 2000 holdnál nagyobb erdőgazdaságok birtokosai köteleztessenek erdőgazdaságuk irányítására és vezetésére nézve okleveles erdőmérnök állandó szaktanácsainak igénybevételére.

Természetes folyománya az előbbieknél, hogy a 2000 kat. holdas, illetve a kisebb erdőgazdaságok részére a jövőben a kívánalmaknak mindenben megfelelő szakembereket kell kiképezni, miért is az ilyen erdőgazdaságok önálló vezetésére képesítést nyújtó és négy középiskolai előképzettséget feltétlenül megkívánó erdészeti középfokú szakiskolát kell felállítani.

Hogy a középfokú szakképesítésre tényleg szükség van, igazolja az a tény is, hogy úgy a kereskedelmi és ipari, mint a gazdasági pályákra már hosszú idő óta képeznek ki ilyen képzettségű egyéneket, tehát ez bizonyítja, hogy a középfokú szakoktatásra szükség van, illetve az a követelményeknek megfelelő. Az erdészet azonban nélküli a szakoktatásnak ilyen fokát, s a többi pályákhoz képest példátlanul áll a maga nemében az egyetemi képzettséget nyújtó főiskolájával és az úgyszólván semmiféle előképzettséget nem kívánó erdőéri és vadőri iskolával, mely utóbbi képezhet elsőrendű embereket az erdő őrzési szolgálatra, de műszaki segédszolgálatra már tananyaga hiányosságánál fogva sem nevelhet megfelelő szakembereket még az esetben sem, ha két éves tanfolyamú is lenne.

Kérjük tehát, hogy a törvény mondja ki, hogy a felállítandó új erdészeti szakiskola négy középiskolai előképzettséggel, négy éven át tartó oktatással (ebből egy év erdőgazdasági gyakorlat lehet) erdészeti középfokú szakiskola lesz.

Az új erdőtörvény kapcsán óhajta elérni az erdészeti műszaki segédszemélyzet azt is, hogy kiemeltessék a reá nézve lealacsonyító altszti állományból és felemeltessék a segédtszti állományba, mert szakképzettsége, szellemi és lelki-műveltsége tekintetében semmivel sem áll alacsonyabban, mint például az útmeszterek, vízmesterek, vasúti raktárnokok, mozdonyvezetők, állomáselőjárók, pályafelügyelők vagy mint a bányafelőrök, tárnameszterek, főaknászok, s mint általában a négy középiskolai előképzettséget megkívánó bármilyen foglalkozási ágban alkalmazott szakemberek, akik pedig már régen kiemeltettek a hivatalszolgák, portások, utcaseprők és más, szakképzettséget egyáltalán nem igénylő foglalkozású, altsztek állományából.

Indokolja ezen óhaj az az elvitathatatlan tény is, hogy a szakképesített és jelenleg altszti állományban lévő erdészeti műszaki segédszemélyzet már napjainkban is oly munkakörökben van alkalmazva, mely munkakörök természetükénél fogva nagyobb szellemi képzettséget és gyakorlati szakképzettséget kívánnak meg. Ezek közül csak néhányat említünk meg, nevezetesen: benső irodai munkálatoknál iktatás, kiadás, irattárkezelés, levelezés és mindennemű egyéb irodai munkák, a külső munkálatoknál térképezés, felmérések, a fakitermelések, erdő-sítések, csemetekerti munkálatok önálló vezetése, békkeresetek elszámolása és kifizetése, kisebb erdőgazdaságok önálló kezelése legtöbbször mezőgazdaságilag művelt

területekkel együtt. Mindezek pedig oly természetű, jellegű és minőségű munkák, amelyek egyenértékűek a más ágazatoknál segédtiszték által végzett munkálatokkal.

Fel kell azonban említsük azt is, hogy a jelenlegi erdészeti műszaki segéd-személyzet között igen nagy számmal vannak olyanok, akik a világháborút követően nagyobb képzettséggel és más pályán teljesített szolgálat után a mi szakunkban helyezkedtek el. De még többen vannak olyanok, akik négy vagy több középiskolai előképzettséggel az „Erdőgazdasági szakiskolát“-t akarták elvégezni, ami azonban az iskola szüneteltetése miatt nem állt módjukban, s így csupán a pálya iránt érzett meleg szeretetükből és egy jobb jövő reményében megszerezték a mai altiszti képzettséget. Pedig az altiszti rangjelzés részükre méltatlan és igazságtalan.

Nem lehet azonban az erdészeti műszaki segéd-személyzetet, akik bár szolgál-atukban közbiztonsági közegek, de egyébként polgári elemek, a katonai szabaly-zatok, illetve rangsorozás szerint sem minősíteni, mert a katonai altisztség az őrmesternél kezdődik, azon alul csak tiszt, az alhadnagy, mely a legmagasabb altiszti rang, már rangsorozáson kívül esik, tehát még itt is meg van állapítva a középfok.

Az előadottakra való tekintettel mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy az új erdőtörvényben kegyeskedjék biztosítani az erdészeti műszaki segéd-személyzet részére a segédtszti állományba való felemelést, amely rangsorozás határt is von a kisebb szakképzettséggel bíró és kizárólag őrzési teendőket végző erdőőr-altiszt rangsorozása között.

A fentiek alapján és azok természetes következményeként mély tisztelettel kérjük továbbá, hogy az erdészeti műszaki segéd-személyzet részére az erdőtörvény tervezetben megállapított „alerdész“ cím helyett az „erdész“ címet méltóztassék adományozni.

Ezen óhajunkat azzal vagyunk bátrak indokolni, hogy az „erdész“ cím már ma is a köztudatban él és a mai erdészeti műszaki segéd-személyzet részére hivatalosan megállapított erdőőr-altisztet is a magánéletben mindenki er-lesznek nevezi, miért is mondhatnánk, hogy az „erdész“ cím már szerzett joga a kar tagjainak.

Az erdőtisztek (erdőmérnökök) jogait pedig nem sérti ha az „erdész“ címet a műszaki segéd-személyzet (segédtiszték) viselik, mert ma már az is a köztudatban él, hogy az erdőmérnöki főiskolát végzettek, — miként azt elnevezésük is mutatja — mérnöki oklevéllel bírnak, s az erdész címet már egy negyed század óta hivatalosan nem használják.

De egyébként is a leküldött erdőtörvény-tervezet sem zárja ki az „erdész“ cím használatát, csak éppen senki részére sem biztosítja. Nem ütközhet tehát semmi nehézségbe, hogy az „alerdész“ cím helyett az „erdész“ cím állapíttassék meg hivatalosan az arra képesítést szerzett szakemberek részére, s a különböző jelzők csak fokozatokat állapítsanak meg az erdészeti középfokú állományban, mint például segéderdész, alerdész és erdész, mely címeket természetesen csak az arra jogosultak, az erdészeti segédtiszték viselhetnék.

Az előbbieket figyelembevételével mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy az erdőtörvényben az erdészeti műszaki segéd-személyzet részére hivatalosan az „erdész“ címet méltóztassék adományozni, megállapítani és biztosítani.

Mély tisztelettel kérjük továbbá Nagyméltóságodat, hogy az erdőőrzési szolgálatra alkalmazandó személyzettől is törvényileg kívántassék meg a képesítés,

mert a mai modern erdőgazdálkodásban elképzelhetetlen, hogy akár az őrzési szolgálatot is teljesen képzettség, illetve szakképzettség nélküli egyének láthassák el.

Ezen indokból folyólag, de az erdőbirtokosok érdekében is szükségesnek tartjuk tehát, hogy az erdőőrzési szolgálatra alkalmazandó egyénektől, gyakorlat szerzés után, erdőőri vizsga letétele, illetve a szakképesítés megszerzése kívántassék meg. Ezen erdőőri vizsga pedig a felállítandó erdészeti középfokú szakiskola tanáritestülete előtt, egy néhány hetes (6—8 hetes) kötelező tanfolyam lehallgatása után tétessék le.

A legnagyobb örömmel üdvözljük Nagyméltóságod azon elgondolását, hogy az új erdőtörvény kapcsán a járási erdőőröket államosítani kegyeskedik. Igen régi óhaja volt ez a járási erdőőröknek, mert helyzetük javulását államosításuktól remélik.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Rendkívül fontosnak tartanánk, hogy az új erdőtörvény gondoskodjon a nem közszolgálatban álló s így nyugdíjjogosultsággal nem bíró erdészeti alkalmazottak (erdőmérnökök, erdészek és erdőőrök) öregségi biztosításáról is, mert a magán szolgálatban egy emberéletet eltöltött erdészeti alkalmazottaknak öregségükre megélhetésük nincs biztosítva. Ezért kérjük Nagyméltóságodat, hogy a törvénytervezetet ez irányban módosítani kegyeskedjék.

Tiszteletteljesen javasolnánk, hogy ezen nyugdíjalap az Erdei Alap keretében állíttassék fel oly kötelezettségekkel, hogy abba minden magánszolgálatban álló erdészeti alkalmazott belépni köteles és a megállapítandó járulék 50⁰/₀-át fizeti, míg a másik 50⁰/₀ fizetési kötelezettsége az erdőbirtokost terhelné.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk!

Az új erdőtörvény legalább egy félévszavadra lesz hivatva az erdőgazdálkodás irányait megszabni, tehát abban minden a szakmába vágó intézkedést úgy kell lefektetni, hogy a kor igényeinek megfelelőek legyenek. Ennélfogva az erdészeti műszaki segédszemélyzetről is úgy kell benne gondoskodni, hogy az hosszú évtizedeken át biztosítsa a kar helyzetét. Ezen megállapításunk nemcsak kari, de országos erdőgazdasági érdek is, tehát közérdek.

Mert, hogy a mai modern és mindinkább belterjesebbé váló erdőgazdálkodásban mit jelent az erdészeti műszaki segédszolgálatot jól ellátó szakember munkássága, azt minden szakember tudja, s vitán felül álló tény, hogy ilyen szakképzett munkaerők nélkül a ma és a jövő erdőgazdasága el sem képzelhető. Feltétlenül szükséges tehát, hogy ezen társadalmi réteg kiemeltessék a lealacsonyító cselédsorból és felemeltessék azon állományba, mely őt jogosan megilleti és működési terét is biztosítja.

Legyen szabad e helyen arra is rámutatnunk, hogy mindaz, amit az új erdőtörvény kapcsán el óhajtunk érni, a külföldi államokban már régebben megvalósított és nemcsak nyugaton, hanem a balkáni államokban is. Így a jelenleg megszállás alatt álló területeken is az erdészeti műszaki segédszemélyzet segítísi minőségben van alkalmazva és címük is e szerint van megállapítva. De csonka Hazánkban is a háborút követőleg az egyes szolgálati ágazatok állapotai is magasabb színvonalra emeltettek és a rang és címjelzés is módosult.

Előadott javaslat-kérelmeink egyébként oly annyira a mindennapi élet

természetes követelményeiként jelentkeznek, hogy bővebb indoklásukat szükség-
telennek tartjuk.

Ismételten kérjük Nagyméltóságodat, hogy az itt előadott javaslat-kérel-
meinknek helyet adni kegyeskedik az új erdőtervényben és a mellékletben általunk
módosított szövegezés felvételével méltóztassék megadni azt az alapot, melyre a
magyar erdészeti műszaki segédszemélyzet felépítheti szebb és jobb jövőjét.

Nagyméltóságodnak, Kegyelmes Urunknak vagyunk mély tisztelettel a
M. E. V. M. E. nevében :

Budapest, 1933 évi november hó 25-én.

Tömösváry Miklós s. k.
titkár.

Brandt Vilmos s. k.
ny. főispán,
orsz. gyűl. képviselő,
elnök.

A földművelésügyi minisztérium által
megküldött erdőtervény-tervezet
szövege.

Első cím.

V. FEJEZET.

Az erdőgazdasági személyzet.

41. §.

Az erdőgazdaság szakszerű irányítása
és vezetése végett :

1.) kis- és nagyközségek, községi is-
kolák, az 1913. X. t.-c. alapján alakult
legeltetési társulatok, telepések, volt úr-
béres birtokosságok és birtokossági cso-
portok, úgyszintén az ezekből alakult
erdőbirtokosságok kötelesek, valamint a külön
hatósági rendelkezések alapján
alakult erdőbirtokosságok erdejüket ál-
lamrendészeti kezelésbe adni ;

2.) az állam, a vármegyei- és városi
törvényhatóságok, megyei városok, va-
gyonközségek, egyházak, egyházi szemé-
lyek, egyházi testületek, felekezeti
iskolák és egyéb felekezeti tanintézetek,
közintézetek, köz- és magánalapítványok,
közirtokosságok, illetve az ezekből ala-
kult erdőbirtokosságok, továbbá hitbizo-
mányok és nyilvános számadásra köte-
lezett vállalatok kötelesek erdőgazdasá-
gaikban kellő számú okleveles erdőmér-
nököt alkalmazni, ha pedig erdejük
kis terjedelme miatt okleveles erdőmér-
nök-személyzetet nem alkalmaznak, er-
dejüket államerdészeti kezelésbe köte-
lesek adni ;

3.) az előbbi pontok alá nem sorol-
ható erdőtulajdonosok, ha erdejük lega-
lább 3000 kataszteri hold, kötelesek ok-

Az erdőtervénytervezet részei a Magyar
Erdészeti és Vadászati Műszaki Segéd-
személyzet Országos Egyesülete által
kért módosításokkal.

Első cím.

V. FEJEZET.

Az erdőgazdasági személyzet.

41. §.

Az erdőgazdaság szakszerű irányítása
és vezetése végett :

1. kis és nagyközségek, községi isko-
lák, az 1913; X. t. c. alapján alakult legel-
tetési társulatok, telepések, volt úrbéres-
birtokosságok és birtokossági csoportok,
úgyszintén az ezekből alakult erdőbirto-
kosságok kötelesek, valamint a külön
hatósági rendelkezés alapján alakult erdő-
birtokosságok erdejüket államerdészeti
kezelésbe adni ;

2. az állam, a vármegyei- és városi tör-
vényhatóságok, megyei városok vagyón-
községek, egyházak, egyházi személyek,
egyházi testületek, felekezeti iskolák és
egyéb felekezeti tanintézetek, közinté-
zetek, köz- és magánalapítványok, köz-
irtokosságok, illetve az ezekből alakult
erdőbirtokosságok, továbbá hitbizomá-
nyok és nyilvános számadásra kötelezett
vállalatok kötelesek erdőgazdaságaikban
kellőszámú okleveles erdőmérnököt al-
kalmazni, ha pedig erdejük kis terje-
delme miatt okleveles erdőmérnök-sze-
mélyzetet nem alkalmaznak, — erdejü-
ket államerdészeti kezelésbe adni ;

3. az előbbi pontok alá nem sorolható
erdőtulajdonosok, ha erdejük a 3000 ka-
taszteri holdat túlhaladja, kötelesek ok-
leveles erdőmérnököt alkalmazni, vagy

levelés erdőmérnököt alkalmazni, vagy a földművelésügyi miniszter hozzájárulása esetében erdejüket államerdészeti kezelésbe adni; ha pedig erdejük 3000 kat. holdnál kisebb, de legalább 300 kat. hold és sem okleveles erdőmérnököt nem alkalmaznak, sem erdejüket államerdészeti kezelésbe nem adják, kötelesek erdőgazdaságuk irányítására és vezetésére nézve okleveles erdőmérnök állandó szaktanácsait igénybe venni, vagy okleveles erdőmérnök tartására ugyan e pontnak a rendelkezése alá tartozó más erdőtulajdonossal társulni.

Azt az erdőtulajdonost, aki a 48. §-ban meghatározott szakminősítésnek és egyéb kellékeknek maga is birtokában van, — ha erdőgazdaságának vezetését és irányítását maga látja el, — az előírt erdőgazdasági személyzeti létszámba be kell számítani.

42. §.

Az az erdőtulajdonos, akinek erdeje legalább 300 kat. hold, az erdőgazdasági segédszolgálat és az őrzési szolgálat együttes ellátására a 48. §-ban meghatározott kellékekkel rendelkező alerdész köteles alkalmazni, kivéve, ha a 343. §. alapján az üzemterv végrehajtására már alkalmaz alerdészt.

Közös alerdész tartására az erdőtulajdonosok a 45. §. rendelkezései szerint társulhatnak.

43. §.

A 41. §. 1. és 2. pontjai alatt felsorolt erdőtulajdonosok közül azok, akiknek erdejük 300 kat. holdnál kisebb, kötelesek erdőőrökkel való őriztetéséről gondoskodni.

Erdőőrök alkalmazására az erdőtulajdonosok a 45. § rendelkezései szerint társulhatnak.

44. §.

A 41.—43. §-ok rendelkezései nem terjednek ki árvédelmi társulatnak, vagy árvédelmi művek engedélyesének azokra az egyébként e törvény hatálya alá tartozó területeire, amelyeken a vízügyi hatóság rendelkezései alapján árvédelmi és folyamszabályozási célra faállományt tartanak fenn.

45. §.

A 41. és 43. §-ok szerint társulásra jogosított erdőtulajdonosok közös erdőmérnök, alerdész vagy erdőőr alkalmazására csak oly csoportosulással társulhatnak, amely mellett, — figyelembe-

a földművelésügyi miniszter hozzájárulása esetében erdejüket államerdészeti kezelésbe adni; ha pedig erdejük 3000 kat. holdnál kisebb, de legalább 2000 kat. hold és sem okleveles erdőmérnököt nem alkalmaznak, sem erdejüket államerdészeti kezelésbe nem adják, kötelesek erdőgazdaságuk irányítására és vezetésére nézve okleveles erdőmérnök állandó szaktanácsait igénybe venni, vagy okleveles erdőmérnök tartására ugyan e pontnak a rendelkezése alá tartozó más erdőtulajdonossal társulni.

Azt az erdőtulajdonost, aki a 48. §-ban meghatározott szakminősítésnek és egyéb kellékeknek maga is birtokában van, — ha erdőgazdaságának vezetését és irányítását maga látja el, — az előírt erdőgazdasági személyzeti létszámba be kell számítani.

42. §.

Az az erdőtulajdonos, akinek erdeje 2000 kat. holdnál kisebb, de legalább 500 kat. hold, — az erdőgazdasági műszaki szolgálat és védelmi szolgálat együttes ellátására a 48. §-ban meghatározott kellékekkel rendelkező erdész köteles alkalmazni, kivéve, ha a 343. §. alapján az üzemterv végrehajtására már alkalmaz erdészt.

Közös erdész tartására az erdőtulajdonosok a 45. § rendelkezései szerint társulhatnak.

43. §.

Az az erdőtulajdonos, akinek erdeje 500 kat. holdnál kisebb, köteles erdejének erdőőrökkel való őriztetéséről gondoskodni.

Erdőőrök alkalmazására az erdőtulajdonosok a 45. § rendelkezései szerint társulhatnak.

44. §.

Változatlan.

45. §.

A 41.—43. §-ok szerint társulásra jogosított erdőtulajdonosok közös erdőmérnök, erdész vagy erdőőr alkalmazására csak olyan csoportosulással társulhatnak, amely mellett, — figyelembe

véve a területek fekvését, megközelíthetőségét és együttes kiterjedését, valamint a közös alkalmazott lakóhelyét, — a teljesítendő feladatok eredményes elvégzését közös alkalmazással is biztosítani lehet.

A társulásra vonatkozó megállapodást az erdőrendészeti hatóságnak jóváhagyása végett be kell mutatni.

46. §.

Az alkalmazandó erdőgazdasági személyzet létszámát és a személyzet alkalmazásba vételének határidejét a tulajdonos meghallgatásával minden erdőbirtokra nézve az erdőbirtok jövedelmezőségéhez, az erdő tagoltságához, valamint az erdőgazdasági munkálatok terjedelméhez mérten és az e fejezetben foglalt rendelkezések figyelembe vételével az erdőrendészeti hatóság állapítja meg.

47. §.

Erdőgazdaságokban erdőmérnöki szolgálatra csak olyan okl. erdőmérnököt szabad alkalmazni, aki magyar állampolgár és oklevelét belföldön szerezte, vagy külföldön szerzett oklevelét belföldön szabályszerűen honosította, s ezen felül az 50. §-ban foglalt rendelkezések értelmében nincs az ily alkalmazásból kizárva.

48. §.

Erdőgazdasági segédszolgálatra csak oly magyar állampolgárt szabad alkalmazni, aki az 50. §-ban foglalt rendelkezések értelmében az ily alkalmazásból nincsen kizárva és:

1.) e törvény életbelépése után felállítandó két éves tanfolyamú hazai erdőrendészeti altisztai szakiskolán képesítést szerzett;

2.) a tatai, illetőleg az esztergomi erdőgazdasági szakiskolát, vagy az egykori görögényszentimrei, lipótújvári, királyhalmi és vadászerdői m. kir. erdőőri szakiskolák valamelyikének két éves tanfolyamát sikeresen elvégezte.

3.) az 1879: XXXI. t.-c. 37. §-ában előírt erdőőri szakvizsgát letette;

4.) akinek az 1.—3. pontban meghatározottnál is magasabb erdőrendészeti szakminősítése van.

let fekvését, megközelíthetőségét és együttes kiterjedését, valamint a közös alkalmazott lakóhelyét, — a teljesítendő feladatok eredményes ellátását közös alkalmazással is biztosítani lehet.

A társulásra vonatkozó megállapodást az erdőrendészeti hatóságnak jóváhagyás végett be kell mutatni.

46. §.

Változatlan.

47. §.

Változatlan.

48. §.

Az erdőgazdasági műszaki segédszolgálatra csak olyan magyar állampolgárt szabad alkalmazni, aki az 50. §-ban foglalt rendelkezések értelmében az ily alkalmazásból nincsenek kizárva és:

1. e törvény életbelépése után felállítandó *négyéves* tanfolyamú hazai erdőrendészeti *segéd-tisztai* szakiskolán képesítést szerzett;

2. a tatai, illetőleg az esztergomi erdőgazdasági szakiskolát, az *egykori vadász-erdei u. n. továbbképzőtanfolyamot* vagy az egykori görögényszentimrei, lipótújvári, királyhalmi és vadászerdői m. kir. erdőőri szakiskolák valamelyikének két éves tanfolyamát sikeresen elvégezte;

3. a tatai, illetőleg az esztergomi és királyhalmi m. kir. erdőőri és vadőri iskolák valamelyikének *egyéves tanfolyamát sikeresen elvégezte, négy középiskolája és 10 évi erdőgazdasági gyakorlata van;*

4. az 1879: XXXI. t. c. 37. §-ában előírt erdőőri szakvizsgát letette, leg-

49. §.

Erdők őrzésére csak olyan magyar állampolgárt szabad alkalmazni, aki huszadik életévét betöltötte és ezen felül az 50. §-ban foglalt rendelkezések értelmében sincs az ily alkalmazásból kizárva.

50. §.

Erdőmérnöki-, segéd-, vagy őrszolgálatra nem lehet alkalmazni azt:

a) aki büntett vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetésére ítéltetett, addig, amíg büntetésének kiállása után, ha pedig a büntetés végrehajtása felfüggesztetett, az ítélet jogerőre emelkedésének napja után, ha kegyelmet kapott, az erre vonatkozó elhatározás keltének napja után, végül ha a büntetés végrehajtása elévült, az elévülés időpontjának beállta után, büntett miatt elítélés esetében öt év, vétség miatt elítélés esetében három év el nem telt;

b) akit jogerős büntetőbírói ítélettel hivatalvesztésre ítélték, a hivatalvesztés tartama alatt;

c) aki erkölcsi tekintetben alapos kifogás alá esik.

51. §.

Azt a magyar honos erdészeti alkalmazottat, aki e törvény életbelépésekor valamely erdőgazdaságban már alkalmazásban állt, — alkalmazásban a tulajdonos továbbra is megtarthatja. Az ilyen alkalmazottat a 46. §. értelmében megállapítandó személyzeti létszámba be kell számítani.

52. §.

Az erdőgazdaságokban alkalmazott erdőmérnökök, alerdészek és erdőőrök, ha az alkalmazásukra nézve a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelnek, — és huszadik életévüket már betöltötték, — első szolgálatba lépésükkor hatósági esküt kötelesek tenni, mégpedig az erdőmérnökök az elsőfokú erdőrendészeti hatóság előtt, az alerdészek és az erdőőrök pedig a járási főszolgabíró előtt.

A hatósági eskü szövege a következő:

a) okleveles erdőmérnököknél:

alább négy középiskolája és 12 évi erdőgazdasági szolgálata van;

5. akinek az 1—4. pontokban meghatározottnál is magasabb erdészeti szakminősítése van.

49. §.

Erdők őrzésére csak olyan magyar állampolgárt szabad alkalmazni, aki 20. életévét betöltötte, *az erdőőri szakvizsgát sikeresen letette és ezenfelül az 50. §-ban foglalt rendelkezések értelmében sincs az ily alkalmazásból kizárva.*

50. §.

Változatlan.

51. §.

Változatlan.

52. §.

Az erdőgazdaságokban alkalmazott erdőmérnökök, *erdészek* és erdőőrök, ha az alkalmaztatásukra nézve a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelnek, — és huszadik életévüket már betöltötték, — első szolgálatba lépésükkor hatósági esküt kötelesek tenni, mégpedig az *erdőmérnökök és erdészek az elsőfokú erdőrendészeti hatóság előtt*, az erdőőrök pedig a járási főszolgabíró előtt.

A továbbiakban változatlan.

„Én N. N. esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy a gondviselésemre bízott erdőkre, annak összes tartozékaira, vad- és halállományára, a törvényes védelem alá helyezett állatokra, természeti emlékekre lelkiismeretesen felügyelek, szolgálati kötelességemet hűen és pontosan teljesítem; a törvényeket és rendeleteket megtartom és mindenkivel megtartatni törekszem, az erdő tulajdonosának érdekeit minden rendelkezésemre álló törvényes eszközzel megvédem és előmozdítom; mindazokról, amiket gondozásomra bízna lelkiismeretesen számot adok; gondozásomra bízottakat minden károsítástól megóvni törekszem, a kártevőkkel szemben pártatlanul és az igazsághoz híven a törvény rendelkezései szerint eljárók; az általam rendelt erdészeti alkalmazottakat kötelességeik teljesítésében szigorúan ellenőrzöm. Isten engem úgy segítse!”

b) alerdészeknél és erdőőröknel:

„Én N. N. esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy a gondozásomra bízott erdőre, annak összes tartozékaira, vad- és halállományára, a törvényes védelem alá helyezett állatokra, természeti emlékekre hűséggel és lelkiismeretesen felvigyázok, szolgálati kötelességemet a törvényeknek, rendeleteknek és szolgálati utasításomnak megfelelően pontosan teljesítem; mindenről amit gondozásomra bízna lelkiismeretesen számot adok, a kártevőkkel szemben a törvény- és szolgálati utasításom szerint pártatlanul és az igazsághoz híven eljárók, a kártevőket előjáróimnak bejelentem; mindenben a való igazsághoz tartom magam és soha senkit alaptalanul nem vádolok. Isten engem úgy segítse!”

A letett hatósági esküről bizonyítványt kell kiszolgáltatni és a felesketett egyénekről nyilvántartást kell vezetni. Úgy az eskübizonyítványban, mint a nyilvántartásban meg kell jelölni, hogy a felesketett egyén milyen minőségben (erdőmérnök, alerdész, erdőőr) bocsátott esküre.

Az az erdőmérnök, aki az erdőtulajdonosnak nem alkalmazottja, hanem csak az erdőtulajdonossal kötött megállapodás alapján mint tanácsadó irányítja az erdőgazdaságot, — hatósági esküt nem tehet.

Az eskütétel, az eskübizonyítvány kiszolgáltatás és a nyilvántartás szabályait a földművelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

53. §.

A törvény életbelépése idején már alkalmazásban állott erdészeti alkalmazottak közül a hatósági esküt csak azok kötelesek a törvény végrehajtására kiadott rendeletben kitűzött határidő alatt letenni, akik az alkalmazásuknak megfelelő esküt az 1879:XXXI. t.-c. alapján még nem tették le.

54. §.

Felesketett erdőmérnökök, alerdészek és erdőőrök szolgálatukban közbiztonsági közegek, kiket ugyanazok a törvényen alapuló jogok illetnek meg, mint a közbiztonsági közegeket.

Ebben a minőségükben golyós lőfegyvert viselhetnek, amely fegyverigazolvány és vadászjegy illetékmentes.

A felügyeletükre vagy őrizetükre bízott területen a vadállományra, halállományra és a törvényes védelem alatt álló állatokra is kötelesek felügyelni és szolgálati lőfegyverükön kívül a vadászat tulajdonosának vagy bérlőjének a hozzájárulásával egy darab golyós és egy darab sörétes vadászfegyvert is viselhetnek, melyek szintén fegyverigazolványi és vadászjegy illetékmentesek.

A felesketett erdészeti alkalmazottak szolgálatukban a földművelésügyi miniszter által megállapított könnyen felismerhető jelvényt kötelesek viselni.

Ha a felesketett erdészeti alkalmazottat erdészeti szolgálati területén kívül eső esetleg bérelt területen is megbízzák a vadászat felügyeletével, az említett fegyverigazolványi és vadászjegy-illeték mentesség őt ezen a területen is megilleti.

55. §.

A felesketett alerdészek és erdőőrök a földművelésügyi miniszter által kiadott utasítás szerint az erdőben észlelt károsításokról naplót kötelesek vezetni, s abban a bejegyzéseket a kelet kivételével aláírni kötelesek.

56. §.

Az erdőgazdaságokban alkalmazott erdőmérnökök, alerdészek és erdőőrök az erdőtulajdonos rendelkezései alá tartoznak.

Az erdőgazdaságokban alkalmazott erdőmérnököknek, alerdészek és erdőőröknek azokat a tennivalóit és kötelességeit, amelyeknek teljesítésére erdei, vadászati és halászati kihágások, erdő-

53. §.

Változatlan.

54. §.

A felesketett erdőmérnökök, *erdészek* és erdőőrök stb., stb. *A továbbiakban változatlan.*

55. §.

A felesketett *erdészek* és erdőőrök a földművelésügyi miniszter által kiadott utasítás szerint az erdőben észlelt károsításokról naplót kötelesek vezetni, s abban a bejegyzéseket a kelet kivételével aláírni kötelesek.

56. §.

Az *alerdész megnevezés erdőszre helyesbitendő, egyébként a szöveg változatlan.*

rendészeti áthágások és erdőégés, vagy közveszély esetében, továbbá az országhatár védelme körül, mint hatóságilag felesketett közbiztonsági közegek kötelesek, továbbá fegyverviselési, fegyverhasználati és fegyelmi szabályait a törvény végrehajtása során a földművelésügyi miniszter és a belügyminiszter által egyetértően kiadott szolgálati utasítás állapítja meg. A szolgálati utasítás rendelkezéseihez az erdőtulajdonosok és az erdészeti alkalmazottak szigorúan alkalmazkodni kötelesek.

57. §.

A 41. §. 1. és 2. pontjaiban felsorolt erdőtulajdonosok által az államerdészeti kezelésben lévő erdejükön alkalmazott alerdészek és erdőőrök szolgálati köteleseit, valamint szolgálati viszonyait a földművelésügyi miniszter által kiadandó szolgálati és fegyelmi szabályzat szabályozza.

A szabályzat rendelkezései az erdőtulajdonosra is kötelezők.

58 §.

Az erdőtulajdonos és erdészeti alkalmazottja közötti jogviszonyt, ha az alkalmazott nincs közszolgálatban, a törvény korlátai között a felek között létrejött szerződés szabja meg.

Azok az erdőtulajdonosok, akik közös erdőmérnök, alerdész, vagy erdőőr tartására társulnak, kötelesek az alkalmazottal írásbeli szolgálati szerződést kötni s azt jóváhagyás végett az erdőrendészeti hatóságnak bemutatni.

59. §.

Erdőigazgató, főerdőtanácsos, erdőtanácsos, főerdőfelügyelő, erdőfelügyelő, főerdőmester, erdőmester, főerdész és erdőtiszt címet csak okl. erdőmérnök és csak szolgálatadójának hozzájárulásával használhat.

Nagyobb erdőgazdaság vezetésével megbízott egyén részére a földművelésügyi miniszter e rendelkezés alól rendkívül indokolt esetben eltérést engedélyezhet.

Alerdész, körerdész és pagonyerdész címet csak az használhat, aki a 48. §. 1.—3. pontjai alatt meghatározott szakminősítés valamelyikével rendelkezik.

57. §.

Ugyanaz a módosítás, mint az előző §-ban.

58. §.

Ugyanaz a módosítás, mint az előző §-ban.

59. §.

Erdőigazgató, főerdőtanácsos, erdőtanácsos, főerdőfelügyelő, erdőfelügyelő, főerdőmester, erdőmester, főerdész és erdőtiszt címet csak okl. erdőmérnök és csak szolgálatadójának hozzájárulásával használhat.

Nagyobb erdőgazdaságok vezetésével megbízott egyének részére a földművelésügyi miniszter e rendelkezés alól rendkívül indokolt esetben eltérést engedélyezhet.

Szegérdész, alerdész, erdész, pagonyerdész és körerdész címet csak az használhat, aki a 48. §. 1—5. pontjai alatt meghatározott szakminősítés valamelyikével rendelkezik.

60. §.

Az 54. §. alapján megállapított hatósági jelvényt csak tényleges szolgálatban álló felesketett erdészeti alkalmazott jogosult viselni.

Aki a jelvényt jogosulatlanul viseli, vagy aki az előbbi szakaszban felsorolt címeket jogosulatlanul használja, kihágást követ el s az 1879:XL. t.-c. 45. §-ában megállapított büntetés alá esik.

Tizedik cím.

Vegyes-, átmeneti- és zárórendelkezések.

343. §.

A 41. §. 3. pontja alá tartozó erdőtulajdonos, — ha erdeje 1000 kat. holdat meg nem halad, — átmenetileg nem köteles erdőgazdaságának irányításáról és vezetéséről a 41. §-ban előírt módon gondoskodni abban az esetben, ha az erdőgazdasági üzemterv végrehajtására olyan magyar állampolgárt alkalmaz, aki azon felül, hogy az ilyen alkalmazásból az 50. §. szerint nincs kizárva.

1., a tatai vagy az esztergomi erdőgazdasági szakiskolát sikerrel elvégezte és ezt bizonyítvánnyal igazolja: vagy

2., az egykori vadászerdői m. kir. erdőéri szakiskola továbbképző tanfolyamát sikerrel elvégezte és ezt bizonyítvánnyal igazolja.

Az ily szolgálatra alkalmazottak szolgálatbalépésükkor az alerdészekre előírt hatósági esküt kötelesek letenni.

60. §.

Változatlan.

Tizedik cím.

Vegyes-, átmeneti és zárórendelkezések.

343. §.

E § törlendő, mert intézkedik a benne foglaltakról a 48. §.

Karunk az egységesítés tükrében.

Irta: **Moóri János.**

Van egy hézagos erdőtörvényünk és egy fegyverviselési, fegyverhasználati és fegyelmi szabályunk, ezenkívül elkészült már az új erdőtörvény tervezet is, de sem a régi törvény, sem az új tervezet nem elégíti ki, illetőleg nem nyújt olyan abszolút tökéletes, világos szababátosságot, mely után azt lehetne mondani, hogy mindent felölel maradéktalanul és ezáltal megszilárdul karunk alatt a talaj.

Az 54 évvel ezelőtt megalkotott erdőtörvény, valamint a 38 évvel ezelőtti viszonyoknak megfelelő fegyverviselési, fegyverhasználati és fegyelmi szabály az akkori időben nagy haladást jelentett szakunk terén, mivel ezeket megelőzőleg úgyszólván rendezetlen állapotok voltak, de azóta hosszú idő telt el és sok minden alapjaiban változott meg, csupán e két mű maradt meg a régi mivoltában.

A 38, illetőleg 54 évvel ezelőtti emberiség lelkivilágát a mai, világháborút, forradalmakat, társadalmi átalakulást, gazdasági lerongyolódást átélt emberiség gondolkozás módjával összehasonlítani nem lehet, mivel azok sok mindenben csaknem homlokegyenest ellenkezőek. Míg az előző nemzedék a hagyomány által szélesre taposott országúton haladt fatengelyes taligáján, addig a mai ember repülőgépen, autón, vizalattjárón jár és távolba lát, rádión beszél a sárteke minden részén, tehát rohanva gondolkodik és megfordítva.

Ha nem lettünk volna és nem lennénk ma is országhatár, műremek, társadalmi réteg, gazdasági bálvány tökéletes konstrukciónak összeomlásánál szemtanuk, ha nem lettünk volna és nem lennénk ma is az emberiség annyi sok mindenben történő átalakulásának szerves tartozékai, úgy nyugodtan maradhatnánk továbbra is befolyásmentesen az erdőhatárain belül és élhetnénk a magunk egyszerű életét, szentelhetnénk minden erőnket az erdő és tartozékainak növelése és megvédése érdekében a köz oltárára.

De a mai kultúrával és annak leple alatt behatoltak a birodalmunkba nagyobb számmal, mint valaha a nemkívánatos elemek is, kik éppen a maradiságunk elavult fegyvereivel az agyon kulturált ravaszság, fondorlatosság műháborúinak százcsövű lángszóróit állítják szembe és perzselik fel alattunk még a talajt is, úgy annyira, hogy lassan még állóhelyet sem bírunk biztosítani a magunk részére.

Ha ezek a faunok megjelennek előttünk és ha nem akarjuk magunkat kockáztatni kitenni, úgy félre kell állnunk, mert ők mindenre képesek, mivel nincsenek a jogaik körülírva, míg a mi jogaink hézagosságok és elavultak, de ha még is valakiben felül kerekedik az esküben fogadalma és annak védelme érdekében az 1895. évi 72086. sz. rendelet 3. §. 1., 2., 3. és 4. pontja alapján kényszerülne eljárni, akkor megszólal a napisajtó lovagjaivá avanzsált mester-faun: „*lelőtte a menekülő fatolvajt az erdőőr, — a brutális erdőőr félholtra verte a magával tehetetlen galyszedőt, míg társai elmenekültek, — a túlbuzgó erdőőr megsebesítette a menekülő galyszedőt*“, természetesen, hogy nagybetűvel szedett félhasábos cikkben többször hangsúlyozva az *erdőőr* szót, bár legtöbb esetben a falusi, májustól november hóig felfogadott dinnye és kukorica-csösz, ki egyttal a dinnye és kukoricatáblát szégyelmező faszor felügyeletével is meg van bízva, kapja ezen becéző megszólítást a mi rovásunkra.

De ha netalán egy kartárs esik ezeknek a faunoknak áldozatul, akkor a mester-faun a kishírek rovatában két sorban intézi el ezt (pedig nagyon szomorú a statisztikánk ezen a téren az áldozatokat illetőleg) és ami a legborzasztóbb! a csekély javadalmaszóló élet és balesetbiztosításra nem telvén, a fennálló hovatartozandóságunkat illető biztosítás pedig nem kielégítő, így mint végső mentsvár, marad a birtokos jóindulatú belátása, ez pedig, ha autonóm testület, akkor a fennálló szabályokhoz kell ragaszkodnia, illetve a tényleges szolgálat után megjáró kegy, vagy nyugdíjtörődéket folyósítja, míg ha az magánbirtokos, akkor a legjobb esetben 1—2 évre kielégíti a hátramaradottakat és azután?... a földönfutó hátramaradottak átkozzák a „túlbuzgó apát“!

Nem szemrehányásként, de még is meg kell említenem, hogy az államrendőrség későbbi keletű fegyverhasználati jogának megváltoztatásához kettő, a főváros belterületén szolgálatot teljesítő közeg áldozatul esése szolgáltatta az alapot, míg mi?! a karunkat ért sokkal súlyosabb százalékot veszítve sem mondhatjuk el, hogy nagy meg-

értésben részesülünk, ami a mai megváltozott időkben alig alkalmas a lelkiismeretes, jószolgálat fokozására.

Tudjuk, hogy 1919. év óta az államrendőrség az egész országra kiterjedő és mindenben megegyező elbánásban részesül, addig mi, akár a 17. §. alá tartozó birtokon, akár máson teljesítünk szolgálatot, mindenütt másként bíráltunk el, bár működésünk hol közvetlen, hol közvetve, de éppen úgy államérdek, mint a rendőrségé és még is az egységesítés minden téren csaknem leküzdhetetlen akadályokba ütközik. Ebben pedig nem lehet csak bennünket okolni, mivel az rajtunk kívülálló dolgok miatt nem történt és nem történik meg előreláthatólag rövid időn belül, de ettől függetlenül is, mint egy társadalmi réteg, megérdemelnénk, hogy az állam és a köz érdekében kifejtendő munkánk zavartalan folytatása az államhatalom által is a mai kor követelményeinek megfelelőleg alátámasztassék akként, hogy egyelőre a fegyverviselési, fegyverhasználati jogunk megváltoztatva (akár újabb vizsgákkal) fokozottabb védelmünk biztosíttassék.

De nem csak ezen jogainkat kell kiterjeszteni, hanem egyidejűleg gondoskodni kell a kötelességteljesítés harcmezéjén elesettek hozzátartozóiról is törvényhozási úton, mikor is erre a célra egy külön alap létesítendő, mivel a most tárgyalás alá kerülő új nyugdíjtörvény sem öleli fel, de rendezetlenségünknel fogva nem is lenne megoldható, mert nem tartozik karunk minden tagja a nyugdíjtörvény keretei közé.

A fegyverviselési, fegyverhasználati jogaink kiterjesztésével nem kívánjuk és nem is akarjuk a faunokat mind kiirtani, csak megrendszabályozni, mert a mai helyzet tarthatatlan, ugyanis honnan vegyünk mi az erdő mélyén igazunk bizonyítására két tanút, mikor egy 6—10 tagú karavánnal hoz bennünket össze a sors, míg a szegény megátadottak túlsúlyban lévén, a vonatkozó törvényben előírt két tanú bizonyítja állításunk ellenkezőjét és most megszólal védelmük érdekében a mester-faun, mikor kiterít bennünket a nagy nyilvánosság boncoló asztalára, honnét alaposan megnyesve, megcsonkítva kerülünk ki újból őrhelyünkre és most már az így kikerültnek legjobb elbujdosni, mert vagy gúny tárgyává teszik ki, vagy mint valami leprást tekintik és viszik a rossz hírét, mint olyanét, kit le kell teríteni, ha valahol feltűnik.

Hogy az államrendőrség szervezetét állítom velünk pararel, az természetes, mivel ez mindenki előtt ismeretes és a szemünk előtt pergett le a mai formára történő átalakítása. A községi, városi és egyéb rendőrségről felismerték a szükségparancsolta államérdek fennforgását, ennek kapcsán az egyöntetűség szükségességét és így megtörtént az államosítás sokkal könnyebben, mint azt az intező körök eleve gondolták, mivel az érdekelt testületekre semmivel sem jelentett nagyobb megterhelést, mint az előző intézmény, viszont, hogy mit jelentett a most már államosított rendőrségi közegekre ezen körülmény, azt csak azok a kartársak érzik át igazán, kik 25—35 évi szolgálat után minden kegy és nyugdíj nélkül kell, hogy kiálljanak sorainkból az elaggottságuknál fogva. Hogy most így mihez kezdjenek?!, *erre kérünk használható jótanácsot.*

Sokat és nagy haladást jelentene karunk zömére, ha az államérdek fennforgását nálunk is teljes egészében akceptálnák, viszont a birtokosnak nem jelentene nagyobb megterhelést, mivel csak az addig kifizetett személyi járandóság összegét kellene a megfelelő alap javára az államkasszába befizetni, de ezzel egyidejűleg sok más vajúdo kér-

dés is megoldást nyerhetne, mint pl. nyugdíjkérdés, továbbképzés, elaggott, elszegényedett és elárvult utódokról való kötelező gondoskodás, egyenruházat, stb., mely úgy egyéni, mint kari és államérdek is egyaránt. És ennek előbb-utóbb, de be kell következni, mert végre is be kell látni mindenkinek, hogy a sorsunk hajóján a delejtű (bár 54 év óta nagy útat tettünk meg) ugyanazon szélességi és hosszúsági fokon áll, mint mikor indultunk, pedig azt is jól tudja mindenki, hogy a deklináció és inklináció minden ponton más és más.

Az államosítás forradalmat jelentene a szakmánkban, mert felületesen bírálva, úgy munkaadó, mint munkavállaló az érdekei elleni merényletet látná benne, holott az egyformán előnyt jelentene mindkét oldalra, hogy milyen formában, arra a hely rövidsége miatt később fogok kitérni, most csak annyit szögezek le ezen a téren, hogy minden másirányú kísérletezés féleredmény lesz, mert nyitva hagy egy nagy kérdést, a szakunk zömének aggkoráról való kötelező gondoskodást.

Itt azonban már meg kell állnom és ismétlésbe kell bocsátkoznom, mert mindez csak úgy lesz lehetséges, ha már mind együtt leszünk és valamennyiünk nevében egyszerre csak egy és a legilletékesebb helyen beszél, mikor nem egy ember, vagy egy kisebb csoport, hanem az egész kar érdekében kéri a legilletékesebbeket a jóindulatú belátásra karunk iránt a delegáltunk.

De előbb nekünk kell egymásra találnunk és együtt haladnunk a „segíts magadon, az Isten is megsegít” jelige alatt, mert míg mi szét-húzzunk és egymást bírálgatjuk, bizalmatlankodunk, addig ne várjunk segítséget, mert ki is vállalkozna két vízbeesett lét, vagy nemlétének haláltusájához harmadikként mentőövnök jelentkezni?!

Hogy az egymáshoz vezető út egyengetéséhez munkásokra van szükség, az biztos, még pedig önzetlen, fáradtságot nem kímélő díjtalan munkásokra, ebből hála a gondviselésnek van is elég, csak ne gördítsünk eléjük mesterséges terepakadályt, egyben pedig bocsássuk rendelkezésre a vállalkozónak a tekervényes útvonal kisajátításához szükséges garasokat, akkor remélhetjük, hogy ha lassan is, de kiépül az a jól járható út, melyen valamennyien együtt és egyszerre érünk a már már elérhetetlennek nem látszó hön óhajtott célba. Szébb jövőt!

Kartársunk!

Még ma rendeld meg

«Az Erdészeti Műszaki Segédszemélyzet Zsebkönyve 1934. évre»

---

c. zsebkönyvet, mely tartalmazza a bő naptári részen kívül az erdészeti műszaki segédszolgálat körébe vágó hasznos tudnivalókat, segéd-táblázatokat (közböző táblát is), törvényeket, rendeleteket stb.

A zsebkönyv csinos, finom vászon-, arannyomású kötésben jelenik meg.

Ára 1934. január 1.-ig 6:30 P.

MEVME tagoknak 4:30 P.

Utánvét mellet a nagy porttöbblet miatt nem szállítjuk.

XX.

Tejelő gombák. Lactarius.

Irta: **Szemere László.**

Általános jellemzésük. Spórájuk fehér, az egyes spóraszemek — nagyító alatt nézve — tüskések, akár a vadgesztenye termésburka. Kalapjuk domború, majd tölcséralakú, s a tönk a központjában van. Lemezei lefutók. Lefelé vékonyodó, rendszerint rövid tönkjük síma, s tömött.

Húsukat bizonyos törékenység jellemzi, de főként az, hogy megtörve tejet bocsát és pedig minden része, tehát kalapja, lemeze, s tönkje is „tejel.” Általában nagytermetű gombák.

E jegy révén, hozzáadva lefutó lemezeiket, a tejelőgombákat minden más gombától azonnal meg tudjuk különböztetni.

A gombavilágban akad azért másféle nembeli olyan tejelő, amelynek mondjuk csak a tönkjéből cseppen ki 1—2 csepp folyadék. Ilyen van 1—2 kígyógomba, de hát azok cingár termetűek. Az is előfordul, hogy valamely pereszkerögomba, de tinorú is olykor, a lemezei illetve csöves részei között kiizzad kevés folyadékot. Azon gombák azonban már alakra is igen messze állanak a tejelőgombáktól.

Viszont az, hogy az esős időben csuromvíz gombából víz préselhető ki, az nem számít tejelő-tulajdonságnak.

Tejelőgombák szép számmal fordulnak elő hazánkban, legalább 45 fajjal kell számolnunk. Ezeket aszerint, hogy ízük (tejük) csípős-e, vagy sem, két durva csoportra osztjuk. A csoportokon belül a tej színe igazít el minket tovább, s így nevezetesebb tejelőgombáink jól meghatározhatók. A csípős izűeket gyűjtőnéven „keserű” gombáknak is szokás nevezni.

Míg a csípős ízű galambgombák között halálosan mérges fajok is vannak, addig a keserűgombák legfeljebb rosszullétet okoznak. De a nagy fehér keserűgombát szélteben-hosszában eszik is.

Nem csípős ízű tejelőgombák.

Közönséges rizike. — *Lactarius deliciosus* L.

K. Tégla vagy narancsszínű, de később elfakul, sötétzöldfoltos lesz. Körkörösén világosabb és sötétebb karikák is rendszeren előfordulnak a kalapon, amely esős időben nyálkás. Többé-kevésbé tölcséres. Megnöhet 15 cm.-ig is, de a zöme csak 6—8 cm. nagy.

B. Sűrűn álló lemezei különféle hosszúak, kissé lefutók, sárgás-vörösek, a nyomás helyén zöldék.

T. Színe mint a kalapé, néha kevés, sötétebb folttal. Míg fiatal, tömött, később odvas. 8 cm. magas, 1—2 cm. vastag lehet.

Húsa sárgás-vöröses, fehéres.

Teje csípős ízű, eleinte narancsvörös, majd meg elzöldül. Szaga igen kellemes. Jól száradó, elsőrendű ehető gomba. Fenyvesekben júniustól késő őszig terem.

Előfordul Magyarországon a vöröstejű rizike is. (*Lactarius sanguifluus* Paul.) Ez egészen olyan, mint a közönséges, csak kissé vörösebb, teje pedig vérvörös. Ez is jó ehető gomba. Ugyancsak fenyvesekben terem.

A közönséges rizike egészben is jól szárad, színe megtompul és mintha rézrozsdás (patinás) lenne, zöldes, pettyes-foltos lesz. E révén minden más gombától meg lehet különböztetni az aszalt rizikét, még ha aprók is a darabkák.

Az aszalt rizikéből is készíthető saláta, persze annyit veszünk csak belőle, amennyi időnkint kell. A felpuhított aszalt gombát röviden felfőzzük, a levét elöntjük, s a gombát edénybe téve, kellő hígítású borecetét öntünk rá. A gomba közé rétegenként karikára vágott nyers vöröshagymát, szemes borsot, babérlevelet, köménymagot és ha van, tárkonyt teszünk.

Ezután röviden ismét felforraljuk, s 10—20 órára félretesszük. Az aszalt rizikét természetesen másként is el lehet készíteni.

Kenyérgomba. — *Lactarius volemus* Fr.

K. Domború, később benyomott, söt tölcséres, de mindig vaskos, síma. Színe vörösbarna, néha vöröses-sárga, vagy barnába hajló, néha repe-déses. 15 cm-ig nő.

B. A lemezek kezdetben viaszkszínűek, nyomásra barna foltokat kapnak. Sűrűn lefutók.

T. Színe, mint a kalapé, csak a tetején egy árnyalattal világosabb. Tömött, 5—12 cm. magas.

Húsa fehéres, szaga, íze jó, míg fiatal.

Bő, fehér teje a levegőn megbarnul. Nyersen éve felfrissítőleg hat, elkészítve azonban nem oly jóízű. Legjobb megreszelve adni az ételekhez, vagy így magában is elkészíteni.

Június, július, szeptember és novemberben terem.

Alakját — vázlatosan — címrajzunk mutatja, hol a középén foglal helyet.

Fakó kenyérgomba. — *Lactarius glyciosmus* Fr.

K. Fakó hússzínű, szürkés, vagy fénytelen világosbarna. Néha ráncos. Olykor 20 cm.-re is megnő, átlag 10—15 cm. étmérőjű.

B. Világosbarna vagy hússzínű, ha spórája hull, akkor deres.

A lemezek a tönkre kissé lefutók, tömötten állók.

T. Színe, mint a kalapé 4—8 cm. magas. Az egész gomba a közönséges kenyérgombánál rendszeren vékonyabb, mindig világosabb, nem oly jóízű, vese-szagú. Utóíze gyengén csípős. Húsa világospiszkos-barna, szárazabb, kevésbé bőven tejel. Teje fehéres.

Nyáron és ősszel terem, vegyes erdőben. Jól szárad. Nem nevezhetem elsőrendű gombának, de más jobb gombával vegyesen használva, amíg üde, élvezhető.

Címrajzunkon a jobbszélső gomba mutatja alakját, melytől ha növekszik, persze eltér.

Enyhe tejelógomba. — *Lactarius mitissimus* Fr.

K. Sima, nem zónás, sárgásbarnától narancsvörösre. 5 cm.-ig nő, ritkán nagyobb. Gyengén domborodó, később benyomott, középen olykor kis púppal
B. Különféle hosszú, halvány, majd vörössárga lemezei tönkrefutók, sűrűn állók.

T. Sudár, vékony, eleinte tömött, majd odvas, olyan a színe, mint a kalapé. 6—8 cm. magas.

Teje bőven csepeg, ha a gombát megsértjük. A tej színe fehér, nem változó, íze enyhe.

Húsa halványpirosas.

Lombos erdőkben júniustól-novemberig terem. Ehető.

Csípős ízű tejelógombák.

Szörgomba. — *Lactarius torminosus* Schff.

K. Kissé ragadós. Pereme szőrös; e szőrök a fiatal gombán a belést mintegy takarják. Okkerszínű, világos hús-vörös, sötét piszkosfehér fősínét körkörös vöröses vagy halványabb zónák tarkítják, de nem mindig. Eleinte mérsékelt domború, később benyomott. 10 cm.-ig nő.

B. A lemezek fehéresek, különféle hosszúak, tömötten állnak, vékonyak.

T. Kissé halványabb, mint a kalap. Törékeny, odvasodó. 3—6 cm. magas.

Húsa fehér, majd sárgás.

Teje fehér, égetően csípős.

Júliustól-novemberig terem. Némely szerző mérgesnek, más csak gyanusnak tartja, és van, aki ártatlannak véli. Lehet, hogy leforrázva nem ártalmas, de az bizonyos, hogy a le nem forrázott szörgomba súlyos gyomorcsikarást okoz.

Rőt tejgomba. — *Lactarius rufus* Scop.

K. Kis- vagy közép nagyságú, vörösesbarna, benyomott — tölcséres hegyes púppal. 10 cm.-ig nő. Karimája eleinte pelyhes.

B. Különféle hosszú, lefutó, sűrűn álló lemezei eleinte sárgásak, majd vörösesbarnák.

T. Világos vörösesbarna, kissé világosabb, mint a kalap. Tővén pelyhes.

Eleinte tömött, később odvas.

Húsa piszkos-vörös.

Teje fehér, csípős.

Gyanus, de leforrázva ehető. Jóízű ételt ne-n ad. Többnyire fenyvesekben terem, tömegesen.

Vázlatos rajza a címrajon a kétféle kenyérgomba között látható.

Sötét keserűgomba. — *Lactarius turpis* Weinm.

K. Kemény, húsos, olajzöld, vagy olajbarna, feketés. Karimája pihés és világosabb. 10 cm.-ig nő. Benyomott.

B. Lemezei tönkhöz nőttek, eleinte fehérek, sárgásfehérek, nyomásra szürkéfoltsak.

T. Lefelé vékonyodó, tömör, a kalapnál kissé világosabb, ragadós.

A gomba inkább nagyobb termetű. Fehér teje égetően csípős ízű, állás után zöld. Némely szerző szerint mérges, mások írják, hogy kisütve ehető. Összel terem.

Sárgatetejű keserűgomba. — *Lactarius chrysorheus* Fr.

K. Világosokker, vagy sárga, több körkörös világosabb, vagy sötétebb sávval, de ezek elmosódhatnak. 10 cm.-ig nő.

B. Okkerszínű lemezei tönkhöz nőttek vagy lefutók, néha egymással összeolvadók, különféle hosszúak.

T. Világosbarna, söt fehéres is, néha nem áll a kalap középpontjában. 5–8 cm. magas.

Teje fehér, elsárguló, dr. Bernátsky azonban kipróbálta, csípős ízűnek, kemény húsúnak, de egyébként ártalmatlannak találta.

Közönséges keserűgomba. — *Lactarius piperatus* Scop.

K. Nagyranövő (20 cm.-ig nő), éles peremű, száraz, csupasz, nem zónás, fehér. Középen bemélyedt, később tölcserés.

B. Tönkrefutó, sűrűn álló, itt-ott elágazó lemezei fehérek.

T. Lefelé hegyesedő, tiszta fehér, 6 cm magas lehet.

Szaga kellemes, íze égetően csípős. Dúsan ömlő teje fehér. Húsa fehér. Júliustól-októberig terem erdőkben, olykor tömegesen. Csípős íze dacára igen sokhelyt szeretik. A Székelyföldön a gombát felfordítva, egészben, megszóva tűzhelyre teszik, ha jól megsült, tönkjét letörik s csak a kalapját eszik meg.

Címrajzunkon balszélről a kis meg nagy (kinőtt) gomba alakja van feltüntetve.

Van vöröspettyes keserűgomba is (*Lactarius controversus* Pers.) Ezen vörös pettyek, foltok vannak, egyébként olyan, mint a közönséges keserűgomba. Erről nem tudom, hogy ehető-e vagy sem. De csípős ízű, s így a belőle készült étel úgysem lehet jó.

Pelyhes keserűgomba. — *Lactarius vellereus* Fr.

K. Fehér, de molyhos, nemezes tapintatú. Méretei ugyanazok, mint a közönséges keserűgombáé.

B. Lemezei fehérek, ritkán állók, néha elágazók, szélesek, lefutók.

T. Tömött, fehér, pelyhes.

Húsa, teje fehér, csípős.

Júliustól-novemberig terem, gyakran vegyest a közönséges keserűgombával, amelytől fenti jegyei által különbözik.

A legtöbb szerző ezt is ehetőnek tartja, legalább is a fiatal példányokat.

Pelyhes karimájánál fogva hasonlít hozzá a rózsáslemezű keserűgomba (*Lactarius pubescens* Fr.), de ennek a lemezei enyhén rózsaszínűek. Teje fehér, íze csípős, hogy ártalmas-e, vagy se, nem tudom.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 db) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.

Az állatok színmajmolása.

Irta: **Kolosváry Gábor dr.**
egyetemi magántanár.

Bár ez a szó: színmajmolás nem egészen helyes, mégis használom, mert röviden kifejezi azt, amit vele mondani akarunk. Nem helyes azonban azért, mert elsősorban is az állatok nem majmolják környezetük színét (mert nem tehetnek róla, hogy a környezettel hasonló színűek), másodsorban, mert még a majmok sem majmolnak annyira, hogy az utánzás jelenségét négy kezű rokonaink tiszteletére kereszteljük.

A kérdés az, 1.) hogy miért hasonló színűek egyes állatok a környezet színével? (Fogoly, fűrj, pacsirta, nyúl stb. . . . az ugar színével; zöld béka, zöld rovarok, stb. . . . a zöld növényzettel; oroszlán a puszták színével; jegesmedve, hófajd, hóbagoly, sarki nyúl stb. . . . a hó színével és a többi . . . 2.) Sok esetben miért csak a nőstény hasonló a környezethez, a hím ellenben kirívó színezetű? Fácán, citrompók, stb. . . . 3.) Miért válnak a vedléssel kapcsolatban egyes állatfajok az évszakváltozással megfelelően más színűvé és végül 4.) miért vannak egyes állatfajok, melyek állandóan elütnek környezetük színétől különféle piros és élénk színezetű rovarok stb. . . . ?

A színmajmolást, alakmajmolást, (levélsáska, merevhernyók, hangya-utánzó pókok, különféle pillangók stb. . . .), a testi fegyverzetet, bűzmirigyeket (gőrény, poloska, futrinka stb. . . .) még ma is sokan úgy magyarázzák, hogy ezeknek, mint védelmi berendezéseknek határozott feladatuk és rendeltetésük van. Ha ez így volna, akkor azok az állatfajok, melyek hathatósabban vannak ellátva ilyen berendezésekkel, nagyobb számban volnának elszaporodva és elterjedve, mint azok, melyek csak futásban és hasonló végső lehetőségekben keresik menekülésük egyedüli útját.

A hiba ott van, hogy ami van, azt magyarázni akarjuk és pedig úgy, hogy az emberi alkotásokat hasonlítva össze a Természet alkotásaival utóbbiaknak is ép úgy rendeltetést tulajdonítunk, mint pl. a kalapácsnak, melyet meghatározott céllal készítünk. Pedig ez nem így van. Az állat legfennebb felhasználja külön testi berendezéseit arra, hogy életét biztosabbá tegye vagy megvédje. A mai modern állattaléktan nem ismer és nem beszél ösztönökről, mert kiderítette, hogy veleszületett ösztön, mely bizonyos előre megrendelt céllal kialakult testi berendezéseket vakon használna, nincs. Pl. a macska nem azért mászik a fára, mert külön fáramászási ösztöne volna, vagy a kacska nem azért úszik, mert külön veleszületett ösztöne van az úzásra, hanem azért, mert a macskának mászásra alkalmas körmei vannak, s mert a kacsának úzásra alkalmas fajsúlya és lábai vannak.

Így van ez a színmajmolással is. Miért hasonló színűek egyes állatfajok a környezet színével? Tudni kell, hogy az állat ép úgy bele tartozik a környezetébe, mint a növény, vagy az ásvány, mely a maga *természetes* termelőhelyén található. A szín meghatározott rezgésszámmal bíró fénysugárzás, mely összefügg a hőgazdálkodással is. Megfelelő környezetben pl. az ugaron az általános ugarszín mint színhatás, mint felület, a napból érkező hősugarakat megfelelő mértékben veri vissza, illetve nyeli el. Az állat azért hasonló színű a környezetéhez, mert az állati szervezet oly mértékben termeli a festékanyagát (pigmentet) amilyen mértékben a környezet általános színhatása a hőgazdálkodást

szabályozza. Más szavakkal: az állati festékanyag termeléséhez szükséges külső inger (mely a fajfejlődés során később belső adottsággá lett) erőssége és az éghajlat hőmennyisége egyenes úton: direkt befolyásolja az illető környezethez tartozó állatfaj festékanyag termelésének mennyiségét. Sarki vidékeken a szín és a hőszegény környezetben sok állatfaj fehér, tehát hasonló színezetű. Miért? Mert a szín és a hőmennyiség csekélysége az állati szervezetet *nem ingerli bővebb festékanyag termelésre*. Délibb vidékeken a színesebb és melegebb részeken az állatok már színezettebbek. A forró égőv alatt pedig a buja szín és a bő hóhatással kapcsolatban az élőlények is díszesebbek és sötét „ruhában” járnak. Északon az ember is szőke, délebben sötétebb bőré, a trópusokon pedig: néger.

További kérdésünk: miért vannak olyan esetek, mikor csak a nőstény hasonló a környezet színéhez? A felelet egyszerű: a Természet a hímekkel kapcsolatban nemcsak a hímivari sejtek mérhetetlen tömegében, hanem pompázó színruhák kifejlesztésében oly nagyfokú pazarlást visz véghez, melyet a nősténynél nem engedhet meg magának annál az egyszerű oknál fogva, mert a nősténynek minden energiájára szüksége van. A magzat kifejlődése és hordása, vagy a tojások viselése sokkal több energiát igényel, semhogy a természet itt pazarlásokba tudna bocsájtkozni. Így a nőstényeknek meg marad az az egyszerű színezet, melyet a környezet előbb emlegetett hatása rájuk vonatkozóan meghatároz.

Miért változik meg több állatfajnak a színe az évszakváltozással kapcsolatos vedlésekkel? A felelet itt is igen egyszerű: Ezek az állatfajok sajátlagosan érzékenyek az évszakváltozásra ép úgy, mint más fajok, melyek viszont téli álomba merülnek. Itt ez az érzékenységek, mint sajátosság: faji jelleg és hozzá tartozik az illető faj legbensőségesebb tulajdonához. Más állatfajok viszont annyira érzékenyek, hogy táplálék és hőmérséklet változás is elegendő ahhoz, hogy más színruhát öltsenek. (Hernyók, pillék).

Miért kirívó színezetűek egyes állatok? Hogy erre felelhessünk, tudnunk kell, hogy vannak ellentétes színek. Pl. a zöldnek a vörös az ellentétes (complementör) színe stb. . . . A kirívóan színezett állatok (pl. katicabogár) ilyen ellentétes színnel vannak megáldva egyszerűen azért, mert pl. a zöld növényzeten ahol a katicabogár él, a szervezet nem volt képes a hasonló színt benne kitermelni, érvényre jutott az ellentétes színezet és a katicabogár piros színű lett. Így pl. a zöld boróka fenyőn él egy csomó állat, mely zöldszínű, de a másik részük piros, fekete vagy fehér, sárga vagy lila színekkel kevert színruhájú.

Természetesen számtalan és sokféle kivétel és módosulás van ezen a téren, amit az állatok színezetéről el lehetne még mondani. Az egyszer megszerzett festékanyag termelési képesség az egyes fajokban többé-kevésbé állandó faji tulajdonsággá vált és nincs helye oly naiv ellenvetéseknek, amilyent hozzá nem értőktől gyakran lehet hallani, hogy: miért nem lesz a fogoly hófehér, ha az északi sarkra visszük, vagy miért nem lesz barna medve a jegesmedve, ha idehozzuk, vagy miért nem lesz az eszkimó néger és a néger hófehér, ha helyet cserélnek, vagy amilyen kedvenc naiv ellentmondás az is, hogy miért nem lesz a majomból ember most, azonnal, rögtön, ha ők valójában a mi derék és elvitázhatatlan rokonaink?

Végül még valamit. Amit mondtunk, az többé-kevésbé áll azokra a védelmi fegyverekre is, melyet a bőr termel ki (ectodermális eredetűek)

csak hogy itt a létrehívó okok nem azonosak a szint létrehívókkal, hanem részben faji örökségek, részben mint ilyenek másodlagosan még a csirimirigyek működésétől függenek (pl. a szarvasfélék agganca). Szarvak, tülkök, körmök, tuskézetek, páncélok, fogak, agyarak, agyvelő, büzmirigyek stb. . . . mind oly kialakulások, melyeknek rendeltetésük nincs, de melyeket az állatok megfelelő módon és mértékben felhasználnak. Hogy ezek nem kizárólag támadásra és védelemre vannak rendelve, mutatja az, hogy döfnek állatok szarv nélkül is és nem döfnek akkor sem, ha szarvuk, vagy agganca van. Karmolás, kaparás nem minden esetben függ össze a karmok és körmök nagyságával sem. A poloskát is büze dacára javában eszik a pókok, viszont a párizsi vágyódó poloskák egymást a mi orrunk részére kellemetlen büzük útján találják fel ép úgy, amint a madarat párja az énekéről ismeri fel stb. . . . stb. . . .

Mi sem használjuk fel agyvelőnket mindig arra, amire kellene. Vannak emberfajok, melyek mérges és gyilkos gázokat gyártanak embertársaik kiirtására és állati módon összeharácsolt zsákmányú hörcsög módjára való védelmezésére. (Lásd „derék” ellenségeinket!) A Természetben nincsenek speciális hivatással megrendelt és elrendelt szerepek és alkotások. A Természet ellátta az állatvilágot sok mindennel, de amit adott, azt minden állat a maga természetének megfelelően többé vagy kevésbé célszerűen vagy célszerűtlenül használja fel. Ha mi emberek agyvelőnket sem az egymás kipusztítására kiesztelt pokoli szerszámok és gázok gyártására és tökéletesítésére használnók, akkor már régen megvalósult volna az a krisztusi szeretet, melyre máma a világnak különösképen szüksége van és melynek gyakorlása inkább volna az emberi agy rendeltetése, mint a harcias hetvenkedés. Biológus ember jobb és szebb tanácsot nem adhat karácsonyra olvasóinak, mint azt, hogy fordítsa mindenki agyvelejét a jóra és a hasznosra és ne essék oly hibákba, mint sok állat, mely amiye van, azt vagy nem használja ki, vagy pedig egyenesen rosszul használja.

A fogoly és fácán ragadozómadár-ellenségei.

Írta: **Dr. Vasvári Miklós,**

a M. K. Madártani Intézet adjunktusa.

Ha a ragadozómadarak jelentőségéről írunk, akarva, nem akarva, lépten-nyomon foglalkoznunk kell a fogoly és fácán szerepével azok táplálkozásában. Szinte már az unalmasságig elcsépelet téma ez és mégis — a bizonytalan adatok révén — állandó viták és küzdelmek tárgya. Talán nem árt, ha most, a tél beálltával újból „felmelegítjük” a vadásznak és ornithologusnak egyaránt megszokott és mégis mindig izletes „főztet”.

Mielőtt magukra a ragadozómadarakra térnénk, megfontolás tárgyává kell tennünk, vajjon a fogoly, illetve fácán részéről nincs-e valami különös ok arra, hogy az „ormadarak” táplálékául szolgáljanak. Bizonyára van elég, de ne gondoljuk, hogy a mi szempontunkból is kitűnő pecsenyészamba menő húsup a fő „indító ok”, mert a legtöbb vadtenyésztő és vadász magából kiinduló, tehát anthropocentrikus következtetései

ellenére is a legfőbb ok mégis a táplálkozó — tehát a ragadozó madár — és a táplálék — tehát ez esetben a fogoly és fácán — alkatában, illetve életmódjában, előfordulási és tartózkodásbeli sajátágaiban, szóval, mondjuk így — egymásra gyakorolt kölcsönhatásaikban keresendő. Épen ezért nézzük meg kissé közelebről, milyen szerepet visz a fogoly és fácán a szabad természetben, helyesebben szólva, milyen a *természetes* viszonyok közt élő fogoly és fácán, mint étlap-elem a ragadozók konyháján.

Mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, hogy a fogoly elsősorban jobbára az alacsony vidék madara és tartózkodási helyeül főleg sík, bozotos térséget választ, e tekintetben még leginkább a fűrjtel, legkisebb tyúkfélénnkel egyezik, csakhogy ez utóbbi inkább a réten is tanyázik. Nem hiába van az, hogy a fogoly fára szállni nem szokott, de ebben is kifejezésre jut, hogy az erdőhöz nincs sok köze. Eledelét is leginkább a „mező” magjai, gyom- és gabonamagvai, meg rovarai alkotják, éles ellentétben pl. az erdei életmódot élő fajdfélék többjével. A gabonatermelés térhódítása természetesen kedvez a fogoly elterjedésének, amennyiben pedig a gabonaföldek erdőirtás nyomán keletkeznek, úgy határozott terjeszkedést jelentenek a fogoly számára. Ilyen tekintetben egyike a legkedvezőbb helyzetbe jutott madaraknak vagy ha úgy tetszik, mondjuk apróvadaknak. Az utóbbi évtizedek lehetőleg minden területen gabonatermővé tevő irányzata mellett könnyen feltételezhető, hogy a fogolyállomány megszorodott és még akkor is így lenne, ha nem törekednének mesterségesen szaporítani és javítani az állományt céltudatos tenyésztéssel, vérfelfrissítéssel, téli etetéssel stb. Kevés olyan fajt ismerünk a hazai madárvilág soraiban, amelyet úgy a természetes, mint a mesterséges — vagyis a kultúra előidézte — körülmények hasonló mértékben segítenének térhódításában. Ha pedig így áll a dolog, úgy érthető, ha a fogoly lényeges részt tesz ki más fajok életében, igaz, hogy az emberre, tehát a vadászra nézve nem kellemes formában, — mint eledel a ragadozók étlapján. De, ha a mennyiségre tekintettel vagyunk, úgy az egyik, mint a másik részen, vagyis úgy a táplálékul szolgáló fogoly, mint az őt üldöző ragadozók oldalán, hát érthető, ha jelentékeny mértékben szolgál ez a közönséges apróvad nemcsak az ember, hanem az inkább reáutalt ragadozók táplálékául. Hogy a fogoly mint nem költöző madár a *fűrjtel* szemben állományának fenntartása szempontjából előnyben van, még akkor is hihető, ha az esetleges kemény telek pusztító hatását tekintetbe vesszük, mert valószínűleg veszélyesebb a vándorút a fűrjre nézve, mint amilyen a szigorú tél a fogolyállományra, még ha nem is részesülne olyankor különösebb óvásban és gondozásban. Az is hihető, hogy a fűrj költöző madár létére nem oly egyenletesen terjed el fészkelő helyein megérkezésekor, már csak speciálisabb hajlamai, életmódja miatt sem, mint a nálunk „több idővel” rendelkező, „megszokottabb” és jobban nekikészült fogoly. A területet jobban, egyenletesebben tudja utóbbi megszállni, kihasználni.

Mind ezt azért említem, mert okát kell adnom, miért szerepel a fogoly gyakrabban ragadozóink táplálékaként. Hogy tekintélyes mennyiségben kerül nemcsak puskavégre, de a ragadozók karmára is, bizonyítja *Utendörfer* adata, amely szerint 43059 ú. n. tépés, tehát ragadozó madaraktól otthagytott madárzsákmány-maradvány közül 1965 fogoly volt kimutatható. Különösen érdekes ez a szám azért, mert összesen 183 madárfaj fordul elő a kimutatásban, de csak 6 faj van köztük, mely számbelileg a fogoly felett áll és pedig az erdei pinty, házi-veréb, cit-

romsármány, mezei-pacsirta, házi-galamb és énekes-rigó. Az említett 1965 fogoly közül 455 példány a héja fészkeknél volt található (ami e faj madárzsákmányában 22⁰/₀-ot tesz ki); Uttendörfer szerint némely héjafészkeknél a főzsákmány éppen a fogoly, más fészkeknél ellenben háttérbe szorul, sőt hiányozhatik is. Ugyancsak megjegyzi, hogy sok héja fő téli tápláléka a fogoly. A vándorsólyom-fészkeknél csak 44 példány fordult elő (16⁰/₀ még a karvaly fészkeknél is több ennél: 49 drb. a madárzsákmány (6³⁵/₀). A barna rétihéja is több ízben szerepelt — Uttendörfer szerint, — mint tettes.

De nemcsak a fenti adatokból derült ki, hogy a fogoly legeredményesebb üldözője a *héja* (Astur palumbarius L.)! Már azelőtt is köz-tudomású volt annak e téren való ügyeskedése és ezért hangsúlyoztam több alkalommal, hogy magyar neve mellől az éppen nem jellemző „galambász” jelzőt bizvást elhagyhatjuk, azt is megemlítve, hogy a német „Hühnerhabicht” elnevezés sokkal szerencsésebb és „természet-szerűbb” jelentőségű, szemben a latin „palumbarius”-szal, mely noha az örvös-galambra vonatkozik, amely a házigalambnál nagyobb szerepet visz a héja táplálkozásában, de még mindig jóval kevesebbet, mint a tyúkfélék, különösen a fogoly és fácán.

És ha már itt tartunk, vagyis a héját, mint a tyúkfélék speciális üldözőjét méltatjuk, be kell kapcsolnunk a fácánt is, amely mint „szenvédőleges” fél éppen eléggé megérdemli, hogy ebben az összefüggésben foglalkozzunk vele. Már csak azért is rögtön meg kell említenünk a fácán és héja viszonyát, mert ha általánosságban azt mondjuk, hogy a héja a tyúkfélék speciális ellensége, úgy a mi fogalmaink szerint a legigazibb tyúk-félét vadon élő madaraink közül, vagyis a fácánt, a házi-tyúk legközelebbi nálunk élő rokonát mindenképpen megilleti az elsőség akkor, midőn a ragadozó madarokról van szó. A héja zsákmányolási módjában feltűnő találékonyság, sokoldalú képesség egyfelől, a fácán viselkedésében pedig bizonyos tyúk-szerű bambaság másfelől elegendő okot szolgáltat arra, hogy a jelen fejtegetések egyik főtárgya éppen a fácán legyen.

A héja vadász-sikerét némelyek nemcsak ennek reátermettségében, ügyességében látják, hanem abban is, hogy a zsákmányul kiszemelt áldozat rémületében fejét veszi és képtelen elmenekülni előle. Hogy a héja „mezei” és erdei tyúkok (fajdok) üldözésében mennyire jeleskedik, kitűnik már Wodzicki Kázmér gróf — lengyel ornitológus — közléséből, aki azt mondja egyik könyvében a héjáról,* hogy valósággal a császármadarak zsarnoka és e falánk, fejetlen és félnék madarak izletes „húsát nagyra becsüli”. A továbbiakban azután magyarázza, mennyire kíváncsi természetű a császármadár és a közeledő veszélyt gyakran nyugodtan bevárja, ahelyett, hogy elmenekülne, emellett nagyon torkos, módfelett szereti a mogyorócserje- és nyírfa rügyeit, melyekkel annyira teleeszi magát, hogy képtelen felrepülni, az ilyennel azután a héja könnyen végez. — Mint tipikus „helyzetképet” mutattam be e sorokban fentieket, hogy bizonyítsam, mily kevéssé szokás magyarázatul a természetes okot felhozni akkor, midőn a ragadozók táplálkozásáról van szó. A császármadár nálunk — sajnos — ma nem valami megszokott jelenség, nehéz, de mégis nagyon kívánatos azonban a pontos adatgyűjtés arra nézve, mily mértékben vesz részt a héja „étrendjében”. Bizonyos az, hogy sem „izletes” húsa, sem együgyűsége nem a fő oka

* „Der Habicht”, Krakau, 2. kiad. 1878, lengyelül jelent meg, az „Orn. Moatsschrift”-ben, 1911, 179. l. kis részlet belőle németül.

annak, hogy a héja vadászik reá. Ugyan micsoda vadásszék a császármadárra, ha nem éppen a héja, hiszen ő a *leghivatottabb* gyéritője, még akkor is, ha a mi szempontunkból talán „gyéren” fordulna is elő e kis fajdunk valamely vidéken.

A héja egyetemlegesen a tyúkfélék üldözője. Mint már említettem, minden tyúkféle kategóriából kivessi a vámot, a mezeiekből épúgy, mint az erdeiekből és csak természetes, hogy a mondhatnám átmeneti jellegű — erdei- és mezei-fácánnak is legtermészetesebb „ellensége”. A héja a legsokoldalúbb ragadozónk, a terep milyenségére való tekintet nélkül egyaránt eredményes vadász ő, — ezért van a héják rokonságában a trópusokon őserdei alak is, — ha magában az erdőben való zsákmányolásról van szó, úgy erre inkább a rövid- és kerekített szárnyú héja, mint az ölyv, sas, sólyom és kánya való. Csak tessék elképzelni, milyen jó szolgálatot tesz a rövidebb szárny akkor, ha akadályokat, fákat, bokrokat, azok ágait kell kerülgetni vadászat közben, amint ez a héja és a közelrokon karvaly életében csaknem nap-nap után így van. Ezért nem lehet csodálni, ha a fajok közül a süket- és nyirfajd meg a császármadár egyaránt adóznak a héjának és szinte érthető, ha a fűrj is szerepel a héja táplálékaként, így pl. *Uttendörfer* összesen csak 9 fűrjtípést talált hosszú időnk folyamán és ennek a mennyiségnek is csaknem fele, még pedig négy példány a héja fészkenél volt. Tehát legkisebb tyúkfélénknek is ő a hivatalos üldözője. Különböztetnem itt érdemes hangsúlyozni azt, hogy a fűrj már kicsinysege miatt, illetve az elrejtőzködésben való nagyobb készsége, nagyságbeli rátermettsége miatt is ritkán kerül ragadozók karmai közé. Állománya más tényezők — vándorút stb. — következtében eléggé ki van téve fogyasztásnak, nem szükséges, mint az „állandó madár”-ként élő fogoly esetében a ragadozók beavatkozása. Mint érdekességet hozom fel, hogy a régmúltban, mikor a fajok közül még a sarki-hófajd (*Lagopus albus*) és a havasi-hófajd (*Lagopus mutus*) is éltek hazánk földjén, kell, hogy ezek helyettesítették, sőt talán sokszorosán helyettesítették a foglyot és fácánt a ragadozók táplálkozásában, mert Dr. Lambrecht Kálmán* a pilisszántói kőfülke ásatag madár-csontjai közt 2960 példányt talált a sarki- és 3112 példányt a havasi-hófajdból és szinte elsősorban ragadozómadarak zsákmánymaradványának tarthatók e leletek.

A fácán ragadozó-táplálkozástani jelentőségét tárgyalva fontos megemlítenünk, hogy betelepített madár. A kivétel nélkül ázsiai fácánfajok — már a kakasok színompás tollruhájából sejtethetően is — nem igazi mezei („steppei”) alakok, hanem erdők — vagy mondjuk általánosságban a sűrűségek lakói pl. a középázsiai folyókmenti nádsűrűséget ugyancsak kedvelik (nálunk is szívesen rejtőzik a fácán nádasba!). Tartózkodási helyét tekintve, már eredeti hazájában is, főleg a róka, sakál és héják, esetleg réti-héják jöhetnek szóba ellenségeiként.

És most hogy áll a fácán Európában, jelesül hazánkban?! Nálunk nemcsak betelepített, de tenyésztett vad is, így van ez már, t. i. ami a *tenyésztést* illeti, hosszú idő óta. Hiszen 80 esztendővel ezelőtt így ír már róla Hanák János**: „Nálunk némely nagy urak az úgynevezett fácánkertekben tartják, hol különös ör felügyelete alatt tenyésznek, ki élelmükről gondoskodik, tojományukat fölkeresi és összeszedi, az asztalra szánt fiatal fácánokat kiszemeli s a konyhába szállítja. A fácánkertekben is félig vad állapotban élnek...” Ha e sorokból az látszik

*A pilisszántói kőfülke. A M. kir. Földtani Intézet évkönyve. XXIII. köt., 6. füz.

**Az emlősök és madarak képes természetrajza. Pest, 1853.

is, hogy a fácán akkoriban még tenyésztettebb volt, mint ma, mégis napjainkban sem tagadhatjuk, hogy e nemesvadunk bizony eléggé magánviseli a tenyésztés nyomait, részint életmódjában is, mert nem egyszer félig domesztikált „vad” számba megy, sőt majdnem kissé vad baromfinak nevezhető. Ilyen értelemben a vadásztársadalomnak szabad természetért rajongó része még inkább a foglyot tartja „vad”-nak.

Ezek után nem csodálhatjuk, ha egyes ragadozók is reákapnak a jórészt mesterségesen elszaporított fácánokra és maguk részére kiveszik jussukat. Mi emberek nem szívesen engedjük át részükre sem a fácánt, sem a foglyot, de a baromfit sem. *Uttendörfer* említett tépés vizsgálatai alkalmával 33 év alatt (a 43.059 leletből) 438 fácánt mutatott ki, vagyis a fogolymennyiség egynegyedrésztét sem érte el számuk. Fenti számból 67 példányt a héja fészkeknél találtak, azonkívül megjegyzi *Uttendörfer*, hogy a héjának sokszor téli tápláléka a fácán; a karvaly-fészkeknél 7 fiatal fácán és 1 tyúk volt. A kiváló német kutató szerint egyébként a fácánok száma nagyobb lenne, ha ez a vad a vizsgálatok színhelyén a háború alatt és háború utáni időkben erősen meg nem fogyott volna. Kétségtelen azonban, hogy egyéb vizsgálatok szerint is kevesebb fácán szerepel, mert Rörig (1910-ben) 180 héja gyomrából 23 fogollyal szemben 7 fácánt mutat ki, míg Bittera 51 magyarországi héja-gyomortartalomból 8 foglyot és 2 fácánt („Aquila”, 1915). — Itt mindenesetre azt is tekintetbe kell vennünk, hogy a fogoly mégis csak általánosabban elterjedt, mint a fácán.

Nem volna teljes a kép a héja és fogoly, illetve fácán viszonyáról, ha meg nem említenők azt, hogy végeredményképpen — *természetes viszonyok* közt — mégsem jelent e ragadozó különösebb veszélyt a két vad állományára nézve, mert a héja rajtuk kívül sok minden egyebet is eszik. *Uttendörfer* a héja-fészkeknél 78 fajt talált, ebből a fogolyon és fácánon kívül még 68 faj madár és 13 emlős volt, a nevezetesebbek ezek: nyúl 124 (főleg fiatalok, de öreg példány is), mókus 90, szajkó 247, dolmányos-varjú 122, házigalamb 211, örvös-galamb 216, seregély 82, léprígó 48, énekesrígó 64. — Láthatjuk tehát, hogy ilyen változatos ételrend mellett egyik faj meglehetősen tehermentesíti a másikat. Ezek az eredmények különben 68 fészeknél való zsákmány alapján adódtak.

Még nyomatékul a héja tyúkevő voltának jellemzésére, csak annyit, hogy a házityúknak is ő a legveszedelmesebb ellensége. Észak-amerikai rokona az *amerikai-héja* (*Atstur atricapillus*) a hófajdoknak és farmerek tyúkjainak egyaránt üldözője és az óceániai szigeteken a *fehért-héja* (*Atstur novae-hollandiae*) is ugyancsak szívesen dézsmálja *Biró Lajos* szerint Új-Guinea pápuáinak baromfi állományát.

A héjához képest többi ragadozómadaraink szerepe a fogollyal és fácánnál szemben alárendelt. Némelyek jórészt ártatlan gyanúsításoknak vannak kitéve, mások pedig még mindig tüzetesebb tanulmányokat igényelnek. A héja legközelebbi rokona, vagyis a karvaly *alig* tesz érdemleges kárt a fogolyban és fácánban, ez elsősorban aprómadárfogyasztó.

Aránylag gyakran található fogoly a *kékes-réti-héja* (*Circus cyaneus* L.) gyomrában, t. i. a tojókéban, melyek gyakori telelők nálunk, míg a kisebbtermetű, kiszínezett hímek jóval ritkébbak. Érdekesnek tartom, hogy idén október havában elejtett példányok néhányában — bőséges mezeipocok-állomány van idén, — fogoly maradványát is találtam a pocok mellett, más példányok begye és gyomra tömve volt mezei-

pocokkal; egy példányban ezeken kívül pacsirta is volt. A fogoly is, a pacsirta is természetes táplálék a réti-héják számára. Az ilyen *hosszú lábú* sűrű növényzet közt kereső ragadozók, amilyenek a rétiheja-fajok, továbbá bizonyos értelemben a héja és karvaly is, a rejtőzködni tudó, bujkáló emlőst és madarat egyaránt ügyesen kifogják akár sásból-nádból, akár bozótból stb.

Ezt beigazolva láttam a hamvas-rétiheja (*Circus pygargus* L.) hansági fészkelőhelyein, ahol *Studinka László*-val együtt 1932 nyarán fácáncsibéket is találtunk a fiókáknak odahordva, ez év nyarán pedig *Studinka László* több fészeknél végzett rendszeres gyűjtései révén szintén sikerült fácáncsibét kimutatni. Itt meg kell említenem, hogy azon a területen „*nagyon*“ sok a fácán. Különben úgy látszik, hogy a fogolycsirke jobban tud rejtőzködni, mert alig kerül ragadozók karmai közé. A fácáncsibe *gyéren* bozótos helyeken, kerékvágásban bizony sokszor elég bambán viselkedik és állandó csipogásával is magára vonja a ragadozó figyelmét.

Egyéb ragadozóink közül a vándorsólyom ritkábban vadászik fogolyra, mint a héja, az egerészölyv és gatyásölyv teelő példányaiban pedig ha több ízben találunk is főleg fogoly maradványt — mint már más alkalommal is szó volt róla — nem lehet egykönnyen reájuk bizonyítani, hogy maguk fogták el a vadat. Bebizonyított tény, hogy az ölyvek szívesen elveszik az ügyesebb ragadozók, a héja és vándorsólyom zsákmányát, igaz, hogy ezzel a ténykedésükkel újabb gyilkosságra készítetik őket. Még akkor sem biztosan állítható az egerészölyv foglyászása, ha fészkelési időben akadunk a fészeknél fogolymaradványra, mert tudok olyan helyet, ahol a héjával egy területen fészkel és nem lehetetlen, hogy a fogoly maradvány annak zsákmányából való volt.

Még csak a törpesas (*Hiraaëtus pennatus* Gm.) volna hátra, amely egyes apróvad-vadász hírében áll, ez azonban nagymérvű ürgefogyasztása mellett *természetes viszonyok* közt *nem tehet* érdemleges kárt.

A fogoly és fácán tehát — bármennyire is különös első halásra — *főleg* a héja létfenntartási tényezői közé tartozik és igazságosan mérlegelve a dolgot s feltéve, hogy nem baromfiudvar-szerűen túlszaporított állományról van szó, ebbe illetéknéppen bele is kell nyugodnunk, hacsák lehet, az *elméleten* túl is . . .

A vidra és vadászata.

Írta Nádudvari Rázsó Lajos.

Talán egyetlen vadunk, illetve ragadozónk sincs, mely a vadászoknak annyi fejtörést, megoldhatatlan problémát adott volna fel, mely miatt annyi kudarcot jegyezhettek fel naplóikban, mint a vidra miatt.

A sok sikertelenség, kudarc talán érthetőnek is tetszik, ha meggondoljuk, hogy a vidra életmódja majdnem titokzatosnak nevezhető és nem csak a vadásznak, hanem a természettudománynak is sok olyan kérdést adott és ad fel, mely egyelőre megoldhatatlan. Így például a szabadban (nem állatkertben, fogságban tartott) élő vidra párzási ideje, a vemheség időtartama, a vetett kölykek száma, az odu holléte és alkatát illetőleg még napjainkban is nagyon megoszlik a szakemberek véleménye. A megfigyelés és megbízható adatok szer-

zése, gyűjtése nem könnyű feladat. A vidra jóformán egész életét a vízben tölti. Ha a legcsekélyebb gyanut meríti, sütkérezéséből, pihe-nőjéből azonnal a vízbe veti magát és eltűnik a megfigyelő szeme elől. Pedig ugyancsak hamar gyanus előtte valami. A természet a leg-finomabb passzív védőfegyverekkel ruházta fel. Látása, hallása, szag-lása egyaránt kiváló.

Élénk emlékemben van egy pár év előtti megfigyelésem. A szigetközi Dunaág egyik szigetén magaslesen töltöttem az éjszakát; egyrészt, hogy a kilövendő szarvassutákat illetőleg jóeleve megfigyelést szerezzek, másrészt, hogy a zavartalan östermészet ölen a gyanutlan vad életében gyönyörködjem. Titokban az a reményem is volt, hogy ha nagyon kedvezően lövésre jön, vidrát is elejthetek.

Pirkadatkor, jóval azelőtt, hogy tisztán lehetett volna látni, a kb. 200 lépés széles Dunaág közepén levő kavicszátonyon, tehát jóval lőtávolon túl, tényleg meg is jelent egy vidra és hosszas neszelés után kényelmesen elnyújtózkodva pihenni kezdett. Távcsovemen körül-belül félóra hosszáig figyeltem, s közben átkoztam a sorsot, hogy a folyó közepén levő és nem a felém eső partmelletti zátonyon pihen. Szelem megtehetősen jó volt, s a magasles különben is függetlenített a szél járásától (kb. 10 m. magasban voltam), tehát jogosan meglepődhettem, midőn a vidra egyszerre csak felkapta fejét, felém neszelt, azzal sietve a vízbe vetette magát. Nem tudtam elképzelni, hogy mi riasztotta meg. Jó tíz perc mulva azután a hátammögötti erdőben magam is moszatolást, zörejt hallottam. Óvatosan arrafelé cserkésztem és legnagyobb meglepetésemre egy rözsegyűjtő embert pillantottam meg. Kérdezősködésekre, hogy mióta van itt, azt a felvilágosítást kaptam, hogy csak most érkezett. A vidra tehát valószínűleg a kb. 600 lépésnyirelevő tulsó szigetparton a csónak kikötésével okozott zajt hallotta meg és az elől menekült.

A folyómenti területeken legtöbbször azt tartják, hogy vagy nincs a területen, vagy csak nagyon kevés a vidra. Pedig valójában úgy áll a dolog, hogy nagy folyóink, a Duna és Tisza mentén majdnem mindenhol elég bőségesen jelentkezik és különösen ahol jó a halállomány, igen nagy károkat okoz. Ahol könnyen szerzi a prédáját, jóformán az ingyenségig válogatós. Naponta több nagy halat is elpusztít, s prédájának csak háti és kopolyúmmögötti részéből fogyaszt. A kikezdett halat azután ott hagyja, ahol csemegézett belőle; rendszeren valamelyik kavicsstorlaton, vagy homokpadon. (A Szigetközben a szegényebb lakosságnak a vidra prédamaradványai sok esetben adnak ebédet.) Elképzelhető, hogyha egy-egy nagy halból csak keveset fogyaszt, milyen kárt okoz. Hiszen hogy éhét elverje, naponta többször is prédál, vagyis naponta általában kb. a testsúlyának megfelelő mennyiségű halat pusztít el.

Tekintve, hogy rendkívüli óvatossága, érzékeinek élessége és többnyire a vízben folytatott életmódja miatt kipusztulástól még jóidőre nem kell tartani, minden vadász eszközzel vadászható. Vadászatának legelterjedtebb módja a les, melyet azonban hosszadalmas, igen gyakran sikertelen és fáradságos volta miatt többnyire csak a hivatásos vadászok és vadőrök gyakorolnak. A városi vadásznak sem alkalmá, sem ideje, sem módja nincs arra, hogy napokon, sokszor heteken keresztül késő éjszakáig és kora hajnaltól kezdve lesse a vidra egy-egy kiszállóját vagy hullatóhelyét. Akinek amúgy is hivatása, hogy a területen állandóan kint járjon és a vadállomány életnyilvánulásait

figyelemmel kísérje, többször nyílik alkalma, hogy ellenőrző körútján a megfelelő helyen néhány órára lesbe üljön és szerencsét próbáljon.

A vidralesnél nézetem szerint elsősorban a magasles vezethet célhoz. Sokan ajánlják ugyan a lesögödrt is, de abban a vadász látóteret annyira korlátozott, s különösen meredekebb part mentén annyira szűk, hogy a sikertelenség igen sokszor a lesögödör rovasára írható. Velem is megéset, hogy a lesögödörből, mely pedig közvetlenül a part mellett volt, óráknak tetsző hosszú ideig hallottam, hogy a vidra közvetlenül a lesögödör környékén szöszmötöl és mégsem tudtam megpillantani. Az ilyen eset a vadászt a gödör mélyén annyira izgatja, bosszantja, hogy önkénytelenül is mozgolódik és magában keresi a hibát, nem a gödör alkatában. A vidra pedig a legcsekélyebb zörejre gyanút fog és menekül.

A magaslesről a vadásznak jó a kilátása és ettől eltekintve csak kivételesen rossz és kavargó szél viheti szimatját a vad felé.

Vidrára a legtöbb esetben sörétesfegyvert használunk, ennek sokszerű, a vidránál fokozottan fontos jó ölöhatását pedig fokozza, ha magaslesről lövünk, mert a lőkép tömöttebb és nem annyira elnyúlt, mintha vízszintesen lőttünk volna.

Nem kell azt gondolni, hogy a tisztán vidrára használt magaslest, nagy előkészülettel és különleges, költséges és fáradságos berendezéssel kell megépíteni. Egy-egy lebotolt vén ősfűzfa koronájában elhelyezett deszkadarab vagy erős guzsfonadékból készült ülés teljesen megfelel. Fontos azonban, hogy ülőhelyünket még világossal úgy megerősítsük, hogy ne csúszkáljon és elég kényelmes legyen, mert különben nem tudnánk a hosszas les alatt mozdulatlanul maradni és a fegyvert zajtalanul felemelni.

Nem tartom jónak a bokormögötti, egyáltalában magán a talajon berendezett lest, vagy ha a vadász csak egy fa derekához támaszkodva várja a jószerencsét. A vidra látása is igen éles; gyanakvó természeténél fogva pedig amint a jólismert környezetbe nem illő tárgyat vagy változást lát, azonnal menekül vagy ki sem bukik a vízből.

Nagyon természetes, hogy a leshelyet nem találomra választjuk meg. A munka, téli hidegben az éjszakákon át órákosszat szenvedett hideg csak akkor éri meg az árát, ha eredményre is van kilátás. *Eredményre pedig csak ott lehet számítani, ahol a vidra a megfigyelések alapján gyakran megfordul.* Ezek a helyek a vidra jól felismerhető *kiszállói, csuszói, és hullatóhelyei*, télen a befagyott víz mellett a már *egyszer-kétszer kibukkanásra felhasznált lékek.*

A vidrára leginkább télen lehet lesni. Különösen jó az alkalom, ha a partot, kavicszátonyt vagy homokpadot hó takarja, mert a fehér takaró fokozza a világosságot, megkönnyíti a vidra felismerését és a biztos lövést. Sokan azt tartják, hogy a vidralesen egész éjszaka kint kell maradni. Tapasztalataim ennek a felfogásnak egyenesen ellentmondanak. Részemről mindig kora szürkülettel álltam el és három-négy órát tölöttem lesen. Hajnalban pedig legalább egy órával szürkület előtt helyemen voltam és a késő reggeli órákig figyeltem. Természetes, hogy holdfényes éjszakán, akinek gyönyörűséget okoz az erdő és víz éjjeli életének megfigyelése, nem árt, ha egész éjszaka kint van az ember, de ismétlem: ez nem szükséges. A vidra is leginkább a hajnali és esti szürkület idején mozog legszívesebben, tehát puszkavégre is ilyenkor kerül legkönnyebben.

A leshelyen — nagyon természetes — a legteltesebb csendben

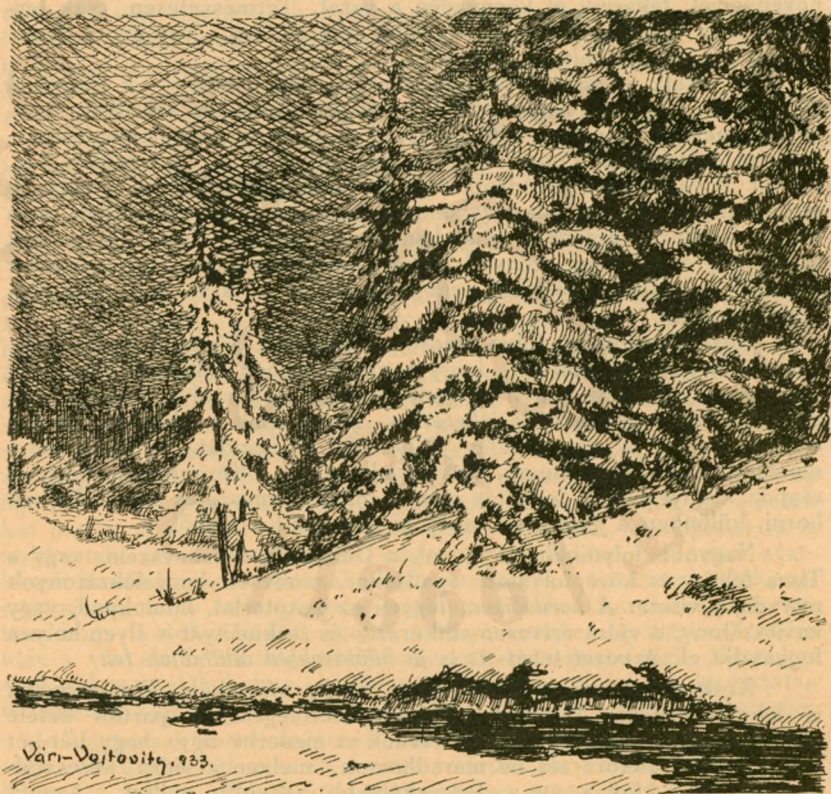

kell viselkedni és a legnagyobb óvatossággal eljárni. Még a magaslesen sem szabad dohányozni, mert a szállongó füstfelhő, esetleg a szivar, cigaretta parazsa már messziről elzavarja a vadat. A távcső (lesen feltétlenül szükségesnek tartom) és fegyver felemelésénél tartózkodjunk minden hirtelen és szögletes mozdulattól. A látcsövet szemünkhöz, a fegyvert vállunkhoz mindig egyenletes, lassú mozdulattal emeljük, s ugyanígy emeljük le is.

A vidrára sohasem szabad korábban löni, csak akkor, amikor már szárazon van és pedig a víz szélétől olyan távolságban, hogy végvonaglásában nem vetheti magát a folyóba. A vízben elmerült vidra csak a legritkább esetben kerül kézre, mélyebb folyóban pedig feltétlenül elvész. Rendesen csak akkor bukkan fel újra, mikor a bomlási gázok már felpuffesztek. Az ilyen gerezna pedig mit sem ér, mert szőre hull és pállik, bőre szakad.

Hivatásos vadászok vagy akiknek sok idejük van, eredménnyel gyakorolhatják a csapdázást.

A vidra az egyetlen ragadozónk, melyet sohasem lehet éhsége

Vári-Vojtovits, 1933.

„Téli álom”

„Az Erdő” részére rajzolta Vári-Vojtovits Zoltán.

alapján, tehát csalétekkel csapdázni, hanem a törvetés alapjául csakis életszokásait kell felhasználni.

A csapdaállításra kizárólag a tányérvas alkalmas.

Mint a lesnél, a *csapdaállításnál* is ki kell választani *azokat a helyeket*, melyeket a vidra akár *csúszkának*, akár *kiszállónak* használ, esetleg *ahol* előszeretettel hullat. *Ahol friss hullatékot találunk*, — melyet a benne levő halszállakról, halgerincmaradványról és pikkelyekről, halszágú és olajos, sötétzöldes külsejéről könnyű felismerni — a *legeredményesebben állíthatunk csapdát*.

A kiszálló-, csúszó- és hullatóhelyen meglehetősen mindegy, hogy a vízben vagy szárazföldön állítjuk-e fel a vasat. Mindenesetre jobb, ha a vízben állítjuk fel, ha ugyan a meder alkata megengedi. Ha a víz elég sekély — vagyis 15, legfeljebb 20 cm.-nél nem mélyebb — síma ágyást készítünk és erre helyezzük el a vasat. A vas alá, különösen a kanyar (kengyel) és a rugó alá egy-egy lapos követ vagy tégladarabkát tegyünk, mert így a vas összecsapódása meggyorsul; maga a vas, alapzatán ellentállást találva, magasabbra lökődik fel, tehát a vidrát magasabban és biztosabban fogja meg. Ha a víz sodra nem túlságosan sebes, a fenék iszapjával, ha ragadó, a környezet vízinövényeivel takarjuk el könnyedén a vasat. Természetesen csak legfeljebb egy ujjnyira, különben a vastag takaróközeg a vas gyors összecsapódását megakadályozhatná.

A vasat — minél hosszabb láncsal, annál jobb — a közelben gyökérhez, vagy a környezetbe illő kampós cövekhez erősítjük. Legjobbban megfelel e célnak a fűzfadorong a maga természetes valójában, héjastól, hánccsostól. Fontos, hogy a lánc elég hosszú, de legalább 2 m. legyen. A vasban megfogódzott vidra így menekülése közben a mélyebb vízbe süllyed és a csapda, valamint a lánc súlya következtében nem tud a felszínre vergődni, tehát hamarosan megful. Ezzel kettős célt érünk el: a vad nem szenved addig sem feleslegesen, míg a vadász kínjaitól megváltja, másrészt nem szabadulhat ki a vasból, nem rághatja el magát.

Közepesmélységű folyó medrét a közelből kivágott gyeptéglákkal emelhetjük fel annyira, hogy a vasat vízben állíthassuk fel. Ha azonban a víz sodra annyira ragadó, vagy a meder olyan mély, hogy a benne való csapdaállítás lehetetlen, közvetlenül a kiszálló, illetve csúszó mellett a szárazföldön állítsuk fel a csapdát, ugyanazokat a szempontokat figyelemmel tartva, mint előbb. Kézenfekvő, hogy a csapda környezetét a felállítás után a maga természetes mivoltába kell hozni, különben a gyanakvó rabló ki sem száll a vízből.

Nagyobb folyóinkban, így pl. a Duna szigetközi részein vagy a Tisza felső- és középfolyásán apadáskor rendszeren hordalékzátonyok maradnak vissza. A *hordalékon*, legyen az iszaptorlat, homokpad, vagy kavicszátony, a vidra szívesen sülkerezik és zsákmányát is ilyen helyen fogyasztja el. A *vasat* tehát itt is *jó kilátásokkal állíthatjuk fel*.

Keskeny patakban olyan helyen, ahol a víz sekély, *kényszerváltót* is lehet készíteni. A patak folyására merőlegesen a parttól befelé sűrűn egymás mellé cövekeket verünk a mederbe úgy, hogy két-két cölöp között akkora rés ne maradhasson, melyen a vidra keresztül-csúszhatnék. Ahol a víz a legcsekélyebb, nagyobb nyílást, „kaput” hagyunk, de csak akkorát, amekkora a vas nagyságának megfelel. A kapualatti mederrészbe ágyazzuk a vasat. Fontos követelmény, hogy

a kapuban a víz olyan sekély legyen, hogy ott a vidra kénytelen legyen gázolva keresztülhaladni, s így a vasat elcsattantsa.

Keskeny patakban a vidrát „háló“-val is lehet fogni. A hálóval történő vidrafogáshoz legalább két erős, inkább túlságosan hosszú, mint rövid háló szükséges. Legmegfelelőbb a kb. 8—10 m. hosszú, legalább 2 m. széles, 8—10 cm. szemméretű háló, melynek közepén olyan, kb. 5 m. széles vetőhálót helyezünk el, mint a „szárnyasvasra“. A háló vezetősínjén úszó van, a tartózsínön pedig — hogy a háló a fenékre süllyedjen — ólom. A hálót néhány 2—3 m. magas tartófa feszíti ki.

Az egyik háló a fogóhelytől a vízfolyás ellenében úgy állítandó fel, hogy a vetőháló a patak folyása ellen essék. A másik háló ugyan-ezen elvek szemelött tartásával (csak a vetőháló esik vízmentében) a fogóhelytől lefelé kerül. A hálók szélét a partokon gondosan úgy erősítsük meg, hogy mellette a vidra ki ne csúszhassék. Mindkét vetőhálón minden második hálózemen egy vékony erős zsinort húzunk keresztül, hogy szükség esetén a hálót tartalmával összeránthassuk. A zsinog két végét a parton egy-egy ember fogja.

Mikor a hálókat felállították, a patak mindkét partját vadászok, kutyák és hajtók nyugtalanítják, zavarják. Ha a bekerített és zavart nyugtalan van vidraodu, s az oduban lakó is, legtöbbször a legcsekélyebb nyugtalanításra a vízbe menekül és a zavaró láрма elöl úszva igyekszik biztonságba hozni az irháját. Menekvés közben a hálóba keveredik, melyet a zsinort tartó vadász abban a percben összehúz és a hálóval együtt a vidrát is partrahúzza, könnyen végezhet vele.

Utóbbi két vadászati módot a boldog békében Zólyom megye kis pisztrángdús patakjaiban alkalmaztam, s már gyerekkoromban is sikerrel láttam alkalmazni.

Ugyancsak itt jó eredménnyel vadászta egy tót állami erdővéd a vidrát kutyák segítségével is, az alább leírt módon:

Tudvalevő, hogy a vidra egy-egy kis hegyipatak hal-, különösen pisztrángállományát igen rövid idő alatt elpusztítja, s minthogy azután sem akar koplalni, gyakran hosszú vándorutakat tesz, míg egy másik halbő patakhoz nem ér. Az öreg Janonak két kiválóan fogas, semmilyen fajtához sem tartozó, igen jólnevelt és engedelmes kutyája volt, melyek a vidrát sem azelőtt, sem azóta nem látott gyűlölettel üldözték. Amint az öreg észrevette, hogy az egyik, vagy másik patakban megjelent a vidra, napokat töltött azzal, míg nagyjából kinyomozta, hogy hol prédál leggyakrabban. Akkor azután két kutyájával útrakelt és a helyszín közelébe érve elengedte azokat. A kutyák örömmel vették fel a patak két partján a nyomot s ha a vidra a közelben volt, csakhamar rá is bukkantak és állóra csaholták, míg az öreg odaérve bele nem avatkozott a csikorgással, fuvással, dühös csaholással, csontropogató fogcsattogással folyó ádáz küzdelembe. Ilyen alkalmakkor kétszer is láttam, hogy a nekidühödött kutyák a harc hevében a kicsúszó vidra után a víz alá is buktak, természetesen eredménytelenül. Hibájukat csak akkor hozták helyre, midőn a harc hevében kifulladt, kisvártatva felbukkanó vidrát újult és ha lehet, még ádázabb dühvel attackirozták.

Ugyancsak ezt a vadászati módot lehet alkalmazni akkor is, ha nagy véletlenségből sikerül a vidra oduját kinyomozni és a rabló benne is van az oduban. Az odut azonban ugyancsak nehéz megtalálni. Szinte hihetetlen, hogy a vidra sokszor milyen, látszólag kicsiny oduban is meghúzza magát és mennyire nem válogatós. Saját maga

magának nem ás odut, inkább az ősfüzek gyökerei között vagy valamilyen, a földhöz egészen közellevő faüregben tanyázik és kölykeit is ilyen helyen hozza a világra.

Vándorlása közben, mikor két egymástól nagyon távolfekvő patak között vándorol új halászerületére, megesk, hogy a nagy utat egy éjszaka nem tudja megtenni. Nappal nem szívesen csatangol a szárazon, tehát korán reggel meghúzódik valahol. Egy ízben olyan helyen, — ugyancsak Zólyomban — ahol mindenre inkább számítottam, csak vidrára nem, majdnem nyúlvacokhoz hasonló kis talajmélyedésből perdült ki előlem egy vidra és esetlen, araszoló ugrásokkal igyekezett eltűnni a sűrűben. Még ma sem értem, hogy a kb. 15 km.-nyire fekvő egyik pataktól a 7 km.-nyire levő másikig, hogy nem tudta az utat egy éjszaka megtenni, vagy miért nem kockáztatta meg inkább a teljesen lakatlan, zavartalan helyen a továbbvándorlást fényes nappal is.

1921 őszén Zala megyében, egy rókaluk bedült szűkségfolyosójából ugrott fel előlem egy vidra, de a sűrűben azonnal az ép folyosóba vetette magát. Kotorékeb messze távolban sem volt az ismerősöknél, a kifüstölést pedig sohasem alkalmazom, így a mai napig is kétségben vagyok a felől, hogy nem hallucináltam-e? Mert a legközelebbi folyó, a Zala, két hegyen túl folydogál, patak pedig, melyben hal is lett volna, legalább tudomásom szerint nincs még nagy távolságban sem.

Néha-néha zavartalan területen előfordul, hogy a vidra a déli napsütésben annyira meglepedkezik mindenről, és annyira odaadja magát a sütkérezés gyönyöreinek, hogy jóformán doronggal agyon lehetne verni. 1925-ben egy nyári délután dr. Szlávy Tiborral a szigetközi Duna egyik kis ágán hangosan beszélgetve, zajos evezés közepette csónakáztunk lefelé. Egyszerre csak, úgy 15 lépés távolságból a meredek partról egy vidra vetette magát a vízbe és szépen láthatóan úszott a tulsó part biztonságot nyújtó sűrűje felé. Meglepetésemben elfeledkezve minden elvemről, fegyveremhez kaptam és a vidrának a vízből alig tenyérélnyire kilátszó fejére lőttem. Hubertus meg is büntetett hirtelenkedésemért és elveim feladásáért, mert az elhibázhatatlan célt úgy „eltoltam“, hogy hetekig szégyenkeztem miatta.

A nyuszt és a nyest.

Írta: Vári—Vojtovits Zoltán.

Csonka országunkban alig találunk *kártékonyabb, könyörtelenebb és vérszomjasabb* teremtményeket, mint a közeli rokon nyuszt és nyest.

Belső tulajdonságaik, szokásaik, életmódjuk csaknem teljesen azonos.

Fő jellemvonásuk, hogy ok nélkül is gyilkolnak, magáért a gyilkolás tényéért. Ez a gyilkolási vágyuk leküzdhetetlen. Áldozataik húsát nem eszik meg, pusztán csak vérét szívják ki.

Zsákmány után mindkettő éjjel jár rendszerint, lassan, óvatosan lopakodnak áldozatuk felé, majd hirtelen ugrással az áldozat nyakán vannak és éles harapásaikkal elrágják a nyak ütőereit vagy átrágják a tarkót s mohón habzsolják a párolgó meleg vért.

A nyuszt főtápláléka a mókus lenne, de az őztől kezdve egyetlen kisebb emlős sincs előle biztonságban, sőt a szárnyas vadban is óriási károkat okoz.

Fára kitűnően mászik, nagyszerű, kitartó úszó.

A nyuszt nagykiterjedésű erdőségek bozótos helyein él, tanyáját vén faodvakban, elhagyott fészkekben üti fel.

A nyest sziklás helyeken vagy emberlakta helyek közelében, régi falomladékokban, fa vagy rözse rakásokban rejtőzik. Így könnyen bejut a baromfi ólakba, ahol is rengeteg kárt okozhat.

Jelenlétüket hullatékek árulja el legkönnyebben. Mindkettő hullatéka vékony kolbászalakú s jellegzetes pézsma (ibolya) illatú.

Dühükben: morognak, fújnak, prűszkölnek.

Ha fán tartózkodnak: *felgallyaznak*. A hely, ahol a fára másznak: a *felszálló* s ahol onnan lejönnek: a *leugró*.

Ha gyorsabb tempóban mennek: *ugrálnak*, teljes iramban: *szökkelnek*. Hátsó lábaik előzik a mellsőket.

Meglehetősen inyencek s a gyümölcsféléket: epret, málnát, körtét stb. nagyon kedvelik.

Látásuk és szaglásuk jól fejlett. Bátrak, sőt vakmerők.

Ha tanyájukhoz semmiképpen hozzáférni nem lehet, kopogtatással, kongatással ekevasra stb. mért ütésekkel biztosan ugrathatjuk őket.

Érdekes tulajdonságuk, hogy a zaj iránt igen érzékenyek. Az élesen csengő, átható zajt nem bírják.

Mindkettő gondos, jó anya. Kölykeiket nagyon szeretik és vakmerően védik. Fészküket jól, melegen bélelik ki.

Terhességi idejük 9 hét, mások szerint 8—9 hónap.

A *pacsmagolási időre* nézve is igen ellentétesek a vélemények.

Egyes megfigyelések szerint a *nyuszt* pacsmagolási ideje: kb. *január közepén*, a nyesté: kb. *február végén* kezdődik.

Mások szerint (mint pl. Grell német zoológus szerint is a nyuszt és a nyest ivarzási ideje: *július—augusztusban* van.

2—7, de átlagban 3—5 kölyket hoznak a világra.

A *nyuszt* (*Mustela martes* L.) jóval nagyobb és erősebb a nyestnél. Testhossza 60—55 cm., farkhossza 30 cm. *Gereznája* (szőre színe) a barna szín különböző árnyalata.

Hazánkban túlnyomó részben *kávébarna* s csak elvétve találhatunk világos (sárgás-barna) színezetűeket.

A gerezna: hosszú szálkás, 3—5 cm. barna szőrökből (gerezna szőr) és az ez alatt lévő sűrű, puha szőrökből (gyapjú) áll. A gyapjú a háton, oldalakon és végtagokon *sárgás*, a mell és hasi részeken *világos szürke*.

A lábujjak és talp között a *mancs* szőrrel borított s éppen ezért a *talpfoltja* (nyoma) elmosódott.

A nyuszt fő ismertető jele, hogy *torokfoltja* sárga színű és pedig a legvilágosabb sárgától a narancsszínűig mindenféle árnyalatú lehet.

Legszebb gereznája a *norvégiai* nyusztnak van. Leggyengébb minőségű az *olasz* nyuszt, mely ugyan sötét színű, de lapos, vagyis rövid szőrű és nem eléggé tömött.

A hazánkbeli gerezna általában *jó minőségű*, csak a tömörségében marad el az északi országok nyusztgereznaítól.

A nyusztot egyes szakíróink *nemes nyestnek*, mások (a német Baumarder után) *fanyestnek* is hívják. A *nyuszt* jó régi ős magyar neve, maradjunk csak amellett.

A nyest (*Mustela foina* Erxl.) a nyusznál kisebb. Testhossza kb. 40—45 cm., farkhossza 20—25 cm. Gereznája világosabb barna, vagy a kékesszürkétől a szürkésbarnaig terjedő különféle színárnyalatú. Szőre selyem fényű, de nem oly lágy, mint a nyuszté és a gyapjú sem olyan tömött.

A nyaki részen a folt fehér és *mindég villásan elágazó*. Ez a fő ismertető jele is.

Talpán a szőrözet igen gyér s ezért nyoma is *tisztább*, mint a nyuszté.

A nőstények gereznája *mindkét* fajnál: *puhább, rövidebb* és *selymesebb*, mint a hímeké.

Legjobb gereznája a boszniai és bulgáriai nyestnek van.

A bosnyák és bulgár nyest után a legjobb minőségű a: *magyar*.

A nyestet (a német Steinmarder után) *kövi nyestnek* vagy *kőnyestnek* is hívják.

Mindkét faj fogságban aránylag könnyen megszelidül.

Tekintettel pedig arra, hogy úgy a nyuszt, mint a nyest gereznája még a mai *nincstelen világban is igen értékes*, ajánlatos lenne a tenyésztésükkel foglalkozni.

Sokaknak tagjaink közül alig kerülne fáradságába egy néhány példánynak a befogása s most, hogy tél előtt állunk, az idő is igen alkalmas lenne erre.

Egészen bizonyos, hogy tenyésztésük tekintélyes keresettel szaporíthatná a jól megérdemelt jövedelmeket.

Vadkonyha.

Nyúl — különféleképpen.

Nyúl sültve más módon. Tegyük egy tepsibe zsírt, hagymát, répát, kevés ecetet és vizet, tegyük rá a besózott és megtűzdelt nyulat és süssük meg forgatás nélkül. Ha megsült, szűrjük le a levét és adjuk föl befőtt gyümölcssel.

Nyúlbüsztök. Szedjük le a húst a nyúl derékről, vágjuk vastag szeletekre s verjük meg kissé, sózzuk, borsózzuk meg s lisztbe mártva gyengére süssük.

Burgonyával és reszelt tormával tálaljuk föl.

Nyúlvagdalék. Egy darab sült nyulat, egy sült liba máját, egy vízben áztatott zsemlyét s fél fej vöröshagymát finomra vágva tegyük tálba és kavarjunk hozzá még két egész tojást, sót, borsot, s kavarjuk el jól: egy nyúlformát kenjünk ki zsírral, szórjuk meg zsemlyemorzsával, tegyük bele a keverék felét, körben rakjunk sült nyúlhúszeleteket, adjuk rá a többi keveréket s tegyük a sütőbe.

Kisülvén, fordítsuk hosszú tálra, s adjunk mellé savanyú mártást.

Nyúl maradék csiperke gombával. Ehhez olyan tál szükséges, amelyik tűzálló.

A maradék sült húst, szép vékony szeletekre vágjuk, csiperke gombát

meghámozva kevés petrezselyemmel és vöröshagymával összevagdadjuk. Ezután friss szalonna kockára vagdalva, kevés vajjal a tál fenekét kirakjuk, reszelt fehérkenyérrel behintjük: erre azután rá rakjuk a gombát, s azután csak a nyúlhúst borssal és sóval fűszerezve; öntünk rá egy kevés húslevest és egy citromnak a levét, a tetejét meghintjük reszelt fehér kenyérrel, s egy kevés irtovajat, sütőbe tesszük, szép pirosra megsütjük s tálaljuk.

Vári-Vojtovits Zoltánné

(Folytatjuk.)

K Ü L Ö N F É L É K

Olvasóink szíves elnézését kérjük jelen lapszámunk késedelmes megjelenéséért, ami nyomdatechnikai okokból származott.

Névmagyarosítások. A m. kir. belügyminiszter engedélyével családi nevüket megváltoztatták *Glück Mihály* városi erdőőr, veszprémi lakos „*Gombás*“-ra és *Sulmán Sándor* városi erdőőr, veszprémi lakos „*Szilás*“-ra.

Szolgálati jubileum. *Kolpaszky Gyula* székesfővárosi erdészaltiszt, kedves kar- és tagtársunk f. hó 1-én töltötte be a székesfővárosnál 35-ik szolgálati évét. Ez alkalmából kartársai és ismerősei szerencsekívánataikkal halmozták el a jubilánst.

Agyonlőtt vadorzó. Farkasd község határában agyonlöttek egy vadorzót. Az eset részletei a következők: Négy orvvadász, névszerint Habán Aladár, Habán Lipót, Úrge Ferenc és Pintér István bosszút esküdtek *Guttman Vince* erdőőr ellen, mert szigorúan lépett fel az orvvadászokkal szemben. A négy ember megleste az erdőben *Guttman Vincét*, körülvették és négy oldalról kezdtek tüzelni rá. Az erdőőr azonban sértetlen maradt. Habán Aladár ekkor tíz lépésre közelítette meg az erdőört és közvetlen közelből akart rálőni. *Guttman* azonban megelőzte, felkapta fegyverét és a vadorzóra lőtt. Habán Aladár holtan maradt a helyszínen, a többiek pedig elmenekültek. Az erdőőr azonnal jelentést tett a csendőröknek, akiknek hamarosan sikerült kézrekeríteniök a három vadorzót. Beszállították őket a bíróság fogházába és gyilkos merenylet címén indították meg az eljárást ellenük.

Vadbőr árák. Róka 7—10, vidra 25, nyest 30, görény 5, vadmacska 3·50, borz 4 pengő, nyulbőr 25—50 fillér darabonként.

Gödöllői hírek. F. évi október hó 20-án az *Abronsos* nevű erdő részben *mogyorós szajkót* lőttem. Minthogy ez a madár nálunk igen ritkán és csak erős hideg időben található, mint érdekességet kell megemlítenem, hogy egyik vadőrünk jelentése szerint az általam elejtett madár a Szentpál-hegyi erdő részben fészkel. Ötven éve szolgálók Gödöllőn, de nem emlékszem, hogy a mogyorós szajkó ezen félévszáz alatt költött volna a királyi vadászterületen.

A mult esztendőben a lakásom előtt egy *keresztcsőrű* fészkel egy magas akácán. Ezt sem észleltem még, hogy a kárpáti madár nálunk állandó lett volna.

A gödöllői udvari vadászterületeken a *nyuszt* pusztítását beszüntettük, nehogy kihaljon ezen szép és nemes kisragadozónk.

Storz Mátyás kir. udv. vadászati tiszt.

Nyestfogás kerékpárral. Hát ilyet ugyan ki hallott? Bizonyára még senki. Magam is álmélkodtam rajta, amikor először elmondták nekem, és sehogyszem akartam elhinni. Mindeddig ugyanis azt képzeltem, hogy a nyestet vadászfegyverrel ejtik el, vagy csapdával fogják — ahogyan az a közismert emlőstani munkákban és vadászati könyvekben olvasható — de hogy kerékpárral is kézre lehessen keríteni, arra még álomban sem gondoltam. Pedig a dolog valóban megtörtént. Igaz ugyan, hogy az egész „vadászat” a tiszta véletlennek volt a műve, azonban az eset annyira érdekes, hogy kár lenne érte, ha teljesen feledésbe merülne. A kaland hőse *Forstner István*, aki már eddig is számos érdekes állat megszerzésével és életmódjának megfigyelésével gazdagította ismereteinket, ez év október havának 21. napján az esti órákban kerékpárral fogott el egy nyestet Budapesten, a Budakeszi-úton. Hogy milyen módon, azt hadd mondja el itt helyettem ő maga.

Késő este volt már — kezdte az esetet elbeszélni *Forstner* — úgy fél tizenegy felé járhatott az idő, amikor Pestről kerékpárral hazafelé igyekeztem a Zugligetbe. Fáradt voltam és csak lassan haladtam fölfelé a gyengén megvilágított Budakeszi-úton. A Szt. János-Kórház után következő részen különben is eléggé nagy az emelkedés. Amikor a Júlia-út tájára értem, a régi vizivárosi temető sírjai közül egy hosszútestű, karcsú állat szaladt ki a kocsiutra. Egy pillanatra megállt, azután egyenesen nekifutott a gépnek. Olyan gyorsan jött felém, hogy szinte repülni látszott. Önkénytelenül is fékeztem, de az állat ekkor már nekem szaladt. Azonban nem járt szerencsével, mert a még mozgó keréküllők elkapták, megpörgették és azután visszadobták az útra. Ekkorra már sikerült a kerékpárt megállítanom. Gyorsan leszálltam róla, és odaugrottam a földön hempergő állathoz. Mivel úgy látszott, hogy meg van sérülve, hamar végeztem vele, és újra felpattanva a kerékpárra, hazavittem. Otthon nehéz és hosszadalmas munka után (fene бүдös volt) sikerült megnyúznom, és közben örömmel állapítottam meg, hogy bundája semmi kárt nem szenvedett.

Igy mondta el a kalandot *Forstner*, amikor nekem a szépen lenyúzott, alkoholban eltett bőrt átadta. Nem kellett sokat vizsgálgatnom, mert azonnal megállapíthattam róla, hogy az úgynevezett házi nyest (*Martes foina Erxl*) egy szépen fejlett hím példánya volt az éjjeli kaland pörüljárt hőse. A sokkal közönségesebb görénytől ugyanis nagyobb alakja, szép bozontos farka és a mellén viselt fehér folt már első pillanatra rögtön megkülönbözteti. Pontosabb vizsgálatkor jó és biztos útbaigazítást ad az állat koponyája, hiszen mint tudjuk, a valódi nyestek 38 fogúak, míg a kisebb termetű görények és menyétfélék mindössze 34 fogat hordanak. A nyest legközelebbi rokona, a nagyobbtestű nyuszt pedig természetén kívül még főleg abban különbözik tőle, hogy a mellén található foltja nem fehér, hanem sárga színű.

A Budapesten oly ritkán* észlelt állat bőrét a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárába vittem, és átadtam *Bartkó* mesternek, aki maradandó emlékül művészi módon fogja preparálni.

Dr. Wagner János.

* A nyestnek Budapesten, s főleg Budán való előfordulása egyáltalán nem ritkaság, amit bizonyít nádudvari Rázó Lajos is, aki igen érdekes megfigyeléseit a Kárpáti Vadász f. é. október 15. számában közre is adta. A Szerk.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők. Telefón: 566—24. Don Bosco Nyomda, Rákospalota, Horthy Miklós út 97. Telefon: 952—03.

